

COLECȚIA ROMANULUI ISTORIC

Louis Paul Boon

CEATA
LUI
JAN DE LICHTE

Louis Paul
Boon

Ceata
lui
Jan de Lichte

Louis Paul
Boon

Ceata
lui
Jan de Lichte

Un roman picaresc din veacul al optsprezecelea

Traducere
din limba olandeză de
Marcu Milescu

București-1984

Editura UNIVERS

Coperta de *Vasile Olac*

© B.V. Uitgeverij De Arbeiderspers

Louis Paul Boon

DE BENDE VAN JAN DE LICHT

zevende druk, 1975

Amsterdam/Uitgeverij De Arbeiderspers

Em. Querido's Uitgeverij B.V.

I. [BRUXELEZUL] Unde cititorul este purtat într-un ținut cu o înfățișare destul de fantomatică : pe o colină se înalță spînzurători, corbi croncăne de jur împrejur, iar dincolo, în zare, se zărește văpaia unui pîrjol.

Sîntem în anul 1745. Vremuri de foamete, de ciumă și holeră, de vinzoleală a numeroși soldați străini. Nu demult au venit spaniolii să ne nimicească orașele și cei mai mulți dintr-ai noștri au fugit peste Moerdijk. Apoi au venit austriecii. Iar acum, cînd cartea noastră își află începutul, în țară au năvălit soldații regelui francez Ludovic al XV-lea.

Se lasă seara. Pe străzile orașului Aelst se și pun lanțurile pentru ca nici un car să nu mai poată trece. Să pășim ceva mai repede, căci numaidecît se va închide poarta orașului chiar sub ochii noștri și atunci vom fi nevoiți să ne arătăm documentele.

Dar iată, chiar în fața noastră se mai grăbește cineva. Ca și noi, se cațără peste lanțurile puse de-a curmezișul. Ca și noi, vrea să ajungă la poarta orașului fără să fie nevoit să-și arate documentele.

E un ins mic și firav cel care se grăbește înaintea noastră. Uitați-vă la fața lui slabă și uscată. Luați aminte la felul cum se mișcă, la iuțeala cu care înaintează, cu toate că tălpile abia dacă i se ridică de la pămînt. Se tirăsc aceste picioare grăbite. Se tirăsc pe deasupra caldarîmului, repede și aproape neauzite.

Să i-o luăm înainte și să-l privim în față. Cît se poate de repede, dar cu ochi pătrunzători. Așa, trecînd pe lîngă el îi vom da bună seara și în vremea asta îi vom schița portretul.

Gata. Am trecut de el. Îi aruncăm în față un „Bună seara“ așa ca între niște cetățeni onorabili. Vîrfurile mustății îi atîrnă în neorînduială, oferindu-ne astfel o priveliște tristă, jalnică. Iată niște ochi apatici și posomorîți. Iată o gură abătută, descurajată. Nu încape îndoială că, întocmai ca și noi, acest om are ceva pe suflet. Ceva îl apasă.

Surprindem acest lucru îndeajuns de bine atunci cînd, la salutul nostru, figura lui tristă tresare. Ne răspunde șovăind, încurcîndu-se chiar. Și o face într-o flamandă pe care nu sîntem obișnuiți s-o auzim aici, în ținutul Aelst. O flamandă pe care doar vreun bruxelez degenerat este în stare s-o vorbească. Se aude mai curînd un „Pună seara“.

Nu, nu pufni numaidecît în rîs, iubite cititor. Rîzi mai pe urmă. Mai bine să trecem cît mai curînd cu puțință dincolo de poarta orașului. Să ne ascundem pe malul ierbos al râului Dender și să-l lăsăm pe bruxelez s-o apuce el mai întîi pe drumul întunecos.

Cît o fi avînd în pungă ?

Dar iată, se mai uită o dată înapoi înspre poartă ca și cum ar vrea să se încredințeze că nimeni nu este pe urmele lui. Și apoi grăbește pe drumul ce duce la Bruxelles, îndreptîndu-se spre colina Boechout.

Drumul este pustiu. Este atîta liniște și părăsire pe toate aceste drumuri ale Flandrei, încît sîntem siliți să rămînem în umbra deasă a șirului de copaci dacă vrem să nu ne trădăm prezența față de bruxelez.

Ajuns în dreptul colinei Boechout, acesta părăsește șoseaua și-o ia pe un drumeag lăturalnic. Aha, am aflat. Trebuie să ajungă la „Peștera pierdută“.

Peștera pierdută. Ce nume frumos și plin de înțelesuri pentru un han — sau mai bine zis : un birt — unde se adună numai hoți, vagabonzi și cerșetori. O peșteră pierdută de-a lungul drumurilor Flandrei. Părăsită pentru oricine este de partea justiției și a jandarmilor. Însă o peșteră unde sînt la adăpost toți cei care, într-ascuns, își practică obscura îndeletnicire ; cei care ziua hoinăresc, cerșesc, fac scamatorii și cîntă pe drumurile Flandrei și ale ținutului Aelst.

În vatră vor arde butuci de lemn, căci în anul 1745 pădurile Kluis sînt încă mari, întunecoase și adînci. Un copac mai mult sau mai puțin, nu contează încă. Poate vom căpăta și vreo halcă de iepure vînat hoștește, bine înăbușit cu ceapă multă. Se va găsi și o ulcea de bere spumată dacă vom fi în stare să scoatem la iveală cîțiva bănuți de aramă.

Și apoi vom avea și adăpost pentru noapte. De bună seamă, va trebui să ne culcăm în crîșma hanului, pe podeaua de lemn, și ne vom acoperi cu propriul suman. Vom avea lîngă noi alți cerșetori, vagabonzi și hoți, dornici să se folosească de somnul nostru pentru a pune mîna pe ce nu e al lor. Ori, în somn, ne vor izbi cu picioarele în față. Dar cine sîntem noi, iubite cititor, ca să ridicăm atîtea pretenții ?

Îl urmăm pe bruxelez îndeaproape și-l vedem cum se așază acolo, în colțul cel mai întunecos, cît mai departe cu putință de lumina lămpii fumegînde. S-a așezat lîngă un ins pe care încă nu-l putem distinge bine în semi-întuneric. Dar asta se va întîmpla nu peste mult timp. Preferăm să ne așezăm la lumina lămpii.

Lîngă noi se află cîțiva alți vagabonzi. Nimic deosebit. Nu sînt decît niște exemplare obișnuite ale unui soi de buruiiană care în Flandra acestor vremuri crește cel mai bogat. Sîntem aici, pe colina Boechout, la hotarul ținutului Aelst, în colțul cel mai depărtat al Brabantului. Și sînt în Brabant, bine numărați, treizeci de mii de vagabonzi.

E o armată. Nu, e o hoardă.

Omul acesta în zdrențe care pare că doarme adînc, dar de fapt pe sub pleoapele închise ne numără și ultimul bănuț, este un cerșetor de meserie. Un vagabond într-o stare jalnică de decădere. Nu arată deloc prea bine. Dar să nu uităm că este greu să capeți ceva de pomană dacă ai înfățișarea unui om tînăr și sănătos, mai ales în Brabant, unde prada trebuie împărțită cu alți treizeci de mii de cerșetori. Un schilod, un damblagit sau un rob, un cocoșat sau un chior, aceștia sînt cei care pot avea cîștigul cel mai mare. Omul nostru a trebuit să născocască altceva pentru a o lua înaintea celorlalți.

Și-a stins var pe mînă.

Dar nici femeia de lângă el, cu toată tinerețea ei, nu mai este întreagă și nevătămată. Este Anne-Marie de Mulder și se află aici doar la câțiva pași de Aelst, orașul în care s-a născut. Și totuși sînt cinci ani de cînd a fost biciuită, însemnată cu fierul roșu și apoi surghiunită.

Nici nu are douăzeci de ani, dar tinerețea și frumusețea ei sînt de pe acum tare pîngărite. Aici ajungi după ce te-ai drăgostit cu orișicare dintre soldații străini. Cine are de-a face cu soldații, are de-a face într-un fel sau altul și cu războiul. E ca și cum ai fi fost cu ei laolaltă în bătălie. Și într-adevăr, atunci cînd fumul de praf de pușcă se risipește și orașul cucerit rămîne gol și fără apărare, urmează grozăvii de neînchipuit.

Anne-Marie nu împlinise încă paisprezece ani cînd s-a rătăcit într-o astfel de bătălie îngrozitoare. În jurul ei vedea bărbați căzînd, auzea înjurîndu-se în graiuri străine, pline de tonuri ciudate.

Și deodată a răcnit.

— Aoleu, ochiul meu !

Și într-adevăr, așa era, își pierduse ochiul.

Este ceva respingător gaura asta, crăpătura asta, din care se scurge tot timpul ceva apos și deasupra căreia atîrnă genele lipite. Și, într-un timp scurt, a mai decăzut citeva trepte, ajungînd să se iubească cu hoți și ticăloși și vagabonzi. De la soldați a rămas cu ceva din strigătul lor de luptă, din pîrjolirile și omorurile lor. Hoții și vagabonzii i-au dat ceva din viața lor de proscriși. Veșmintele i s-au transformat treptat în zdrențe, trupul a început să-i duhnească a sărăcie. Dar dacă unul dintre ochi era închis, celălalt nu încetase să facă semne ademenitoare oricărui bărbat.

Amîndoi privesc înspre colțul întunecos unde bruxelezul s-a retras împreună cu un necunoscut. Se aude pînă aici cum îi vorbește însoțitorului. Bruxelezul vorbește franțuzește ca și cum ceea ce spune n-ar fi pentru urechile prea ascuțite. Treptat a devenit mai vioi. Brațele lui prea scurte, și stîngul și dreptul, taie aerul din jur. Nu se mai vede cine știe ce din tristețea și sfiala ce la început îi picurau parcă de pe chip.

Dimpotrivă, ochisorii sfioși au început să sclipească ca și cum înlăuntrul lui s-ar fi aprins o lampă, o lumină.

Celălalt ascultă numai ori mormăie din cînd în cînd cîte-un cuvînt.

— Am văzut capitala, spune bruxelezul. Am văzut palatul generalisimului francez Mauriciu de Saxonia. Generalisimul stătea împreună cu însoțitorii săi la mese încărcate unde fructele erau orînduite pe talere de argint. Claponi umpluți din care ieșeau aburi se găseau alături de fazani plăcut mirositori și purceluși de lapte la frigare. Ardeau mii de lumînări și se intona o muzică dulce și ametoitoare. Cupele erau pline cu vin. Erau acolo și femei goale, pradă tuturor privirilor. Dar generalisimul era mîhnit. Tocmai sosise un sol cu vestea că această țară sărăcită nu-i poate oferi mai mult de 280.000 de guldeni pe an. Și asta în vreme ce el tocmai cheltuise 40.000 de guldeni pe tapiserii și covoare. Și a strigat furios : „Atunci puneți la socoteală acești 40.000 de guldeni și spuneți că sînt pentru nevoile țării !“

Pentru moment bruxelezul tace, apoi continuă cu o voce îndîrjită :

— Iar noi am ajuns să plătim impozit pentru drumurile pe care le facem, trebuie să ne cumpărăm pașaport pentru a ni se îngădui să vedem propriile noastre orașe, la locurile de popas nu putem face rost decît de o bucată de pîine neagră de secară. Orașele noastre sînt goale și pustii. Nu se vinde și nu se cumpără nimic, nu mai există comerț și meșteșuguri, necum afaceri ori distracții. De-abia a trecut de ora șase și totul este zăvorît. Înocioabele sărmane înghițim în tăcere fiertura de coji de cartofi. Aprindem o lumînare pentru Maica Domnului, căci a izbucnit iarăși temutul vărsat de vînt. Și nimeni nu se încumetă să mai vorbească tare. Se vorbește doar în șoaptă pentru ca franțujii să n-audă !

Însoțitorul bruxelezului ascultă mai departe fără să scoată o vorbă.

— Am avut ocazia să văd în grabă și temnița de sub turnul din Aelst, continuă bruxelezul. Tocmai aduseseră o țarancă tînără ca să o supună probei focului. Femeia alergase într-un suflet spre Aelst pentru a anunța la poliție că gospodăria îi fusese jefuită de cîțiva tîlhari vopsiți în negru. În apropierea porții orașului căzuse însă în mîinile jandarmilor francezi care i-au cerut permisul.

Și ca să vezi, în nemăsurata-i grabă uitase să-și ia permisul ce i-ar fi îngăduit să pună piciorul în oraș după ora șase seara. Dar nimeni nu i-a dat crezare așa cu una, cu două, ci a fost pusă la încercare : au tîrît-o în vîlvătaia focului din vatră pentru ca în dogoarea pîlpîitoare să recunoască !

— Și a recunoscut ? întreabă acum însoțitorul bruxelezului.

— Dintr-o dată pregătirile au fost suspendate, răspunde bruxelezul. Un sol anunță că șeful poliției franceze venise la Aelst, vrînd să inspecteze temnițele.

— L-ai văzut cu ochii tăi ?

— Da, l-am văzut cu ochii mei !

— Îmi închipui că este un tip vînjos, fioros și neguros, cu o mustață mare și înspăimîntătoare.

Bruxelezul rîde însă batjocoritor.

— Dimpotrivă. Uîți de legea contrariilor. Uîți că împăratul Nero care a pus să se dea foc Romei era un burtos simpatic în stare să scrie poezioare nostime și să jelească amarnic în timp ce cînta la harpă. Nu, șeful poliției franceze — Baru îl cheamă — e mai degrabă un omuleț slab și pipernicit. La fel ca mine, este un tip mic și firav. Și tot la fel ca mine, poartă și el o mustață imensă. Dar în vreme ce a mea atîrnă pleoștită, vîrfurile mustății lui sînt răsucite în sus, cu trufie.

Și pentru o clipă bruxelezul tace, ca și cum ar reflecta asupra asemănării dintre el și Baru. Dar apoi, cu un gest al mîinii, alungă toate aceste gînduri.

— Am auzit atunci pași apropiindu-se. În ușa a apărut Baru. Era înconjurat de patru carabinieri francezi din regimentul Royal-Rosillon. Era ca și cum însăși Justiția și-ar fi făcut intrarea. Însă, ascuns în spatele soldaților săi, el trebuia să-și întindă gîtul pentru a putea prinde ceva din acest spectacol odios. A cerut ca tînăra țărăncă în loc de a fi supusă probei focului să fie biciuită. Și nu s-a mișcat din loc, așa mic, firav și respingător cum era, în vreme ce-i smulgeau hainele de pe ea și o întindeau pe banca de lemn. Și, îngrozit, am băgat de seamă cum ochii dădeau să-i iasă din orbite așa cum ies melcii din casele lor băloase ori guzganii din cloacă. Dar curînd

nici eu n-am putut să-mi mai iau ochii de la spinarea frumoasă și goală de care își băteau joc cu atîta cruzime. Tînăra femeie scotea cîte un țipăt la fiecare lovitură, curelele îi învinețeau carnea albă. Pielea plesnea, sîngele începuse să șiroiască în stropi mici și întunecați. Și nici eu nu-mi puteam lua ochii de la pieptul alb ce se zbătea fără istov, de la ochii mari și rugători, de la pletele bogate, stropite de sînge. Dar totuși am aruncat o privire și spre Baru. Rînjea, gura îi atîrna deschisă de parcă ar fi fost o cloacă.

— Scutește-mă cu toate astea ! spune acum dintr-o dată însoțitorul bruxelezului cu mînie în glas.

Și el vorbește franțuzește.

Și dincolo, în crîsmă se află Anne-Marie de Mulder cea cu un ochi și ascultă aceste cuvinte franțuzești. Și auzindu-le, tresare întruna. Nu are de ce să se teamă de acești oameni, însă de fiecare dată cînd aude limba asta simte cum o trec fiori.

— Nu-ți fie teamă de cei doi din spatele nostru ! îi spune însoțitorul. Nu-i altoineva decît valonul !

Anne-Marie pricepe prea bine că nu este altoineva decît valonul. Și totuși, un sentiment straniu îi dă fiori.

— Nu pot vorbi și ei ca noi ? întreabă ea. Și celălalt, omulețul acela, cine este ? întreabă ea mai departe.

Celălalt cerșetor nu știe prea bine. Crede că e bruxelezul despre care a mai auzit vorbindu-se în ultimele zile.

Dar pentru noi a sosit momentul să ne uităm cu ceva mai multă băgare de seamă la însoțitorul bruxelezului. El este, așa cum a spus adineauri cerșetorul ăsta, un valon. Judecînd după ceea ce putem recunoaște sub gluga întunecată, valonul are înfățișarea unui militar. Un ins al cărui loc ar fi în fruntea unei companii de carabinieri francezi. Un căpitan. Și cine știe dacă nu cumva chiar este ? Un dezertor, poate, care a venit să se ascundă în niște locuri unde lumea nu-i știe prea bine limba. Și în Valonia se vorbește franțuzește, așa că nu-i deloc greu să spună că e valon.

Și totuși ne-a rămas întipărită prima impresie : într-un fel sau altul, el este un căpitan. Căpitan al unei companii de soldați ori căpitan al unei bande de hoți, totuna. Asta se simte îndeajuns de bine din cele cîteva

vorbe răstite cu care, cînd și cînd, îl întrerupe pe brucelele. Este limpede că are în gură prea mulți dinți care îi îngreuiază toată partea de jos a feței. Un flăcău chipeș, s-ar putea spune, dacă n-ar avea bărbia asta enormă, gura asta ieșind în afară ca la un animal de pradă.

Și dacă, de asemenea, ochii aceștia n-ar fi mult prea goi și prea limpezi. Sînt ochi fără adîncime. Sînt ochi în spatele cărora lipsește creierul. Doar puterea și setea de putere îl însuflețesc pe acest om. Și poate și curajul, un curaj îndărătnic. Un căpitan de dragoni gata oricînd să răcnească, dar neputincios dacă în spatele lui nu se află un general cu destulă minte în cap ca să poată pune la cale o bătălie.

Și lîngă el stă brucelele care l-a cercetat pe valon de-a fir a păr. Omulețul cel firav cu mustața atîrnînd arată jalnic pe lîngă acest bărbat înalt de șase picioare, care chiar și numai cu vocea lui tunătoare l-ar putea strivi pe loc. Dar este șiret, brucelele. Mai întîi l-a întăritat pe valon înfățișîndu-i în vorbe puține starea acestei țări sărace și jefuite. Și acum îl întreabă lingusitor cum stă treaba cu „banda lui“.

— Ce-i nou în bandă ? întreabă el.

O, e cam mult spus, căci așa ceva într-adevăr nu se poate numi bandă. Este drept că valonul este mînat de dorința fierbinte de a deveni căpitan al unei bande, dar nu se prea pricepe să adune oamenii în jurul său. El nu înțelege îndeajuns de bine limba lor și cu atît mai puțin mentalitatea lor. S-a terminat de fiecare dată cu gîlceavă și încăierare atunci cînd împreună cu cîțiva dintre ei a dat o lovitură și i s-a părut că din nou fusese tras pe sfoară. Visează să fie căpitan, însă folosind numai forța nu poți ține laolaltă o gloată de cerșetori și șarlatani șireți.

— Ah, spune el ridicînd din umeri. Ce să faci cu oamenii ăștia ? Uită-te la cei doi de colo. Cel cu mîna sluită. Și cealaltă, tîrfa aia care s-a destrăbălat cu toți soldații. Cei mai mulți din neamul ăsta sînt niște lighioane fricoase care trăiesc și prosperă numai la întînERIC, dar care la cel dintîi zgomot ciulesc urechile și-o rup la fugă de nu-i mai prinde nimeni. Se mulțumesc cu bruma de bănuți de aramă pe care-i capătă cîntînd și făcînd scamatorii.

Pentru o clipă, vechea disperare pune iar stăpînire pe omulețul cel firav.

— Atunci nu merge deloc ? întreabă el.

— Deloc, este iarăși prea mult spus, răspunde valonul. De pildă astă seară vom da o lovitură. Aștept aici cîțiva oameni. Chiar ar fi trebuit să fie aici deja. Pe unul dintre ei îl cheamă Francies van der Geenst, dar toți îi spun Tincke.

— Tincke ! murmură bruxelezul. Țsta-i un nume scurt și rău. E un nume de trădător. Aud în el zornăitul monezilor și mai aud ceva ce seamănă cu șchiopătatul unui cîine lovit și umilit. Dacă aș fi în pielea dumitale, nu l-aș pierde deloc din vedere pe acest Tincke !

— Asta o să și fac ! spuse valonul convins. Tincke este din ținutul Aelst, din Nederbraeckel. S-ar putea spune că este încă prea tînăr, nici n-are nouăsprezece ani. Și totuși, s-au și făcut trei ani de cînd a început să prade ici și colo. E iute și șiret Tincke ăsta. E în stare să te lase să dai o spargere, să faci ce este mai primejdios, iar el să-și vîre paralele pe furiș în buzunar și să spună cu neobrăzare că n-a găsit nimic.

Bruxelezul dă din cap nemulțumit. Nu de cei pe care îi așteaptă valonul, ci chiar de valon. Materialul este îndeajuns de bun, numai că cel care trebuie să-l folosească nu e bun de nimic. Și chiar în clipa asta vedem cum înlăuntrul bruxelezului parcă se aprinde o lampă, o lumină, iar brațele lui prea scurte se întind într-o parte și într-alta, ca și cum ar vrea să cuprindă spațiul de necuprins.

— Care va să zică în noaptea asta, împreună cu oamenii ăștia, vei da o spargere mai știu eu unde, spuse el, și apoi vei împărți prada... adică vei opri partea leului pentru tine. Și apoi ? Apoi ai să dispari pentru cîteva săptămîni, ai să-ți mănînci bruma de bani pînă cînd foamea va veni iarăși să te încerce la burtă. Nu, eu mă gîndesc la altceva, la ceva mai important. Dacă n-aș fi ca un schelet slut și jalnic, ci dimpotrivă aș avea un trup puternic și impunător ca al tău, atunci m-aș afla acum în fruntea unei bande de un fel cu totul aparte. Nu, nu vîde batjocoritor. M-aș pricepe să insuflu viață acestei

hoarde de vagabonzi. Aș aduna laolaltă toți acești schilozi, cocoșați, chiori, cîntăreți, bandiți și mînuitori de șis. Aș ști cum să strîng laolaltă într-o armată bine orînduită toată gloata asta mereu crescîndă făcută din cei lipsiți de adăpost. Ce zici, valonule, nu te-ar trage inima să faci așa ceva ? N-ai avea chef să fii în fruntea unei asemenea armate de paria, în fruntea unei hoarde ducîndu-și viața în afara legii ? I-am putea spune armata nelegiurii. Ori hoarda răzbunării.

Și este așa de înduioșător să-l vezi pe bruxelez stînd acolo în colțul lui, și îndreptîndu-și puțin în sus fața iluminată de un foc interior. Ochișorii îi strălucesc ca la un guzgan. Un guzgan care visează să-și părăsească cloaca și să semene groază și panică pe unde trece. Un guzgan care visează să urce pe un tron și să privească cu ochi mîndri, strălucitori și mici cît niște bumbi în jos spre hoarda lui de schilozi și damblagiți, bădărani și apucați.

Straniu este și felul cum încearcă să cuprindă spațiul din amîndouă părțile cu mîinile lui prea scurte, ale căror degete parcă ar fi niște cîrnăciori. Și cum, stînd pe bancă, oricît s-ar strădui el nu poate ajunge la podea cu picioarele-i prea scurte.

De emoție, mustața ce-i atîrnă greu îi tremură într-un fel caraghios. Caraghios este și felul cum picioarele lui încearcă să ajungă la podea. Răscoala urgisiților. Armata nelegiurii. Hoarda tuturor proscrisilor. Și în vremea asta el descrie sărăcia acestei țări, tîrgurile mohorîte și secătuite, satele zăcînd în paragină. Povestește despre feluritele torturi care îi așteaptă pe toți cei care au furat o pîine ori vreo haină de dimie. Și descrie chinurile mesei de tortură așa de amănunțit, așa de precis, de parcă ar fi chiar fiul călăului.

Le descrie pînă în cele mai mici detalii, astfel încît pentru o clipă pare că va pierde chiar șirul celor spuse. Mîinile sale imită gesturile călăului, fața lui oglindește cînd trăsăturile celor care au de îndurat chinuri neome-nești, cînd trăsăturile celor care urmăresc neclintiți, poate chiar cu plăcere aceste chinuri.

Dar dintr-o dată își revine.

— Gata, ajunge ! spune el. Împotriva ăstor lucruri trebuie să se răzvrătească armata nelegiurii. Să se răzvrătească împotriva lui Baru ! șoptește el.

Dar iată, numaidecît este cuprins iarăși de tristețea lui cenușie. Brațele-i scurte, mîinile cu degetele asemenea unor cîrnăciori mai dibuie o clipă în gol, apoi se lasă în jos, abătute. Candela de-acolo din spate, din capul lui, se stinge pîrîind. Lumina din ochisorii lui asemenea unor bumbi dispare. Și cu un gest aproape rușinat își șterge sudoarea de pe față.

— Ah, dacă aș fi cîțiva ani în pielea ta !

Și golindu-și stacana de bere dintr-o înghițitură prelungă, bîigui :

— Și de ce n-ai putea să fii căpetenia acestei armate a întunericului ?

Valonul tace. Falca de jos, uriașă și grea de prea mulți dinți îi atîrnă ca la un animal preistoric. Crud și imposibil. Ochii săi goi și sumbri se pierd în viziunea schițată de brucelez. Se și vede în calitate de căpetenie a acestei armate în zdrențe, a acestei armate a mîinilor roase de var, a unora de soiul lui Tincke, vicleni și răi și gata oricînd să scoată cuțitul.

El este gata să înceapă.

II. [LA VELSIECKE] Treptat, cititorul începe să ne suspecteze că în această carte nu mai vorbim defel despre Jan de Lichte. Vrem însă chiar de la început să înăbușim această bănuială trezită într-însul : nu mai târziu decît în astă noapte îl vom conduce chiar la mama lui Jan de Lichte !

De-aici înainte să nu ne mai sinchisim de brucelez și de-al său vis. Oastea nelegiurii, hoarda răzbunării... nu sună oare toate acestea ceva cam prea romantic atunci cînd stai să le judeci după petrecerea lor ? Nu cumva e vorba mai degrabă de nălucirea unui ins complexat, a unui care se simte nedreptățit din cauza staturii sale mai mărunte și care vrea să se răzbune dîndu-se drept cel mai mare în alte domenii ?

De pildă, cel mai mare bandit. Firește, felul în care a încercat să-l facă părtaș pe valon la planurile sale și să-l înhame ca pe un cal la propriul său car nu reprezintă un mod de acțiune demn de încredere. Este metoda perfidă a aceluia căruia i-ar face plăcere să vadă cum lumea ia foc din trei colțuri în vreme ce el însuși ar privi dintr-al patrulea și s-ar bucura de paguba celorlalți. A aceluia care mai apoi ar începe să facă pe indignatul și ar da toată vina pe altcineva.

Nu, să-l lăsăm pe brucelez să se zbată între deznădejde și înflăcărare. De-aici înainte să nu ne mai pese nici de valon. Astă seară trebuie să arate ce poate. Împreună cu Tincke va da o spargere prin părțile ținutului Bambrugge. Dar noi lăsăm Bambrugge mult în urma noastră și urmăm drumul ce duce spre Audenaerde.

Unge-ți încălțările bine, iubite cititor, căci nu mai târziu decît astă seară trebuie să ajungem nu departe de Hundelghem, la Velsiecke.

De altfel vom vedea curînd că și valonul și însoțitorii săi trebuie s-o apuce pe același drum. Toate drumurile

duc la Roma, se spune. Dar în această carte toate drumurile duc la Velsiecke, unde s-a născut Jan de Lichte.

Și astfel ajungem la Velsiecke abia seara târziu. Este așa de târziu, încît un om cu scaun la cap n-ar mai cuteza să iasă din casă. O apucăm pe un drum de pădure ce duce spre cîrciuma lui Tieef de Lichte, știind că acolo nu vom fi deloc tulburați de prefectul din Velsiecke.

Țăranii ocolesc acest loc pentru că, după cîte spun ei, pe-acolo umblă stafii. Nu umblă stafii, iubite cititor. Atîta doar că acum mai mulți ani acolo au fost omorîți cîțiva soldați francezi. Pare-se că pe vremea aceea se mai afla acolo o gospodărie țărănească înfloritoare. Dar un detașament de cavalerie al francezilor a venit ca să-și răzbune tovarășii de arme uciși și a trecut totul prin foc și sabie. Cînd s-au aruncat aceștia din nou pe cai, nimic nu mai rămăsese în viață în afară de o pisică bătrînă fugită pe cîmp și nimic nu mai era în picioare în afară de o bucată înnegrită de funingine dintr-un grajd. Ani de-a rîndul nimic nu s-a schimbat. Fără îndoială, această grămadă de moloz dimpreună cu grinzile arse pe jumătate și resturile de zid afumate printre care ici și colo începuseră să se întindă buruienile nu ofereau o priveliște prea încîntătoare. Și între toate acestea — să te închini, nu alta — zăceau schelete albite de vreme. Într-adevăr, nu era o priveliște prea plăcută, mai ales noaptea. În faptul serii nimănui nu-i prea ardea să treacă pe-acolo.

Iată, așadar, unde și-au găsit Tjeef de Lichte și soața lui, Beth de Schepper, un adăpost sigur. Fuseseră deja arși cu fierul roșu, fuseseră biciuiți și alungați din țară. Dar nu poți izgoni așa de repede un om din țara pe care acesta o consideră a „sa“. Pășind cu băgare de seamă, Tjeef de Lichte s-a întors. A dat de gospodăria arsă pînă la temelie și de grajdul rămas în picioare. A ridicat cîțiva pereți noi deasupra temeliei, a ales grinzile cele mai trainice, a astupat crăpăturile și a umplut găurile cu șomoioage de fin. Nimeni nu a venit să-i tulbure. Și Beth de Schepper, care avea despre sine, și, în general, despre familia De Schepper o părere foarte bună, a deschis aici un han. Ce han ciudat! Așezat într-un loc pe unde aproape nimeni nu mai îndrăznește să treacă.

Dar noi, nefiind prea superstițioși, ne îndreptăm încrezători într-acolo. În spatele ferestruicii arde o candelă, vestindu-ne că cei dinăuntru încă nu s-au culcat.

Dar ce mizerie este înăuntru ! Beth stă lângă vatră într-un colț mai depărtat de lumina lămpii. Cine a avut de-a face mai mult cu hoți și pungăși, le cunoaște isprăvile și nu-și va asuma riscul de a se așeza la lumină. Așteaptă. E ca bătrînul Buda, ai cărui ochi privesc spre înăuntru.

— Și se face tot mai tîrziu ! spune ea.

Cu atenția încordată pîndește apropierea unor pași ce s-ar îndrepta spre taverna lor. Nu pașii vreunuia ce-ar trece din întîmplare pe-acolo o interesează. Ea așteaptă pe cineva a cărui venire a fost anunțată. Un valon, se spune. Poate aduce cu el niscai dimie, candelabre ori ceva carne de la butoi. Lucruri la care ar putea să cîștige și ea destul de bine.

Dar, din nenorocire, bețivanul ei de Tjeef nu-i acasă, astfel că ea va trebui singură s-o scoată la cap cu valonul ăsta. Cînd sînt bărbați în casă poți să te tocmești cu conștiința împăcată. Însă unei muierei singure e ușor să-i bagi pe gît cine știe ce zdreanță. Dar, nici o teamă. Nimeni nu va îndrăzni să-i facă lui Beth de Schepper una ca asta. Jan al ei ar fi în stare să-l sfîșie pe insul cu pricina.

Da, chiar așa, Jan al ei... pe unde o fi acum ? Dacă ar fi aici, totul ar merge ca pe roate, căci el pricepe franțuzește. Dracu' știe unde o fi învățat. Nici prefectul din Velsiecke și nici primarul din Hundelghem nu știu franțuzește. Însă Jan al ei știe.

„Și iată că asta-mi prinde bine acum !“ se gîndește Beth și-și pune mîna uscată ca o gheară de pasăre pe sînii veștejiți.

„E la fel ca mine“, gîndește ea.

Are în jur de șaptezeci de ani. O muiere bătrînă. Fiul ei Jan are abia douăzeci. Pentru Beth de Schepper, Tjeef este vinovat de tot ce s-a întîmplat. Este vina lui că acum cîțiva ani au fost luați de grumaz, biciuiți și surghiuniți. Este vina lui că s-au întors la Velsiecke în vîgăuna asta blestemată în loc s-o fi apucat spre Valonia. E vina lui că, pe neașteptate și încă la o asemenea vîrstă,

ea a trebuit să mai poarte ceva sub inima veștedă și țepoasă. Sigur, cînd ceva merge bine, atunci ea este cea care a știut să le aranjeze pe toate așa de minunat. Ea ori puiutul ei, Jan al ei. Păcat că astă-seară el nu va fi aici. Și ce păcat că, neîndoielnic, e pe cale să facă afaceri pe cont propriu.

Valonul își va lăuda în zadar mărfurile și poate că la sfîrșit va renunța și va merge să bată la ușa fratelui ei. Astfel stă bătrîna și se macină singură în vreme ce-și ține mîinile veștede întinse la foc. Curînd or să zboare în vîlvătaie degetele astea negre și secătuite, ca niște surcele.

— Iar îmi scapă o ocazie bună, mormăie ea. Că altfel, în ziua de azi, trebuie să te spetești muncind.

Dar i-auzi, se apropie pași sovăitori, răsună crîmpeie dintr-un cîntec de beție sfîșiat în bucăți. Și Tjeef deschide ușa cu o izbitură, strigîndu-și muierea. Sigur, e iarăși în pivniță la cocoșei ei de aur !

— Da' nu, iată-te lîngă foc ! Dar tot la ei te gîndești ! Pălăria îi cade pe ceafă, nasul umflat e cam roșu și ochisorii lui blajini îi cam lăcrimează după drumul făcut prin seara geroasă. Îl scutim pe cititor de ceartă. El știe prea bine cum va fi. El știe ce-i va reproșa Beth de Scheppër lui Tjeef. Și, ca și cum ar fi în locul lui, știe și ce-o să răspundă Tjeef.

Doar atît : femeia posedă frumoasa virtute de a-și putea socoti totdeauna propriul profit. Profitul în gospodărie. Nici lumea și nici bunătatea niciodată îndeajuns lăudată a lui Dumnezeu, însă cei cîțiva bănuți pe care-i economisește stingînd lumînarea ceva mai devreme.

Fără îndoială, Dumnezeu este milos, și ascunse sînt căile lui. Fără îndoială, războiul este crud, iar de francezi mi s-a făcut lehamite. Asta înseamnă că nu mai trebuie să bagi în seamă pierderea cîtorva bănuți. Și atunci Beth spune că ea e strîngătoare și că trudește din greu și-și mănîncă de sub unghie, și tu... tu...

Bărbatul are ceva mai mult din visul veșnic, din altruismul veșnic. Jertfa pentru ceva, orice ar fi. Pentru Dumnezeu și Patrie, pentru Altar și Vatră. Pentru Societate în general. Mai sus — Excelsior !

— Tu, spune Tjeef, tu nu înțelegi. Omul nu trăiește numai pentru profit.

Răspunsul lui nu-i prea potrivit, nefăcînd altceva decît să toarne gaz peste foc.

— Nu, tu trăiești mai degrabă pentru profitul celorlalți ! țipă Beth.

Dar de fapt ea folosește alte cuvinte, o altă intonație. Nu este un țipăt, ci mai curînd o sarcastică biciuire cu vorbe. Iat-o cum stă așa mică, slabă și uscată cum e. Iar el, neîndemînic, mătăhălos și tont, se uită în jos spre ea. Ea e o vrăjitoare bătrînă. El — un papă-lapte. Are un trup vînjos, dar mușchii și-au pierdut vlaga din pricina trîndăviei și a băuturii. Și poate și din pricina lipsei de hrană. Căci sînt vremuri grele, vremuri de mizerie. Iar carnea de butoi din pivniță trebuie vîndută mai departe, trebuie schimbată pe galbeni, bănuț cu bănuț.

Și totuși, încă mai e vînjos. Și muierea asta a lui, cotoroașa asta. Are o minte ! Vrăjit și blestemat suflet mai are, iar mintea ei e ca o gheară de pasăre. Dacă fiul a moștenit de la Tjeef trupul, iar mintea cea blestemată de la Beth, atunci ne și putem închipui ce-o să iasă din el.

— Trebuia din nou să ajung acasă ca să fiu de față la afacerile tale murdare ? întrebă Tjeef. Sînt lucruri la care ar fi mai bine să te slujești de scumpul tău fecior.

— Scumpul meu fecior ? întrebă Beth, aparent fără răutate, ascunzîndu-și preaplinul miniei... Acu' o să spui că nici măcar nu-i fiul tău. Zi mai bine că se dă în vînt după tot felul de aventuri și iar e prin vreo crîsmă cu prietenii lui. Și că din nou o să se semețească, vrînd să arate că el este cel mai puternic și în stare să sfărîme masa cu pumnul. Îi știu prea bine năzdrăvăniile. Să se semețească, fără asta nu se poate. Să facă pe căpitanul !

— Scumpul meu fecior ! rîde Tjeef ironic. Zi mai bine că dragul, micul tău Jan este acela pe care îl tot ridici în slăvi fără istov. Doar ești din neamul De Schepper și lăudăroșenia este una dintre virtuțile distinsei tale familii. Ce distinsă familie — în care nici măcar unul n-a scăpat fără semnul fierului roșu pe spinare.

— Să nu mai aud o vorbă despre familia mea. Mai bine te-ai uita la a ta ! se burzului Beth. Mulți dintre ei nu mai au voie să calce pe aici, au fost izgoșiți, dar ei tot își mai poartă flăcările pe aici. Halal deăștia din neamul De Lichte ! Feștile mari cu flăcări mici.

— La dracu' cu voi toți. Ce mai m-o fi ținând aici ? Și Tjeef își mîngîie chelia, își împinge cu limba tîutunul într-o parte și scuipă pe pardoseala de pămînt bătătorit.

Mînios și supărat, neputîndu-se apăra cu vorba în fața unei asemenea muieri, sparge și el o ulcică de bere. Și încă una dintre cele bune. Și-i mai dă și pisicii un picior.

— Na, vrăjitoareo cu pisica ta cu tot ! strigă el.

Cu toate că astea n-au nici o legătură cu cele dinainte. E un papă-lapte măcinat de oboseală. E ca un urs, un urs îmbătrînit și jigărit, dar Beth știe că a mers cam departe și că trebuie să treacă neîntîrziat la o altă tactică. În loc să stoarcă din buzele subțiri cuvinte sarcastice trebuie să înceapă cu lingușirile, să bocească, să facă pe năpăstuita.

— Dar e păcat, nu-i așa, spune ea cu o voce mîeroasă, să ne scape iar norocul printre degete.

— Da ! spune Tjeef, încă îmbufnat. Dar asta nu înseamnă că tu...

Liniște !... Se aud pași. Și îndată larma este chiar în fața ușii și o voce ascuțită și supărată strigă :

— Deschideți ! Oameni buni !

Și oamenii buni intră. Tincke împreună cu tovarășul lui, iar în spatele lor valonul. Neîndoielnic este valonul pe care l-am văzut deja. Militarul ăsta. Căpitanul ăsta cu prea mulți dinți în gură. Al cărui loc e pe cîmpul de luptă. Care-ți pune cuțitul în gît și-ți stoarce și ultima para din buzunar. Dar care nu este în stare să se tocmească și care pe dată se va mînia cînd o va auzi pe Beth de Schepper tirguindu-se și pentru cel din urmă bănuț.

— Da' bine oameni buni, ce vă trece prin minte... Îmi cereți prea mult pentru treanța asta. Și pe deasupra mai are și o stramă. Și-aici, aici ce-i ?

Oricine poate vedea că-i sînge, dar ea nu vede.

Degetu-i lung și uscat ca o bucată de lemn pentru foc sau ca fierul din mîna călăului arată spre pata de sînge. Un Buda cu ochii întorși spre înlăuntru. Un Buda holbindu-se la o pată de sînge.

— Pentru un pic de sînge, păcatele mele... ce-are a face ? îi răspunde valonul așa cum se pricepe în limba ce îi este cu totul străină.

Dar Buda se uită țintă la el, îl străpunge cu privirea. Un pic de sînge ? Oare el nu știe că sîngele aduce nenoroc ? Că ceva poate fi sfîșiat, ars, plin de noroi... dar că sîngele are însușiri trădătoare ce te pot împinge sub ștreang ?

Și în spatele valonului stă Cies Tincke privind tot teatrul ăsta cu un rînjat prefăcut.

O, blestematul ăsta de rînjat prefăcut al lui Tincke. Din spatele valonului el îi face femeii semn cum că poate să-l păcălească în voie pe inș. Și-și freacă cu iuțeală arătătorul de degetul mare, arătînd apoi la fel de iute înspre sine. Un gest incredibil de agil pe care nimeni nu l-a putut observa. Doar o clipită ochii lui Buda au fost îndreptați spre el, dar i-a fost de-ajuns ca să înțeleagă că trebuie să-l jumulească pe valon cît mai zdravăn pentru ca apoi să-i dea o părticică din ce iese pe deasupra și lui, lui Tincke.

Nici chiar însoțitorul lui Tincke n-a băgat nimic de seamă, chit că stă chiar lîngă el. Privește destul de nepăsător înspre prada expusă, ca unul care și-a făcut treaba și acum își așteaptă răsplata.

„E-adevărat“, se gîndește el. „A sărit sînge pe bucata de flanel, dar ce era să fac ?“

Și auzind-o pe Beth tînguindu-se din pricina asta, simte cum ceva îl roade pe dinăuntru și atunci ia hotărîrea de neclintit de-a fi mai atent de aici înainte încotro sare sîngele.

„Hai, hai, lasă palavrele“, gîndește el în sinea sa. „Plătește, că vrem să plecăm“.

Tincke, dimpotrivă, stă cu ochii țintă la bătrînul Buda. E ca și cum i-ar citi gîndurile. Foarte probabil ea gîndește cam așa : „Ce podoabe ! Jefuiesc, se joacă cu șișul și apoi se înființează aici cu zdrențe pline de sînge !... Băiatului meu nu i s-ar întîmpla una ca asta ! Jan al meu este dibaci și iute. Intră numai cînd știe dinainte unde-s gologanii, iar de ieșit, iese ca fulgerul. Fără urme, fără sînge.“

Tincke simte, și nu știe de ce, o silă adîncă față de Jan de Lichte. Nu poate să-l sufere. Pentru că oriunde merge și orice face ori pradă, el nu e în stare să-și ascundă pungășiile de ochii lui Jan de Lichte. Și pentru că nu numai o dată s-a trezit și cu cîte o chelfăneală de la Jan.

Dar Beth se întoarce iarăși spre valon ca și cum ar vrea să termine odată cu discuția asta.

— Atît, spune ea, și nici un sfanț mai mult !

Este o sumă ridicolă. Dacă ar fi fost singură n-ar fi îndrăznit niciodată s-o ofere. Dar acum Tjeef al ei este de față. Ce-i drept, el stă pe scăunel lîngă focul gata să se stingă și bea, dar imediat va sări în picioare dacă cineva are de gînd să-și bată joc de el.

A dracului de mică este suma, cînd te gîndești că bărbații au cărat pînă aici pe umeri toată trîmba de dimie. Trîmba de dimie, bucățile de carne, rufăria — le-au tîrît pe toate pînă aici atîta cale, după ce mai întîi și-au primejduit viața. Cum de nu intră în pămînt de rușine, muierea asta ?

— Doar niște boarfe, pe care nu le cumpără nimeni ! spune ea. Ia uitați-vă la asta !

Și scormonind în grămada de albituri scoate o scufiță.

— Ei, drăcia dracului, o scufiță ! Și Tincke i-o smulge din mîină și și-o trage peste urechi.

— Am luat-o la înghesuială, spune asociatul lui Tincke.

La înghesuială — bine zis ! Adică în zăpăceala de o clipă. Zăpăceala iscată atunci cînd în ultima clipă încă mai trebuie să scoți cuțitul. Tincke își privește asociatul pe sub scufiță și se gîndește la înghesuială.

— La ce dracu te uiți ? întreabă acesta cu o voce de gheață.

-- La nimic, spune Tincke.

Așadar, atît a oferit Beth. Și atît nu-i deloc mult.

— C'est bon, spune valonul. Și Tincke îi traduce bătrînei cu chip de Buda.

Cu ochii întorși spre înlăuntru, aceasta dispare în spatele tejghelei șubrede. Cu mîinile-i bătrîne și slabe ridică un chepeng și coboară în pivniță. Vrea să ia paralele

cu care trebuie să plătească. Sînt ascunse în pivniță sub un bolovan. De luminare n-are nevoie. Ca pisicile vede în întuneric cotoroața asta bătrînă. Dă bolovanul la o parte și bijbîie în gaură.

Tăcere. În jurul ei este tăcere.

Uimire. Sîngele-i vijîie în urechile păroase. Mai bijbîie o dată cu toate că nu mai are rost : nu mai este nimic, gaura e goală. Și-atunci începe să blesteme cu vorbe josnice și grele :

— Am fost jefuită... jefuită am fost !

Scobitura e goală. Nu mai are nici o lețcaie, nici o para chioară.

Zboară pe scări în sus. E o cotoroață bătrînă și tremură toată. Chepengul pocnește chiar în spatele călcîielor ei, în vatră se involburează fire de cenușă, iar cîțiva tăciuni încep să ardă din nou. Ochii ei nu mai sînt întorși spre înlăuntru ca la un hoț bătrîn cu chip de Buda. Nu, chiar Buda a fost jefuit și ochii dau să-i iasă din orbite.

— Cine e hoțul... cine-i ticălosul care ne-a jefuit bănișorii puși de-o parte pentru zilele bătrîneții ? Tu ? Și degetul ei lung și uscat arată tremurînd spre Tjeef. Și într-un gest de mînie turbată și oarbă apucă o ulcea dintre cele bune și-o azvîrle în chelia lui Tjeef de Lichte.

— Ce ? întreabă acesta și îi dă un picior... o, și-ncă ce picior ! Eu să-ți fur banii ?

Iar ea se aruncă val-vîrtej în mijlocul ultimelor resturi ale focului din vatră ce mai arde încă mocnit, și rochiile îi zboară în sus, dezvelindu-i pulpele bătrîne.

— Eu să-ți fur banii ? Nu mai știi bine ce vorbești ?

Tinke cascade ochii înspre vatră și rîde. Și poc ! s-a și ales cu o pocnitură de la Tjeef.

— Asta ca să știi să rizi altădată... Afară, ieșiți afară ! strigă el.

— Afară ? Bine, dar cu boarfele astea cum rămîne ?

— Puțin îmi pasă, strigă Tjeef furios. Și întorcîndu-se spre cotoroața lui bătrînă care tocmai se scoală din cenușa vetrei, răcnește :

— Și feciorul tău, puiuțul tău, unde este ? Nu cumva ți-o fi luat el paralele tale cele blestemate ?

— Așa ceva... așa ceva n-ar îndrăzni niciodată, băigui ea.

Și vorbele ei sînt răsplătite cu un hohot de rîs. Tincke ride. Asociatul lui lasă și el să i se vadă crăpătura dintre buzele-i subțiri. Și chiar valonul, care n-a priceput prea mult, își arată într-un rînjit toată bogăția dinților lui inari.

El, Jan de Lichte, n-ar îndrăzni așa ceva !

III. [„LA CRUCIULIȚĂ”] Cum pe neașteptate și fără a prinde el însuși de veste, cititorul ajunge față-n față cu Jan de Lichte.

Ne aflăm pe un drumeag ce străbate șerpuind ținutul flamand și urcă ori coboară dealurile Brabantului, ducînd astfel la Bruxelles.

Dis-de-dimineață, dintr-un șopron apropiat, doi bărbați au ieșit tîrîndu-se din paie. Pe unul dintre ei, un tip uscățiv și cu înfățișare sălbatică, îl recunoaștem ca fiind Cies Tincke. După ce a spart ușa de la bucătărie, a băut o strachină de lapte, iar restul din pîinea de secară l-a furișat sub haină ca să mai aibă și pe drum cu ce să-și potolească foamea. Căci săgeata pornită din arcușul întins nu poate măsura drumul pe care ei trebuie să-l străbată. Și-apoi o pornesc la drum, din Velsiecke spre Bruxelles, trecînd prin Strijtem.

Da, și ei pot auzi prea bine cum dincolo, pe șosea, trece poștalionul. Și știu de asemenea că este mult mai comod să iei loc pe băncile lui de lemn. Dar pentru ei este mai sigur să-și urmeze călătoria pe jos. În poștalion se află poate, cu tricornul pe cap, vreun prefect chemat de autoritățile franceze. Și chiar dacă acesta e vinăt de teamă și tremură de groază într-un ungher al poștalionului, la vederea perechii de vagabonzi groaza i-ar dispărea pe loc, ba chiar ar avea poftă să-și verse teama de poliția franceză pe spinările lor. Dacă le cere documentele, ei n-au ce să-i arate. Dacă vreun negustor povestește că azi dimineață în ținutul Idderghem s-a dat o spargere, atunci ochii prefectului pe ei or să cadă și prefectul îi va preda francezilor.

Și negustorul de postavuri, de calandru și dimie, așezat alături, îl va potopi cu tot felul de laude pentru cele săvârșite : încă doi ticăloși mai puțin pe lume. Și micul moșier, stînd în colțul opus sub povara datoriilor și gîndindu-se deznădăjduit cum ar mai putea totuși să stoarcă ceva de la arendașii lui săraci lipiți, va da din cap aprobator.

Nu, Tincke și camaradul său preferă drumul ce trece prin Strijtem. Ei aparțin aceluși soi de oameni pentru care huruitul poștalioanelor are ceva sinistru.

Astfel intră ei prin Poarta Flamandă, grăbesc pe ulițele înguste cu pavaj alunecos și colțuros, acolo unde vagabonzi și muieri bătrîne trebuie să gonească cîinii de pe grămezile de gunoi pentru a putea găsi ei înșiși ceva. Grăbesc prin fața unor prăvălioare mici și părăsite unde monede false sînt bătute în cuie pe tejghea ca semn al unui avertisment permanent.

E liniște în acest Bruxelles al anului 1745. Imediat ce garda a dat colțul, te simți ca într-un tîrg de provincie lipsit de viață.

De-a lungul lui Rapenstraat nu este întru nimic mai bine. Este așa de îngust și așa de întunecos aici. Puținul caldarîm este înclinat spre mijloc, oprindu-se într-un șanț unde scursorile acoperite de o pojghiță răspîndesc miasme. Tincke și însoțitorul său trebuie să treacă pe aici. Trebuie să ajungă într-o fundătură, așa-numita „Zes Stuiersgang“, unde Jaak Plantijn ține un han. „La cruciuliță“ e numele lui. Aici trebuie să-l găsească pe un al treilea tovarăș al lor.

Din tot ce se află în cîrciumă nu îi interesează mare lucru. Doar acolo în colț, aproape de ușa dublă ce duce spre camera de sus, stă un omuleț slab și pricăjit, aproape ascuns în spatele ulcei de bere. Dar Jaak Plantijn, hangiul, îi conduce deîndată pe oaspeții nou veniți spre camera de sus, le aduce ulcele cu bere înspumată și închide ușa cu grijă în urma lor. Inima începe să ne bată ceva mai tare : oare s-ar putea în sfîrșit să-l întîlnim aici pe... Jan de Lichte ?

Dar iată, dintr-o dată ușa dinspre stradă este dată larg de perete și în golul lăsat de dulgher apare ceremonial și grav un gentilom. Într-o parte poartă o spadă

scurtă, iar pe cap are o perucă pudrată în alb. La vederea acestuia, Jaak Plantijn își pierde pentru o clipă capul. La ce-o fi vrînd să tragă aici cu urechea ? Și simte privirea mîndră a gentilomului îndreptată spre el... simte această privire pătrunzînd tot mai adînc în conștiința-i neliniștită.

Omulețul sfrijit care stă ascuns în spatele ulcelei cu bere și care tocmai a ridicat ochii... acestuia puțin îi pasă : „Un gentilom, hoho“, și dispare din nou în spatele stacanei. Dar Jaak însuși trebuie să se gîndească la cei aflați în spatele ușii duble. Fața lui frumoasă capătă o paloare jalnică, mîinile încep a-i tremura cu toate că și le ține sprijinite pe marginea tejghelei.

Dar și gentilomul vede prea bine că ceva nu-i în regulă cu Jaak. Dintr-o singură căutătură îi vede vîrfurile degetelor încheștate pe tejghea. Și apoi, mai mult în joacă, cu o mînă la mustața-i răsucită iar pe cealaltă ținînd-o pe spada scurtă, își rotește ochii prin cîrciumă. În cele din urmă, privirea i se oprește la camera de sus pe care Jaak, în zăpăceala lui, n-a închis-o bine.

— Ha ! Și cu un rînjit subțire pe buze, gentilomul se îndreaptă spre ea.

Ei, acum Jaak trebuie să-și adune tot curajul. Trebuie să-i taie calea gentilomului și cu multă grijă să-l facă să priceapă că acolo sînt „particulari“.

— Particulari ? Aud totuși zarvă de mușterii, spune gentilomul. Și-apoi te-am văzut ieșind de-acolo cu trei ulcele goale.

— Așa e, domnule ! răspunde Jaak zîmbind cît mai amabil cu putință. Așa e, dar acești trei negustori au plătit anume pentru a putea să-și vadă în tihnă de afacerile lor.

— Bine, răspunde gentilomul. Vei cîștiga și de la mine ceva în plus și nu-ți voi stingheri deloc negustorii. Dacă sînt oameni de treabă n-au de ce să se teamă.

Și-n vreme ce-i îndrugă toate astea lui Jaak a și pus mîna pe clanța ușii. Jaak a rămas ținut locului. Pe cine ori ce sfînt din cer să cheme în ajutor ? Dacă gentilomul ăsta intră la negustori, atunci s-a zis cu el, crîșma lui Jaak Plantijn va fi făcută zob. Dar e deja prea tîrziu ca să se mai amărase cu astfel de gînduri. Gentilomul a îm-

pins uşa cu vârful cizmei şi şi-a vîrît peruca pudrată înăuntru.

Cei trei negustori sar în picioare. O clipă se mai uită încă unul la celălalt ca şi cum trădarea ar putea să vină de la unul dintre ei. Dar cum fiecare îl vede pe celălalt la fel de uluit, atunci cel mijlociu dintre cei trei — şi-l recunoaştem în acesta pe Tincke — nu se poate abţine să nu-şi pipăie grabnic buzunarul vestei de postav.

Desigur, nu s-a întîmplat încă nimic prin care el să dea de bănuît. Dar cine are ochi în cap, vede că mîna îi este foarte aproape de cuţit. Şi gentilomul are ochi în cap ! Totuşi salută nepăsător şi-şi descheie încet nasturii de la mantaua sub care două pistoale îşi trădează strălucirea mată.

El, care tocmai făcuse un gest mult prea iute înspre buzunar, îşi trage şovăitor mîna înapoi. Se aşază mormăind din nou la masă şi nu răspunde la salutul gentilomului. Sau mormăitul ăsta o fi vreun salut ? Ceilalţi sînt mai manieraţi. La urma urmei nu s-a întîmplat încă nimic ce-ar putea fi prilej de nelinişte. Gentilomul a salutat amabil şi şi-a arătat armele doar ca răspuns la gluma proastă a tovarăşului lor.

— Hai, Tincke, nu mai mormăi acolo ! spuse cel mai prietenos din grup. Hai să vorbim mai departe despre comerţul nostru.

Gentilomul îl cheamă totuşi pe Jaak Plantijn, îi aruncă nişte bani pe masă şi comandă şi pentru ceilalţi domni cîte o ulcea de bere. Jaak aleargă încolo şi înapoi, amintindu-şi cu greu de o rugăciune scurtă şi fierbinte pe care încearcă să o murmure pentru ca totul să iasă cît se poate de bine.

— Ce a fost asta ? întrebă omuleţul firav şi uscăţiv.

— Nu ştiu, răspunde Jaak şi se grăbeşte cu ulcelele cerute spre camera de sus.

— Noroc ! spune gentilomul. Sînteţi neguţatori, precum am auzit, însă afacerile voastre nu par a merge prea bine dacă aţi ajuns să beţi poşirca asta de bere a lui Jaak Plantijn !

Tincke încă se mai uită cu încăpăţinare în altă parte. Dar cel care stă cel mai aproape de gentilom, o bestie

înalță cu spatele încovoiat, cam biție picioarele ca unul care a băgat-o bine pe mîneacă.

— Nobile domn, nu uitați, rogu-vă, că vremurile sînt grele, spune el politicoș. Și vrea să adauge încă o sumedenie de fleacuri. Lucruri pe care le știe oricine și care în zile negre circulă precum banii falși. Despre portul din Anvers, închis pentru toate vapoarele, despre războiul care pustiește țara, despre iarna de groază ce-a trecut și a făcut să crească înspăimîntător numărul cerșetorilor.

— Ah, tacă-ți fleanca ! mormăie Tincke în graiul de neînțeles al celor din Nederbraeckel. Nu-i răspunde flecarului. Lasă-l în plata Domnului.

Dar Tincke tresare iar auzind că și gentilomul înțelege felul de a vorbi al celor din Nederbraeckel.

— Nu sînt flecar, spune el. Și dacă vă compățimesc că nu vă merg afacerile, să știți că o fac din toată inima. Și vorbind astfel, îi privește cu ochii săi batjocoritori, iar mîna-i delicată, dar puternică se joacă cu mustața răsucită.

— Calm, calm, zice zeflemitor gentilomul. Lăsați cuțitele în pace. Și eu am un cuțit. Mai bine vorbiți mai departe despre comerțul vostru.

Toți tac.

— Vorbiți mai departe despre comerțul vostru ! repetă gentilomul apăsător. Și pentru că ei nu pot încă să scoată o vorbă, o furtună se simte apropiindu-se.

— Comerțul vostru ! spune gentilomul, de data asta pe un ton cu totul diferit. Ha, și să nu-ți vină să rîzi !

— Cine are ceva cu niște oameni care negustoresc cîstit, gentilom nenorocit ce ești... halal gentilom, șuieră Tincke printre dinți, abia stăpînindu-și furia.

— Nimeni n-are nimic, îl liniștește gentilomul. Numai că astea trebuie să sînt niște afaceri tare proaste.

— E din cauza timpurilor grele, strigă Tincke. Ați auzit adineauri de la tovarășul nostru.

Gentilomul dă din cap ca și cum i-ar fi milă de niște nenorociți ca ei.

— Numai pentru nerozi sînt vremuri grele, spune el. Numai cei ce nu știu să-și tragă spuza pe turta lor dau vina pe timpuri ori pe vreme ori pe război ori pe altceva. Doar

niște meseriași neisprăviți spun că unealta din mîna lor e proastă.

Și apoi, fără să se oprească, sub aparența celei mai mari nevinovății, întreabă ca din întîmplare în ce constă comerțul domnilor.

Și uitîndu-se la fiecare, pe rînd, ca și cum ar spera să primească totuși răspuns și văzîndu-i amuțiți în furia lor încăpățînată și oarbă, nu-și mai poate stăpîni un hohot de rîs.

— Frumos comerț, n-am ce zice ! spune el batjocoritor. Și după ce a tras o dușcă sănătoasă deodată, ca un fulger, își dă drumul.

— Frumos comerț. O spargere nereușită ici, un biet furt colea ! Și-n clipa în care cei trei neguțatori zăpăciți de-a binelea se holbează la el înaintea să sară și să lupte ca turbați pentru a scăpa cu viață... gentilomul dezlănțuie lovitura de trăsnet :

— Tincke, unde a rămas scufița însîngerată ?

Și iată, ce se aude acum nu mai sînt înjurături, nu mai este grai omenesc. E dracul în persoană a cărui ne-suferită limbă ne țiuie în urechi. Tincke urlă. Urlă ca un ciine. Urlă cum urlă lupii în crucea nopții.

— Trădare ! țipă el. În mîină-i scapără cuțitul. Dar este prea tîrziu, căci și mai iute, gentilomul a sărit în lături din calea pumnalului și a îndreptat cele două pistoale înspre preținșii negustori. Dar iată, își vîră pistoalele iarăși la loc și îi țintuiește o vreme pe cei din fața lui. Întinde degetul arătător spre Tincke și rostește asemenea unui judecător :

— Tu, Cies Tincke, pe numele tău adevărat Francies van der Geenst, l-ai jefuit acum trei ani pe un arendaș din Houdenhove, iar nu mai departe decît ieri ai dat o spargere în ținutul Hillegem.

Degetul arătător îl slăbește pe Tincke și se îndreaptă spre tîlharul înalt care merge puțin aplecat ca și cum tot timpul s-ar rușina din pricina înălțimii ieșite din comun.

— Și tu, i se adresează gentilomul... Tu, Gabriel van der Cruyssen, de fel din Peterghem, vîrsta douăzeci de ani, acum trei ani ai dat o spargere la un negustor din Ingelmunster...

Degetul își continuă mișcarea. Este îndreptat acum spre cel de-al treilea și ultimul din grup. Dar vorbele gentilomului nu mai curg atît de repede, ele nu mai scot la iveală dovezi cu atîta ușurință. Că lui Gabriel van de Cruyssen i se pune ceva în cîrcă, asta mai merge. El este un tilhar înalt și merge încovoiat ca să nu bată prea mult la ochi. Și că insul ăsta l-a învinovătit de hoție... ei și, n-are decît să-și verse focul, o să vadă el cum o să scape din strînsoare.

Și că Tincke a fost învinovătit, și asta mai merge. S-a făcut foc și pară și e plin de venin. Se sufocă în furia lui oarbă. Însă el seamănă mai degrabă cu un foc de artificii. Mult zgomot pentru nimic. Dar ultimul dintre cei trei, cu el este altceva. Van der Cruyssen și Tincke urmăresc amîndoi cu respirația tăiată degetul învinuitor. Cuvîntul care va fi rostit acum o să ducă la vărsare de sînge.

— Și tu, continuă gentilomul... Tu, Simon Ysenbaert, de fel din St. Maria-'Oudenhove din ținutul Aelst, anul trecut, la iarmarocul din parohia ta ai răpus cu cuțitul pe un anume Pieter Aerendts. Și, cîteva luni mai înainte, în iulie, într-un salon de dans ai înjunghiat doi carabinieri francezi din brigada Criquy.

Calm, ca și cum s-ar gîndi la cu totul altceva, a rostit gentilomul această acuzație. Dar la fel de calm a ascultat-o numitul Simon Ysenbaert pînă la ultimul cuvînt. L-a lăsat pe gentilom să-și termine vorba cu toate că a trebuit să strîngă din dinți, cu toate că tîmplele i s-au brobonit de sudoare. Mai adineauri se repezise Tincke la cuțit. Dar, o știm, el se repede cam prea iute la cuțit. O face mai mult ca să amenințe și să se apere, iar nu ca să împungă cu el. Dar cu Simon Ysenbaert e altfel. Ascultați cu luare aminte : omul se pricepe să umble cu oțelul. Toți cei care au făcut cunoștință cu cuțitul lui Simon s-au mîntuit.

A ascultat netulburat atunci cînd a venit vorba despre acest Pieter Aerendts. Ei, drăcia dracului ! El aproape că și uitase. Pieter Aerendts nu era decît un țărănoi care i-a ieșit în cale. Dar cealaltă poveste, cea cu cei doi soldați francezi, asta e altă mîncare de pește. Dar nu se poate să i se arunce așa ceva în față cu una, cu două. Cel care

spune asta trebuie să moară. Ori acest gentilom va muri aici la Jaak în „Cruciuliță“, ori Simon însuși va amuți pentru totdeauna.

Este adevărat că atunci, la bilciul acela de pomină, în vreme ce tineretul dănțuia, au apărut pe neașteptate niște soldați francezi. El, Simon, nu era de față în clipa cu pricina, căci el avea cu totul alte lucruri de învățat decît să țopăie cu țărani la bilciuri dintr-astea. Însă iubita lui se dusesse și ea... Și nu plecase demult, cînd în goana cea mai mare niște flăcăi mîniați au venit de la bilci strigînd peste tot că francezii le-au smuls fetele din brațe.

Simon i-a auzit. Și a alergat de mai să-i iasă sufletul și tot n-a ajuns la vreme. N-a blestemat. Ar fi vrut mai degrabă să plîngă așa cum plîng copiii, să plîngă din pricina ireparabilului ce se produsese acolo.

Prea tîrziu, prea tîrziu ! Și lacrimile usturătoare ale unei dureri insuportabile îi scaldă ochii. Dar pentru a-i spinteca pe cei doi nu este încă prea tîrziu. Și Simon le înfige cuțitul în pîntece și îi spintecă de sus pînă jos.

L-au căutat pe Simon pretutindeni... Toată brigada Criquy a scotocit peste tot zile și nopți de-a rîndul. S-a transformat în animal sălbatic, și-a dus zilele prin păduri și ar fi crăpat de foame dacă iubita lui n-ar fi venit la vreme cu ceva de mîncare. Nu se poate apropia de lumea locuită decît pe întuneric, dar și atunci o face doar pentru a șterpeli pe fugă cele trebuincioase traiului. Pentru a-i închide gura unui oarecare Pieter Aerendts care-și rîsesse de iubita lui și îi imitase felul în care se întorsese împleticindu-se din pădurice după ce soldații francezi puseseră mîna pe ea.

— Ai înjunghiat doi soldați din brigada Criquy ! a rostit vocea acuzatoare a gentilomului. Și acesta este adevărul. Dar există adevăruri care nu trebuie rostite. Poate ar vrea să spună cum s-a întîmplat în realitate. Dar el nu este prea iute de gură, el este mult mai iute de cuțit.

Nu înjură și nu face scandal. Dar este gata să răstoarne cu piciorul masa grea de stejar și să se adăpostească în spatele ei în clipa în care pistoalele gentilomului vor pocni. În clipa în care ele vor pricinui unuia sau altuia dintre ei vreo arsură, poate numai mesei, poate chiar și lui

Tincke ori lunganului de Gabriel... însă asta-i privește pe ei. Dar Simon va sări imediat după aceea și mînuind cuțitul va desăvîrși lucrarea. În treburi din astea nu mai este un începător. Știe prea bine ce are de făcut.

Dar iată, piciorul lui Simon care se ridică și se sprijină de masă, piciorul ăsta întîrzie o clipă. Înainte de a putea înfăptui ceea ce i-a străfulgerat mintea și în clipa în care piciorul lui împinge cu toată forța, gentilomul a sărit peste masa ce se dărîmă. Masa se clatină și se prăbușește, ulcioarele se rostogolesc pe jos sfărîmîndu-se, dar gentilomul se află de partea cealaltă, lîngă Simon.

Să mai afle acum adăpost împotriva pistoalelor, este cu neputință. Dar trufașului nici nu-i trece prin gînd să scoată pistoalele. El rîde.

— Prea tîrziu, Simon... Prea tîrziu, băiete ! spune el rîzînd.

Și disprețuind primejdia, îi întoarce spatele pentru a ridica cu o singură mîină masa grea de stejar și a o așeza din nou pe picioarele ei. Își scoate pumnalul și-l înfige adînc în masă.

— V-am spus la toți pe nume, spune el... V-am înșirat faptele voastre mărețe. Nu, de fapt le-am preaslăvit, căci sînt mîndru să mă aflu în preajma unor bărbați ca voi. Doar un lucru... dacă am fost așa de trufaș, atunci de ce nici unul dintre voi trei n-a avut curajul să mă întrebe de nume ?

— Ei, și-atunci cine ești tu, lăudărosule ? întrebă Tincke.

Gentilomul se îndreaptă spre masa la care a stat adineauri, ia ultimul rest de băutură și-și spală fața cu ea. Mustata se desprinde, de sub suliman se ivește chipul unui flăcăiandru. Și în clipa în care își ia de pe cap și peruca dată cu pudră albă, atunci...

— Jan de Lichte ! strigă Tincke.

— Așezați-vă, spune Jan de Lichte, și hai să începem o dată ce v-am propus deja cu o oră mai înainte : să discutăm despre „comerțul” nostru. Jaak, strigă el. Jaak a auzit zarva de adineauri, dar n-a avut destul curaj să vadă ce este. Apare acum tremurînd.

— Jaak, adu-ne alte patru ulcioare, spune Jan de Lichte, căci în păruiala noastră am sfărîmat vreo cîteva.

— Ți-e la îndemînă să te fălești cu cocoșeii furați de la maica de Lichte ! spune Tincke pe un ton de ocară.

— Ție nu ți-e la îndemînă să te fălești cu scufia stropită cu sînge din Hilleghem, i-o întoarce Jan de Lichte. Dar gata, să terminăm cu cearta, am pierdut deja prea mult timp prețios. Ce am de propus se poate spune în cîteva cuvinte, continuă Jan de Lichte. Noi, vagabonzii, hoții și mînuitorii de șis, ar trebui să fim uniți. Ne putem împotrivi prefectului, justiției, călăilor ori soldaților francezi numai dacă strîngem rîndurile. Dacă unul trăiește pentru toți și toți pentru unul. Dacă fiecare are grijă de sine și noi toți laolaltă ne ținem cu firea. Îl știți pe Cartouche ?

— Am auzit de el, spune Simon.

— Și Cartouche a încercat să trăiască așa cum ar trebui să trăim noi acum. Dar, din păcate, sărmanul băiat n-a putut s-o țină așa decît pînă la douăzeci și unu de ani și apoi a fost tras pe roată la Paris în ziua de 18 noiembrie 1721.

— Asta nu-i cea mai plăcută parte a poveștii lui, spune lunganul de Gabriel.

— Nu, nu-i cea mai plăcută. Și asta dovedește că noi va trebui să fim cu mult mai dibaci, mai vicleni, mai puternici.

— Pricep, i-o reteză Tincke. Te gîndești la o bandă de hoți !

— Întocmai, răspunde Jan de Lichte.

— Avem deja o bandă, ai venit prea tîrziu ! spune Tincke.

— O bandă, ha, că-mi vine să și rîd... de bună seamă avîndu-l pe valon căpitan ? Tincke, nu mă înțelegi. Cînd vorbesc de o bandă, asta nu înseamnă că noi patru dăm undeva o spargere, împărțim prada, iar apoi ne despărțim iarăși cît se poate de repede. Nu, prin bandă eu înțeleg cu totul altceva. De pildă eu aș împărți banda în trei sau patru grupuri. Tu, Gabriel, te-ai afla atunci în fruntea unui asemenea grup și ar trebui să-ți alegi oameni iscușiți și plini de hotărîre, inși în care să te poți încrede întru totul. Care sînt în stare să facă față în caz de pri-

mejdie, care pot păstra o tăcere ca de mormînt și sînt atît de iscusiți încît să-l ducă de nas și pe cel mai dibaci dintre portărei. Și cu oamenii ăștia te-ai duce atunci într-un anume colț al țării, să zicem în ținutul Audenaerde. Tu, Simon, ai face același lucru. Împreună cu oamenii tăi te-ai ocupa de ținutul Aelst. Și ceea ce ai jefuit pe domeniul tău va fi dus deîndată, dacă se poate în aceeași noapte, în altă parte și se va vinde unora care n-au cum să afle de unde vin toate lucrurile astea. Și dacă nu ne reușește vreo lovitură, atunci pierderea va fi compensată de cîștigul obținut în urma celorlalte. De aceea trebuie să înființăm o casă de bani comună. Ceea ce a fost făcut pradă ajunge mai întîi în această casă pentru a fi împărțit apoi în părți egale. Dacă vreunul are ghinion în timpul îndeletnicirii sale, se-alege cu o înțepătură de cuțit ori de furcă sau a fost nevoit să treacă prin mîinile călăului, după aceea el nu va mai trebui să se țină pînă în vreo peșteră uitată de Dumnezeu și să crape acolo ca un cîine, ci va primi partea lui pînă se va înzdrăveni. Aș putea să vă vorbesc despre lucrurile astea toată ziua și toată noaptea, căci mă pasionează încă din copilărie. Dar la ce bun să despicăm firul în patru? Veți vedea și veți afla destule despre felul în care vom întinde peste toată țara o plasă de spioni pe care-i vom alege dintre vagabonzi și care ne vor destăinui unde sînt ascunși gologanii. De secretari care să ne facă rost de pașapoarte și certificate. Dar gata, ajunge — cine-i de-acord?

— Eu! spune Tincke. Cu condiția ca eu să fiu căpitan. Tu și cu lunganul de Gabriel puteți să scotociți ținutul pe care vi-l alegeți, însă comanda supremă trebuie să o am eu.

Și Jan de Lichte se uită o clipă fix la el ca și cum s-ar fi gîndit la ceva, ca și cum ar trebui să chibzuiască bine. Dar apoi ridică din umeri.

— Fie, vei fi căpitan! spune el. Dar mai întîi trebuie să lupți pentru titlul ăsta. Oricine vrea poate să fie căpitan al bandei mele, dar mai întîi trebuie să-și dovedească superioritatea față de mine. Ei, ce spui? Hai, vino încoa dacă ai curaj!

Și mai înainte ca Tincke să se poată ridica, un pumn năprasnic îl lovește în față, așa încît cade cu scaun cu

tot și sîngele îi stropește fața lunganului de Gabriel. Gabriel se șterge. Tincke se ridică de jos.

În vremea asta Simon Ysenbaert se uită îngîndurat la cuțitul înfipt în masă.

— Jan de Lichte, eu ți-aș putea dovedi că sînt mai bun decît tine. Dar chiar dacă sînt destul de puternic, chiar dacă mînuiesc cuțitul mai iute, dibaci ca tine tot nu sînt. Sînt al tău !

Și, iată, o clipă Jan de Lichte se simte de-a dreptul emoționat. Cu o mișcare iute apucă mîna ce i s-a întins și ca să scape de emoții îi trage o înjurătură.

— Simon, să știi că poți conta pe Jan de Lichte în orice împrejurare. N-o să-ți pară nîciodată rău că acum, în clipa asta, mi-ai întins mîna. Vei fi primul meu locotenent.

Și Gabriel întinde o mînă. O mînă lungă și vînjoasă.

— Tu, Gabriel, vei fi cel de-al doilea locotenent al meu ! Iar tu, Tincke, și ție îți este îngăduit să fii locotenent... dar bagă de seamă, să nu cumva să mi te pui de-a curmezișul. Dacă o să i te pui de-a curmezișul lui Jan de Lichte o să regreti amarnic. Iar valonului să-i spui că poate veni și el să-și măsoare forțele cu mine. Dar acum e timpul să ne luăm picioarele la spinare. Fiecare să-și vadă de drum și să-și aleagă oamenii de încredere, înși vînjoși, în stare s-o scoată la capăt și în cele mai primejdioase ocazii, înși vicleni atunci cînd e nevoie de cap. Alegeți-i pe cei mai iuți și pricepuți, dar feriți-vă de palavragii și bețivi. De clevetitori nu avem nevoie. Ne întîlnim săptămîna viitoare la Siska Vermeulen. O știți doar ?

— Nu e în apropiere de Erondegheem, pe drumul ce duce de la Aelst la Gent ? întrebă Gabriel.

— Întocmai ! spune Jan de Lichte. Este acolo un han al cărui frumos nume este „Foametea“.

— Chiar că frumos nume, spune Tincke... și foarte promițător !

Dar Jan de Lichte nici măcar nu-i mai răspunde. Propune ca Gabriel și Tincke să plece înainte și-l roagă pe Simon să mai rămînă puțin.

— După ce-au plecat toți din crîsmă, întrebă-l pe Jaak Plantijn dacă vrea să fie și el membru al bandei. Dă-i chiar de-acum unul dintre galbenii aștia, ca arvună.

Pentru asta nu trebuie să facă nimic altceva decît să-și țină dugheana deschisă zi și noapte pentru oamenii noștri care sînt la drum și cunosc parola. Dar el trebuie să-și ofere serviciile și celor care bat la ușa lui și nu-i pot plăti în bani peșin : la anumite date ne vom socoti cu el.

Și astfel, la puțină vreme după plecarea lui Tincke și a lui Gabriel, gentilomul de adineauri apare din nou în crîșma hanului. Își ține mîna stîngă la mustață, iar dreapta pe spada cea scurtă. Îl vede pe omulețul cel mic și firav stînd mai departe ghemuit în spatele ulceleii de bere.

„Cine o fi insul ăsta ce stă să iscodească ?“ se întreabă Jan de Lichte. „Nu trebuie să-l pierd din vedere.“

„Dar cine o fi acest pretins gentilom ?“ se întreabă omulețul. „Jan de Lichte din Velsiecke ? Trebuie să vorbesc odată cu el despre banda mea !“

IV. [HANUL „FOAMETEA“] În care cititorul face cunoștință cu ceea ce se chema „pacostea Flandrei“. Dacă prin aceasta se înțelegea îndeobște oastea mereu sporindă a cerșetorilor și vagabonzilor care, adunați în cete, primejduiau în vremea asta drumurile, noi mai înțelegem totuși și altceva : castelanii mărunți care întotdeauna au ținut țara sub jug.

Poate îți mai amintești, iubite cititor, cum bruxelezul descria un personaj pe care îl numea Baru ? Baru, șeful poliției franceze, care inspectase temnița din Aelst. Și într-adevăr, ca și bruxelezul, acest Baru nu-i decît un omuleț mic și pipernicit. Dar în vreme ce chipul bruxelezului nu exprimă altceva decît durerea cea mai adîncă, iar mustața îi atîrnă tristă și răvășită, chipul lui Baru iradiază doar mîndrie, iar cele două capete ale mustății răsucite sînt ca o icoană a atotputerniciei judiciare înseși.

Baru se mai află încă în pivnițele de sub turnul orașului. Sudoarea de pe frunte i se usucă cu greu. Iar privirea-i, care cu puțin înainte, în timp ce asista la biciuirea tînerci țărănci, era asemenea privirii unui vîrcolac, devine din nou normală. În timp ce pasărea voluptății din el se zbate în chinurile morții, în el se înalță deja, bătînd din aripi, o pasăre de un soi cu totul diferit. De data asta o pasăre de pradă, un vultur.

Hainele smulse de pe femeile osîndite sînt împrăștiate pe jos. E adevărat că ele aparțin de drept călăului, însă Baru contestă acest drept. El, stăpînul suprem al justiției, se înjosește fără rușine, transformîndu-se într-un guzgan lacom. Mina-i scormonește în hainele împrăștiate pe jos.

Este, cum spuneam adineauri, dreptul călăului să-si însușească toate astea. Căci el nu cîștigă o leafă atît de mare ca însuși stăpînul suprem al justiției, el trebuie să-si asigure traiul și cu tot felul de cîștiguri lăaturalnice. De pildă pentru pantalonii ăștia i s-ar fi oferit și lui o sumă bunicică. Dar poate el în clipa asta să se împotrivească ?

Baru se apleacă peste grămăjoara de haine ca și cum n-ar ști că prin asta încurcă socotelile altcuiva. Aruncă deoparte cămașa care a fost smulsă de pe umeri în prea mare grabă și care, acum, așa sfîșiată și murdară de sînge nu mai face doi bani.

— Adu-mi astea la cancelarie, ca... dovezi ! spune el. Și apoi, zărind și spînzuratul, întreabă de banii găsiți în buzunarele lui. Și aproape ne vine să spunem că gheara sa de pasăre de pradă se întinde ca pentru a apuca ceva. Dar asta ar fi exagerat. E drept că-i cam mică și subțire mîna asta, dar cu o gheară de pasăre nu seamănă prea mult. Nu, este o mînă obișnuită, o mînă de om. Banii spînzuratului sînt puși în ea. Nu-i numără, ei dispar degrabă în buzunarele sale, iar călăului nu-i rămîne altceva de făcut decît să se roage la Dumnezeu ca data viitoare să aibă mai mult noroc.

— Dă hainele astea ofițerului de servici spre păstrare ! spune Baru către unul dintre carabinierii săi... Eu trebuie să plec chiar în noaptea asta pentru o anchetă personală... Vom afla îndată în ce constă această anchetă personală. Acum el o pornește de unul singur pe străzile acestui orașel pustiu și cufundat în beznă. Între zidurile acestui vechi Aelst abia dacă sînt șapte sute de case, înghesuite și joase. Dar... în aceste șapte sute de căsuțe locuiesc mai bine de șapte mii de oameni. Asta înseamnă, dacă mai știm cît de cît să facem o socoteală, că în fiecare din aceste colibe stau cîte zece oameni la un loc.

După lăsarea întinericului, un paznic de noapte singuratic străbate străzile, rătăcește prin orașul pustiu cu o lampă în mînă, strigînd din vreme-n vreme : „E ora zece, aveți grijă de lumină și foc.“

„De lumină !“ strigă el. Dar lumină nu e. Doar la cîteva colțuri de stradă atîrnă cîte un felinăraș în fața chipului de piatră al Maicii Domnului. Și, nu de multă vreme, mai arde cîte un felinar la ușa celor mai de seamă notabilități.

Ia stai... Ascultă ! Ce-o fi zarva asta neobișnuită în toiu noapții ? Aceștia sînt, iubite cititor, soldații lui Ludovic al XV-lea, care se distrează. În ultimul timp au inventat un joc hazliu și amuzant pe care l-au numit „vînătoarea cerbului“. Acesta constă în aceea că de îndată ce s-au amețit aleg pe unul dintre ei care să fie cerbul. Ușa cîrciu-

mii se deschide brusc și cerbul se năpustește afară și gonește pe ulițele înguste și întortocheate. Și apoi, puțin mai târziu, vin ceilalți să-l caute. Ei sînt toți vînători în căutarea cerbului. Aruncă cu pietre la întîmplare ca să lovească cerbul. Și e întuneric beznă și în afară de asta cei mai mulți dintre ei sînt beți. Aruncă pietrele în ușile zăvorîte și în obloanele închise ale ferestrelor. Aruncă în frontoanele de lemn. Și caută cerbul și acolo unde nu e. Zgîlție ușile pînă dau de un nefericit care a uitat să-și încuie căsuța ori a fost atît de temerar încît să privească la jocul lor. Cu cîrdul dau buzna înăuntru și caută cerbul sub masă, sub dulap. Răstoarnă totul, puținele vase se sparg, lenjeria scumpă este smulsă din dulap, călcată în picioare și terfelită, puțina mîncare e aruncată din bufet. Căci și aici s-ar putea ascunde cerbul. Cerbul care poate că între timp s-a amestecat deja cu ceilalți, căutîndu-se acum plin de zel pe sine însuși.

Iar apoi zarva vînătorilor se mută înspre poarta orașului care închide drumul spre Gent. Ei strigă și urlă, aleargă încoace și-ncolo. Au descoperit o victimă singuratică care a cutezat să iasă pe stradă la vreme de noapte și au împresurat-o. Foarte probabil că e vorba de un locuitor al orașului, un tip cutezător căruia nu-i pasă de legi și porunci și dispoziții ca și cum acestea ar fi valabile doar pentru giște. Prin întuneric îl împresoară.

Ha, ce amuzant ! Și mai e pe deasupra și-un individ mărunț, un oarecare cu niște piciorușe scurte și iuți. Dar dintr-o dată acest oarecare începe să-i înjure în franțuzește. Înjură și izbește cu piciorușele de caldarîm. Din spatele grupului unul cu un felinar în mînă își croiește drum în față pentru a-i lumina fața.

Doamne, sfinte ! E Baru ! Felinarul e cît pe ce să cadă din mîna celui care îl poartă. Toți se dau în lături, iau poziția de drepti și apoi se încumetă să ceară iertare.

— E bine, spune Baru. C'est bon. Și lipa-lipa, trece mai departe cu mustața-i răsucită. Pune să se descuie poarta orașului și-o apucă pe drumul ce duce la Gent. Căci are, după cum știm, de făcut o „anchetă personală”. Drumul pe care-l urmează e un drum vechi și șerpuitor. Nici măcar nu e pietruit. Peste zi pe aici trec carele și poștalioanele care trebuie să ajungă la Gent. Și nu de-

parte de Aelst, de-a lungul acestui drum, se află un mic castel sumbru și sinistru în care sălășluiește baronul de Creyl. Foarte probabil că într-acolo merge Baru pentru a-și desfășura „ancheta personală”. Baronul de Creyl locuiește aici dimpreună cu podagra și zgîrcenia-i proverbială. Aici țarina nu-i prea întinsă, ci e mai multă pădure și baronul de Creyl a angajat la tăiatul copacilor niște sărăntoci, care cu ce cîștigă nu-și pot plăti nici sarea pentru cartofi. Copacii tăiați sînt vînduți la licitație de către un notar angajat de baron. Apoi acesta dă în arendă sălbăticia de tufe și rugi de mure la niște țărani săraci lipiți pămîntului care zi de zi își dau sufletul tot tăind tufele, săpînd acest pămînt imposibil ori smulgînd din pămînt resturile tufelor de muri și ale rădăcinilor de copaci. Mai sapă și șanțuri, încep să are și să gunoiască. Și iată, cînd a venit vremea ca toată cazna asta a lor să fie răsplătită, atunci pe neașteptate se mărește arenda. Căci acesta nu mai este pămînt împădurit, ci ogor. Iar pentru ogor arenda e mai mare.

Și acești țărani săraci lipiți pămîntului dispar de pe domeniile baronului de Creyl și alți arendași le iau locul. Dar și aceștia au aceeași soartă. De îndată ce pămîntul devine mai bun și ei își văd răsplătită osteneala, trebuie să dea înapoi în fața unor arendași care plătesc mai bine. Dar iată, baronul de Creyl are motivele lui să fie mai zgîrcit decît i-a mers vestea. De bună seamă că e un hoț josnic, dar și el la rîndul lui este întrecut de hoți și mai josnici. Cîmpurile pe care le-a dobîndit în jurul castelului său sînt călcate în picioare de soldați străini. An de an, spanioli, austrieci și francezi dau foc recoltei. Și a mai fost și o iarnă cumplit de grea, iarna anului 40, și-apoi au mai venit și ciurma și foametea ca să umple paharul. Pămîntul era secătuit și pustiit chiar dacă hoiturile îl îngrășaseră.

Măruntul castelan, sărăcit, spumega de furie în neputința sa. Îi izgonise pe țărani din gospodăriile lor atunci cînd în ziua de Anul Nou aceștia nu avuseseră să-și plătească dările.

Și-acum își face apariția Baru. L-am cunoscut și i-am aflat alesele-i însușiri, cea de jefuitor de cadavre nefiind cea mai neînsemnată. A venit în ținutul Aelst și a mers

mai întâi în camerele de tortură și în temnițe. Dar prada n-a fost prea bogată. Doar câțiva au îndrăznit să mîrîie. Câțiva vagabonzi, niște haimanale, o fată care a sărit cu cuțitul la unul dintre soldații lui Ludovic al XV-lea. Cuțitul ei poate nici n-a intrat prea adînc. Dar cel al lui Baru, ăsta e ascuțit pe amîndouă părțile. Și Baru colindă din loc în loc, acum se duce la domnul baron în micul său castel fortificat ca să-l strîngă cu ușa. Baronul nu-și poate plăti tributul ori nu știe de unde să scoată dările mari cerute de trupele străine ? Baru se grăbește într-acolo pentru ca în calitate de șef al poliției franceze să-i stoarcă și ultimul bănuș.

Dar să-l lăsăm pe Baru să-și vadă în continuare de drum, iar noi s-o luăm mai bine pe drumeagul care ne duce la hanul „Foametea“. Precum știm, aici se întîlnește banda pentru prima oară.

Triste, întunecate și pustii mai sînt aceste drumuri. Trebuie să trecem pe lîngă țarina spînzurătorilor aflată aici, departe de zidurile orașului Aelst. Nu-i o priveliște prea încîntătoare. Dar la ce bun să întoarcem capul ? Căci nici ceea ce vom vedea nu va avea darul să ne înveselească. Ici o gospodărie țărănească ce-a ars pînă-n temelii, dincolo o cruce întunecată pe care e ținut un Cristos însîngerat.

Urmăm cărarea îngustă în graba cea mai mare. Cînd serpuiește printr-o pădurice, cînd ne poartă peste vreun bolovan nesigur pe deasupra unui șanț. În hanul „Foametea“ va fi la fel ca în „Peștera pierdută“. Numai văgăuni împrăstiate pe cîmpie, pierdute în spatele vreunui pîlc de copaci, unde vine să se ascundă vermina guzganilor și a șoarecilor, a răufăcătorilor și ticăloșilor.

„Peștera pierdută“, frumos nume mai era. Dar „Foametea“ e la fel de frumos. În clipa în care deschidem ușa, câțiva așteaptă deja înăuntru, iar gazda își vîntură picioarele-i scurte încolo și-ncoace, împărțind ulcelele de bere. Nu e obișnuită cu așa ceva. Într-alte zile, de-a lungul unui an întreg, aici nu-i prea mare vînzoleala. Și în prostia ei nevinovată, gazda lasă să-i scape o vorbă cum că ar trebui ca în fiecare seară cîrciuma ei să aibă o astfel de căutare.

— Atunci te-ai îmbogăți prea repede, iar sacul cu bani n-ar mai încăpea nici măcar între picioarele tale strîmbe !
îi răspunde batjocoritor un individ ciudat.

Iubite cititor, numai uită-te mai bine la acest personaj ! Îl cheamă Jan Cottenier. Și vom vedea mai târziu că, alături de Jan de Lichte, în multe locuri va jefui și pungăși, dar că niciodată nu va putea fi învinovățit de cruzime. Are patruzeci de ani și e din Worteghem, dar odată cu numele său se pomenește și porecla : nebunul din Worteghem.

Și, recunoscători, ne vom folosi de ea. El va fi acela care va da o notă comică întâmplărilor. Nebunul, care în toiul tuturor grozăviilor, al crimelor și al pîrjolului îi va face pe ceilalți să rîdă. Nebunul, care după fiecare predică a autorului mai trîntește o glumă.

Barba lungă și neagră nu reușea să-i dea o înfățișare de tîlhar. Nu, pentru așa ceva figura lui e prea plinuță și prea zîmbitoare. N-are ce face, iar și iară îi vine să se tăvălească pe jos de rîs, uitîndu-se la toată lumea asta cu ideile ei absurde și cu faptele ei la fel de absurde care pur și simplu se izbesc cap în cap cu ideile.

— Oamenii, niște nebuni sînt cu toții ! va spune Nebunul confidențial. Nici unul dintre ei nu vede că el îi ia de fapt peste picior, și dacă totuși în prostia lor îl privesc cu naivitate, întrebîndu-se dacă nu cumva îi duce de nas, ori da, ori ba... atunci privirea lor întîlnește o mască a nevinovăției, iar ei dau din cap zicîndu-și : Ah, și nebunul ăsta !

Și acum, ca să ne facă nouă pe plac, Nebunul are chef să se amuze pe seama picioarelor strîmbe ale gazdei. Oh, asta va fi mai curînd o glumă de prost gust, o glumă de duzină. Și-apoi, stăpînit de un rîs prostesc, își va roti privirea prin cîrciumă.

Dar în colțul opus stă singur Meulenaere, o matahală posacă, cu o față care îi dă Nebunului limpede de înțeles : „Mai scutește-mă cu palavrele tale și-atunci o să te las și eu în plata Domnului !“

Și Nebunul îl părăsește pe necioplitul de Meulenaere pentru ca să-și încerce norocul în altă parte.

— Nu-i așa, Anne-Marie ? întreabă el.

Anne-Marie ? Păi bine, da' ea este o cunoștință mai veche de-a noastră. Anne-Marie de Mulder, cu care am făcut deja cunoștință în „Peștera pierdută“ și pe care o regăsim în hanul „Foametea“. E ca și cum ar umbla în cerc în jurul orașului ei natal, ca un fluture care se învîrtește în jurul unei lămpi. Cum de e posibil să-ți fie atît de dor de orașelul în care te-ai născut, dar din care totuși te-au izgonit ! Se furișează peste tot, străbate ținutul cerșind, iar noaptea e în căutarea „grotelor pierdute“. Dar singurul ei ochi nu se dezlipește nici o clipă de zidurile propriului oraș.

Dar hai că iar am devenit sentimentali. Poate că nici nu e atît de rău, poate că numai astă seară a apărut și ea în hanul „Foametea“, știind că aici se întâlnește lumea de teapa ei. Pentru că aici poți să bei și să te ghiftuiești, poți să cînți și să faci curte oricui ai chef... și dacă se vor îmbăta vor sări poate și la bătaie cu cuțitele. Dar așa e în ocazii din astea. Anne-Marie se așteaptă de la bun început la așa ceva și e pregătită să facă față la orice. Și apoi... ar trebui să iasă un scandal îngrozitor pentru ca ea să aibă parte de ceva ce singurul ei ochi n-a apucat încă să vadă.

— Nu-i așa, Anne-Marie ? întreabă Nebunul. Ea nici măcar n-a apucat să răspundă, că el a și găsit ce să spună despre necazul ei. Despre fereastra asta spartă.

— De ce nu pui un oblon ? întreabă el.

— Și-atunci ce-o să mai mănînc ? întreabă Anne-Marie.

— Ziua umbli cu el descoperit, spune Nebunul. Dar cînd ți-ai terminat treaba, leagă-te la el cu o cîrpă neagră. Un bun meseriaș își pune unealta la loc atunci cînd și-a terminat ziua de muncă ! Că altfel ești o fată chipeșă încă, vai de păcatele mele !

— Hai, copila mea, că am să-ți fac eu o legătură frumoasă ! spune gazda. Și stînd așa cu acul și ața în poală, își înalță capul pentru a auzi niște pași ce se apropie de han.

— O femeie ! spune din colțul lui Meulenaere.

Și după ce ușa s-a deschis trebuie să recunoaștem că urechile lui nu s-au înșelat. Într-adevăr, în cîrciumă intră o femeie tînără, închide ușa repede și se scutură, alungînd

parcă frigul nopții de-afară. Își atîrnă basmaua de un cui de la ușă și-și scutură părul frumos și bogat.

— Bună seara, Anne-Marie ! spune Nebunul. Aici nu mai ești cea dintîi Anne-Marie. Mai e una cu același nume. Își face ochelari negri !

E o muiere strașnic de frumoasă această nou venită Anne-Marie. Frumoasă dar primejdioasă. E o femeie tî-nără și focoasă, dar e din ținutul Aeltert, unde pentru fiecare fată bună de măritat se iscă bătaii cu cuțite : celui ce a mînuit cel mai iute cuțitul i se cuvine iubita cea mai frumoasă. Și asta ni se pare a fi un lucru potrivit.

Și astfel Anne-Marie de Clerck a ajuns iubita lui Simon Ysenbaert. Vai de mitocanul care ar încerca să tragă cu ochiul la ea. Vai de franțujii care s-ar da la ea ! Și ea știe asta. Oriunde merge și orice face, ochii ei sînt numai scînteii la vederea bărbaților, pieptul i se umflă ațîțător, pletele-i negre ca pana corbului le flutură în față, pîrjolind-o, astfel încît mireasma lor îi paralizează și îi dez-armează. Și-atunci ea ride, răgușit și batjocoritor. Ea știe că din pricina ei s-au făptuit trei omoruri.

Așa apare ea în „Foametea“, o floare înflăcărată, un ciulin înfloritor ce crește sălbatic. Știe că iubitul ei va fi locotenent în banda lui Jan de Lichte. Un titlu care, de altfel, n-are nici o valoare, dar știm cu toții cum sînt femeile !

Nebunul îi face cinste cu o bere. Dar nu-i spune „fă-tuca mea“, „copila mea“, așa cum face cu Anne-Marie Mulder, cu toate că-i tremură și firele de barbă cînd se uită la ea.

Are noroc că apare lume nouă. Sînt doi indivizi respin-gători, trimiși de Cies Tincke, Jef de Houcke și Pier Putte. Precum Simon Ysenbaert și-a trimis un sol, tot așa și-i trimite și Tincke pe-ai săi. Jef le Houcke și Piet Putte... sînt două nume pe care peste un timp n-o să îndrăznim să le mai pronunțăm prin preajma lui Jan de Lichte. Sînt niște intriganți la fel ca cel care i-a trimis. Doi pizmași trădători, două suflete perverse într-același trup ; vor fi tot timpul atît de legați unul de celălalt încît chiar osînda o vor primi împreună și vor fi atîrnați în ștreang unul lîngă celălalt.

Cu toate că unul are douăzeci și cinci de ani iar celălalt e trecut binișor de patruzeci și pe deasupra mai e și însurat, amîndoi au exact aceleași apucături de oameni haini care nu sînt niciodată de acord cu ceva, găsind la orice lucru cusur ; care s-au gîndit cu mult înainte cum să bage vreunui bețe-n roate și cum să stîrnească panică, pentru ca apoi, zîmbind prefăcut, să poată spune : „Ia uitați-vă la asta ! Știam noi că așa o să se întîmple !“

Intrară împreună. Unul poartă căciula pe urechea stîngă, celălalt pe cea dreaptă. Și cum se îndreaptă ei spre tejgheaua ce stă să se dărîme, nici măcar nu-și dau seama că o femeie tînă ră le stă în cale. În treacăt, Pier Putte chiar a șters cu cotul pieptul Annei-Marie de Clerck : ea a simțit asta prea bine, dar cînd își ridică ochii spre el, acesta se face că nici n-a văzut-o. Și totuși... În timp ce ei, dîndu-l la o parte pe Nebun, ajung să se sprijine de tejghea, privirile lui Pier Putte alunecă spre ea și un zîmbet ascuns îi joacă pe buze.

— Și tu ești deja în banda lui Jan de Lichte ? îl întreabă Jef de Houcke pe Nebunul din Worteghem, dînd cu ochii de el de-abia după ce l-a călcat pe picior.

— Da, sînt, răspunde Nebunul.

— Ei bine, noi nu sîntem încă ! spune Le Houcke rînjind.

— Cum adică nu sînteți încă ? întreabă gazda cea balciză. Atunci la ce-ați venit aici în seara asta să vă băgați nasul în treburile noastre ?

Le Houcke își bea ulceaua pînă la fund.

— Am venit să ne vîrîm nasul în treburile tale, spune el, pentru că Cies Tincke ne-a rugat s-o facem. Și-l mai vîrîm în treburile tale și pentru că ne face plăcere să-l vîrîm în ceva de-al tău !

Și tot frecîndu-și nasul, Pier Putte se ține cît poate să nu izbucnească în rîs. Iar în timpul ăsta ochii lui pofțicioși nu se dezlipesc de pieptarul Annei-Marie de Clerck. De fapt, pe amîndoi nu-i preocupă decît Anne-Marie. La urma urmei, fiecare cuvînt pe care-l spun îl spun pentru ea. Și cu toate astea, nici măcar o dată nu o privesc drept în față.

La rîndul ei, Anne-Marie de Clerck se poartă ca și cum nici nu i-ar păsa de toate astea. Dar ea știe că tot ce se

întîmplă se întîmplă dîin cauza ei, că ea îl reprezintă pe Simon Ysenbaert și deci, oarecum, chiar pe Jan de Lichte. Este pătrunsă de importanța momentului. Și totuși, cum stă ea așa, pe jumătate întoarsă cu spatele spre ei, e ca și cum n-ar avea altceva de făcut decît să dea sfaturi în legătură cu bentița neagră a Annei-Marie de Mulder.

— La ce bun să ne primejduim viața pentru unul ca Jan de Lichte? îl întreabă provocator Le Houcke pe Nebunul din Worteghem.

Și iată cum toată povestea vieții acestor oameni se poate rezuma în cîteva cuvinte. Batjocura și chinurile au făcut să se aștearnă pe fețele lor aplecate o umbră de fățarnicie și cruzime... Însă în clipa în care își vor îndrepta fețele acestea spre voi, nu veți citi în ele altceva decît o frică de neînvins. Așa sînt ei, cruzi, dar lași. Și Jan de Lichte cu vorbele lui îndrăznețe despre cine știe ce... poate despre revoltă, despre înfrățire, despre lupta fătîșă împotriva soldaților francezi, despre jefuirea nerușinată a tuturor celor care în aste vremuri tulburi strîng banii cu furca și știu să tragă foloase de pe urma foamei și mizeriei unui popor întreg. Nu, de-așa ceva ei nu vor să știe. Mai bine să colinde cu traista mai departe drumurile, să se căciulească și să îngîne întruna Tatăl-nostru pentru o biată coajă de pîine.

— După cîte ne-a spus Tincke, Jan de Lichte ar avea chiar pretenția să-i aducem mai întîi lui tot, chiar și atunci cînd el nu e de față! spune Le Houcke.

— Totul pentru unul! spune Pier Putte zeflemitor.

Și iată din nou o vorbă ce poate să trezească o lume întreagă. Căci e un adevăr de cînd lumea că cel ce vrea să se ridice îi strînge laolaltă pe cei mai umiliți și obidiți, îi cheamă pe cei loviți de soartă — îi ațîță pe cei pociți și sluți, pe cocoșați și damblagiți — îi pune pe ei să scoată castanele încinse din foc, iar el, sprijinindu-se pe spinarea lor, se furișează către vîrf.

— Acum e „toți pentru unul“, spune Pier Putte pe un ton batjocoritor. Dar mîine o să fie „totul pentru unul“.

— Că bine zici, își dă cu părerea Le Houcke. Și n-o să treacă mult și va trebui să ne scoatem și căciula înaintea domnului căpitan.

Și în timpul ăsta, Anne-Marie de Clerck e cu ochii țintă la fișia de pînă neagră a Annei-Marie de Mulder. Într-un tîrziu însă, se smulge din starea asta și plină de-o furie năprasnică și de nestăpînit, îndreptîndu-și ochii scînteietori și pieptul ațîțător către cei doi provocatori, îi întreabă strigînd dacă n-ar fi bine să le spună ea odată ce soi de oameni sînt.

— Hai, ia spune, ce soi de oameni sîntem ! i-o întoarce Jef le Houcke cu o înjurătură... Și iată-l, cu ulceaua goală în față, cum stă să sară la bătaie.

— Hai de-aici și lasă-i pe bărbați să se sfădească ! spune Anne-Marie de Mulder către Anne-Marie de Clerck ca s-o potolească și-o trage de mîneacă pentru a o îndepărta de zurbagiii ăștia.

— Sînteți din soiul celor care nu știu altceva decît să bombăne și să clevească printre semenii lor, dar sînt prea mîrșavi și fricoși ca să se apere în clipa în care ar trebui să-și dovedească bărbăția... dar care își vor cere partea lor de îndată ce Jan de Lichte va pune treaba pe roate. De-ăștia îmi sînteți !

Și cu ochii scăpărîndu-i scînteii ar vrea să mai spună că ei sînt din soiul acela de oameni care dintotdeauna a forfotit prin locurile astea. Dar toate cuvintele ce-i vin în minte sînt prea sărace, prea slabe pentru a exprima aceasta. Și ea spune doar atît :

— Tu n-ai ce căuta în bandă, frățioare. Colindă mai departe drumurile și cerșește o coajă de pîine, scoate-ți căciula și zi : „Bodaproste !“

— În viața mea n-am zis „bodaproste“ ! spune Jef le Houcke spumegînd de furie. Mi-am cîștigat pîinea cîstit, furînd peste tot pe unde am trecut și tocmai de aceea nu vreau să am nici în clin nici în mîneacă cu Jan de Lichte și cu a lui bandă. N-aș putea să văd că face pe boierul cu bănuții noștri strînși cu atîta trudă. Eu doar atît vă spun !

Și auzind pași apropiindu-se de han, ridică tonul cu îndrăzneală. Căci oricine ar intra acum, trebuie să știe că Jef le Houcke și Pier Putte sînt hotărîți să arate și singuri de ce sînt ei în stare. Dar nu cel așteptat de el intră acum

pe uşă... spre surprinderea lui e chiar nevastă-sa într-o companie foarte ciudată.

Nevastă-sa ştia că amîndoi plecaseră încoace, că Tincke le poruncise ca în seara asta să vină să dea totul peste cap şi că ei nu vor altceva decît să işte zarvă şi scandal cu orice preţ. În graba cea mare şi-a pus broboada şi a venit încoace. Pe drum însă a dat cu ochii de doi indivizi care păreau să o pîndească cu gînduri nu prea creştine. Dar nu, apropiîndu-se cu grijă, şi-a dat seama că erau nişte ȕigani din şatra de dincolo, din Oordeghem. Şi a purces la drum cu ei mai departe, întrebîndu-i dacă nu **cunava** vor fi fost şi ei poftiţi la adunare.

— Ptiu ! spuseră Pieter, şi Adriaen, ȕigani... Ei bine, aşa un pic îl ştim pe Jan de Lichte ! Şi-ncolo n-au mai scos o vorbuliţă despre adunare.

Şi-acum nevasta lui Jef le Houcke intră în hanul „Foa-metea“ şi-aude că scandalul e în floare. Pricepe asta de-îndată ce privirea-i iscoditoare dă de pieptul aţîţător al Annei-Marie de Clerck. Şi urăşte pe loc femeia asta cu ochi scînteietori şi trup frumos. Geloasă fiind pe tot ce-i frumos, se-amestecă numaidecît în ceartă, începe numaidecît să-i găsească nod în papură acestei femei nespus de frumoase.

Meulenaere, matahala ursuză care tot mai stă în colţul său, pe partea cealaltă, iese afară să-şi facă şi el treaba ca omul, zicînd în sinea lui : „Să-i ia naiba cu trîncă-neala lor cu tot !“

Şi cei doi ȕigani clatină din cap fluturîndu-şi cerceii şi pletele lungi şi negre.

— Dar cum se poate aşa ceva ? întreabă ei. Cum poate cineva să facă atîta caz din pricina cîtorva vorbe de clacă ?

Şi în cuvintele astea zace o lume, o filozofie, un fel de cult. O alianţă, o bandă, o deviză, un jurămint sfînt şi un pact semnat cu sînge... acestea sînt pentru aceşti ȕigani doar nişte vorbe fără sens din pricina căroră n-are rost să se facă atîta caz. O, Jan de Lichte n-are decît să spună vorbe mari, să le întindă cît mai mult din pradă... ei însă or să fure totdeauna doar pentru sine, ei vor rămîne veşnic de capul lor.

Ori Jan de Lichte chiar crede că ar mai fi și hoți cinstiți ?

Aceștia sînt oamenii cu care Jan de Lichte trebuie să pună pe picioare banda. Dar dacă nu apare neîntîrziat, nu va ajunge niciodată să facă din adunătura asta ceva ce ar putea să schimbe fața Flandrei.

V. [LUPTA CU VALONUL] În acest capitol vei vedea, iubite cititor, în ce fel e lichidat oricine ar avea îndrăzneala să-i încurce socotelile lui Jan de Lichte. El cere de la noi să fim dîrji atunci cînd doar prin forță putem izbîndi și să fim vicleni atunci cînd de fapt numai rațiunea ne poate fi de folos.

Să începem acest capitol acolo unde, peste cîțiva ani, se va termina cartea : în piața din Aelst.

Aici se află un han în care doar cei mai bogați vin să-și petreacă serile. Comandantul garnizoanei franceze vine aici să-și bea vinul, și-atunci vin aici și guvernatorul cu suita lui, întreaga municipalitate cu vistiernicul pe urma ei... comisarul și prefectul și de asemenea notarul Woese, care la porunca francezilor trebuie să pună sub sechestru toată averea celor care nu sînt în stare să-și plătească amenzile. Mai vine și călăul, dar numai seara tîrziu, cînd pe stradă nu mai e țipenie de om și cînd toți cei din cîrciumă sînt amețiți de vin, nemaiputînd să țină prea bine seama de legile buneii-cuviințe.

Dacă ar da acolo de călău la începutul serii, cînd ei își fac intrarea, plini de infatuare și purtînd pe piept tot felul de decorații scăpărătoare, atunci ei și-ar vedea ideile despre decență profund lezate. Notarul Woese, care a vîndut bruma de mobilă a celor dați afară din casele lor și alungați din țară, nu va avea nici un fel de considerație pentru un ins de teapa călăului. Căci cu un om, care nu mai departe decît azi dimineață a despărțit cu barda lui un cap de trunchi, nu poți da mîna așa, cu una cu două, întrebîndu-l de sănătate.

Hanul din piață rămîne așadar cel mai de soi din tot orașul. El are o importanță atît de mare, încît pînă și poștalionul ce duce la Gent nu poate să treacă pe aici fără ca vizitiul să deschidă ușa și să anunțe plecarea.

Aici, într-un ungher bogat împodobit, stă cineva cunoscut nouă și înfulecă un pui. E un individ mic și firav, iar mustața-i lungă și întristată îi atîrnă posomorîtă peste șervetul alb pe care și l-a îndesat la gît ca pe o bărbîță. Întristat ca întotdeauna, tocmai roade un copan, umplîndu-și apoi toată gura cu salată. Are să-i spună vești noi și importante valonului care stă lingă el fără să scoată o vorbă și soarbe cîte o înghițitură zdravănă de vin de fiecare dată cînd bruzelezu lîși umple gura cu mîncare. E ca și cum ar vrea să ude bucatele înfulecate de către celălalt.

Bruzelezu încearcă să spună noutățile atît de importante și nemaiauzite, dar, cu gura plină, nu poate scoate decît niște sunete înăbușite. Iar brațele lui prea scurte, zbătîndu-se de colo-colo ori rotîndu-se în cercuri largi, nu reușesc să dea mai mult de înțeles.

— Stai așa, spune el. Îndată îți voi spune totul !

Dar mai e ceva ce îl împiedică să-și facă nemaipomenitele-i destăinuiri. Parcă pentru a-i amuza pe cei de față, un prostănac de țărănuș se avîntă din greșeală în localul atît de simandicos. Ținînd mîna pe clanță, întîi el ezită o clipă, dar zăpăceala-i este prea mare ca să mai dea înapoi. Și-atunci, pieziș și de-a-ndăratelea, se așază la una dintre măsuțele acelea elegante. Și își cascade ochii mari la toată această mîndră bogăție. Și pentru a întregi plăcerea celorlalți clienți, își desfăce o bocceluță și începe să înfulece cu poftă dintr-un codru de pîne.

Și-apoi, hangîța asta, mai ales, e cea care îi întărită mîntea nătîngă.

Are pe ea rochii ce-i vin pîn' la călcîi, dar cum o fi făcînd că parcă-i toată goală. Nicicînd n-au mai văzut ochii țărănușului așa ceva. Cu voce tare, îi cere să-i aducă o ulcea cu bere. În care vreme se lînge pe buze, ca și cum ar avea de gînd, în lăcomia lui, să-i dea pe loc o pupătură. Își zornăie punga cu bani și povestește distinșilor domni, notarului Woese că a venit la oraș să-și vîndă porcul. Și, prăpădîndu-se de rîs, îi arde notarului Woese un ghiont în coaste. Și-i mai face cu ochiul și afurisitei care i-a adus ulceaua de bere.

Iar ea, simțînd mirosul de bălegar al țărănoiului, trage cu coada ochiului la el, disprețuitoare și doritoare în ace-

lași timp. E rîsul tîrfei, care, plină de dispreț, poate să ducă la pierzanie orice bărbat. Rîsul ei vine din străfundurile gitlejului și gîlgîie ca vinul negru.

— Și-acuma, cine e noul tău stăpîn ? întreabă ea.

Bruzelezu se înecă de rîs. E rîsul lui trist și posomorît. Apoi îi traduce valonului gluma în franceză : „el a vîndut porcul și ea îl întreabă cine e noul lui stăpîn !“

Țărănușul se umflă-n pene, de mîndru ce e că domnii l-au băgat în seamă.

Dar bruzelezu, cu rîsul lui trist, se întoarce cu spațele la el. Și începe apoi dintr-o dată să stea de vorbă cu valonul :

— Știi că astă-seară în hanul „Foametea“ se ține mare adunare pentru întemeierea bandei !

Valonul mormăie ceva. Că n-are timp, ori poate la fel de bine : că vremea lui n-a venit încă.

— Da, răspunde bruzelezu... Într-adevăr, ai tot timpul în fața ta. Ai chiar timp să vii prea tîrziu și astfel toate planurile noastre să fie zădărnicate de către Jan de Lichte. Și asta ți-am spus-o mai demult ; tu ar fi trebuit de fapt să fii căpetenia acestei „hoarde a răzbunării“. Astă-seară e un eveniment mare, la cartea istoriei se scrie o nouă filă, în vremuri viitoare romancierii vor zugrăvi această seară în cuvinte înălțătoare, generațiile vremurilor ce vin vor serba această seară cu cîntece și dansuri și cu alaiuri de torțe : întemeierea... Nici tu, nici eu nu vom fi de față ! Rușine să ne fie ! Căci am fi putut să vedem, la cîțiva pași de-aici, cum se pune pe picioare această revoltă a cerșetorilor și vagabonzilor. Și totuși ochii noștri n-au văzut nimic din toate astea !

— Pot să mai ajung acolo cu ultima diligență, întrerupe valonul într-un mod cît se poate de stupid frumoasa odă a bruzelezului. Pot să merg mai departe, pînă la Oordeghem, și să trec mai întîi pe la șatra țiganilor. Am prieteni acolo și pot să aflu cine va fi la hanul „Foametea“.

— Fă-o ! spune bruzelezu.

Și-n clipa asta, iată, de parcă ar trebui să se întîmple așa, vine ajutorul vizitiului ca să anunțe că poștalionul spre Gent va pleca îndată. Valonul își termină de băut vinul, cîțiva domni își iau pălăria și bastonul. Și-n vremea asta, mitocanul de argat a terminat cu rîsul lui libidinos

adresat tîrfei frumoase și bogate. Acum își pune punga cu bani pe masă și-i împinge hangîței nici mai mult, nici mai puțin decît o monedă de aur.

— E pentru tine, spune el. E de la porc, adaugă el cu aroganță.

Hangița se apleacă pînă într-atît încît fructele ei albe cu vîrfuri de carmin mai să scape afară. Se apleacă de parcă ar vrea s-apuce moneda, dar ceea ce apucă nu-i decît marginea mesei. Moneda se rostogolește pe podea, ulcica de bere se răstoarnă, iar ce era în ea se varsă pe masă. După socoteala ei, ar fi trebuit de fapt să i se verse lui pe picioare... dar oricît ar fi el de nătîng, în ultima clipă — cine știe cum — a apucat totuși să se ferească. Împinge scaunul înapoi, apucînd totodată de masă, astfel încît berea se varsă în partea cealaltă, poposind pe pantalonii notarului Woese. Țăranul, cu ochii lui nătîngi, stă și se holbează.

— Domnule, pantalonii vă sînt uzi de sus și pînă jos ! spune el ca și cum notarul Woese n-ar fi simțit-o pe propria lui piele.

Și, cu toate că gluma i-a reușit numai pe jumătate, hangița pufnește-n rîs. Într-un rîs gîlgîitor, pornind din adîncul gîtlejului. Însă licărirea de răutate ce-a izvorît din ochii ei parșivi dar minunați, pentru a-și bate joc de prostănacul ăsta, se îndreaptă acum, disprețuitor, spre pantalonii notarului Woese. Ea bîlguie, ce-i drept, o scuză, și pleacă de la țaran cu coapsele ei voluptoase care în ciuda rochiei cu falduri largi par a fi dezvelite.

Dar țăranului nu-i mai pasă de așa ceva. Culege repede moneda de pe jos și apoi mai dă o fugă la privată. Dar, în neștiința lui, greșește ușa, ajungînd în bucătărie. Și-apoi iese și el afară.

Dar nu-i trebuie poștalionul. Pe jos, se grăbește spre poarta orașului prin care trebuie să iasă ca s-o apuce spre Gent. Dar, ia te uită, după ce părăsește piața și este înghițit de bezna ulițelor înguste, aerul tîmp din priviri îi dispare. Și-și mai scoate și ceva din gură care făcuse ca obrajii să pară mai umflați și neciopliți.

— Ha, murmură el... Valonul se duce la Oordeghem ca să-și lumineze ochii ! Să aibă grijă să nu-i sufle cineva în luminare !

Și cu pași repezi se zorește spre poarta orașului încă înainte ca diligența s-o pornească la drum, huruind. Apropiindu-se tot mai mult de poarta orașului, începu să-și pipăie hainele în căutarea documentelor care dovedesc că el este un argat din Erweteghem. Dar în clipa în care portarul îi bagă felinarul în ochi și îi cere permisul de trecere pe un ton mai mult decît neobrăzat — de parcă el ar fi atotputernicul guvernator francez în persoană — atunci inima argatului începe să bubuie și ura nu mai cunoaște margini, oricît ar încerca el să se stăpînească. Buzele-i sînt grele de ură ca de un fruct amar.

— Sînt Jan de Lichte ! spune el.

Numele acesta nu provoacă încă spaimă, așa cum se va întîmpla peste cîțiva ani. Jan de Lichte ori Pier de Donckere, încă mai e unul și același lucru pentru paznic.

— Te cred, dar mai înainte trebuie să mi-o dovedești ! spune el.

— Ei, bine, iată dovada că sînt Jan de Lichte !

Și pumnul lui izbește precum ciocanul unui fierar în nutra înfumurată a paznicului. Și ar mai vrea să-i zică vreo două, dar aplecîndu-se peste paznic, vede că n-are rost să-și mai răcească gura degeaba. Omul doarme deja în pragul porții deschise.

Grăbindu-se s-o apuce pe vechiul drum ce duce spre Gent, el mormăie de unul singur, cum că peste puțină vreme n-o să le mai fie totuna dacă pe el îl cheamă Jan de Lichte sau Pier de Donckere ! Și în același timp își zice în sinea lui că a fost ceva absurd să se enerveze iarăși de pomană : ar fi trebuit, pur și simplu, să-i arăt hîrțiile, dar ce să-i faci, așa e omul ! Am vrut să văd dacă nu-mi știu deja numele.

Și în timp ce aude în spatele lui uruitul poștalionului, îi și apare în fața ochilor hanul „Foametea“. Se oprește din mers pentru o clipă, imitînd cît se poate de bine o pasăre de noapte speriată. Deodată, din umbra de lîngă han se îndreaptă spre el, în fuga mare, un copil. Este o fată. Este Marieke Bleecker. Dacă nu ne înșală ochiul, nici n-are treisprezece ani. E o rușine că asemenea copii trebuie să-și facă apariția din bezna nopții atunci cînd unul ca Jan de Lichte imită sunetele unei păsări de noapte. Acuma, e totuna dacă Marieke Bleecker doarme lîngă zidul

hanului „Foametea“ ori puțin mai încolo, la mama ei ; și acolo ar trebui să doarmă tot sub cerul liber, sub vreun șopron ori în vreo grămadă de frunze căzute.

În clipa în care Jan de Lichte scoate de sub haină un pachet, ochii ei jinduitori stau să iasă din orbite.

— E un pui fript ! spune el. L-am adus pentru tine din bucătăria unuia dintre cele mai frumoase hanuri din oraș, unde scaunele sînt de catifea și servitoarele n-au nimic pe sub rochiile largi.

Marieke Bleecker nu-și poate ține rîsul, auzind asemenea prostii.

— Nici eu n-am nimic pe sub rochie, spune ea. Ia uite !

Și-și ridică rochița jagoasă și terfelită.

— Hai, hai, copil obraznic, acoperă-te repede ! spune rîzînd Jan de Lichte. Și spunînd asta, îi și pune puiul fript în poala rochiței ridicate.

— Mănîncă-l sănătoasă. Dar mai înainte anunț-o pe mama ta că trebuie să meargă imediat — imediat, auzi ! — la țiganii din Oordeghem ca să-l aștepte pe valon și să-i spună că-l așteptam cu nerăbdare. Repetă ce ți-am spus !

Și Marieke Bleecker, ținînd pachetul încă în poala rochiței suflecate, repetă cu botișorul ei strîmbat de-un zîmbet că mama ei trebuie să-i spună valonului „că banda nu vrea să știe nimic de Jan de Lichte, dar vrea să-l aibă căpitan.“

— Ah, afurisit mică ce ești ! spune Jan. Și nu ți-e teamă de întuneric ? apucă el s-o mai întrebe.

— Nu mi-e teamă cînd știu că nu ești departe de mine ! răspunde ea. Și ceva ce pornește din ochii ei, care sînt ochii unui copil încă, răzbate prin întuneric pînă la el, mai să-l scoată din fire.

— Bine, bine, spune el grăbit Nu uita nimic și grăbește-te.

Și mai înainte de a intra în han, se uită după ea pînă ce a dispărut în întunericul pădurii.

Oare presimte el ce-o să-l aștepte mai tîrziu pe acest copil ? Are el vaga presimțire că peste trei ani ea va fi biciuită și însemnată cu fierul roșu în piața din Aelst și-apoi va fi alungată pentru tot restul vieții ?

Dar își alungă gîndurile negre și intră în hanul „Foametea“. De cînd am părăsit noi crîșma, aici și-au făcut intrarea mai mulți mușterii suspecti. Iată-i deja pe Simon Ysenbaert și pe lunganul de Gabriel. Și la masa lor strîmtă mai stă cineva, un al treilea, care-i la fel ca ei, tare ca oțelul. Îl cheamă Vagenende. În această carte vom avea ocazia nu doar o dată să-l descriem pe Vagenende, dar n-o vom putea face niciodată fără să descriem și sîngele de pe el ori din jurul lui, sîngele de care-și șterge cuțitul ori își spală hainele.

Acești trei bărbați din jurul mesei sînt garda lui Jan de Lichte. Este garda care va lupta pînă la ultima picătură de sînge, spunînd orîcui în față : *merde*, garda moare dar nu se predă.

Tocmai vor să-l convingă pe unul dintre cei de curînd sosiți să intre în gardă. Pe un anume Lieven Faviel, unul ce sare la bătaie cît ai zice pește, un om păgîn, lipsit de Dumnezeu și hulitor.

— Nu-l cunosc atît de bine pe Jan de Lichte ca să pot face așa ceva ! spune Lieven Faviel, avînd încă rețineri.

— O să-l cunoști ! spune Simon Ysenbaert cu un zîmbet aspru. O să-l cunoști prea bine !

Intrînd, Jan de Lichte își vede garda stînd la masă. Trei bărbați, și dacă-l punem și pe Lieven Faviel, asta înseamnă cinci. Și-acolo, la tejghea, stă Jan Cottenier, iar în colțul de pe partea cealaltă cum ar putea fi trecut cu vederea Meulenaere, matahala cea posacă. Și-apoi mai este chiar și drăguțul de Ysenbaert, care-și va dovedi virtuțile și va lupta ca un leu.

— E-n ordine ! Se îndreaptă spre tejghea și pune pe ea o grămadă de bani de aur, bani buni, adevărați, aduși dintr-unul dintre hanurile cele mai de soi ale orașului.

— Dă de băut la toți !

Și-ntr-o clipită banii s-au făcut nevăzuți, au dispărut în buzunarele adînci ale gazdei cocoșate.

Iată-l pe Jan de Lichte stînd, ca din întîmplare, lîngă Pier Putte și Jef le Houcke. S-au mai liniștit ceva, dar teamă tot nu le e, căci și grupul lor a primit între timp întăriri. Au mai venit vreo trei de teapa lor. Toți sînt prieteni ai lui Tincke... dacă se poate spune că Tincke

ar putea să aibă și prieteni. Mai bine vom spune, așadar, că sînt niște indivizi de teapa lui. Fac parte din acel soi de oameni din pricina căruia Anne-Marie de Clerck tocmai s-a înfuriat așa de tare adineauri.

Nici unul dintre ei n-a avut chef să se așeze. Nu, ei încurcă locul ori stau proptiți în tejghea. Este un grup compact, un fel de opoziție. Așadar, în mijlocul lor a intrat Jan de Lichte ca din întâmplare.

Pentru el este important să-i cîștige de partea sa pe acești nemulțumiți, pe acești veșnici uneltitori și pizmași. Nu la întemeierea bandei trebuie să pună ei bețe în roate. Mai bine ar pune bețele astea în roțile altora. Ar putea să le pună, pentru binele și în avantajul lor imediat, în roțile acestui notar Woese și la toți ceilalți care au de purtat o pungă de bani prea grea.

Dar n-are rost să stea de vorbă cu ei despre toate astea. Oameni de felul lor n-au urechi pentru vorbe frumoase. O scatoalcă bună e mai convingătoare decît o sută de vorbe frumos ticluite.

— Ei, Pier Putte ! spune Jan de Lichte. Te vād pe tine, dar nu-l vād pe stăpînul tău, Cies Tincke. Pe unde-o fi umblînd ?

Trebuie că e ceva cu Cies Tincke, cine știe ce plan sumbru o fi mai clocind acum, în ultima clipă, căci altfel ar fi trebuit să fie printre ai săi, în calitate de căpitan al lor. Să-și fi trimis banda, iar el însuși să mai fi rămas puțin deoparte — la o asemenea manevră psihologică nu-l poate duce mintea.

Doamne ferește, își zice în sinea lui Jan de Lichte, să mai fie și psiholog. Nu, trebuie că alta e pricina. Și carecum în batjocură își repetă întrebarea :

— Pe unde umblă stăpînul vostru ?

Și iată, poate că ar fi trebuit să întrebe mai devreme. Vorbești de lup și lupul la ușa. Ușa se deschide și Cies Tincke intră. Adică se oprește pentru o clipă în ușa și-și numără uluitor de repede oamenii. El știe bine ce chelfăneală îl așteaptă de se va lăsa cumva cu bătaie. Dar de răpus nu-l vor răpune dacă prin preajmă sînt destui complici de-ai lui care să-l smulgă la timp din mîinile lui Jan de Lichte.

Liniștit, trece pragul tocit și trage ușa după el. Dar nu o poate închide, fiindcă imediat în spatele lui mai intră un copil, o fată de vreo treisprezece ani, îmbrăcată într-o rochie albă, toată numai zdrențe.

— O, n-am știut că vrea să mai intre încă un membru al bandei ! zice Tincke rînjind către Marieke Bleecker.

Rîd și tovarășii lui, acolo la tejghea. Ce păcat că nu rîde și Jan de Lichte, căci gluma-i bună.

— Marieke, spune Jan de Lichte... După părerea lui Tincke încă n-ai voie să faci parte din bandă. Mai întâi trebuie să te pricepi, la fel ca el, să furi scufițe.

Marieke Bleecker se îndreaptă spre el, cu pas săltat, furișîndu-se cu grijă printre toți acești bărbați nesuferiți și curioși, și îi dă o scrisoare. E lipsit de sens faptul că nebunul din Worteghem, care știe să citească, se uită pe furiș la ea. Nu sînt decît linii și cruci, copaci și omuleți, așa cum desenează copiii de cînd lumea și pămîntul.

Nu a fost ușor pentru Jan de Lichte să facă curieri secreți dintr-un copil vagabond, o cerșetoare bătrînă și un păcătos de bocceagiu, dintre care nici unul nu știe să scrie ori să citească. Și totuși această scrisorică este în felul ei o capodoperă. În ea se spune că valonul va sosi de îndată, dar că Tincke a stat deja de vorbă cu el și că valonul a fost auzit spunînd că el va deschide bine ochii. Jan de Lichte ține scrisoarea deasupra lămpii, lăsînd ghemotocul arzînd să cadă pe podea. Și fără măcar să se uite la Tincke, se întoarce către garda sa.

— Lieven Faviel, întreabă el, vrei să faci ceva pentru mine ?

— Păi, vreau ! spune Faviel. Și chipul îi radiază de bucurie, fiindcă numai lui i se adresează Jan de Lichte în acest moment atît de important în care se citește o scrisoare. A și luat poziția de drepti, fiind gata să se războiască, dacă trebuie, și cu dracul în persoană.

— Atunci așază-te împreună cu Vagenende la ușă, spune el cu o voce scăzută, astfel încît nu poate fi auzit decît în cercul celor care stau în jurul mesei. Mergi afară, dar rămîi în umbră și adu-l înăuntru pe valon de îndată ce sosește.

— Să-l legăm ? întreabă Vagenende.

— Nu. Poate să intre ca un om liber, dar aveți grijă să nu ne facă vreo figură.

Și întorcându-se foarte calm spre tejghea, se oprește drept în fața lui Tincke.

— De fapt, ce i-ai spus valonului, Tincke ? întreabă el. Tincke se face alb ca varul.

— I-am... ha, hoașca asta mică cu scrisoarea ei, ea m-a trădat ! izbucnește el dintr-o dată.

— Te înșeli, băiete spune Jan de Lichte disprețuitor. Te înșeli, în scrisoarea asta am fost rugat să merg cît se poate de repede la Letterhoutem, unde ne așteaptă o bucățică bună. Iar ceea ce gîndești despre copilul ăsta, despre Marieke Bleecker, o vezi... O vedeți, oameni buni ?... Ei, bine, dacă mîine ori poimîine e ceva schimbat la acest copil, dacă-i lipsește funda din păr, dacă părul îi este pieptănat altfel, dacă i s-a pierdut un bumb de la pantofi, dacă numai s-a urzicat ori rochia i-a fost sfîșiată de un rug de mure, atunci... atunci, Tincke.. tu ești vinovat !

Și în timp ce el se întoarce cu spatele la Marieke Bleecker și întinde un deget amenințător spre Tincke, scandalagii se retrag puțin și privesc înmărmuriți la fața lui Jan de Lichte. Și într-adevăr, te-apucă spaima. Adineauri încă mai era, ca să fim cinstiți, un flăcău frumos, un oaspe hîtru. Dar acum mușchii din jurul gurii sînt schimonosiți parcă de-un spasm, venele frunții ies ici-colo în afară la fel ca la un animal sălbatic, ochii parcă i s-au retras adînc în fundături și scînteiază de acolo cu o lumină galbenă și rea. Acesta nu mai e un om, este un animal de pradă.

Și ținînd mai departe arătătorul îndreptat spre Tincke, spune :

— Tu, Tincke, vei avea grijă de Marieke Bleecker. Vei fi atent ca în fiecare zi funda asta să fie la locul ei, iar părul să-i fie pieptănat la fel cum este acum. Și vai de tine de va fi s-o întîlnesc, și-un fir de păr nu va fi la locul lui. Vai de tine, căci atunci îți scot și mațele din tine.

Și-n timp ce spune toate astea, iar lumina galbenă din ochi mai stăruie încă, i-a și împuns lui Tincke o gheară-n coaste și-l strînge, o dată și încă o dată. Ca și cum ar vrea să înfăptuiască acum, pe loc, ce și-a propus.

— Dă-mi drumul, diavole ce ești... ai să mă omori ! urlă Tincke în culmea durerii.

— Nici că meriți altceva ! spune Jan de Lichte, dîndu-i drumul lui Tincke. Dar am să te omor altădată, acum aud afară zarvă și asta înseamnă că altcineva trebuie lichidat mai întîi.

Într-adevăr, era zarvă. Valonul se apropiase de han, și oricît de grijuliu fusese, tot se trezise lîngă el, pe neașteptate, cu doi bărbați pe care cu o clipă mai înainte nu-i observase, oricît de atent ochii lui scrutaseră întunericul dimprejur.

— Oameni buni ! spune Vagenende pe un ton liniștitor. Ești așteptat înăuntru.

Și-l conduc înăuntru într-un fel cum nu se poate mai amabil. Merg așa de aproape de el ca și cum ar vrea să-l păzească de toți acești oameni răi, aci de față. Dar îl păzesc cam prea bine, merg așa de aproape de el de nu mai poate mișca nici măcar un deget.

— Iată-l pe valon, spune Vagenende... Căpitanul nostru !

— Salutăm, domnule căpitan ! spune Jan de Lichte, făcînd o plecăciune. Poftiți, locul domniei voastre este aici, lîngă Tincke, lîngă Pier Putte și Jef le Houcke, care ar vrea să facă și ei pe căpitani. Asta e, după ei, o afacere tare lesnicioasă și aducătoare de cîștig. Nu trebuie decît să-i pui pe alții să fure, iar tu să bagi prada în propriul buzunar. Nu trebuie decît să treci din cînd în cînd pe la „Foametea“ sau pe la „Peștera pierdută“, să-ți îndeși buzunarele cu bani, pentru ca apoi să te înfrupți cu claponi fripți și să sorbi la vin în cele mai alese hanuri din oraș.

Și iată, Jan de Lichte a spus toate astea, în valonă, în valona vorbită în ținutul Charleroi. Dar valonul tot se mai uită ba la unul, ba la altul, ca unul aflat într-o adunare de oameni în care nu se vorbește limba lui. Firește, el știe că asta nu mai e flamandă, nici țigănească, și cu atît mai puțin *bargoens*, limba hoților. Nu, aude bine ce e, înțelege brusc foarte limpede că a fost atras într-o cursă, că jocul lui dublu a fost mirosit.

Pentru o clipă se gîndește să-și scoată pistoalele cu o mișcare surprinzător de rapidă și, trăgînd, să-și croiască

drum afară. Dar acești doi bărbați l-au înghesuit din amîndouă părțile în așa fel încît nu-și mai poate mișca brațele. Iar bărbatul acesta, care l-a mirosit și l-a ademenit într-o cursă și care foarte probabil este chiar Jan de Lichte, își scoate haina între timp, își pune pistoalele și pumnalul pe masă și-și suflecă mîinile.

Apoi se întoarce iarăși spre el și-i vorbește în franceză. Nu, asta nu mai e argou, ci o franțuzească curată și curgătoare. El spune că oricine vrea poate să se prezinte drept căpitan al bandei, dar că înainte de asta are a se lupta cu el.

— Nu vă întreb dacă sînteți îndeajuns de abili și îndemînatnici pentru așa ceva, spune el. Nu vă întreb dacă sînteți în stare să duceți la capăt misiunea atît de importantă ce ne așteaptă. Nu vă întreb dacă — da ori ba — sînteți un căpitan francez care, deghizat în valon vrea să fure la vreme de noapte și ultimul bănuț pe care n-a putut ori n-a îndrăznit să-l ia în timpul zilei. Nu vă întreb toate astea, vă chem doar la luptă dreaptă.

Un căpitan francez deghizat, a spus el. Și oricît de curajos este valonul — oricît de temerar a fost venind singur-singurel în hanul ăsta, bizuindu-se doar pe propriile forțe și pe norocul lui — acum îi pare totuși rău că l-a ascultat pe blestematul ăsta de bruxelez. Nu se teme de luptă, cu orice arme s-ar purta. Nu trebuie decît să se năpustească cu toată forța lui asupra acestui Jan de Lichte, care este mai mic de stat, că l-a și făcut zob. Știe ce forță înspăimîntătoare are. Dar ascultați, Jan de Lichte repetă îngrozitoarea acuzație, spunînd de astă dată în flamandă că el ar fi un căpitan francez deghizat.

Șovăie, se uită nesigur în jur. Lupta dreaptă despre care se vorbește, aceste mîini goale întinse spre el, el știe că totul nu e nimic altceva decît o comedie, o înșelătorie curată pentru a-l trage pe sfoară. Se retrage puțin, îndreptîndu-se instinctiv spre grupul lui Tincke, ca și cum de-aici ar putea să vină vreun ajutor. Dar Tincke și Pier Putte se holbează la el, rînjind cu fățărnicie. Ba mai mult, Le Houcke se apleacă spre podea ca și cum ar vrea să măsoare cei cîțiva pași pe care valonul i-a și făcut retrăgîndu-se. Și în clipa asta, în care ar putea să-și arate măiestria, ceea ce iese la iveală este lașitatea.

Garda s-a ridicat în picioare și-și înconjoară căpitanul.

— Nu e nevoie ! spune Jan de Lichte. Și întorcându-se spre valon, îl întreabă pe un ton de dispreț amarnic de ce oare asudă așa.

— O clipă, am să-ți dau prilejul să te mai răcorești puțin !

Și îndreptându-se către ușa crîșmei, o dă larg de perete. Este un gest foarte semnificativ. Este cea mai mare batjocură care i se poate întîmpla unui bărbat : calea tuturor lașilor i se deschide acuma, larg, în față. Fără cuvinte i se dă de înțeles că dacă se teme cumva încă mai poate să fugă.

Și într-adevăr, o deznădejde surdă și sălbatică, o frică oarbă și necunoscută pune stăpînire pe el. Nu este frica de o moarte sigură. Căci el presimte deja că nu va mai ieși viu de-aici. Și totuși, nu acesta este motivul pentru care sudoarea rece îi șiroiește pe tîmple. Îi e frică de fețele care, mute, îl privesc țintă, fără să scoată o vorbă, și văd în el un căpitan francez, un ofițer străin al lui Ludovic al XV-lea, fețele astea care treptat, pas cu pas, se apropie din ce în ce mai mult de el.

Îi e frică de muierile astea care se uită la el cu fețe palide și ochi arzînd de febră. I-e frică de această Anne-Marie de Clerck care înaintează umăr la umăr cu bărbatîi. I-e frică de copila asta, Marieke Bleecker, ai cărei sîni mici și fragezi — și asta se vede limpede — au fost răzvrătiți de plăcerea crudă de a-i veni lui de hac. I-e frică de muieroaie cu fișia neagră în jurul capului, al cărei singur ochi trimite spre el scînteierile unei priviri fățarnice și înfocate. În visele cele mai zbuciumate poți simți o asemenea frică în fața unei lumi de guzganî care se năpustește asupra ta ca să te sfîșie.

Ține pumnii strînși. E pregătît ca la nevoie să-și vîndă scump pielea. Dar oricît încearcă el a se împotrivi, sudoarea rece ca gheața continuă să i se prelingă în stropi grei de-a lungul tîmplelor. Frica asta e o groapă adîncă și neagră în care el se afundă, o mocirlă de drojdie și terci negru care îl înconjoară din toate părțile și-l face neputincios.

Și chiar dacă, să zicem, s-ar încumeta să se lupte cu Jan de Lichte — să zicem că l-ar învinge chiar —,

atunci guzganii ăştia tot l-ar împresura mai departe, apropiindu-se tot mai mult şi mai ameninţător.

Nu numai că-l vor omorî, dar moartea asta va fi chinuitoare, îngrozitoare şi hidoasă. Femeia asta legată la ochi poate să-i scoată unul din ochi cu acele ei de păr. Această Anne-Marie de Clerck, care a fost siluită de soldaţi francezi, poate să-şi verse focul asupra lui. Şi această Marieke Bleecker, în curiozitatea ei, se va cătăra deasupra, regretînd că tortura nu este ceva mai domoală.

Şi imprevizibil cum e omul, încercînd să-şi învingă frica ce l-a cuprins — şi prin aceasta grăbindu-şi moartea — valonul se năpusteşte deodată asupra lui Jan de Lichte. Poate a mai crezut că-l poate doborî pe neaşteptate, iscînd astfel un moment de panică, pentru ca apoi să poată ajunge la uşa deschisă şi în noaptea întunecoasă din spatele ei. Ideea n-ar fi fost deloc rea. Dar sărind înainte, asemenea unui animal sălbatic, observă prea tîrziu piciorul puţin întins înainte al lui Meulenaere, matahala posacă. Îl observă de-abia atunci cînd se poticneşte. Şi, în timp ce căzînd încearcă zadarnic să-şi recapete echilibrul, un picior îl loveşte în şale.

Ysenbaert e cel care a lovit, iar izbitura bocancului său plin de cuie ar fi doborît şi un cal. Gemînd şi apucîndu-se de şale, în sfîrşit valonul se prăbuşeşte. Un firicel de sînge i se iveşte la colţul gurii, straniu în curgerea lui.

Şi pricepînd că acestea sînt ultimele lui clipe, că totul va fi oricum în zadar, nu mai vrea altceva decît să-şi găsească cît mai curînd sfîrşitul. Cu o ultimă sforţare smulge pistolul din cingătoare şi încearcă să-l doboare pe acest Jan de Lichte. Degetul lui chircit de agonie stă încheştat pe trăgaci.

Şi Anne-Marie de Mulder, care îşi pune amîndouă mîinile la ochi, atît în dreptul fişiei negre cît şi la ochiul cel sănătos, aude pocnetul împuşcăturii. Dar cînd se uită cu băgare de seamă şi printre degete spre Jan de Lichte, îl vede privind mai departe în jos spre valon.

Din nou a izbit bocancul potcovit al lui Ysenbaert, de astă dată în mîna încheştată pe pistol. Şi cu toate că din mîna asta n-a mai rămas decît o masă de carne sîngerindă, iar şalele i-au fost zdrobite, valonul sare pentru ultima oară în sus, vrînd să răzbească pînă în bezna din

spatele uşii deschise. Poate că nu e altceva decît o ultimă zvîcnire a nervilor, căci nu mai face decît vreo cîţiva paşi şi în dreptul pragului tocît se prăbuşeşte din nou.

Faviel şi Vagenende sar după el. Iar cînd horcăitul morţii se face auzit, Marieke Bleecker, încet şi fără să scoată o vorbă, îşi pune mîinile plăpînde la urechi.

Faviel şi Vagenende se întorc, se aşază în tăcere lîngă Jan de Lichte şi se uită fix la grupul din jurul lui Tincke. Şi Tincke se dă cîţiva paşi înapoi, tot aşa cum făcuse şi valonul cu puţin înainte, numai că ochii lui sînt şi mai sticloşi, buzele-i sînt şi mai vinete, tremurînd şi mai tare. Dar Jan de Lichte îşi ia ochii de la el, ca şi cînd acesta n-ar merita atîta osteneală. Licărul galben al cruzimii i-a dispărut din ochi.

— Aşadar, banda este întemeiată ! spune el.

— Banda este întemeiată, dar voi nu trebuie încă să mă luaţi drept căpetenia voastră. Nu trebuie încă să-mi daţi necondiţionat cuvîntul vostru. Vă promit că vă ofer două probe ale priceperii mele, două fapte după care să mă puteţi judeca. Altceva, o viaţă mai frumoasă, raiul pe pămînt... aşa ceva nu vă pot promite. Sînt alţii care vă protestesc cu asemenea lucruri... cei care ştiu să tragă foloase de pe urma războiului, a foamei şi a lipsurilor, a zdrenţelor şi bubelor voastre, a bolilor voastre şi a morţii voastre. Eu nu vă promit nimic. Dimpotrivă, din clipa asta vă cer să nu mai trăiţi numai pentru propriile voastre interese, ci puţin şi pentru cele ale bandei. Asta e ceea ce vreau să spun prin „toţi pentru unul, unul pentru toţi“.

— Ce pot să fac pentru a fi de folos bandei ? întreabă Anne-Marie de Mulder, cu ochiul acoperit de fişia cea neagră.

— Să colinzi drumurile, Anne-Marie. Să cerşeşti ziua, iar noaptea să te culci cu cei mai darnici. Ziua, la cerşit, să te uiţi de unde şi-a scos ţăranca bănuţii, noaptea, în aşternutul celor mai darnici, să ascuţi secretele pe care aceştia şi le trădează în somn. Şi eşti de folos bandei dacă ştii să păstrezi bine toate astea. Ne eşti de folos dacă bagi de seamă cine îi aprovizionează pe franţuji ori pe austrieci, primind galbeni în schimb. Dacă bagi de seamă cine profită de pe urma foamei şi mizeriei, cine se îmbogăţeşte peste măsură folosindu-se de camătă şi sperjur.

Un singur lucru mai am să vă spun. Toți sînteți niște vagabonzi și niște trîntori, că fuge lumea de voi ca de ciumă. De acum înainte va trebui să dați impresia că aveți o îndeletnicire cinstită !

— Tu ai o îndeletnicire ? îl întrerupe Pier Putte cu nerușinare.

— Toată lumea știe că sînt argat la Erweteghem, continuă netulburat Jan de Lichte. Iată documentele. Sînt false, o știu prea bine. Dar oamenii stăpînirii n-au de unde s-o știe, căci ele poartă pecețile autentice ale unei anumite comune.

— Cum de ți-a reușit ? întreabă Nebunul.

— Deocamdată asta-i treaba mea. Avem în banda noastră un secretar care numai de asta se va ocupa. Avem deja în banda noastră oameni ai stăpînirii... știu, deocamdată nu-i decît ici și colo cîte-un pîndar, uneori cîte un vechil bețiv ori vreun șoltuz scîrbit de-atîta corupție. Mai sînt și dintr-aceia care ne vor ajuta numai în schimbul unei oarecare sume de bani. Așa-i de cînd lumea și pămîntul. Trebuie să ne folosim de tot ce poate fi folosit.

Și acum, fiecare să se întoarcă la treburile lui. Veți afla prin curierii noștri speciali ce-aveți de făcut. Și de asemenea, mîine seară veți auzi, oriunde vă veți afla, de un atac asupra poștalionului... se va transporta aurul cu care trebuie să se plătească solda în garnizoana din Gent. Veți auzi că a fost un atac peste măsură de îndrăzneț, pus la cale de adunătura asta tot mai numeroasă, și că prada a fost foarte bogată. Să știți atunci că Jan de Lichte și-a dus la bun sfîrșit cea dintîi încercare. Și nu va ajunge la voi numai vestea, ci și o parte din pradă !

VI. [ATACUL ASUPRA POȘTALIONULUI] Așadar banda a fost întemeiată. În jurul nostru pocnesc pistoalele, sînt răniți oameni, iar cîțiva deja cad răpuși. Dar prada va fi bogată. Și asta e lucrul cel mai important : doar cîștigul contează, iar nu sîngele și lacrimile cu care acesta a fost plătit.

Să înfățișăm din nou scena cu care am început și capitolul dinainte : intrarea în cel mai ales han din piața orașului Aelst, ajutorul de vizitiu care anunță plecarea diligenței și cîțiva domni luîndu-și pălăria și bastonul pentru a merge să-și caute un loc mai comod în poștalionul ce așteaptă afară.

Iată-l pe notarul Woese cu figura lui de stîlpnic. Merge la moșie unde mîine dimineată are de vegheat la bunul mers al unei vînzări de lemne. Este însoțit de un iuncher de pe ale cărui domenii provin copacii tăiați. Înainte ca ei să urce în poștalion, altcineva, înaintea lor, a și ocupat un loc. Este un omuleț firav cu o față tristă și cu o mustață ce-i atîrnă posomorîtă. Picioarele lui prea scurte fac eforturi zadarnice să ajungă pînă la podeaua de lemn a poștalionului.

Mai urcă de asemenea doi negustori care vor merge tot drumul pînă la Gent. Unul dintre ei a adus cartofi și carne afumată la garnizoană și a primit, spre marea lui bucurie, o comandă nouă : să aprovizioneze armata cu cît mai multă lînă, căci iarna ce vine amenință să fie iarăși foarte aspră.

Iar în ceea ce îl privește pe confratele său, n-are rost să ne batem gura prea mult, căci pînă și cel mai mic copil din ținutul Aelst știe că i se spune „hoțul de cai“. Datoria lui este să umble din loc în loc, să se uite cu atenție la toți caii și să-i aleagă dintre toți pe aceia care pot fi folosiți de armata franceză.

Dar tocmai cînd să se așeze, se pomenesc îmbrînciți cu nerușinare de către doi soldați francezi care aduc înăuntru un sac. Un sergent-trezorier și ordonanța lui se așază alături.

Și tocmai cînd poștalionul s-a pus în mișcare, portiera se mai deschide o dată în mare grabă și-și face apariția o femeie. O femeie... și ce mai femeie ! Este neverosimil de frumoasă, prezența ei făcînd să se aștearnă în jur o tăcere apăsătoare. Nu e nici unul în poștalion care să nu simtă că i se taie respirația și că peste bruma lui de creier se așterne un vâl de ceață. Este o frumusețe care face să doară, iubite cititor. Este o frumusețe paralizantă !

Conversația pe care notarul Woese și iuncherul nici măcar n-o începuseră bine se împotmolește. Cu toate că poștalionul de-abia a pornit din loc, iuncherul, care se așezase picior peste picior, își schimbă piciorul, așa cum se face după ce a trebuit să stai multă vreme nemișcat. Dar nu șederea îndelungată este cea care i-a supt sîngele din artere, ci această femeie cu ochii ei ca niște peșteri întunecate, ca niște mlaștini tulburi în care te poți afunda fără a mai ieși vreodată la suprafață.

Notarul Woese caută, zăpăcit, să reia firul discuției pe care tocmai o începuse. Vrusese să vorbească, pare el a-și aminti, despre credința noastră cea veche și despre moravuri. Își strînge la piept servieta și, fără să vrea, se gîndește la noaptea viitoare, pe care o va petrece acolo, pe moșia lui părăsită. Se gîndește la patul singuratic și scîldat în lumina dătătoare de fiori a cîtorva lumînări. Și cricît ar vrea el să alunge această imagine, o vede pe această femeie la capătul patului, lăsînd să cadă de pe ea rochiile una cîte una.

Desprinzîndu-se de această imagine, se uită îngrozit la femeia care între timp s-a așezat chiar în fața omulețului firav. Dar s-a așezat în așa fel, încît ochii ei mari și uluiți pot cuprinde tot ce se află în poștalion. Da, mari, uluiți, oarecum îngroziți, ochii aceștia observă lucrurile din jur. Pieptarul e strîns bine pe talie, cum este moda acum, așa încît bustul e ca un buchet, ca un corn al abundenței, din care, pudrați și goi, se revarsă umerii și pieptul. Deasupra unduiesc valurile întunecate ale pletelor, împodobite cu un trandafir căruia de-abia au început să i se deschidă

petalele. Și mâinile îi sînt goale pînă din sus de coate, însă pînă la coatele fin ascuțite ele sînt îmbrăcate în mănuși din dantelă neagră și străvezie.

Și privirea ei încetoșată și în parte înspăimîntată îl surprinde pe notarul Woese tocmai cînd acesta e și el cu ochii la ea. Este ca și cum ar fi văzut și ea acele imagini visate de el. Ca și cum ea s-ar fi văzut în ochii lui stînd goală la capul patului singuratic, în lumina pîlpîitoare a luminărilor. Uluită, își întoarce ochii spre iuncher.

Stringîndu-și la piept servieta, descumpănit, notarul Woese spune :

— Era vorba, după cîte mi se pare, despre credința noastră veche și despre moravuri. Tocmai spuneam că ele sînt pe cale de dispariție. Din ce în ce mai des îmi este dat să fiu de față atunci cînd vulgul se dedă la beție și desfrîu, și asta în văzul întregii lumi. Acești indivizi din păturile cele mai de jos ale societății sînt găsiți dimineata zăcînd încă la marginea drumului, întocmai ca în clipa în care au fost aruncați afară din cîrciumă. În orașe este ceva mai bine, acolo garnizoanele franceze nu îngăduie nimănui să iasă noaptea pe stradă. Dar îndată ce ai trecut de zidurile orașului, dai de acești depravați în șanțurile cu apă, lîngă zidul vreunei cîrciumi uitate de Dumnezeu ori chiar de-a curmezișul drumului. Dorm acolo pînă le trece beția.

— Cum așa ? întreabă iuncherul, care nu se simte în largul lui, fiindcă discuția în prezența acestei doamne ia o asemenea întorsătură. Și el este de părere că adunătura asta duce o viață prea desfrînată. Dar nu se vorbește despre asemenea lucruri în prezența unei doamne.

Însă notarul Woese, tulburat și înmărmurit, își ațîrtește ochii la această femeie scandalos de frumoasă care își aranjează trandafirul ale cărui petale de-abia au început să se deschidă, lăsînd astfel să se vadă în întregime subsuoara ei minunată.

Și uitîndu-se la notarul Woese, își mișcă buzele cărnoase și moi ca și cum ar murmura și ea cuvintele lui la fel ca pe o rugăciune de mult știută, iar acum își îndreaptă ochii ei galeși spre iuncher, ca și cum ar aștepta, ar cere de la el să mai adauge și el ceva la cele spuse. Iuncherul, supunîndu-se acestei priviri magice, împotriva voinței sale, își încordează nervos buza de iepure și vorbește cu

o voce de parcă ar sparge niște ouă despre flagelul general, despre droaia mereu crescîndă de vașabonzi și bocceagii.

— Te opresc fără pic de rușine, spune el, și îndrăznesc să-ți vîre sub nas bubele și beteșugurile lor, vrînd să li se dea bani pentru asta. După părerea mea sînt prea mulți dintr-ăștia. Ocupația franceză ar face un lucru demn de toată recunoștința dacă ar face razii pe șoselele țării și o bună parte din gloata asta ar... În fine, nu știu ce i-ar face. Nu vreau să declar pe față că ar trebui băgată într-un sac uriaș și aruncată apoi pe gîrlă. Dar...

Și în zadar își bate el capul cum să găsească o soluție pe cît se poate mai lipsită de senzație, însă la fel de eficientă.

Notarul Woese a ascultat aceste cuvinte cu o silă crescîndă. O silă ascunsă în spatele respectului statornic pe care-l poartă castei iuncherului.

— Îngăduiți-mi, intervine el în sfîrșit, să vă spun că nu aveți întru totul dreptate.

Și aplecîndu-se puțin în față, pentru ca vorbele lui să nu ajungă la urechile negustorilor ordinari — căci nu se aruncă diamante în gura porcilor — se explică.

— Nici cum altfel n-ar fi fost cu putință să se înfăptuiască lucrurile mărețe cu care încă ne mai mîndrim în istoria noastră. Cum am fi putut zidi catedrale și palate, cum am fi făcut din păduri ogoare, dacă nu ne-ar fi prisosit oameni ?

Dar între timp și cei doi negustori și-au dat cu părerea ba despre una, ba despre alta, dovedindu-se a fi niște partizani ai războiului lipsiți de scrupule. Și tocmai acum se întîmplă că omulețul cel firav — în persoana căruia cititorul l-a recunoscut demult pe bruxelez — își desfăce larg brațele scurte și nervoase, vrînd să adauge ceva la cele spuse. Ceva de o importanță capitală. Dar trebuie să mai aștepte puțin înainte de a-și propovădui evanghelia, căci în aceeași clipă poștalionul oprise la primul popas și portiera se deschise.

Cel care se înghesuie înăuntru e un arendaș. Încă mai stă cu un picior pe scară, cînd, cineva din spate îl trage de sumanul lui albastru. Întorcîndu-se, îl recunoaște pe un arendaș dintr-un sat învecinat. Și vorbind tare, se așază amîndoi pe ultimele locuri rămase libere.

Apoi poștalionul se pune din nou în mișcare, iar brucelezul își spune în sfârșit părerea, după ce s-a stăpînit îndelung. Trebuie să fie o întîmplare că s-a așezat foarte aproape de acest înger, acest diavol, această femeie. Trebuie să fie o întîmplare că ochii i-au rămas ațintiți la pieptul ei alb. Și în timp ce-și desface brațele mici, lumina, făclia din spatele chipului său trist începe să lumineze, în ochi i se văd reflexele ei.

Spune, adresîndu-se mai mult femeii decît notarului Woese ori iuncherului, că acești cîntăreți și bocceagii ar trebui într-adevăr adunați de pe drumuri. Ei sînt o plagă, așa cum și șobolanii sînt o plagă, doar cu otrava ar putea fi stăpîniți. Și întrebă dacă n-ar fi cu putință să se împartă mîncare fără bani la marginea drumurilor, de pildă o fiertură în care să se fi pus șoricioaică.

Dar iată că în vreme ce ochisorii lui scot scînteii iar brațele-i mult prea scurte ar vrea să cuprindă totul, să nimicească totul... În vremea asta femeia cea nespus de frumoasă își plimbă ochii tulburi pe deasupra propriului trup, pe deasupra umerilor pudrați și a pieptarului, pe deasupra rochiilor largi, coborînd spre pantofii cu tocuri joase, încheiați cu cataramă. Observă că i s-a desfăcut catarama de la pantoful stîng și-atunci se apleacă, se apleacă mult de tot. Și brucelezul se apleacă, iarăși întîmplător, deasupra pieptarului desfăcut. Ochii i se afundă din ce în ce mai mult în această prăpastie deschisă.

Și-și desface brațele și mai larg și întrebă de ce acești paraziți al căror număr crește neîncetat nu sînt strînși undeva, în niște păduri. Pădurile sînt destul de mari și de adînci astfel încît aceștia să poată fi adunați într-un loc aproape inaccesibil.

Și în timp ce mîinile sale, agitîndu-se fără istov, rătăcesc din cînd în cînd pe deasupra cornului abundenței, un extaz necunoscut îl cuprinde. Aceasta nu mai este o vorbire conștientă, este o delirare, sînt niște sunete și propoziții bîguite de unul scuturat de friguri. El descrie cum acești indivizi, mînați laolaltă în pădurile cele mai adînci, ar putea să doboare copaci din zori și pînă seara tîrziu, cum ar trebui să fie însemnați cu fierul roșu pe umăr, cum... cum...

Și în timp ce din gură continuă să-i iasă tot felul de sunete încâlcite, degetele miinilor i se desfac și se strâng la loc într-o mișcare spasmodică. Dar tinăra și frumoasa femeie, oricât se apleacă ea în față, nu reușește să-și încheie pantoful. Și-apoi își ridică și piciorul, poate puțin prea sus, în timp ce degetele i se încolăcesc ca niște șerpișori pe catarama îndărătnică. Luncherul se face palid, iar pe fața lui lungă și albă buza de iepure se transformă într-o rană purpurie și tremurîndă. Notarul Woese simte cum tîmplele îi zvîcnesc de durere. Bruzelezu, nemaștiind ce spune, declară că e de la poliție și că a întocmit un plan de înființare a unui asemenea lagăr într-una dintre cele mai pustii păduri.

— Nu vă mai temeți de lepădăturile astea, bravează el, pierzîndu-se cu totul în priveliștea oferită de fructele albe, ușor umbrite, aflate sub clopotul de rochii.

— Teamă nu ne e de loc ! spune unul dintre arendașii urcați adineauri. Căci doar sîntem bine păziți !

Și arată cu bărbia înspre cei doi soldați francezi, așezați chiar în fața lor. Celălalt arendaș este de părere că asta nu e cine știe ce pază.

— Doar doi soldați francezi ! De ce-ar fi ei în stare dacă într-adevăr s-ar întîmpla ceva, de pildă un atac asupra poștalionului ?

Un atac asupra poștalionului, asta li se pare la toți ceva cam prea exagerat. Căci doar așa ceva nu s-a mai întîmplat niciodată !

— Ceea ce încă nu s-a întîmplat, s-ar putea întîmpla prea bine de-acum înainte ! spune el. Gloata asta despre care vorbeați adineauri devine din ce în ce mai neobrăzată. Toți acești cerșetori și vagabonzi se unesc și devin pe zi ce trece mai puternici. Ne atacă gospodăriile și le jefuiesc pînă la ultimul ac. Și orice-ați spune, pe mine m-apucă groaza.

Hoțul de cai îi rîde în nas arendașului.

— Se vede că sînteți de la țară ! spune el. Acolo le e frică și de umbra lor și sînt în stare să întoarcă tot satul cu susul în jos de teama unui hoț vopsit în negru. Dar pentru noi, cei care nu știu ce-nseamnă frica, ei nu sînt altceva decît niște lepădături... niște cîini pe care-i poți

alunga cu o singură vorbă răstită, niște gînganii pe care le poți strivi cu piciorul.

— O gloată de guzgani, strigă bruxelezul. Niște guzgani care ar trebui împușcați la marginea drumului, că-
rora ar trebui să li se pună otravă !

Dar țărani se apără, spunînd că cei de față vorbesc despre niște lucruri despre care n-au habar.

— Nu-i cunoașteți pe tîlharii ăștia. În ultimele zile s-a vorbit chiar despre o bandă pe care ei au întemeiat-o, despre o oaste bine orînduită... iar căpitanul ei ar fi în cîrdășie cu dracul în persoană. A și fost văzut în chip de nobil, și îndată după aceea înfățișarea îi era aceea a unui țaran ori a unui țigan. Unii spun că ar avea părul roșietic, alții dimpotrivă afirmă că ar fi negru ca pana corbului. Da, sînt chiar unii care spun că a fost văzut deja în două locuri deodată și că în urma lui ar fi rămas o duhoare de smoală și pucioasă.

— Asta trebuie că o fi chiar dracul ! spune celălalt arendaș, făcîndu-și cruce cu o mișcare înceată și puțin cam stîngace.

— Și pe căpitanul ăsta, nu cumva îl cheamă Jan de Lichte ? întreabă bruxelezul. Dacă el este în stare să-i facă pe oameni să creadă că în toate astea e amestecată și ceva vrăjitorie, atunci i-a și cîștigat pe toți țărani de partea sa !

— Da, îl cheamă Jan de Lichte ! spune arendașul.

Și noi, iubite cititor, cu auzul nostru fin, deslușim în această voce prea bine o undă de mîndrie, de aroganță... drept pentru care ne uităm mai cu luare-aminte la acest arendaș. Ei, bine, vocea asta, felul cum se poartă, să ni se ia capul, dacă nu e Lieven Faviel !

„Și celălalt“, vei întreba... „nu cumva e nebunul din Worteghem ? Tot ce se poate. Da' bine, asta ar însemna că pînă la urmă s-a adunat aici toată banda... atunci chiar și această nemaiauzit de frumoasă femeie ar putea fi din bandă ! Și te uiți la ea, dai încet din cap și ne spui în șoptă : „Într-adevăr, este... Anne-Marie de Clerck !“

Și atunci nebunul din Worteghem întreabă cam pe unde s-ar putea să fi ajuns și dacă nu cumva se și zăresc porțile orașului Gent. Toți se amuză pe seama prostănacului ăsta.

— De-abia am trecut de castelul baronului de Creyl, spune bruxelezul.

Și femeia cea frumoasă își întoarce umerii dezveliți spre fereastră. Dar ochii ei învăluiți nu mai pot scruta întunericul nopții ce s-a lăsat, astfel că trebuie să se folosească de batista dantelată pentru a șterge geamul aburit. Iuncherul și bruxelezul, și tot așa și notarul Woese, toți se apleacă spre podea în clipa în care batista dantelată îi cade din mână.

Este cumva un semn ? Nu știm, însă chiar în această clipă, în poștalion se aude deodată o bubuitură asurzitoare, se vede o flacără, o lumină. Cei ce ședeau sar în picioare, iar cei ce au sărit în picioare se prăbușesc neîntârziat înapoi. Și în afară de asta, într-o confuzie de nedescris, toți încep numaidecât să strige și să întrebe ce s-a întâmplat.

Toată lumea este alarmată, lângă ușa este o înghesuială de nedescris. Notarul Woese zace pe jos asemenea unei otrepe, așa de tare l-a zăpăcit bubuitura. Îi vine să verse. În schimb iuncherul a sărit în picioare, izbindu-se însă de bruxelez. Și bruxelezul, căutând un sprijin, și-a încolăcit mâinile-i mici în jurul pieptarului frumoasei femei. Ea însăși, femeia, face să culmineze frica paralizantă a celorlalți, scotând un țipăt puternic și bine calculat.

În zăpăceala lor, cei doi arendași au dat să iasă afară, dar s-au prăbușit cine mai știe cum peste cei doi soldați francezi, așa încât aceștia nu mai pot să miște nici măcar un deget și înjură tare în franțuzește, cerînd să li se dea drumul.

Și în vreme ce înăuntru poștalionului s-a iscat o hăr-mălaie de-ți vine să te iei cu mâinile de cap, trebuie că s-a întâmplat ceva și afară, în drum, și asta aproape în același timp. Cu o smucitură poștalionul s-a oprit, în timp ce vizitiul își suduie caii ce se cabrează. Și aici s-a auzit o bubuitură, aproape ca un fel de răspuns la bubuitura din poștalion.

Dar cei dinăuntru tot mai cred că toate astea nu sînt decît niște urmări ale celor petrecute înăuntru. Pentru ei trosnetul de afară nu a fost altceva decît urmarea salvei dinăuntru. Și că portiera a fost deschisă brusc și cîțiva bărbați s-au năpustit înăuntru, încă n-au băgat de seamă. Dar dintr-o dată se aprind torțe. Cei doi soldați francezi încep să înjure, căci au văzut într-o clipită că poștalionul,

asemănându-se aproape cu un câmp de luptă, a fost ocupat în punctele strategice cele mai importante. În fiecare colt câteva pistoale stau îndreptate spre ei. Ieșirea este păzită. Iar ei înșiși, uitându-se la toate astea cu un scrișnet de dinți, bagă de seamă că pur și simplu au fost legați de banca pe care ședeau.

Ha, deci asta făceau cei doi arendași după ce în învălmășeala de adineauri se prăbușiseră peste ei ! Înjură de mama-focului în graiul lor străin, acesta fiind singurul lucru de care mai sînt în stare. Îl aud pe iuncherul cu buza de iepure strigînd ceva, dar nu-i pricep limba. Ei nu știu că strigă după lumină, mai multă lumină !

Și aud, înțelegînd la fel de puțin, că un necunoscut îi răspunde :

— Iată lumina... Iată-l pe Jan de Lichte ! Ei văd cum toți se uită cu groază la bărbatul acesta și cum forfota îmbulzelii de adineauri se stinge și toți rămîn înmărmuriți.

— Iată-l pe Jan de Lichte !

Și lîngă el stă minunea de femeie care este — într-adevăr ai avut dreptate, iubite cititor — Anne-Marie de Clerck. Dar în întineric călătorii s-au dat desigur cam prea bine la ea, căci corsetul i s-a desfăcut de tot. Dar nu, mai bine să ne luăm ochii de la ea, căci ea este iubita lui Ysenbaert, iar acest Ysenbaert se află el însuși lîngă ea. Ea stă între iubitul ei și Jan de Lichte, așadar cel mai bun lucru ar fi să nu ne uităm la ea cu prea multă băgare de seamă.

— Țsta de aici este notarul Woese ! spune ea. Mîine în zori merge la o vînzare de lemne !

Arată și înspre iuncherul cu buza de iepure, spunînd că el este cel ce va avea de cîștigat de pe urma acestei vînzări de lemne. Apoi arată înspre cei doi negustori și reproduce ceea ce aceștia au lăsat să le scape în timpul discuției lor.

Unul după altul, acești cetățeni onorabili sînt ușurați de averea lor, de bani, de efecte, de documente. Da, mai presus de orice, documentele îi trebuie lui Jan de Lichte. Servieta notarului Woese îl interesează cel mai mult.

— Și mai era cineva de la poliție ! spune Anne-Marie. Și se uită în jur după omulețul cu mustața pleoștită... dar ia-l de unde nu-i. Cu piciorușele lui scurte, trebuie că a luat-o la goană de-a dreptul spre Gent.

În vreme ce torțele arzînd își aruncau înăuntru lumina lor jucăușă, se prea poate ca acesta, mic și firav cum e, să le fi scăpat printre picioare. Ba mai mult : fără ca cineva să observe și în graba cea mai mare a trecut în goană pe lîngă cei doi francezi și cu un cuțit le-a tăiat la iuțeală funiile cu care aceștia fuseseră legați.

Ciudată purtare a acestui bruxelez, care visa să vadă cum se întemeiază o bandă, și avea în cap o „hoardă a răzbunării“... și care acum, fugind tocmai de Jan de Lichte, n-a putut să se stăpînească să nu dea dușmanului o mîină de ajutor. Este vorba de o invidie ce a izbucnit brusc, o pizmă oarbă, ce s-a strîns în el de mult timp, împotriva celui care este în stare să pună în faptă ceea ce el însuși doar în vis a cutezat ?

Ce mai contează asta ? Doar că au băgat de seamă prea tîrziu că unul dintre francezi a reușit astfel, încet și cu grijă, să-și desfacă legăturile. Este ordonanța, și acesta trebuie să-l elibereze acum și pe sergentul-trezorier.

Și-apoi, în timp ce se mai controlează încă documentele, se strînge avutul de la iuncher, de la notarul Woese și de la cei doi profitori de pe urma războiului, deodată cei doi francezi se reped în picioare și, clătîindu-se, se năpustesc aproape în același timp spre ieșire. E drept că răsună neîntîrziat o împușcătură bubuitoare... și se aude un strigăt de durere, dar tot au sărit din poștalion.

Dar și în jurul poștalionului se află tîlhari gata de bătaie. Vagenende și lunganul de Gabriel păzesc ieșirea. Se reped la cei doi fugari. Despre cel care pică în mîinile lui Vagenende nu mai spunem nimic. Acesta a fost ordonanța... Să ne rugăm pentru sufletul lui. Însă celălalt, care a încăput pe mîinile lunganului de Gabriel, are ceva mai mult noroc. Gabriel, oricît de dibaci ar fi, nu e în stare niciodată să facă ceva fără să dea și pe-alături. Cînd jefuiește nu se poate să nu existe și o scufie care, într-un fel cu totul de neînțeles, să nu se fi mînjit de sînge. Nu se poate năpusti asupra vreunui soldat francez fără să-i rupă oasele, dar tot nu reușește să-i închidă gura pentru totdeauna.

Plin de sînge și cotonogit ca vai de el, soldatul reușește să scape. Se strecoară afară din șanțul de apă și, cu ultimele forțe, continuă să se tîrască spre castelul baronului de

Creyl. Acolo sînt speranțe de salvare. Și cum se apropie el așa de castel, aproape leșinat din pricina durerilor și a scurgerii sîngelui, recunoaște deodată o înfățișare în fața căreia încearcă să ia chiar poziția pentru onor. Rănit, sîngerînd din toți porii, mai mult mort decît viu, el se ridică în picioare și anunță prădarea aurului și atacul asupra poștalionului. Apoi se clatină și cade cu fața-n pămînt.

Iar acest bărbat din întuneric, cu mustața răsucită amenințător... este Baru, șeful poliției franceze. Trage cu putere clopoțelul de la intrare. Nici nu s-a deschis bine poarta, că a și început să dea comenzi. În castel sînt cîțiva soldați francezi care și-au așteptat aici stăpînul și maestrul. Mai este și paza castelului, în mare grabă sînt înarmate și slugile.

— Alarmă... fugiți în pădure ! se aude în preajma poștalionului. Și în vreme ce aurul este dus la loc sigur, iar un grup se desprinde de ceilalți, făcîndu-se nevăzut în bezna pădurii, un alt grup este gata să acopere retragerea.

Rămîne garda și se postează pe ambele părți ale drumului. De o parte se află însuși Jan de Lichte, împreună cu Lieven Faviel și cu matahala cea posacă, pe nume Meulenaere.

— Gata cu trîncăneala ! spune Meulenaere descăr_cîndu-și pistoalele pînă la ultimul foc.

Și de cealaltă parte a drumului pocnesc pistoalele. Aici se află Ysenbaert, Vagenende și lunganul de Gabriel. Este o luptă în toată legea. Ceilalți, oamenii de la castel, nu s-au așteptat la o rezistență atît de puternică. Ei au crezut că este vorba doar de o mină de haimanale și vagabonzi. Dar acum, nedumeriți, înfricoșați, răniți și avînd chiar un mort în mijlocul lor, au început să caute adăpost pe ambele părți ale șanțului și în spatele celor mai apropiați copaci. Și în cele din urmă, pas cu pas, banda se retrage : fără îndoială, prada a ajuns de mult la loc sigur.

Și iată, după ce fumul de praf de pușcă s-a risipit printre copaci și s-a lăsat din nou liniștea serii, oamenii de la castel se strecoară tiptil spre poștalion. Iată-l, părăsit și în bună parte devastat. Cu multă băgare de seamă, din

spatele geamului spart se ivește un cap și se uită afară. Este notarul Woese.

Se convinge mai întâi că primejdia a trecut și apoi, palid și tremurînd, le face semn oamenilor de la castel să se apropie.

— Am prins unul din bandă ! șoptește el.

În fața pragului tocit al hanului „Foametea“ ajungem din urmă grupul lui Ysenbaert, dar abia înăuntru, la lumina candeliei ne dăm seama cît de nemaipomenit de mare este prada făcută. Aceasta a fost prima zi măreață a bandei și încercarea a reușit într-un mod strălucit. Adriaan Vagenende povestește cum a alergat el o bucată bună de drum pe lîngă poștalion și cît de nerăbdător a așteptat ca Anne-Marie să facă semn cu batista.

— Mă mînceau mîinile ! spune el... Și dacă ar mai fi durat mult, să mă bată Dumnezeu dacă n-aș fi început bătaia de unul singur.

Lieven Faviel îi povestește lui Vagenende că bubuitura din poștalion n-a fost o împușcătură de pistol :

— A fost o cutioară cu praf de pușcă pe care am așezat-o pe jos și la care i-am aprins fitilul. Nebunul a făcut pariu cu mine pe partea lui de pradă că o să-mi zboare jumătate de față.

La rîndul lui, Nebunul spune că nici nu era nevoie de pulberea lui Lieven Faviel.

— Anne-Marie a avut mai mult efect cu țipătul ei asurzitor. Data viitoare lăsăm totul în seama ei.

Dar fiindcă veni vorba despre Anne-Marie, unde o fi ea acum ? Unde o fi ea, cu umerii ei goi și pudrați, cu pieptarul ei de mătase, cu rochiile ei elegante de crinolină ? Ea nu mai este cu ei.

— Nu era cu voi, atunci cînd ați intrat cu aurul în pădure ? întreabă Simon Ysenbaert.

— Doar știi prea bine cum e ea ! se apără nebunul din Worteghem. Am crezut că este cu voi, acolo-n drum, și că nu vrea să piardă bătaia cu oamenii de la castel !

— Prea multe vorbe ! strigă Jan de Lichte. Grăbiți-vă să duceți aurul și documentele în pivniță. Haide Simon... Haide Vagenende și Faviel, hai că trebuie să ne întoarcem !

Și astfel, cei rămași stau în pivniță la lumina unui opaiț, păzind tot aurul ăsta și efectele... și așteptarea lor nu se mai termină.

— Și era așa de frumoasă, îmbrăcată ca oamenii bogați, spune Marieke Bleecker, chinuindu-se să n-adoarmă. Când o să fiu de seama ei, Jan de Lichte va trebui să fure și pentru mine niște rochii așa de frumoase.

Și Meulenaere, matahala cea posacă, spune :

— Uite, dacă i-au făcut ceva, uite...

Și apoi, căzînd iar în tăcere, se uită țintă la cuțitul său lucitor.

— Drăguț din partea ta că vrei s-o răzbuni, spune Nebunul cu un zîmbet reținut. Ai grijă ca nu cumva Ysenbaert să vadă ceva suspect într-asta !

--- Cum adică ? întreabă Meulenaere.

Dar nu i se mai dă nici un răspuns, căci pași grăbiți s-au apropiat de han și în clipa următoare în pivniță dă buzna Faviel. Chiar el este, aducînd îngrozitoarea veste că Anne-Marie, legată de mîini și de picioare și cu gura infundată, a fost tirîată la castel. Dar Jan de Lichte a și reușit să pătrundă în castel, a și pus mîna pe o strajă ca s-o ia la întrebări. Ea mai era încă în poștalion cînd au început să pocnească pistoalele. Într-un ungher al poștalionului zăcea bestia asta fățarnică, notarul Woese, încremenit de groază și de toți aproape uitat. Cine știe cum o fi făcut el acolo, pe întuneric, că i-a și legat pe furiș o sfoară de picioare. Auzind împușcăturile, a dat să fugă afară, dar a căzut pe loc. Și toți deodată, iuncherul cu buza de iepure, notarul Woese precum și Hoțul de cai și cel ce-l însoțea s-au prăbușit peste ea. Iar în clipa următoare, Hoțul de cai i-a îndesat pumnul în gură, de era cît pe ce să se sufoce, nemaiputînd așadar să scoată nici un țipăt. A mușcat, a izbit, a zgîriat, dar totul a fost în zadar. Toți patru erau călare pe ea și au legat-o de mîini și de picioare.

— Și-atunci ? întreabă Meulenaere, fără să-și ia ochii de la cuțitul său lucitor.

— Și-atunci... continuă Faviel, Jan de Lichte a și pătruns de unul singur înăuntru. Simon și Vagenende ne

așteaptă nu departe de castel. Atacăm chiar în noaptea asta și jefuim tot. O vom smulge pe Anne-Marie din mâinile lor chiar dacă pentru asta ar trebui să facem tot castelul una cu pământul.

— Asta va fi cea de-a doua încercare, spune nebunul din Worteghem oftînd... Una neprevăzută, dar care va conta !

VII. [ATAC LA CASTEL] În care cititorul este de față atunci cînd banda, asemenea unei gloate de guzgani fojgăitori, dă năvală în castelul baronului de Creyl. Și în care are să vadă și să audă o sumedenie de lucruri. Tot în vremea asta, o femeie este smulșă din mîinile unor aprozi, a unor respectabile notabilități și a unui călugăr evlavios.

Ai fost de față, iubite cititor, și ai văzut cum a fost purtată prada prin pădure pînă la hanul „Foametea“. Dar și de partea cealaltă o pradă este dusă la castelul baronului de Creyl... și încă una de soi : o părtașă la atacul asupra poștalionului, o femeie infamă, umblînd pe căi greșite.

Este o retragere grăbită și tăcută. Rănitul atîrnă între cei doi soldați francezi, și a trebuit să i se aplice un pumn bine plasat pentru a nu mai geme — un fel de prim ajutor în caz de accidente. Mortul atîrnă, cu capul în jos, pe umărul unei slugi. Și în timp ce ochii lui lipsiți de viață se uită țintă la ceilalți, — ceva de te-apucă groaza —, degetele înțepenite trasează mici dîre în pulberea drumului.

În mijlocul lor, legată de mîini și de picioare, cu gura astupată de batista jechoasă a Hoțului de cai și cu pieptarul de mătase scumpă sfîșiat, astfel este tîrîtă această femeie care le-a venit în ajutor bandiților și și-a îndreptat degetul acuzator spre niște cetățeni onorabili.

Și puțin în spatele ei, aproape călcîndu-i pe urme, încercînd pe cît posibil să se ascundă și să intre sub protecția soldaților francezi, iuncherul și notarul înaintează cu pași mărunți. Cînd se uită cu ochi iscoditori și de-o parte și de alta a drumului, unde fiecare copac umbrît, fiecare tufă bătută de vînt li se pare a fi un tîlhar apărut din nou, cînd se îngrozesc la vederea ochilor dați peste cap ai mortului, măcar că se silesc cît pot să nu privească într-acolo. Iuncherul, cu picioarele lui prea mari, a și călcat o dată pe mîinile ce atîrnă înțepenite.

Vor să treacă cît se poate de repede dincolo de poarta castelului, să fie siguri că au fost puse zăvoarele grele de fier... pentru ca apoi să se poată răzbuna pe nerușinata asta care, dîndu-se drept o doamnă, a tras cu urechea la toată discuția lor din poșalion. Să se răzbune pe ea, cea care fluturînd batista a dat semnalul, care a făcut în așa fel încît să li se ia documentele și s-a purtat ca o diavoliță.

Și părăindu-i-se că ciudatul cortegiu zăbovește prea mult în curtea castelului, notarul Woese începe să tropăie nerăbdător din picioare. Dar, mai întîi, mortul și rănitul sînt duși în casa strajei și puși unul lîngă celălalt pe paturile de lemn. Iar apoi, cei din strajă, legănîndu-și felinarele, se duc la posturile de noapte.

Mai departe, și mai departe... Să ne grăbim cu ea înăuntru !

Și în dorința lor de a se ști cît mai curînd la adăpost în spatele zidurilor groase de piatră și de a-și putea vărsa minia pe vipera asta rece ca gheața, pe femeia asta strașnic de frumoasă, abia de-și mai stăpînesc poftele lor ascunse.

Mai departe, și mai departe ! Și se zoresc mai departe în spatele unor slugi care au ascultat de porunca lor ce seamănă mai curînd a rugă slugarnică. Slugile îi dau brînci femeii legate fedeleș, o împing pe scara făcută din blocuri de piatră spre încăperea cea mai aleasă, în care baronul de Creyl își petrece cele mai multe din orele singurătății sale de moarte.

Mai sînt încă multe alte încăperi în castel, însă la cele mai multe dintre ele nu se mai deschid nici măcar obloanele ferestrelor, putrede și mîncate de vreme. Colbul anilor s-a așternut ca un covor peste tot, carii, șoarecii și șolobanii transformă totul în pulbere, iar prin crăpături s-au scurs înăuntru ploile multor ierni mohorîte.

Sînt vremuri jalnice, în care multe lucruri se prăpădesc. Nu numai credința noastră veche și moravurile, cum prea bine spunea notarul Woese, ci și averea și proprietățile multor castelani mărunți.

În camera baronului de Creyl arde în vatră un foc din lemn de fag a cărui vîlvătaie întrece măsura, tot astfel cum și lumina lumînărilor întrece măsura. Este un desfriu pe care hiena și l-a îngăduit, pentru că seara asta promite

să devină o seară ieșită din comun. Că adunătura asta mișună pe șosele la orele cele mai neașteptate, este un lucru știut. Și tot un lucru știut este că aceasta, devenind tot mai numeroasă și tot mai nerușinată din pricina mizeriei, se încumetă să ajungă pînă la curțile cele mai singuratice și răzlețe, pentru ca acolo să spargă cotețul de iepuri, să fure o piine, iar atunci cînd întrec orice măsură să-și ia tîlpășița după ce au pus mîna pe bruma de parale puse deoparte.

Mai mulți arendași au și venit și i-au povestit îngroziți toate astea. Dar a crezut tot timpul că nu sînt decît niște scorneli ale celor care nu prea vor să scoată bani pentru arendă. Tot timpul vin cu alte scuze : ba nu știu ce răufăcător care le-a intrat în grajd, ba soldații care au dat foc la recoltă. Mai bine nici nu mai ascuți.

— Atunci trebuie să nu vă lăsați furați ! spune baronul de Creyl. Și pe bună dreptate !

Însă cînd pur și simplu atacă un poștalion pe șosea, jefuiesc călătorii, le iau soldaților francezi ducații de aur... atunci nu mai poți să iei toate astea drept isprăvile cîtorva înfometați. Înseamnă că s-ar putea să vină vremuri în care nici măcar un castel nu va mai fi în siguranță. Ori, așa ceva trebuie distrus din fașă.

Trebuie să se dea o pildă, cineva trebuie să fie astfel osîndit încît pedeapsa aceasta să bage groaza în ei pentru totdeauna. Ha, au reușit să pună mîna pe unul dintre bandiți. Iar pe deasupra mai e și femeie... o femeie din cale afară de frumoasă, după cîte a fost înștiințat.

A făcut foc și lumină pentru ca și în cele mai întunecoase unghere ale încăperii să fie ca ziua în amiaza mare. Doar că din păcate, tocmai acum a venit în vizită Baru. Baru, pe care îl urăște și de care se teme așa cum și el este urît și temut de țărani. Știindu-l pe Baru lîngă el, nu se poate să scape de senzația neplăcută, de gîndul paralizant că este un pește de pradă, care, la rîndul său, poate fi înghițit de un pește și mai mare.

Oricît e el de zdravăn... de aprig și de temut din pricina forței pumnului său cu care poate să sfărîme o masă de stejar, lîngă Baru nu este niciodată stăpîn pe sine. Oricît de mic și de mărunt e Baru pe lîngă figura lui de altfel impozantă, cînd este lîngă el, se pierde. Atunci

seamănă cu un urs îmblînzit avîndu-l drept stăpîn pe acest omuleț plin de sine.

Vîrfurile mustății lui Baru sînt ridicate amenințător ca un simbol al forței militare, al incoruptibilității justițiare, al cutezanței la locul datoriei. Este ca și cum numai pentru el ar împinge-o înăuntru pe femeia legată, în timp ce de Creyl ar trebui să se țină deoparte, jucînd un rol secundar.

— Scoateți-i funiile ! poruncește Baru.

Și amîndouă slugile îi dau ascultare ca și cum el ar fi de fapt stăpînul castelului și stăpîn peste toți.

După ce femeii i s-a scos tamponul din gură și funiile au căzut la picioare, slugile sînt alungate. Pentru o clipă, Baru se uită și la notarul Woese și la iuncherul cu buza de iepure ca și cum ar putea fi și ei slujitori la castel. Iar notarul Woese chiar se simte, în sufletul lui, transformîndu-se pentru o clipă în slugă. Dar, aflat în umbra iuncherului, el se împotrivește acestui sentiment înjositor și pășește mai departe spre mijlocul încăperii.

Baru se îndreaptă spre femeie... pipăie mătasea scumpă a pieptarului ei deja sfîșiat și o întreabă de unde are așa ceva. Degetele lui pipăie și țesătura mai ușoară a cămășii din care n-au mai rămas decît niște zdrențe. Și degetele acestea, care cercetînd au trecut peste tot, nu netezesc la loc ceea ce au răvășit din ce în ce mai mult.

Notarul Woese se gîndește din nou la patul singuratic, acolo în conacul lui retras, și începe să tremure puțin în clipa în care i se pare că vede degetele lui Baru atingînd ca din întîmplare trupul dezvelit. Vede el într-adevăr toate astea, ori este vorba doar de o nălucire pricinuită de o poftă bolnăvicioasă, de rușinea pe care o simte rivalul fără șansă ?

— De unde ai astea ? întreabă Baru. Dar el vorbește franțuzește, iar femeia continuă să-l privească fără să scoată o vorbă.

Notarul profită de asta, apropiindu-se și el mai mult. Adulmecînd, își apleacă capul în față și repetă întrebarea lui Baru în flamandă.

Dar și acum ea se uită fix la ei fără să scoată o vorbă. Și iuncherul cu buza de iepure se grăbește să întrebe dacă

nu cumva o fi surdo-mută : nici în poştalion n-a scos nici o vorbă !

Fără grabă, Baru îl măsoară pe iuncher din cap pînă-n picioare şi repetă dispreţuitor fraza bolborosită scoasă de buza de iepure. Se face roşu ca para focului iuncherul... şi se ruşinează că un cunoscut, aşa cum este notarul Woese, a fost martor al acestei jigniri.

— O facem noi îndată să vorbească, spune baronul de Creyl. În pivniţă avem noi destule metode ca să-i deschidem gura !

Şi se apropie de Baru, ca şi cum ar vrea să preia el ancheta. Dar şi spre el îşi aruncă Baru privirea distrugătoare, spunînd că aceasta este o chestiune de competenţa tribunalului militar.

Aceasta nu este o vină obişnuită, pe care să o poată judeca un castelan mărunţ. După toate semnalmente este vorba în cazul acesta de rezistenţă armată. De-ar fi numai asta şi tot ar trebui să ajungă în faţa tribunalului din Aelst. Dar pentru că a fost jefuit aurul armatei, sentinţa trebuie să fie dată numai de către tribunalul militar. Doar eu sînt în măsură... soldaţii mei o vor duce în turnul din Aelst.

Baronul de Creyl este cuprins de părere de rău, văzînd că îi este smulsă prada. Dacă nu s-ar fi întîmplat să bată la uşă tocmai astă-seară blestematul ăsta de francez, atunci ea, atît de lipsită de apărare şi atît de frumoasă, ar fi fost propria lui pradă. Dar acum !... E cu neputinţă, nu este îngăduit ca ea să-i fie luată aşa ca şi cum ar fi un lucru de la sine înţeles. Ori totuşi ? E cu putinţă să iei vînatul unui animal de pradă chiar în clipa în care acesta ridică laba să izbească ?

— S-a întîmplat totuşi pe domeniile mele ! biiguie el într-o ultimă încercare de a şi-o revendica doar pentru sine. Acum, ea tot este în casa mea. Să continuăm aici ancheta !

Doar bîlbîindu-se îşi poate spune dorinţa. Se agată cu disperare de ceva ce fără doar şi poate e gata să i se scurgă printre degete.

— Da, să continuăm aici ancheta ! adaugă notarul Woese şi iuncherul. Şi chiar Baru, oricîtă plăcere i-ar face

s-o aibă doar pentru sine, știe că nu va putea să aștepte atât de mult. Mîna lui tot mai pipăie cămașa de mătase.

— Bine, o preanchetă ! consimte el.

Și astfel ei coboară degrabă pe scara ce duce în pivnița de sub castel. Cîteva torțe luminează picăturile de umezeală, mucegaiul și bureții de pe treptele de piatră. La început, frigul și duhoarea de salpetru aproape că le taie respirația. Dar lor puțin le pasă. Înainte cu ea ! Și o pun în lanțuri.

Fiecare dintre cei patru bărbați încă se mai străduie să-și păstreze o anumită demnitate, pe care, de-ar fi fost singur, ar fi călcat-o în picioare cu cea mai mare poftă. Fiecare dintre ei se uită cu insistență la ea, cea care atîrnă în lanțuri și peste al cărui trup, ca printr-o vrajă, lumina torțelor aruncă lumini portocalii și umbre violete. Ei s-au oprit și simt că trebuie să facă ceva, să înceapă ceva... să înceapă preancheta.

— Recunoști că te-ai făcut vinovată de complicitate și că ai făcut semn cu batista pentru începerea atacului ? întreabă iuncherul cu vorbele pline de poticneli ale buzei sale de iepure.

— Recunoști a fi întors spatele credinței noastre vechi și bunelor rînduieli ? întreabă notarul Woese.

Și ei se apropie tot mai mult. Tot mai nervoase, mîinile lor asudînde încearcă s-o atingă. Baronul de Creyl este cel mai puțin stăpîn pe sine. Este totuși castelul lui, sînt pivnițele lui. Și uitîndu-se pe sine, nemaiștiind de ce se află acolo, începe să ocărască femeia. Aleargă prin pivniță de colo pînă colo, căutînd nuiaua. Dar Baru caută să-l dea deoparte în clipa în care vede că, în locul lui, de Creyl vrea să smulgă zdrențele de pe trupul ei blestemat de frumos. Dar și iuncherul și notarul Woese, la rîndul lor, îl împing pe Baru deoparte. Se împing unul pe altul și toți în același timp au să-i pună întrebări. Își dispută atât de îndîrjit femeia încît n-au auzit că de-o bună bucată de vreme cineva bate la ușa grea a pivniței.

Bătăile au devenit însă atât de puternice, încît fiecare izbitoră răsună sub bolțile de piatră, surprinzîndu-i și făcîndu-i să-și ridice ochii fără să scoată o vorbă. Se trezesc și se privesc unul pe altul : cum de toți patru sînt

aici ? Şi De Creyl se grăbeşte să deschidă de-un lat de palmă uşa grea şi ferecată cu fier a pivniţei.

E doar un slujitor. Plin de mînie, De Creyl se holbează la neghiobul ăsta care vine să-l deranjeze tocmai acum. Fără să stea pe gînduri, cu mînerul uşii în mînă, îl cheamă pe mojic înăuntru... dar în aceeaşi clipă trînteşte uşa grea în clanţă, aşa încît ferecătura de fier îl izbeşte în faţă pe slujitorul care dădea să intre. A fost de bună seamă o lovitură pe cînte, căci pentru o clipă în spatele uşii se face o linişte de mormînt şi abia apoi, dintr-o dată, se aude strigătul de durere.

— Ei, ce e, mojicule ? întreabă De Creyl din pivniţă.

Dar pentru început, slujitorul nu este în stare decît să-şi frece fruntea ce se umflă în chip monstruos şi să geamă. Apoi, pe un ton plîngăreţ, spune că a venit să bată la uşă numai în urma rugămintilor repetate ale unui călugăr. Un călugăr care venind de la mînăstirea Afflighem trebuie să meargă mai departe la Gent şi care întreabă dacă i se îngăduie să ia parte la masa de seară.

— Bine, bine ! Dă-i o ulcea de bere şi nişte jumări. Şi să nu cumva să mai vii să ne dai peste cap ancheta prizonierei !

Şi, după ce a trîntit uşa, De Creyl vrea să se întoarcă. Dar slujitorul nu se opreşte din văicăreala lui şi, ţinînd gura la gaura cheii, spune că tocmai aceasta este pricina bătăilor lui la uşă ; în curtea castelului, călugărul a aflat ce s-a întîmplat cu poştalionul şi ar dori să vorbească cu prizoniera !

Desigur că lui De Creyl nu-i face deloc plăcere să audă aşa ceva. Zile de-a rîndul castelul lui zace părăsit în singurătatea pădurilor şi a cîmpurilor. Dar cum s-a întîmplat ceva, cum se agaţă o muscă în plasă, cum îi pică în mînă ca pradă o femeie lipsită de apărare, cum se ivesc din toate părţile păsări de pradă. Ei tabără ca nişte ciori peste castelul său şi vor să-i ia prada. Toţi sînt la fel. Toţi sînt nişte lupi care în zăpada pădurii se țin de urma uneia şi aceleiaşi victime. Toţi sînt nişte ciori care se lasă peste brazda de pe cîmp şi-ţi ciugulesc bobul chiar de sub nas. Ar trebui să tragă în ele cu puşca !

Şi totuşi, neputincios, trebuie să-l asculte pe slujitor. Care va să zică, un călugăr !

Dacă n-ar fi aici Baru... Pe ceilalți doi nerozi i-ar da pe ușă afară cât ai zice pește, iar pe călugăr l-ar duce ușurel cu vorba. Însă acum trebuie să-i dea de veste lui Baru. În silă și cu părere de rău, îl înștiințează, vorbind francezește, asupra celor spuse de slujitor.

Un călugăr ? Baru privește în gol și nu scoate o vorbă. Cîndva a purtat el însuși sutană și tonsură... E mult de-atunci... Între timp el a urcat pînă la rangul de șef al poliției, a ajuns să ocupe funcția de ministru al poliției, o funcție inaccesibilă, aflată deasupra oricărei vinovății. Și totuși, în acest timp, biserica a rămas ceea ce a fost... ceva puternic, un organism de nezdruncat, împotriva căruia nu poți întreprinde nimic fără să-ți frîngi gîtul.

Și în același timp... simte o bucurie răutăcioasă, gîndindu-se la baronul de Creyl. Acest călugăr pune capăt dintr-o dată la cearta lor. Dar de îndată ce se va fi spovedit, fără multă vorbă, femeia va fi dusă sub paza soldaților săi în turnul din Aelst. Și răsucindu-și vîrfurile mustății îndreptate în sus, pentru a-și ascunde bucuria, poruncește să fie adus înăuntru călugărul.

Cu mîinile înfipite adînc în mînecele sutanei soioase, cu gluga pe cap și cu sandalele legate de picioarele goale, el intră, abia trăgîndu-și picioarele. Un călugăr... în sutana asta penosită, sub gluga aspră și în spatele bărbii slinoase poate să fie un sfînt dintre aceia care cu inima nu mai trăiesc în lumea asta, dar poate să fie tot atît de bine și un trîntor care în locul luptei pentru existență, mai aspră și mai grea, a preferat liniștea mănăstirii. Poate să fie un răufăcător care, făcînd parte dintr-un ordin și adăpostindu-se la umbra crucifixului, se ascunde de mîna justiției. Poate fi o odraslă de viță nobilă, care și-a luat rămas bun de la mesele încărcate de cristaluri din castelul părintesc pentru a simți cu o poftă rafinată cum delicata-i piele îi este roasă de sutana aspră și de frînghia noduroasă. Poate să fie un diavol și un înger... dar nu este nimeni care ar putea răzbi mai departe decît uniforma ordinului său. Gesturile îi sînt pline de solemnitate, precum și vorbirea. Îi va asculta spovedania, spune el... căci oricît de stricăță ar fi inima omului, în suflet rămîne mereu o scînteie din lumina divină pe care Domnul a pus-o în inimile oamenilor. Și uneori un singur cuvînt este de-ajuns pentru a

face să sune această coardă ascunsă și a-l aduce pe cel rătăcit din nou pe calea cea dreaptă.

Și mâinile pe care și le-a scos din mânecile largi se desfac într-un gest de binecuvîntare. Și apoi, adresîndu-se mai mult baronului de Creyl și lui Baru, adaugă cu un glas mai scăzut :

— După ce își va fi primit dreapta pedeapsă, desigur... căci cu toate că stă scris în Scriptură că Dumnezeu va ierta și va uita, judecata omenească trebuie totuși să-și vadă de-ale ei, iar fapta nelegiuită nu trebuie să rămînă nepedepsită.

Și apoi, trecînd deodată, fără pic de răgaz, de la tonul biblic la vorbirea obișnuită, întreabă dacă nu cumva unul dintre ei n-ar vrea să facă de pază afară, pe coridor.

— Lăsați-mă acum singur cu această păcătoasă preadesfrînată, pentru ca asemeni Mariei-Magdalena odinioară să-mi poată șterge picioarele cu părul ei despletit !

La auzul acestor cuvinte sfinte, notarul Woese iese tiptil. Baronul de Creyl îl urăște pe acest călugăr fățarnic căruia i se îngăduie să rămînă singur cu femeia. Și cuprins de o furie oarbă, iese și el, urmat îndeaproape de Baru, care, cu un rînjit disprețuitor, i se uită țintă în ceafă. Ultimul iese iuncherul care nu-și poate lua ochii de la straiile ei sfișiate... și care de aceea primește sarcina de a supraveghea coridorul ca pe un lucru de la sine înțeles.

În timp ce zgomotul pașilor celorlalți pe scările de piatră se face din ce în ce mai puțin auzit, iuncherul, fără a se grăbi, își începe patrularea pe coridorul rece și mițînd a salpetru. Din cînd în cînd se oprește în apropierea ușii închise, își încordează auzul pentru a prinde ceva din spovedania șoptită. Dar, orice s-ar zice, spovedania tine ceva cam mult. Și vaga bănuială că acest călugăr ar putea trece la culesul poamelor se înfiripă treptat în mintea lui rămasă cam în urmă. Dacă n-ar fi iuncher s-ar fi aplecat să se uite pe gaura cheii.

Și totuși, într-un sfîrșit, călugărul îl roagă să deschidă ușa. În mare grabă, iuncherul bagă capul înăuntru ca să mai vadă o dată, pentru ultima oară, această femeie în toată frumusețea ei nelegiuită. Dar în aceeași clipă, este pocnit peste fața îngrozită cu o torță aprinsă. Torța arzîndă îi pîrlește fața într-un chip înspăimîntător. Își ridică

amîndouă mîinile, ca și cum astfel ar mai putea stinge focul ce vine să-i mutilizeze chipul. Și mai scoate și un urlet îngrozitor de durere ce s-ar fi auzit chiar și foarte departe în afara castelului... dacă în aceeași clipă n-ar fi fost aruncat de călugăr într-un colț si ușa grea a pivniței nu s-ar fi închis deja în spatele acestuia.

Nu, n-a fost adevărat că acest călugăr ar fi venit din Afflighem, de la mănăstirea înconjurată de păduri dese. Călătoria lui a început de fapt chiar lîngă zidul lăturalnic al castelului, unde Simon Ysenbaert i-a tras gluga peste cap, iar Lieven Faviel i-a legat frînghia împrejurul coapselor.

— Și acum, Marieke Bleecker, vii cu mine ! spune Jan de Lichte... Tu și cu mama ta.

Și apoi călugărul a tras de clopotul de la poartă. Și nu doar pentru sine a cerut o îmbucătură pentru masa de seară, ci a rugat să i se dea și niște pîine pentru femeia asta sărmană ca să aibă și ea ce băga în gură și puțin foc ca să aibă la ce se încălzi : „Îngăduiți-le să se odihnească puțin în odaia strajei !“

Marieke Bleecker a stat împreună cu mama ei lîngă foc și s-a uitat încremenită la rănitul culcat acolo, pe patul de lemn.

— Și cel de colo, măicuță, și el este rănit ?

— Stai cuminte, copila mea, îi șoptește mama... Stai cuminte și îngîină un Ave Maria. El este mort !

O, dar copilul nu mai are o clipă de liniște. Uitîndu-se la mort se umple de groază. Va aștepta mai bine la ușa pînă la întoarcerea acestui călugăr smerit. Și mama ei dă din cap cu tristețe, întrebîndu-se ce fel de vremuri or fi astea dacă și copiii trebuie să vadă în jurul lor oameni murind de foame, răniți și morți. Dar nici cei doi soldați francezi și nici cei cîțiva străjeri nu dau nici o atenție vorbelor ei. Copilul se ghemuiește în întunericul de lîngă ușa casei străjerilor și scrutează împrejurimile cu ochisorii lui vicleni. Apoi se zorește spre poartă și o deschide pe partea dinăuntru.

Și iată cum, unul după altul, cu multă băgare de seamă și uitîndu-se în toate părțile, cei din bandă pătrund înăuntru. Cei doi de colo, care se fac nevăzuți în tufele din

curtea interioară și se grăbesc cît pot spre intrarea castelului propriu-zis, sînt Ysenbaert și Vagenende. Următorii doi care, spre deosebire de ceilalți, se opresc la Marieke Bleecker, în umbra casei străjerilor, sînt Faviel și Meulenaere. Apoi vin lunganul de Gabriel și umbrele întunecate ale lui Pieter și Adriaen, cei doi țigani.

Și-apoi, așa cum l-am auzit adineauri chiar pe baronul de Creyl spunînd — că nimic nu se poate întîmpla fără ca lupii să fi și adulmecat urma — așa e peste tot. Aceasta se întîmplă nu numai cu păsările de pradă atunci cînd în fața lor zace în lanțuri o femeie lipsită de apărare, ci și de cealaltă parte, acolo unde guzganii simt că e rost de pradă ușoară.

Și vin din toate părțile aceste bestii rîioase cu ochii lor sclipitori și cozile scabroase, lipsite de păr, vin să împresoare castelul. Nu sînt de-ai bandei, dar sînt săraci și obidiți. Sînt printre ei unii lipsiți de vlagă ori fără de nădejde, nemaștiind încotro s-o apuce. Mai sînt și hai-manale și ticăloși printre ei, dar și oameni din cale afară de sărmani. Și, într-un fel sau altul, toți au prins de veste că va fi fiefuit un castel.

Cei care se înghesuie să intre pe poarta deschisă sînt niște necunoscuți. Ce-i drept, mai recunoaștem în această femeie cu fișa acoperindu-i ochiul pe Anne-Marie de Mulder. Îl mai recunoaștem în toată această adunătură și pe nebunul din Worteghem și îi zărim și pe cei cîțiva aparținînd mai mult grupului condus de Tincke : Pier Putte și Jef le Houcke... și iată-l chiar și pe Cies Tincke !

Restul sînt babe cărora le atîrnă pielea pe oase. Inși fără vlagă, pe care numele ori sexul nu-i mai deosebește, și pe care vreo spuzeală scîrboasă ori cine știe ce diformități abjecte îi fac să se sfiască de lumina zilei. Sînt femei borțoase, cu ochii pierduți în fundul capului. Sînt băiețandri cu picioare prea lungi și uscate ca niște bețe, istoviți de foame și onanie. Toți aceștia se scurg înăuntru, unul după altul, și se împrăstie prin tufișuri, printre rododendronii în floare și iasomia plăcut mirositoare. Mai aproape, și mai aproape de pradă. Îi dau drumul pe gurile pivniței, pipăie fiecare clanță, fiecare lacăt, fiecare zăvor de la ferestre.

E ca și cum ar aștepta ceva. Sînt peste tot, în toate ungherele și în toate găurile, și-și ascund cît pot mai bine sclipirile ochilor. Fiecare dintre ei și-a ales locul unde se crede în cea mai mare siguranță și de unde poate coborî cel mai repede la talgerele de aur.

Și în sfîrșit, din adîncul pivnițelor s-a ivit călugărul avînd lîngă el o femeie a cărei îmbrăcăminte e toată numai zdrențe. Doar cît durează crîmpeiul unei clipe au putut fi văzuți de toți și apoi dinspre barba zbîrlită a călugărului se aude deodată și spre uimirea tuturor țipătul ascuțit al unei păsări de noapte speriate. Și în aceeași clipă guzganii se trezesc la viață. Se smulg din ungherele lor întunecate și sigure, dînd buzna înainte. Cei care așteptau atîrnați la gurile pivniței pătrund înăuntru... se forțează zăvoarele, se răsucesc broaștele ușilor. Sticla se sparge și lemnul se frînge.

Mai sclipește și cîte un cuțit acolo unde vreun paznic uimit de toate cele petrecute se întoarce din drum. Casa strajei este călcată în picioare, iar mama Mariekei Bleecker, care a auzit și ea țipătul păsării de noapte, îi vede pe Lieven Faviel și Meulenaere apărînd ca prin minune în fața ei. Și-și pune mîinile la ochi cît ține lupta dîrză dar de scurtă durată împotriva franțujilor. Apoi se grăbește și ea să iasă pentru ca nu cumva să-i scape partea de pradă.

Sînt mulți și sînt sălbatici, le este pofta așa de cumplită încît în îmbulzeală s-ar omorî unii pe alții. Printre tufe, tîrîndu-se în patru labe, o femeie cu un ochi acoperit de o fișie neagră se apropie tiptil de castel... cînd dintr-o dată vede venind spre ea, și tot în patru labe, un bărbat. Vede cum acesta ține în mînă lama frîntă a unei săbii și crede că este un străjer care deja a mirosit primejdia. Și fără să stea prea mult pe gînduri, se-aruncă peste el, îi pune mîna în beregată și strînge, strînge. Bărbatul de sub ea vîntură din picioarele lui lungi, încearcă să se smulgă din strînsoare și reușește în sfîrșit să o supună. Strîngînd-o în brațe și uitîndu-se cu luare aminte, deodată începe a rîde pe-nfundate :

— Ah, Anne-Marie, că nebună mai poți fi ! spune el... Mai să-l sugrumi și pe nebunul din Worteghem !

Și nu numai Anne-Marie, ci și ceilalți sînt parcă apucați. Apucați de patima de a distruge, a ucide, a da foc

și a jefui. Garda le-a luat-o înainte. Dar în timp ce se zoresc pe scări, în sus, spre cea mai aleasă încăpere, cei doi țigani tuciurii și posaci se fac nevăzuți : Pieter și Adriaen dau buzna singuri în camerele goale.

Ei știu mai bine ce-au de făcut. Nu sînt aici ca să se răzbune, nu i-a cuprins nici febra ce pofteste să ucidă și să nimicească. Se află aici doar pentru a-și umple buzunarele. Ei umblă numai după niscai nestemate, vreun colier de aur, vreun inel, vreo piatră sclipitoare... lucruri pe care ceilalți nu știu a le prețui. Și înaintînd tiptil prin bezna și pustietatea camerelor, ei caută mobila în care castelanii își păstrează astfel de lucruri. Înaintînd pe di-buite, au și ajuns la capătul călătoriei : aruncă o lumină doar peste scrin și-l sparg cu toată cruzimea și iuțea de care sînt în stare.

În vremea asta, garda a năvălit pe scări spre încăperea unde trebuie să fie baronul de Creyl. Vagenende, Ysenbaert și călugărul se opintesc toți trei în ușa dublă care, trosnind, se face țandări. Lieven Faviel cu ochii lui reci, Meulenaere cu gura-i înspăimîntătoare și Anne-Marie de Clerck în zdrențele care-au fost cîndva o cămașă de mătase îi urmează îndeaproape, ținînd amenințator în mînă cîte un pistol.

Pentru De Creyl această apariție trebuie să fie mai mult decît sinistră... poate o glumă nepotrivită, despre care în nici un chip nu știe ce să creadă. Poate că prima lui impresie a fost un fel de uimire, văzînd cum călugărul asta jegos îi dărimă ușile cu umărul ori cum prizoniera asta stranie urcă din pivnițele lui cu un pistol în mînă. Dar uimirea, și chiar mai mult decît atît, indignarea îi sînt înăbușite în fașă : aici se petrece ceva ce el cu adevărat nu poate pricepe.

— Ce înseamnă toate astea ? e gata să-l întrebe el pe călugăr... Dar chiar în clipa asta notarul Woese se face că leșină. Ochii i se rostogolesc în cap, mîinile dau să apuce ceva.

— Sînt aici, sînt aici ! țipă el. Și apoi cade lat la pămînt.

Sînt aici ! Și baronul de Creyl începe să înțeleagă prea bine cine sînt cei care au năvălit în castelul lui ca o droaie de draci dezlănțuiți. Nu are la îndemină nici o

armă să le arate că el este totuși castelanul, cel ce domnește și poruncește peste domenii întinse. Și uitându-se ținută la femeia asta batjocoritoare, din mijlocul bandiților, ceea ce simte este mai degrabă o furie înăbușită, iar nu teamă.

Pieptul ei e încă dezvelit, așa cum el însuși l-a lăsat pradă tuturor privirilor... fiind ajutat de bună seamă de iuncher, susținut de notarul Woese... ei, bine, precedat de Baru. Dar nu mai este prea plăcut să vezi așa ceva atunci când te afli chiar în gura unui pistol rece care poate în orice clipă să-și verse plumbul. Ea râde batjocoritor. Și lângă ea stă călugărul căruia i-a alunecat gluga de pe cap. Lângă ei se află bărbații posaci cu ochi reci și guri înspăimântătoare.

Și totuși De Creyl este mai mult mînios decît îngrozit. El nu este un fricos, dar se simte înșelat amarnic. Se simte în pielea nebunului care a scos castanele încinse din foc pentru alții, aceștia fiind cei care au atras toate nenorocirile astea în castelul lui, potopindu-l cu ele.

Se simte înșelat de paznicii săi care i-au lăsat pe acești bandiți să pătrundă înăuntru. Înșelat de soldații francezi care i-au supt vinul și i-au înfulecat carnea și care, foarte probabil, n-au mișcat un deget. Se simte înșelat de către însuși Baru.

Chiar așa, unde-i acest Baru ? Și uitându-se degrabă de jur împrejur, nu-l mai poate afla nicăieri pe Baru.

M-a tras pe sfoară, asta a făcut ! urlă De Creyl. Ha, flecarul, cu palavrele lui despre incoruptibilitatea justiției și cutezanța la locul datoriei. Ha, bufonul, cu mustața lui răsucită amenințător în sus, de parcă ar fi masca unei paiate. Să-mi smulgă prada ce mi se cuvenea de drept, asta a făcut... și în clipa primejdiei să mă lase de izbeliște, și pe-asta a făcut-o ! Unde-i acum ministrul poliției ? Unde sînt acum guzganii ăștia străini, soldații ăștia francezi ?

Și, cuprins de mînie, izbește cu pumnul în masă, astfel încît tot ce stătea întins pe ea începe să joace. O cupă plină de vin și o călimară de cerneală cu o pană de gîscă în ea sar în sus. Călimara chiar se răstoarnă și conținutul ei negru se varsă pe masă, iar de aici se scurge încet pe podea. Da, chiar așa, pe podea... dacă tocmai în locul acesta

n-ar zace în leșinul lui prefăcut notarul Woese, picurii negri căzîndu-i pe fața albă ca varul.

Și cu toată furia lui, baronul de Creyl nu poate să nu rîdă. Chiar călugărul trebuie să se stăpînească pentru a nu izbucni în rîs. Și în ciuda faptului că vrea să se răzbune pe acest castelan, nici Anne-Marie de Clerck nu-și poate ține rîsul. Doar pe Vagenende, în clipa asta, la fel ca în orice altă clipă, asemenea lucruri nu-l pot amuza. El este un ins fără umor. Există asemenea oameni. Și îl întreabă numai pe baronul de Creyl cînd are de gînd să scoată banii.

— Să scot banii ? Baronul de Creyl se uită la el încruntat.

— Da, da, să scoți banii ! Ori gîndești că am intrat aici doar ca să-ți spunem bună seara ? Bani să scoți, și încă mulți !

Și Vagenende bate și el cu pumnul în masă.

Dar asta-i prea de tot. De Creyl se face roșu ca racul. Asta-i culmea... auzi, să-l mai și jefuiască pe deasupra, de parcă ar fi unul din țărănoii pe care i-a jefuit el. Și o clipă tot mai încearcă să gonească această nouă nenorocire, caută să se folosească de numele lui Baru ca de un paratrăznet. Baru poartă întreaga vină. El este cel care a poruncit ca însoțitoarea lor să fie adusă în castelul lui, el este cel care a vrut ca ea să fie dusă în turnul din Aelst. El este ticălosul nemilos care asemeni unui vampir vine să-l stoarcă de ultimul bănuț pe el, pe Creyl. Și vrea să îndruge și mai multe, despre impozitele tot mai mari, despre decrete, despre...

Dar nu de vorbe are nevoie Vagenende. Vorbele sînt ca pleava.

— Nu de palavrele tale avem trebuință, smintit bătrîn ! spune el. Vrem banii tăi.

Dar nu această întrerupere brutală îl tulbură pe De Creyl, ci mai degrabă ochii aceștia reci care nu-l slăbesc o clipă. Sînt ochi de pește. Sînt ochi ce fac ca orice cuvînt omenesc să fie zadarnic și de prisos.

— N-am nici un ban, bîlgue De Creyl într-o ultimă încercare de a scăpa cît se poate de ieftin.

Și în aceeași clipă cuțitul lui Vagenende îi și brăzdează fața pe toată lungimea ei. Nu intră adînc, zgîrie doar pielea.

— Las' că te învăț eu să faci semnul crucii ! spune Vagenende. Și apoi rîde... pe buze îi îngheață un rînjat, vrînd parcă să arate că și el are umor, dar unul de un soi cu totul aparte.

Baronul de Creyl își pipăie îngrozit tăietura lungă din care ici și colo începe să răsară cîte un strop de sînge. Și notarul Woese, care treptat și-a venit iar în simțiri, cum vede brăzdătura albă cade numaidecît din nou în neștire.

Nu-i trebuie nici o cruce lui De Creyl. El dă să ajungă cît mai degrabă la un dulap aflat în celălalt colț și să scoată din el galbenii ceruți... însă mai iute decît el, Meulenaere îi taie calea și sparge dulapul. În ciuda situației lui jalnice, înfățișate chiar adineauri de De Creyl, în ciuda vremurilor grele, a foametei și a lăcomiei trupelor, s-a strîns o sumă frumușică.

Așadar, astfel a fost eliberată Anne-Marie de Clerck și s-a jefuit castelul. Și a doua încercare a lui Jan de Lichte a avut sorti de izbîndă. Dar Anne-Marie îi roagă să fie atît de buni și s-o lase o clipă singură cu acest bărbat. Fie. Călugărul se și îndepărtează și odată cu el și iubitul ei. Și după ce au ieșit toți din salon, rămînînd însă să facă de pază în spatele ușii ieșite din țîțîni, aud deodată un urlat... Ceea ce aud ei pe neașteptate este un urlat înfiorător de durere care îl face pînă și pe Vagenende, această fiară cu ochi de pește, să tresară de groază.

— Doar nu l-ai... ? întrebă Jan de Lichte.

— Nu, spune Anne-Marie, de omorît nu l-am omorît. I-am ars doar un picior într-un anume loc de-o să-l țină minte încă mult timp.

Și apoi coborînd scările ce duc înspre curte, tot ce este înăuntrul castelului le apare de nerecunoscut. Aici a bîntuit un uragan înspăimîntător... pămîntul s-a surpat, o furtună, o vijelie infernală și-a făcut de cap. Ceea ce ei văd aici sînt numai zdrențe, crîmpeie, sfărîmături... cioburi de vase, bucăți de tencuială, bronz frînt și marmură plesnită... mătăsuri sfîșiate în bucăți, mormane de cioburi de oglinzi și sticle de vin.

Iar în curtea castelului dispar ultimii guzgani. Iată-i pe Cies Tincke și pe nebunul din Worteghem mergînd

ținându-se de braț, fiecare cu o sticlă de vin în mână, și urlînd un cîntec de beție. Anne-Marie de Mulder cea legată la ochi cu o fișie o ajută pe mama Mariekei Blecker să ducă un coș plin cu pînzeturi. Lunganul de Gabriel vine în urma lor ținînd în gură o șuncă întreagă pe care, în glumă, își plimbă degetele înapoi și încolo de parcă ar cînta dintr-un instrument.

Nici unul dintre ei nu are ochi să se mai uite la soldatul francez gemînd în agonie... la paznicul mort al castelului zăcînd întins cu picioarele țepene în fața porții. Nebunul e cît pe ce să calce pe ele... dar nu, bagă la timp de seamă, își ridică piciorul ceva mai sus și trece peste ele.

Și-apoi, iubite cititor, acest capitol are un epilog. A fost o întîmplare ciudată că acest capitol a început cu niște fapte ce pot fi comparate : îți mai aduci poate aminte cum banda și-a dus prada prin pădure și cum în același timp, de partea cealaltă, o prizonieră a fost tirîată la castel.

Ei bine, și la sfîrșitul acestui capitol întîmplarea face ca încă o dată, de amîndouă părțile și taman în același timp, să se petreacă ceva cu totul asemănător.

În urmă a rămas baronul de Creyl cu lungă brăzdătură pe față și cu nesuferitele dureri pricinuite de o izbitură năprasnică și neașteptată pe care i-a fost dat s-o capete în ultimul moment. Și pipăindu-și ici și colo locurile unde-l doare, tresare atunci cînd vede ușa dulapului mare de haine crăpîndu-se. Dar nu este nici unul dintre bandiții jagoși... nu, este omulețul cu mustața în furculiță care se uită de jur împrejur cu ochi pînditori. Și care apoi, liniștit și demn, iese și-și scutură hainele de praf.

Este un lucru destul de straniu, dar ceea ce îi joacă pe buze și îi sclipește în ochișorii de guzgan este de fapt un zîmbet. Stăpînindu-și cît mai bine zîmbetul și răsucindu-și vîrfurile mustății, el spune însă :

— Și-acum amice, să trecem la subiect. Prea mult a trebuit să aștept deja ca să-ți destăinui pricina vizitei mele.

Și scormonindu-se prin buzunare, scoate din ele ordinele de plată și ultimele decrete. Gemînd, cu mîinile amîndouă pipăindu-și ici colo încă locurile dureroase, De Creyl se uită la el așa cum s-ar uita cineva la un nebun sadea.

— Dar... dumneata nu vezi ce s-a întîmplat aici, oare nu ai aflat că m-au jefuit și pe mine pînă la ultimul bănuț ?

— Sînt lucruri care nu mă privesc ! răspunde Baru. Și bate cu dosul palmei de la mîna stîngă în hîrtille din cealaltă mîină. Așa care va să zică, nu vrei să plătești ! spune amenințător. Și sechestrează toată averea baronului de Creyl... ia cu el actul de cumpărare al micului castel așezat pe drumul ce duce de la Aelst la Gent.

Iar apoi, scena care urmează are loc pe același drum ce duce de la Aelst la Gent, ceva mai aproape de Oordeghem, unde la loc retras se află corturile și carele țiganilor. Pieter și Adriaen, cei doi pungași șireți, grăbesc într-acolo avînd în buzunare cerceii de aur, broșa de diamant, o diademă ce a aparținut cîndva unei frumoase castelane.

Și în vreme ce Pieter se duce pentru o clipă lîngă un copac, iar Adriaen îl așteaptă la cîțiva pași, acesta întreabă în limba aceea anume a țiganilor :

— Cît crezi că face broșa asta ?

Și iată, în aceeași clipă din umbrișul de la marginea drumului se ivește o înfățișare, o înfățișare peste măsură de ciudată pentru acest ceas al nopții... Un călugăr. Călugărul se joacă nepăsător cu un pistol... dar nu are de gînd să-i amenințe pe șarlatani cu arma asta, nu, ci buzele-i sînt scîldate mai curînd de un zîmbet cuceritor. Și pe un ton de voioșie spune în aceeași limbă ciudată a țiganilor :

— Flăcăi, oricît ar face, jumătate din tot ce aveți voi în buzunare va trebui oricum să-i dați lui Jan de Lichte !

Și, cu degete nervoase, Pieter și Adriaen își întorc buzunarele pe dos.

VIII. [O JUDECATĂ DE TAINĂ] În istoria bandei se petrece ceva atît de nemaiauzit, încît mai că nu avem îndrăzneala să-ţi spunem despre ce este vorba. Şi tot în acest timp, sub pămînt, într-o pivniţă îngropată sub dărîmături, se ţine o judecată de taină.

Banda creşte. După atacul eroic asupra castelului îi vedem pe Meulenaere, lunganul de Gabriel şi Tincke pe malurile râului Dender. Se furişează pe puntea unei corăbii, îi aruncă un hap cîinelui şi dau spargerea. La Lede, Meulenaere, Lieven Faviel şi Vagenende, în frunte cu Jan de Lichte, săvîrşesc un atac şi mai senzaţional asupra castelului. La Beveren, nu departe de moara lui Audenaerde, fratele şi sora Meulenbroeck, ajutaţi de pizmaşul de Pier Putte, scotocesc după pradă.

Aşadar, castelanii simt dinţii ascuţiţi ai lighioanelor răzvrătite rozîndu-le nobilul trup. Şi un corăbier, nu departe de o moară. Ce fel de oameni au fost toţi aceştia ? Nu ştim.

Dar şi în Ninove, un oraşel de data asta, se jefuieşte. Nu mai e vorbă de un castel răzleţ, de puntea unei corăbii singuratice trase la mal, de împrejurimile unei mori singuratice... ci toate acestea se întîmplă chiar pe străzile unui oraş. Iarăşi este garda cea care jefuieşte, iar ajutor îi dau nevasta lui Lieven Faviel şi chiar cea a lui Jan de Lichte, stînd de pază pe străzile tăcute.

Şi în vremea asta, şi cei doi ȕigani oacheşi, cu cerceii bălăngănindu-se, s-au strecurat într-un castel, după ce mai înainte sora lor de şaisprezece ani Sara se furişase înăuntru prin coşul sobei.

Şi în sfîrşit, Lieven Faviel — iarăşi şi iarăşi acest Faviel —, însoţit de nevastă-sa, împreună cu Meulenaere şi Vagenende şi avîndu-l şi pe Tincke cu ei, l-au prădat pe

pastorul din Sonneghem, unde au furat arginturi, o sfântă candelă și alte scumpeturi.

Jaful este organizat. Păturile cele mai de jos ale societății din Flandra și din ținutul Aelst se-adună pentru câteva zile și înalță flamura neagră a piratilor... flamura revoltei, flamura cu cap de mort și cu cele două oase încrucișate. Flamura distrugerii, a morții și pîrjolului, a sfîrșitului oricărei legi.

Și deja numele lui Jan de Lichte începe să fie rostit cu groază și silă. Tremurînd din toate încheieturile, un vâtaf vine în goana cea mai mare la Aelst și, bîlbîindu-se, își varsă oful în fața înțelepților domni judecători. Și viața de azi e puțin altfel față de cum era ea încă ieri.

Și totuși... nu este vorba numai despre sînge și răzbunare, despre nelegiuite jafuri în casele pastorilor, despre atacuri împotriva castelanilor, reprezentanți ai legii și ordinii. Ci și despre lucruri plăcute, frumoase ca un basm, dulci și încîntătoare ca o adiere primăvăratică.

Însă de-abia au trecut câteva săptămîni de la atacul asupra poștalionului și asupra castelului baronului de Creyl. Astă-seară au fost chemați toți la o mare adunare în pivnița de sub spelunca lui Tjeef de Lichte și Beth de Schepper.

Dar vai, această speluncă nu mai arată așa cum am înfățișat-o la începutul acestei cărți. Și-aici au fost destui care au văzut uluiți cum se înalță flamura neagră a răzvrătirii. Săraci lipiți pămîntului au văzut îngroziți cum mersului obișnuit al lumii i se apropia sfîrșitul.

— Rușine nouă ! murmurau ei.

Și țărani din Velsiecke și Hundelghem, din Godtveerdeghem și cine știe încă mai de unde, s-au strîns laolaltă. Au auzit de departe larma asurzitoare și cîntecele de revoltă și s-au înarmat cu bețe, cu ciomege și coase, pornind-o spre hanul lui Tjeef de Lichte. Aici au năvălit toți deodată înăuntru. Da, la început le-a fost cam teamă că baba asta, cine știe, chiar l-o fi avînd pe dracul. Dar dovedindu-se că nu este în stare să-i deoache, atunci s-au năpustit înainte, preschimbînd totul în praf și pulbere. Au dărîmat zidurile, iar o namilă de bătăran fără frica lui Dumnezeu a izbit-o în față pe Beth de Schepper cea cu înfățișarea unui Buda bătrîn.

Așa se face că hanul zace din nou în ruină. Prima dată a fost distrus de soldați francezi pentru că cei de aici s-au ridicat împotriva asupririi... și acum se întâmplă pentru a doua oară pentru că aici s-a născut un fiu rebel. Tjeef și Beth au fugit în adâncul pădurilor... Din câteva trunchiuri de copaci și-au făcut o colibă cu pereții din nuiele împletite, tencuite cu lut, cu acoperișul din gllii de pământ cu iarbă pe ele și cu pământ bătătorit pe jos. Nu-i cine știe ce. Dar asemenea colibeilor lor de-acum există nenumărate colibe în Flandra și Brabant.

Dar iată, când s-a lăsat noaptea și ora stafiilor se apropie — și lumea nu mai îndrăznește să treacă pe lângă ruine — atunci printre dărîmături încep să se strecoare umbre ducînd cu ele lopeți și tîrnăcoape, pietre și mortar. Nu se ating de ruine, însă dedesubtul lor au adîncit și au lărgit pivnița. Și apoi, dintr-o dată, are loc adunarea cea mare. Și îndreptîndu-ne într-acolo, cu toate că sîntem încă departe de-a fi ajuns, începem să și dăm de cei puși să facă de strajă.

La început nu este decît o bătrînă care stă la marginea drumului să-și mai tragă sufletul. Sau este un copil care culege mure la marginea pădurii. Ceva mai tîrziu este un amărît fără picioare care, stînd la picioarele unui crucifix, cere de pomană și întreabă : „Toți pentru unul ?“ Și apoi, deloc prea departe, întîlnești pe neașteptate un coate-goale ori un vagabond. Și cu cît ne apropiem mai mult de han, cu atît mai încăpățînați devin păzitorii.

În mijlocul dărîmăturilor, în spatele unui perete năruit, se află o gaură îngustă unde începe scara nou zidită ce ne duce pînă departe sub pământ. Da, este aceeași pivniță în care odinioară Beth și-a căutat zadarnic galbenii. Pe lângă cei cîțiva cunoscuți vedem iarăși o sumedenie de nou-veniți... o mișunare de făpturi decăzute și răzvrătite dintre care îi pomenim numai pe cei din familia Meulebroeck. Căci este într-adevăr prea mult de spus, s-ar putea scrie o carte despre mulțimea asta, despre întreaga Flandră chinuită de foame, și tot n-ar fi cu putință să le spunem la toți pe nume ori să le arătăm faptele.

Iată, o femeie blondă și trupeșă aruncînd în jur priviri îndîrjite. Rușine nouă, iubite cititor, că pînă acum n-am găsit încă de cuviință să spunem o vorbă tocmai despre

nevasta lui Jan de Lichte. Tincke, Pier Putte și Jef le Houche îi zic în bătaie de joc „Mie Gendarme“. Dar asta numai pe la spate și chiar și atunci doar în șoaptă, căci de fapt le e teamă de ea... Da, pe ea o urăsc chiar mai mult decît îl urăsc pe Jan de Lichte.

Înfloritoare ca un trandafir, ca o floarea-soarelui, ea este în felul ei de-a fi tipic flamandă : săracă dar curată. Se mînie atunci cînd vreunul din bandă apare în fața ei cu surtucul sfișiat și pune numaidecît mîna pe sabot atunci cînd aude că cineva a furat ceva fără să dea jumătate din pradă bandei.

Lîngă ea stă Michel Embo, secretarul bandei, cel care ia în primire toți banii și toate bunurile furate, le rupe etichetele și le face de nerecunoscut, trimițîndu-le apoi din nou în toate cele patru colțuri ale țării. O sarcină uriașă, căci din toate colțurile țării vin la el căldărari și lăutari, copii și femei bătrîne. Este o curgere nesfîrșită, un marș, un alai de oameni încărcăți cu boccele și saci, cu pînzeturi și stofe, cu dantele și podoabe bisericești. Toate ajung la acest Embo, care le cîntărește, le alege și le preschimbă în bani sunători.

Dar i-auzi ! În timp ce Embo face o dare de seamă cu privire la toate acestea, la urechi ne ajung voci cîrtoare. Ele vin iarăși dinspre grupul lui Tincke. Și dintr-o dată, Pier Putte întreabă cu glasul lui subțire de ce partea lui este așa de mică.

— De ce partea noastră, a mea, a lui Le Houcke și a lui Cies Tincke, este așa de mică față de partea celorlalți ? L-am jefuit pe corăbier, l-am prădat pe pastorul din Sonneghem, și la Ninove am tîlhărit, și-acuma partea noastră nu ne ajunge nici măcar cît să ne cherchelim și noi !

De bună seamă, ici și colo se mai găsește cîte unul care s-arunce o privire revoltată înspre colțul lor, însă cei mai mulți ascultă fără să scoată o vorbă. Și tăcerea este un răspuns, spune proverbul. Este adevărat că ei, în ciuda jafurilor lor care au fost dintre cele mai temerare, în ciuda aurului soldaților francezi și a prăzii din castele, tot nu pot duce o viață lipsită de griji. Și Tincke adaugă la toate acestea cu un fel de autodispreț că ieri a trebuit să fure iarăși o scufie...

— Dar mai înainte, dacă furam o scufie, era a mea. Pe cînd acum trebuie să i-o dau lui Michel Embo care o dă mai departe unui moșuleț.

— Și moșulețul e de-al bandei ! spune nevasta lui Lieven Faviel.

— Sigur, toți sînt de-ai bandei ! spune Tincke... Toată Flandra și tot ținutul Aelst. Și-atunci cînd se jefuiește un castel prada trebuie împărțită la treizeci de mii de cerșetori care vin toți în goana mare să spună că sînt de-ai bandei. Dar eu, Tincke, ce treabă am cu asta ? Doar nu sînt administrator la un azil pentru săraci !

Și iarăși izbucni cearta între grupul lui Tincke și gardă. Dar pe neașteptate — cum s-a întîmplat, nici acum măcar nu se știe — s-a dat alarma. De departe, dinspre șoseaua ce duce spre Geeraerdsberghen, răsună țipătul ascuțit al păsării de noapte speriate. Nu trece mult și acest țipăt răsună și dinspre cealaltă parte, dinspre șoseaua ce duce exact în sens invers, spre Wetteren. Iar singuraticii veghetori așezați la umbra vreunei cruci de piatră, ghemuiți în spatele vreunul mărăciniș ori ascunși printre tufe aud țipătul ce răzbate cu greu pînă la ei și transmit semnalul mereu mai departe, din ce în ce mai aproape de pivniță. E ca și cum ar strînge o sfoară.

Ce să fie oare ? Cum se face că primejdia amenință din amîndouă părțile în același timp ? Înseamnă că de departe se apropie o unitate înarmată care probabil s-a împărțit în două pentru a putea încercui Velsiecke și a ataca cuibul acestor lighioane nelegiuite. Dar că acest lucru are să se întîmple tocmai în noaptea asta... cînd sub ruinele hanului lui Tjeef de Lichte are loc o adunare... așa ceva nici măcar nu le-a trecut prin cap. Fără doar și poate, aici e vorba de trădare.

— Trădare ! răsună din pivniță, în vreme ce țipătul păsării de noapte speriate se aude din ce în ce mai aproape și mai strident. O clipă doar, toți au rămas ținuiți locului... o clipită s-au holbat unul la altul, muți și tîmpiți, dar apoi toți deodată se reped înainte. Dar ce păcat că singura ieșire este gaura îngustă de la capătul scării de piatră. Și toți deodată vor să ajungă acolo, dau buzna, se împing, se calcă-n picioare. Se înghiontesc, se zgîrie, își înfig dinții unii într-alții.

Cît are să mai țină pînă ce o femeie își va pierde capul și-și va croi calea mînuind fără milă acele de păr ? Ori pînă ce, dintr-o dată, unul din bărbați se va mișeli pînă într-atît încît, silindu-se să-și scape viața, își va folosi cuțitul pentru a-și face drum printre copii și nevolnici ?

Dar în această clipă blestemată iat-o pe Mie Gendarme ajungînd din două sărituri la gura pivniței și acoperind-o cu trupul ei bogat pentru a le da prilejul celor ce se îmbulzesc într-acolo să-i sărute relicva sabotului.

Jan de Lichte încă nu se clintise din loc și rîdea.

— Nu vă grăbiți, spune el... Pretutindeni în pădure și de-a lungul șoselelor am pus oameni de-ai noștri care cunosc bine locurile și care, pe potecile cele mai neumblate, vă vor duce la adăpost. Vedeti-vă liniștiți de drum și luați cu voi o unealtă, de orice fel ar fi ea. Și dacă vă oprește cineva, atunci arătați documentele să se vadă că sînteți niște oameni cumsecade, umblînd cu treburi cinstite.

El însuși ieși printre ultimii.

Și apoi, puțin mai tîrziu — ori să fi trecut deja cîteva ceasuri ? — auzim niște zgomote confuze. Se aleargă încoace și-ncolo și tot felul de voci se amestecă între ele. Chiar lîngă gura pivniței se aude cum cineva strigă în franceză :

— Încoace a fugit !

Dar goana pașilor se îndepărtează, zarva se potolește. Și apoi, dintr-o dată, iarăși o voce, tare și necioplită, și de astă dată în flamandă :

— Am pus mîna pe el... Veniți, veniți !

Au pus mîna pe cineva din bandă... Deci, totuși ! Cine-o fi iarăși ? Se face liniște în jurul nostru. O liniște înfricoșătoare. Doar noaptea și foșnetul copacilor din pădurea deasă răzbat pînă în ungherul pivniței. Și apoi, încet de tot, cu cea mai mare bagăre de seamă... un pas abia simțit, o voce în șoaptă :

— Hai odată, nu e nici o primejdie !

Și după ce au aprins un felinăraș în spatele zidului prăbușit, lunganul de Gabriel și nebunul din Worteghem își dau drumul în pivniță. Amîndoi gîfîie și-și șterg sudoarea de pe frunte. Nebunul mai rînjește o clipă, gîndindu-se la cel care prea le-a scăpat ușor printre degete, dar deîndată rînjetul acesta dispare din nou.

— Halal ispravă ! spune el. Și înciudat se-așază pe un scăunel.

Și astfel stau ei și așteaptă. Și iarăși se apropie pași, călcînd ușor printre dărîmături, în vreme ce mîini grijulii pipăie zidurile surpate.

— Toți pentru unul ! spune lunganul de Gabriel liniștitor.

— Toți pentru unul ! suduie noul venit... Mai bine zi că au fost „toți pe urmele unuia“.

Este Embo, valonul.

— Cum de le-a reușit așa ceva, și tocmai cu el ? întreabă acesta. Și ceilalți doi se uită la el abătuți și fără să scoată o vorbă.

O, este ca și cum, dintr-o dată, o mîină rece ne-ar cuprinde inima... el însuși, Jan de Lichte ?

Și apoi îi auzim cum își povestesc încă o dată cum de-a fost cu puțință să pună mîna pe el : cum Jan de Lichte trecuse în chipul cel mai firesc pe lîngă ei, ducînd în spîinare un sac de in și avînd în buzunar documentele ce dovedeau că este un negustor de in de toată isprava și la o vîrstă destul de înaintată. Soldații francezi îl lăsaseră deja să-și vadă de drum. Dar printre țărani care, înarmați cu ciomege și coase, îi ajutaseră pe soldați la vînătoare era și unul din Velsiecke. Și acesta a spus :

— De n-ar avea barba asta căruntă și n-ar umbla ca un moșneag, judecînd după cum îi e vorba, aș fi jurat că e unul din neamul lui de Lichte din Velsiecke !

— Stai ! au strigat de îndată soldații francezi.

Cel mai bun lucru pe care a putut să-l facă a fost să-și descarce pistoalele și să se folosească de zăpăceala de o clipă pentru a putea ieși din horă. Dar poți să le vii de hac la patru ori cinci inși, însă cînd ai de-a face cu patruzeci ori cincizeci, e greu să-i păcălești. Și oricît s-a luptat el, de parcă ar fi fost un diavol turbat, și a sărit și-a alergat ca un nebun — dîndu-le astfel la toți ceilalți prilejul să scape — toată haita, cît era ea de mare, soldații cu puștile lor, țărani cu îmblăcie și coasele proțăpitate, ba chiar și niște copoi, toți erau pe urmele lui.

— Ce întîmplare idioată ! spune lunganul de Gabriel cu adîncă părere de rău... Fiindcă un mîrlan din parohia lui era și el acolo !

Și în vremea asta, unul după altul, toți ai bandei se întorc șovăitori în pivniță. Și Meulenaere care a ascultat în tăcere toată povestea, îl aude și pe lunganul de Gabriel spunând cu un oftat înăbușit că îl duc pe de Lichte la Aelst... legat de mâini și de picioare, pus de-a curmezișul pe spinarea unui cal și cu mai bine de două sute de oameni în jurul lui.

— Frumoasă înmormîntare ! suduie Nebunul.

Și Meulenaere, care își îndeasă pumnii adînc în buzunarele pantalonilor, izbește cu piciorul un scăunel făcîndu-l să zboare de-a curmezișul pivniței pînă în peretele de pe partea cealaltă de unde cade sfărîmat.

— Să fi fost Tincke ? întrebă el. Să fi făcut Tincke iar joc dublu, să fi înștiințat el oare soldații ori țărani că ne întîlnim astă-seară aici... și apoi, cu fața lui de mironosiță să mai fi avut și jalnica îndrăzneală de a se înființa el însuși la adunare ?

— Vom afla îndată, spune lunganul de Gabriel. Ascultați, dacă nu mă înșel, tocmai vine înapoi să se spovedească !

Și într-adevăr, între dărîmăturile de deasupra capetelor lor tropăie mai multe picioare și voci înăbușite de bărbați și femei se amestecă între ele. Iată, se și văd picioarele lor pe scară, îi și recunoaștem, unul după altul. Este o întreagă ceată și la mijloc duc ceva ca o boccea pe care o aruncă cît colo.

Este Tincke, legat de mâini și de picioare. Și nici n-a ajuns bine jos că-l și copleșesc cu tot felul de întrebări usturătoare. Îl și înconjoară toți amenințători. Astfel încît, așa legat cum e, nu poate decît să-i țintuiască, încremenit de groază și fără să scoată o vorbă. Să se apere nu poate și cu atît mai puțin poate să răspundă dintr-o dată la toate aceste întrebări.

Printre ei se află Marieke Bleecker, copila aceasta, și ea ridică mînuța ei plăpîndă cerînd să se facă liniște.

— Lăsați-mă să vorbesc, spune ea... Să vă spun cum și-a petrecut Tincke zilele în ultima vreme.

Nu numai Tincke se holbează de jos la ea, de parcă s-ar uita la o apucată, dar și ceilalți o privesc din ce în ce mai uluiți. Căci tot ce s-a întîmplat în aceste ultime zile în viața lui Tincke — oră de oră și chiar minut cu minut —

despre toate acestea Marieke Bleecker știe să povestească cu prisos de amănunte. Fiecare loc pe unde a trecut, tot ce-a furat, tot ce și-a pus deoparte și n-a predat bandei... tot ce-a spus și fiecăruia cuvânt prin care și-a vărsat ura față de Jan de Lichte.

Și pentru Tincke, care în acest chip aude povestindu-se despre viața lui din ultimele zile, ba chiar cu amănunte pe care el nu le mai știa, nici măcar nu le luase în seamă... pentru el așadar, e ca și cum ea ar avea darul prorociei. Ca și cum le-ar fi furat țiganilor arta de a vedea în trecut, în prezent și în viitor.

Dar îi lipsesc și cărțile, și pisica neagră și aburii înălțându-se din fiertura vreunui ceaun de vrăjitoare. Nu, iat-o în rochița ei albă și boțită, iar tot ce povestește ea n-are de-a face cu nici un soi de vrăjitorie. Ea nu este Sara, sora celor doi țigani, ci un copil simplu de pe la noi. Și deci, tot ceea ce ea le destăinuie acum celorlalți trebuie să fi auzit și să fi văzut ea însăși.

Și Tincke își dă seama că a fost urmărit zi de zi. Ha, vulpoiul ăsta de Jan de Lichte. „Să ai grijă de Marieke Bleecker !“ a spus el... „Să veghezi ca nici un fir de păr de pe capul acesta să nu fie atins și în fiecare săptămână să vii să-mi dai seamă de tot ce i s-a întâmplat Mariekei Bleecker !“ Așa i-a vorbit Jan de Lichte, ca să-l pedepsească. Și în vremea asta i-a dat Mariekei Bleecker poruncă să-l iscodească pe Tincke la orice oră din zi.

Și acum, tot ce-a făcut și-a dres el, așa cum este înfățișat de Marieke Bleecker, este consemnat cu grijă de către Michel Embo. Te crezi aici mai degrabă în beciul de sub turnul din Aelst, unde niște domni purtând robă și perucă înscriu toate mărturiile smulse cuiva. Nu mai lipsește decît să-l schingiuiască, să-i înfigă țepușe sub unghii, să-i pună foc la tălpi ori să-i frigă trupul cu fierul înroșit.

Și fiori de spaimă îl trec, văzînd cum cîțiva inși se așază pe scara de piatră pentru a închide singura ieșire... văzînd cum Anne-Marie de Clerck se apropie de el în chip primejdios. Tocmai ea este cea de care se teme cel mai mult. I se pare că ea este muierea care ar vrea să-l chinuie și tortureze... nu pentru a-i smulge vreo taină ori a-l face să mărturisească — căci ce-ar mai putea el să adauge la

cele spuse deja de Marieke Bleecker ? — ci numai pentru că l-a urît dintotdeauna și pentru că rănilile, durerile și urletele lui de durere n-ar face altceva decît s-o bucure.

Se uită la ea îngrozit, cu ochii măriți de groază ai unui animal care pricepe în ce chip va fi căsăpit. Vede cum se apleacă asupra lui și, zvîrcolindu-se și încolăcindu-se ca un vierme, trupul încătușat se trage fără să vrea puțin înapoi.

— Ce-ai de spus, Tincke ? întreabă ea.

Nu-și poate lua ochii de la ea și simte sudoarea șiroindu-i pe tîmple. Simte cum una din aceste picături de sudoare se prelinge încet de-a lungul rădăcinii nasului înspre gură. Și ea zîmbește cu răutate, nu încapă îndoială că a văzut și ea această picătură ce alunecă-n jos și frica lui fără margini o umple de plăcere.

— Ce-ai de spus, Tincke ?

Și culcat pe jos, trupul său încătușat, tîrîndu-se și încolăcindu-se, se trage tot mai înapoi. El știe că singura ieșire este păzită. El știe că alături, în stînga lui, Lieven Faviel și nevastă-sa stau la pîndă. El știe că în dreapta lui stau, neîndurători, Adriaen, Vagenende și Meulenaere. Și în continuare, în spatele Annei-Marie stau Ysenbaert, Nebunul din Worteghem și lunganul de Gabriel. Este o ordalie. Este o judecată de taină.

Aici, în această pivniță, se hotărăște soarta lui Francies van de Geenst, alias Cies Tincke. Și orice fel de moarte i se va hotări, orice soartă îi va fi hărăzită, totul va fi așternut pe hîrtie, cu răceală și nepăsare, de valonul ăsta de colo, de Michel Embo... și va fi ascultat de femeia de lîngă el, care în cele din urmă va trebui să pecetluiască verdictul. Femeia de colo, Mie Gendarme.

Și Tincke încearcă printr-un ultim efort de voință să scape de privirile dușmănoase, voluptoase și ucigătoare ale Annei-Marie de Clerck. El încearcă să se ferească și de privirile celor aflați în pivniță, care, așezați la stînga și la dreapta lui, îl cercetează cu atenție... pentru a putea apoi să se uite în ochii lui Mie Gendarme și să afle dacă mai e vreo umbră de speranță.

Dar ea stă neclintită ca întotdeauna și privește cu ochi înfiorători și haini. Nu, această Mie Gendarme nu este un om. Și Tincke nu poate să nu se gîndească în

aceste clipe care pentru el sînt poate ultimele că este foarte probabil ca ea să nu fie nici măcar o femeie ca toate femeile.

Ea nu mai este decît un simbol. Ea este simbolul ordinii, al legii și dreptății și a tot felul de îndatoriri. Un demon al datoriei este ea. În toiul revoltei tuturor acelora care urăsc drepturile și îndatoririle mai abitir decît îl urăsc pe dracul, ea este diavolul care statornicește alte drepturi și îndatoriri. El o urăște, se teme de ea. Și totuși, ea este acum singura ființă care îl mai poate salva de la moarte.

Dacă în clipa asta poate dovedi că nu este vinovat de ceea ce i s-a întîmplat lui Jan de Lichte, atunci el este liber și poate să trăiască în loc să moară de o moarte crudă și silnică. Și Tincke vrea să trăiască. Fiecare picătură de sînge din arterele sale, fiecare firisor de păr de pe trup jinduieste, plînge, se roagă să fie slobozit din pivnița asta și să ajungă iarăși în largul nopții și al pădurilor.

Dar cui să-i fie milă ? Ea stă neclintită, cu masca de nepătruns a datoriei pe față, și sabotul așteaptă gata pregătit lîngă ea, pe masă. O, dar dacă tot trebuie să moară, atunci mai bine cu o funie de gît, spînzurat de vreun copac în pădure, așa încît cel puțin să mai apuce să mai vadă o dată noaptea înstelată, iar trupul său mort să-i atîrne sub cerul liber. Ori, dacă altfel nu este cu putință, atunci de cuțitul lui Lieven Faviel. Treaba se va isprăvi cît ai bate din palme dacă o face Lieven. Înainte de a simți durerea va fi și trecut pe lumea cealaltă. Dar în numele iubirii bunului Dumnezeu și a toți sfinților săi de treabă, nu de sabotul ăsta care îi va zdrobi fața pînă va face din ea un terci de nerecunoscut. Vor săpa apoi o gaură în pivniță și vor arunca în ea resturile de nerecunoscut a ceea ce a fost odată Cies Tincke. Dar nu, nu, el nu cere milă. Acum, în clipa celei mai mari primejdii, el trebuie să invoce numai și numai simțul dreptății pe care Mie Gendarme îl posedă cu prisosință. Dacă poate să vorbească și să dovedească scorpiei de Gendarme că n-are nici în clin nici în mîneacă cu toate astea, atunci îi va fi dat să mai salute noua dimineață cu viața-n oase.

Și, cu picături de sudoare la rădăcina fiecărui fir de păr, cu picioarele amorțite și mîinile înțepenite, Tincke

începe să vorbească. De frică, vocea îi este răgușită și aspră. O voce străină, care nu-l mai ascultă. Tremură și uneori se poticnește, așa încît Marieke Bleecker face eforturi disperate să nu izbucnească în rîsul ei copilăros.

Dar aici cu adevărat nu-i nimic de rîs. Cei mai mulți înțeleg că Tincke le vorbește deja de dincolo de mormînt. I s-a și hotărît soarta. El este deja un mort, doar vocea sa mai este în stare, așa răgușită, aspră și poticnită cum e, să le mai spună cîteva cuvinte.

— Dacă Marieke Bleecker știe totul despre mine, atunci știe și că nu l-am trădat pe Jan de Lichte, spune el. Nu am fost de acord cu el, totdeauna am spus că nu-mi place să împart cu alții ceea ce am furat primejduindu-mi viața. Dar nu eu sînt acela care a trădat faptul că aici trebuie să fie astă-seară adunarea asta. Nu eu sînt cel care l-a dat pe mîna lor. O jur pe numele atît de sfînt lui Jan de Lichte, o jur pe numele lui Cartouche. Întrebați-o pe Marieke Bleecker... Vorbește, Marieke Bleecker !

Marieke Bleecker vorbește. Ea repetă multe lucruri pe care Tincke le-a rostit împotriva bandei. Ea pomeneste cuvinte care-l pun într-o lumină din ce în ce mai proastă. Cuvinte care nu dau neapărat de înțeles că este vorba de trădare, dar care în clipa asta sînt spuse cu un anumit scop și cu o plăcere răutăcioasă. Ceea ce spune ea nu sînt minciuni, și Tincke o știe prea bine. Dar nu este nici adevărul adevărat. Este un amestec făcut din tot ce-a spus el, din gesturi de-ale lui... din lucruri pe care el, dacă ar fi fost un membru fidel al bandei, ar fi trebuit să le facă și totuși nu le-a făcut dintr-o prea mare nepăsare ori din reavoință. Totul este adevărat. Dar este o răstălmăcire arbitrară a adevărului. Nu este o imagine neadevărată, dar una inexactă. Este o viziune rău-voitoare asupra lucrurilor dintr-un anumit unghi de vedere.

Și el, care simte frica morții strîngîndu-i inima din ce în ce mai tare, pricepe dintr-o dată ce poate s-o însuflețească într-atît pe Marieke Bleecker, care nici n-a împlinit treisprezece ani. Dintr-o dată nefericitul de el își dă seama : Marieke Bleecker îl iubește pe Jan de Lichte ! Nici un alt bărbat, nici o altă femeie de-aici din preajma

lui nu și-ar putea închipui că un asemenea copil, aflat la vârsta pubertății poate deja iubi un bărbat cu atîta patimă. Dar Tincke, cu moartea în ochi, luptînd să scape cu viață, vede în clipa asta de groază mai clar decît ceilalți : acum că au pus mîna pe bărbatul iubit, ea cere ca cineva să plătească pentru asta, iar ca victimă îl vrea pe el, pe Tincke.

Ea știe că Tincke nu este vinovat de tot ce s-a întîmplat. Căci tocmai de data asta el n-a alergat după doi iepuri. A venit la adunare doar ca să bage bețe în roate... la nevoie să se apere dacă cineva ar fi spus că a furat prea mult doar pentru sine. Și el a luat-o la goană la fel de iute ca ceilalți în clipa în care păsările de noapte speriate au făcut să se audă țipătul lor. Și tot alergînd el așa, deodată s-a trezit că este urmărit. Și de unde el credea că e vorba de țărani din împrejurimi, abia după aceea și-a dat seama că fuseseră chiar oamenii din bandă.

Marieke Bleecker știe asta. Dar ea este orbită și bolnavă de dragostea pe care trebuie s-o ascundă și care o roade pe dinăuntru. Copleșită de durere și deznădejde, ea aude și nu pricepe, vede și nu deslușește. Ea trebuie să acuze pe cineva, oricine ar fi el, pentru a-și potoli pofta de răzbunare : indiferent cine are de suferit din pricina asta ori va fi omorît ! Ea este încă un copil nechipzuit, care pricepe greu cu mintea.

Și apoi — cum se explică acest lucru, dar mai cu seamă cum poate fi el rostit ? — în sufletul Mariekei Bleecker se petrece o dramă îndoită, sînt prinse-n încheștare sumedenie de pasiuni contrarii pe care ea însăși nu le înțelege deloc. Tincke o vede stînd față în față cu Mie Gendarme și pricepe că nu poate fi vorba numai de o iubire rănită ci și de una lipsită de speranță. Că dragostea ei pentru Jan de Lichte a putut fi nutrită doar în mare taină și că ea a trebuit tot timpul să o țină ascunsă de Mie Gendarme.

Ea îi vrea moartea. Dar ea vrea poate la fel de mult și moartea lui Mie Gendarme. Și tocmai în fața ei, a celei pe care o urăște poate la fel de mult, de suferința căreia s-ar bucura poate la fel de tare, ea îl acuză pe Tincke, pentru ca mai tîrziu să poată da vina pe cealaltă.

— Nu are nici un drept să mă acuze ! strigă Tincke, cuprins de frica morții... Ea este cea care ar trebui

învinuită, căci fără să prindă Mie Gendarme de veste ea a curvit cu Jan de Lichte !

Tincke nu știe lucrul acesta. Nu are nici cea mai mică idee dacă ea, în dragostea ei de copil, a și avut de-a face cu Jan de Lichte. Nu vrea decît să se folosească de ceea ce a descoperit așa pe neașteptate, în ultima clipă. Prin asta el nu vrea decît să abată atenția de la sine și să îndrepte ochii înfiorători ai lui Mie Gendarme spre Marieke Bleecker. Este un șiretlic înjositor, dar la nevoie omul se agață și de cel mai mic fir de iarbă.

— O, mincinosule ! suduie Anne-Marie... Dezlegați-l, scoateți-i funiile ca să-l izbesc peste ochi !

Și după ce i-au tăiat funiile pentru ca să se poată mișca și apăra, ea începe să-l pălmuiască peste față, cînd pe o parte, cînd pe cealaltă. Din ce în ce mai tare, din ce în ce mai înverșunat.

Dar deodată se aude țipătul unei păsări de noapte. Dar nu este țipătul unei păsări speriate, este un alt semnal : cineva cere să i se dea voie să intre.

— Toți pentru unul ? întreabă lunganul de Gabriel.

Este un băiețandru încă, gîfîind, împleticindu-se pe picioarele-i prea lungi și subțiri ca fusele.

— Am mers în urma lor, spune el gîfîind. Se duceau spre Aelst și-acolo l-au și închis în turnul orașului !

Și văzînd că din pricina asta vor să-l omoare pe Tincke, spune :

— Vedeți-vă de treabă, nici unul din grupul lui Tincke nu ne-a trădat... dimpotrivă, am fost trădați de unul dintre cei mai neghiobi oameni de-ai noștri. O femeie care s-a lăudat că face parte din bandă !

— Cine-i femeia asta ? întreabă Mie Gendarme.

— Ah, era atît de beată că nici nu mai știa ce spune. Se tot grozăvea zicînd că se vor schimba vremurile, că Jan de Lichte ne-a chemat să ne adunăm într-o pivniță.

— Cine-i femeia asta ? repetă Mie Gendarme. Spune, de nu, am să-ți fac și ție ceea ce am de gînd să-i fac ei !

Fără să scoată o vorbă, toți cei aflați în pivniță stau cu ochii ațintiți în gol. Și Jan Cottenier spune :

— Sînt un nebun, o ştiu. Dar uită-te la mine, vezi-mi ochii scâldaţi în lacrimi... lacrimi de supărare fiindcă dintr-o întîmplare atît de absurdă Jan de Lichte a încăput pe miinile lor. Dar oricine a fost şi orice s-a întîmplat, totuna e... asta nu ni-l aduce înapoi pe Jan de Lichte.

— Aşa este, spune nevasta lui Lieven Faviel... Şi nimeni nu iese de aici pînă nu am aflat chip şi cale de a-l scoate din turn.

IX. [BÎLCIUL] Unde, în toiul bîlciului, printre munți de pilaf, de plăcintă și șuncă, cititorului i se arată că nimeni nu poate fi profet în propria lui țară : în frigul temniței, lumina lui Jan de Lichte e pe cale să se stingă. Dar sub gratiile de fier de la ferestruica temniței, oamenii lui stau de veghe, aruncă cu pietre și cîntă despre omor, pîrjol și răscoală.

Jan de Lichte zace închis în turnul din Aelst.

Și iată, peste cele mai mizere mahalale ale orașului s-ar fi putut așterne dintr-o dată liniștea. O liniște în care să stai cu frica în sin de teama oricărui zgomot. Iar în vremea asta, de cealaltă parte a baricadei ar fi putut domni o bucurie fără margini. Cei aflați în hanul acela de soi din piață ar fi putut să desfunde o sticlă de bucurie că ticălosul va fi acum osîndit la moarte prin sfîrtecăre. Soldații străini ar fi putut trage o salvă în semn de sărbătoare. În biserica încăpătoare și impresio-nantă s-ar fi putut intona un Te Deum.

Dar vai, Jan de Lichte a fost prins, și în Aelst nu are nimeni vreme să se gîndească la așa ceva. Căci pentru astfel de oameni există lucruri cu mult mai tulburătoare : se apropie vremea bîlciului ! Cei din Aelst nu pot da buzna în piață și îngroziți să se uite țintă la fereastra asta din turn : treaba lor e să-și frămînte aluatul pentru plăcinte, să-și fiarbă pilaful, să-și taie șunca în felii.

Dar mai bine să-l conducem pe cititor pe o stradă ce ajunge în port și o clipă să ne oprim ochii asupra unui fapt plin de înțelesuri. Din întîmplare zărim o femeiușcă alergînd de colo-colo. Este mică și cocoșată, iar din poala ca un coș tot îi cad copiii... gura ba i se închide, ba i se deschide, și ochii roșii de plîns se uită țintă la toți cei care vor să-i asculte povestea : ieri seară s-a dus cu copăioara cu aluat la brutar și i-a spus să-i facă cozonac și prăjituri cu unt : și dacă și-a lăsat punga cu bani pe tejghea ori a pierdut-o cînd s-a întors, nu știe să spună.

Dar acum umblă căutînd pe stradă încă dinainte de a se lumina bine de ziuă. Caută și în locuri unde e cu neputință să-și fi pierdut punga — este ceva cumplit, ea nu vrea, nu poate să înțeleagă că și-a pierdut toți banii dintr-un foc.

A pus deoparte bănuț cu bănuț, le-a luat copiilor bucățica de la gură, l-a ținut din scurt pe bărbatu-său, ea însăși a renunțat la orice pentru ca de bilci să fie și ea în rîndul lumii. Și acum...

Și-și repetă povestea în fața unui cerc din ce în ce mai mare de oameni. Își smulge părul din cap, și din cînd în cînd îi mai dă cite o scatoalcă unuia dintre copii fiindcă întreabă dacă acum nu mai vine bilciul.

Și toți cei care stau în jurul femeii se bucură de necazul ei. „Să-i fie învățătură de minte!“ spun ei, îndepărtîndu-se de cercul ascultătorilor. Și-ncolo nimănui nu-i pare rău de cele întîmplate. E bilci, și de bilci toți uită de necazuri. Oamenii rîd, chiuie și se îndoapă cu pilaf. Și pe deasupra au mai auzit și-un zvon nu prea limpede despre o altă atracție a bilciului: se pare că l-au întemnițat pe Jan de Lichte.

Și doar ici și colo, printre cei de dincolo, din port, unde oamenii umblă beți și sînt gata oricînd să sară la bătaie, s-a mai găsit cîte unul care să se înspăimînte la auzul acestei vești. Ici și colo cîte unul... vreunul care poate în adîncurile sufletului său s-a gîndit să se alătore bandei, dar a fost prea fricos pentru a îndrăzni să facă acest pas important. Și care apoi a găsit de cuviință că-i mai bine să aștepte pînă cînd soarta îl va împinge într-acolo ori întîmplarea îl va aduce față în față cu banda. Și tocmai un astfel de om se mai gîndește apoi că nu poate fi vorba decît de o glumă de bilci, la fel ca focul de artificii, săritura prin cerc ori dansul ouălor. El crede că cel care zace în turn este un Jan de Lichte fals, o copie. Poate chiar o păpușă de paie dintre acelea care duminică seara, în mijlocul răcnetelor mulțimii, se atîrnă deasupra străzii și apoi e arsă.

Și această iluzie se întreține mai cu seamă în hanul din port, unde tot cam așa se vorbește despre cele petrecute. Cei mai mulți dintre cei care-și bat gura acum sînt niște necunoscuți, atrași spre Aelst de distracțiile bilciu-

lui. Sînt niște bocceagii care umblă din loc în loc și speră că aici, la bîlci, vor găsi cumpărători pentru mărfurile lor. Sînt cerșetori care știu că vreo cîteva zile acești oameni simpli vor arunca cu banii în stînga și în dreapta. Ei au venit la Aelst din toate colțurile țării și se întîlnesc aici, în hanul din port. Cîtă vreme sînt în oraș și fac pe schilozii, cerșesc ori cîntă pios ori hazliu, nu se cunosc între ei. Dar seara, cînd toate pisicile sînt negre, se caută unii pe alții în cîrciuma asta peste măsură de rău famată. Își spun unii altora cît au cîștigat peste zi cu cerșitul, trădează felul în care au găsit punga de bani a unei femei de pe Molenstraat și mai vorbesc și despre Jan de Lichte.

Și cînd oamenii din port întrebă dacă totuși este adevărat că el zace închis în turn, atunci ei zîmbesc doar așa pe sub mustață.

— Cum se poate una ca asta ? întrebă ei. Chiar pe drumul lor încoace au auzit că Jan de Lichte, în fruntea bandei sale, a tilhărit în ținutul Erondegheem. Și au mai auzit că Jan de Lichte s-a bătut chiar noaptea trecută cu niște călăreți francezi. Au auzit de asemenea că a smuls o pungă cu galbeni unui zgîrcit jegos și a împărțit-o la o droaie de cerșetori jerpeliți.

Nu, nu... Jan de Lichte este încă liber și banda lui crește și prosperă. Dacă ei înșiși nu ar fi atît de cinstiți, atît de creștini și — vom zice noi — atît de manierați, s-ar alătura și ei bandei. Dar ce-l împiedică oare pe un om să părăsească calea cea bună ? Și totuși... cînd cerșești și umbli cu burta goală, ar fi bine să chibzuiești mai cu luare-aminte. Dar nu, pe Jan de Lichte încă n-au pus mîna !

Și cînd oamenii din port întrebă pe cine oare au închis atunci în turn, ei dau din umeri. Poate vreun nerod oarecare, așa ca să se distreze... se pare că din nebagare de seamă au întemnițat de fapt un negustor de în.

Și apoi bocceagiul tace. Dar uitîndu-ne la el în vreme ce-și pune pe masă urciorul gol, ni se pare că-l recunoaștem. Nu este Jan Cottenier, nebunul din Worteghem ? Și-acolo, la tejghea, nenorocitul acela care se sprijină în cîrjă, nu este Lieven Faviel ? Și matahala cea posacă

care tocmai se întoarce din curte, nu este Meulenaere ? Şi toţi adevăresc că l-au întâlnit pe Jan de Lichte, chiar ieri seară, la Velsiecke, la Bambrugge, la Godtveerdeghem. Nu încapă îndoială că Jan de Lichte ăsta îl are pe dracul dacă poate să fie deodată în atâtea locuri ! Şi-şi fac repede cruce, aceşti cerşetori smeriţi. Şi țin cu tot dinadinsul să spună că norocul lor a fost că nu sînt altceva decît nişte coate-goale, astfel încît el i-a lăsat să-şi vadă liniştiți de drum.

Dar în vremea asta...

În vremea asta Jan de Lichte zace întemnițat cum nu se poate mai bine în turn. Zace într-un mic ungher, chiar sub orologiu. Şi pus în lanțuri cum e, este silit să vadă cum greutatea orologiului coboară şi tot coboară, chinuitor de încet. Este silit să audă cum la fiecare jumătate de ceas clopotele încep să bată neobişnuit de tare. Astfel sînt sfîşiate în bucăţi zilele lungi şi nopţile încă şi mai chinuitoare ce par o veşnicie. Şi în bătaia clopote-lor un somn odihnitor este ceva imposibil.

Nu pentru că l-au prins, ci pentru că banda a rămas acum în voia soartei. Pentru că ea trebuie să continue să existe fără el. Pentru că fără el Michel Embo nu este altceva decît o maşinărie care în curînd se va opri. Pentru că de îndată ce nu vor mai avea de ce să se teamă de el, Tincke, Pier Putte şi Jef le Houcke vor distruge în cîteva zile ceea ce el a clădit vreme de ani de zile.

Şi pe deasupra, iar şi iară trebuie să-şi strîngă dinţii pentru a nu-i lăsa să înceapă să clănţane de groază şi teamă ; iar şi iară trebuie să-şi încordeze încheieturile în cătuşe pentru ca astfel să nu înceapă să tremure ca varga : căci ascultaţi, pe scara turnului, făcută din piatră şi urcînd în spirală, se aud din nou apropiindu-se paşi.

De cîteva ori pe zi el duce o luptă supraomenească cu propria-i frică de schingiuire. La auzul paşilor se cutremură pînă în adîncul sufletului îngrozit. Şi atunci tremură totuşi, tremură de teamă că va fi supus iarăşi unei alte torturi, şi mai dibace. Stă sub ameninţarea laşităţii. Şi teama asta de laşitate... nu este teama de durerile propriului trup, ci teama că într-un urlet animalic ar putea să se trădeze pe sine ori să-şi trădeze banda, că nu va mai putea îndura chinurile torturii şi că, fără voia

sa, gura i se va deschide și va începe să vorbească. Va începe să trădeze.

Și tremură și-și scutură lanțurile de fiecare dată cînd le aude pașii și zornăitul legăturii de chei la ușa ferecată. Apoi îi urmează, și acolo, în pivniță, se joacă de-a comedia, atît cît îi mai stă în puteri. Atît cît îi mai îngăduie trupul schingiuit și sufletul îndurerat face pe țăranul prost : un negustor de in de toată isprava, după cum dau de înțeles documentele. Și fierul înroșit i se plimbă pe trup, tot fier i se înfige și în carne și, una după alta, arsurile încep să-i roadă carnea chinuită. Și apoi este dus iar în firida lui, chiar sub orologiu.

Și oricît ar vrea să-și domolească zbaterea inimii, zicîndu-și că de data asta cel care vine este totuși temnicerul — un veteran în meseria lui, șchiopătînd rău de tot și tîrîndu-și cu greu piciorul beteag pe treptele urcînd în spirală — credința că acest om bun și blind este cel care vine se dovedește a nu fi altceva decît o amăgire. Sînt iarăși oamenii călăului care nu-i îngăduie nici cea mai mică clipă de odihnă, căci trebuie să-l facă să mărturisească.

După cîteva zile de înfometare i se aduce o mîncare peste măsură de sărată. Și cînd e cît pe-aci să moară de sete, cînd limba i s-a umflat și gîtlejul i s-a uscat, atunci vin la el cu apă proaspătă. I se întinde un urcior, dar în clipa în care își întinde mîinile tremurînde spre el, acesta este vărsat chiar în fața buzelor lui însetate.

— Recunoaște, și vei căpăta de băut !

— Sînt un negustor de in și nu înțeleg de ce am fost întemnițat, bolborosește el cu limba umflată. Ei pleacă cu apa. Și el rămîne zăcînd, cît pe ce să moară de sete.

Și iarăși așteaptă să audă mersul greoi pe treptele de piatră, sperînd și rugîndu-se să vină șchiopul milos. Dar iarăși sînt oamenii călăului care au venit să-l ia, să-l lege pe masa de tortură, să-i strivească degetele mîinilor.

Și rînjind îi spun cum au pus mîna pe aproape întreaga bandă și cum toți au recunoscut că el este căpetenia lor...

— Recunoaște, și te lăsăm în pace !

Și atunci, încet și trist, el își clatină capul, tăgăduind a fi cel drept care a fost luat.

— Sînt un negustor de în și tocmai mă grăbeam spre Audenaerde cînd așa, din senin, au pus mîna pe mine.

— Și totuși te-ai născut la Velsiecke ?

— Nu, nu m-am născut la Velsiecke ! tăgăduiește omul acesta nenorocit și chinuit. El neagă tot ce i se pune în cîrcă.

— Dar undeva tot te-ai născut !

Și cu toate că fața-i slăbită se scaldă în sudoarea clipelor de frică și durere, el face mai departe pe negustorul tîmp, se joacă de-a comedia chiar și acum, cînd se află față în față cu moartea cea nemiloasă, și neagă chiar și acest lucru.

— Nu, nu m-am născut nicăieri ! tăgăduiește bărbatul acesta curajos, leșinat de durere și chin.

Și apoi, în sfîrșit, se aud totuși pașii temnicherului schiop. Omul care îi aduce într-ascuns cîteva petale de crin îmbibate în ulei ca să și le pună pe arsuri. Dar zboară prea repede aceste clipe rare în care are parte de puțină mîngîiere din partea unui suflet cumsecade. Judecătorii și călăii îl chinuie tot mai mult. Sînt aduși martori.

Aproape leșinat, clătinîndu-se pe picioare, cu părul răvășit peste obrajii scofilciți, cu pielea acoperită de arsuri, plin de răni din care se scurge puroiul... astfel este adus în fața notarului Woese și a iuncherului cu buza de iepure.

— Recunoașteți în acest om pe numitul Jan de Lichte ?

Și notarul Woese confirmă dînd repede din cap, iar iuncherul scoate pe sub buza de iepure doar niște frînturi greoaie de sunete :

— El este cel care ne-a atacat în poștalion și ne-a luat documentele... este călugărul care mi-a împuns o torță aprinsă în față... este banditul care ne-a izbit cu piciorul într-un loc ce nu poate fi numit.

Și Jan de Lichte, împleticindu-se de istovit ce e, întreabă dacă iuncherul ar putea să spună unde și cînd a fost izbit cu piciorul.

Iuncherul încearcă să-și aducă aminte.

— Cred că a fost în poștalion.

— Nu, a fost în castelul baronului de Creyl, îl intrerupe notarul Woese.

— În poștalion a fost de fapt o femeie cea care ne-a izbit ! pare a-și aminti iuncherul.

— Nu, spune notarul Woese... S-a întâmplat la castelul baronului de Creyl, și cel izbit a fost chiar De Creyl.

Și uite așa se contrazic unul pe altul, și mărturia lor nu valorează cine știe ce.

Dar bărbatul care este luat drept Jan de Lichte și despre care se crede aproape cu siguranță că azi sau mâine va mărturisi, va trebui să mărturisească... acesta este dus înapoi în firida lui.

Deznădăduit și tremurînd din toate încheieturile, el zace în lanțuri. Doar puțin somn, mai mult nu cere. Și speră și se roagă să vină temnicerul. Omul ăsta deosebit, șonticăind în mijlocul unei haite de lupi gata să sfîșie. Cu o mîină tremurîndă și lipsită de vlagă, Jan de Lichte încearcă să rupă un nasture de la surtuc. Dar nici măcar de asta nu mai este în stare și trebuie să-l cheme pe temnicer în ajutor.

— Îți dăruiesc acest nasture ca amintire ! spune el. Și cu toate că rănila îi acoperă trupul, cu toate că fața îi este învinețită de atîtea lovituri, iar buzele sînt umflate și sparte, se vede silit să zîmbească — un zîmbet dureros și chinuit — văzînd fața mirată care-l privește înmărmurită.

— Scoate nasturele din învelitoare ! spune el.

Și nasturele, scos din învelitoare, se dovedește a fi un galben.

— Ia, încă un nasture de la surtucul meu, și încă unul și încă unul !

Și îl roagă pe om să-l caute pe un prieten de-al lui la hanul din port.

— Dă-i bilețelul ăsta. Nu sînt decît niște mîzgălituri, dar băiatul nu pricepe altfel de scris. El nu trebuie decît să înștiințeze familia de soarta mea pentru ca ea să dezvăluie nedreptatea ce mi se face.

Temnicerul duce ciudata epistolă la hanul din port.

Jan de Lichte cere să fie căutați țiganii pentru ca ei să-i facă o alifie care să-i vindece rănila și să-i amestece

un praf care să-l facă nesimțitor și să-l cufunde într-un somn înviorător.

Și temnicerul se întoarce chiar în aceeași zi cu lucrurile cerute. El îl ajută și îl mângâie cât îi stă în puteri pe acest om nevinovat, pe acest negustor de in, înțemnițat din greșeală. Și uitînd de sine pentru o clipă, Jan de Lichte ar fi dispus să-l convingă și pe acest om să intre în bandă. Dar apoi își dă seama că și spovedania asta ar putea să însemne o altă cursă, și mai rafinată. Tace și ia praful adus de la țigani.

Între timp, în oraș a început bîlciul. Este gustată plăcinta, cozonacul se taie în felii și se unge cu unt. Iar cerșetorii și cîntăreții vin de peste tot, asemenea unei mulțimi de insecte. Sînt și călușei și lanțuri. Și îndată vin și țiganii. Tot orașul se adună ca să vadă gloata asta ciudată... bărbații tuciurii cu cercei și femeile cu plete negre și rochii lungi și fistichiu înflorate. Și-au ales un locșor chiar în piață, foarte aproape de turn. Au pus pe jos un covor și fac scamatorii.

Iată un bărbat musculos ridicînd greutate. Iată unul feroce care mănîncă foc și-și îndeasă o sabie adînc în gîtlej. Și iată și un urs care dansează. Și chiar se pare că muiera bătrînă căreia ceilalți țigani îi zic Mamă este gata să dea în cărți și să prezică viitorul... dacă n-ar fi interzis. Și totuși, cine vrea cu orice preț să afle ceva mai mult se poate strecura pe furiș înăuntru, și atunci muiera bagă un deget strîmb și murdar în ceașca de cafea și mestecă zațul. Dar acum ei dansează și cîntă pe covorul întins. Zornăie tamburina, cîntă la țambal și bat toba.

Și apoi, după ce s-au adunat destui gură-cască, vin cu un număr încă nemaivăzut. O fată, aproape încă un copil, cu mîinile plăpînde și brațe goale, cu ochi negri ca niște măslina și o față subțire și bronzată pășește mlădioasă ca o pisică pe covorul întins. Este prezentată cu numele de Sara.

Sara, țigăncuța !

Face o plecăciune și rîde spre noi. Dar sub masca bronzată cu ochi întunecați și înguști, rîsul ei ar putea fi luat și drept o grimasă batjocoritoare prin care ea își exprimă mai curînd un dispreț adînc decît o politețe binevoitoare. Abia i-a dispărut rîsul acesta — așa de

repede, încît ne-a fost peste putință să-i aflăm adevărata pricină — și ne și întoarce spatele gîngăș și ne oferă numărul ei nemaivăzut pînă acum. La picioare are un săculeț plin cu pietre. Acum bagă mîna înăuntru, își alege o pietricică... și trăgîndu-se puțin înapoi și legănîndu-și brațul mlădios și gol o aruncă în sus. Mirați, ochii noștri urmăresc piatra aruncată. Se aude un tic scurt și în următoarea clipă, în vîrfurile turnului, stegulețul de aramă care servește drept giruetă începe să se rotească fulgerător în jurul axei sale. De jur împrejur, cei de față încep să ridă încurajator și să strige bravo.

Iată-l pe notarul Woese; și iată-l și pe iuncher — amîndoi tocmai au fost chemați ca martori în turn — și ei dau din cap aprobator. Dar în vreme ce Sara își alege o altă piatră și toți cei dimprejur urmăresc cu atenție mișcările brațului ei mlădios și gol, iuncherul se uită la rochia ceva cam prea decoltată.

— E o minunăție ! spune notarul Woese.

— Și ce bine știe să ochească ! bolborosește iuncherul... ce braț frumos, de parcă ar fi o catapultă...

Și ochii negri ca niște măslîne se uită la ei și rîd batjocoritor. Apropiîndu-se mai mult de ei pentru a-și lua avînt, ea aruncă din nou. Aruncarea ei este acum însă ceva mai joasă, exact pînă la mijlocul cadranelui. Și apoi, rînd pe rînd, fiecare cifră romană de pe cadran este izbită de cîte o piatră.

Notarul Woese bate din palme, iar iuncherul se caută în buzunare, vrînd să-i arunce țigăncuței un galben, dar din păcate nu găsește nimic.

Și apoi... pietricelele se înalță din ce în ce mai puțin. Să fi obosit oare ? Acum nu mai ajunge nici măcar pînă la orologiu, ci nîmerește gratiile de fier ale feres-truicii înguste de sub orologiu. Și cineva din gloata revărsată spune că acolo este cotlonul în care l-au închis pe Jan de Lichte. Înaltă și îngustă este ferestruica, și pietricelele zboară din ce în ce mai repede și sînt din ce în ce mai multe... și chiar pătrund printre gratii înăuntru.

— Așa, aruncă-i vreo cîteva pietre în față, strigă notarul Woese.

— Aruncă doar ! bolborosește iuncherul. Nici o durere nu-i prea mare pentru mincinosul ăsta care spune că n-am fost izbit cu piciorul.

Dar lângă el se află temnicierul cel șchiopătînd amar-nic de-un picior. Se bagă și el în discuția ce devine din ce în ce mai zgomotoasă. Își ridică glasul împotriva acestui joc al țișanilor.

— Curînd o să-l mai și rănești ! strigă el. Iar ceilalți se amuză pe seama lui ori îl privesc cu răutate.

— Ei și, ce i-ar strica dacă i-ar arunca toate pietrele astea în față ?

— Încă nu s-a dovedit că el este într-adevăr acela drept care este luat de către toți. Eu însumi tare mă îndoiesc de asta !

Și fiindcă Sara continuă fără milă să potopească fereastra turnului cu pietre, atunci el se împotrivește cu voce tare :

— Aruncați cu pietre într-un om nevinovat !

Ici și colo se mai găsește cîte un cetățean indignat — într-adevăr, iubite cititor — care să treacă de partea temnicierului și să ceară ca țișăncuța să înceteze. Dar iată, ici și colo se află și cîte un cerșetor, cîte un bocceagiu necunoscut... și e ciudat, dar ei nu se amestecă în ceartă. Privesc în tăcere la jocul țișăncuței Sara.

Și el, acolo sus, în cotlonul din turn, vede pietricelele năvălind înăuntru. Foarte probabil că vor să-i atragă atenția : fără îndoială că acolo, afară, se petrece ceva important. Și inima începe să-i bată de parcă ar vrea să-i spargă pieptul. Și speranța, această jivină înaripată și nemuritoare, i se trezește iar în suflet.

Și apoi Sara își încetează jocul, căci țișanii vor să prezinte un număr nou. Dansează dansuri stranii, cîntă cîntece din ținuturile îndepărtate unde s-a aflat odată leagănul țișanilor. Cel puțin așa ne spune Sara rîzînd... Dar încă nu putem pricepe dacă își bat joc de noi ori ba.

E totuși adevărat că acum începe să cînte un cor. Voci bărbătești încep să murmure în tonuri joase, în vreme ce toba scoate sunete surzi și corzile țambalelor sînt cînd și cînd ciupite. Apoi din mijlocul corului se înalță un glas bărbătesc și începe să dezvolte motivul cu o voce

pură de contralto. Se aud tobele și țambalele și apoi voci femeiești se revarsă ca un bîzîit de albine, ca tristele vîrtejuri peste șesurile singuraticе. Tamburinele zornăie și fata cu numele Sara preia motivul. Tărăgănat și pățimaș îi este glasul. Dar de neînțeles rămîn cuvintele.

Pentru cine înțelege muzica, acesta se dovedește a fi cîntecul singurătății și depărtărilor, al ținuturilor pustii unde trebuie căutată obîrșia țiganilor. Este un cîntec straniu și înduioșător, și mulțimea mereu crescîndă îl ascultă cu respirația tăiată. Așa ceva nu s-a mai auzit într-adevăr niciodată.

Este ceva însuflețitor chiar pentru cei care nu pricep o iotă din limba asta ciudată a țiganilor. Trist și melancolic este uneori. Și apoi iarăși devine mai săltăreț și mai iute, mai mînios și mai înfrigurat — s-ar putea spune mai răzvrătit — pentru ca apoi, surprinzător ca o lovitură a destinului, să se transforme iarăși într-un cîntec de deznădejde. Sînt evocate șesuri de necuprins... pustiuri nesfîrșite, stepe și cîmpii peste tot, iar deasupra norii în zbor leneș. Și cei din preajmă sînt adînc tulburați.

Și el, acolo sus, în cotlonul lui, făcut atent de ploaia de pietricele, ascultă cu respirația tăiată. Dar el pricepe limba țiganilor ! De la ei a învățat limba asta și o vorbește tot atît de curgător precum vorbește franceza și flamanda dar și *bargoens*, limba hoților. Și mușcîndu-și buzele umflate și sparte, ascultă. Sîngele începe să-i umble mai repede prin vine și speranța — această pasăre nemuritoare — îi umple sufletul de patima zborului ei. Ochii lui strălucesc.

Ascultați, acum sînt bărbații. Cîntecul lor e plin de înțelesuri. Ei îi povestesc că banda continuă să existe și că toți îl salută : aici în preajma noastră îi zărim pe Lieven Faviel și Meulenaere, pe lunganul de Gabriel și Ysenbaert. Te salută și speră să te vadă în curînd iarăși în mijlocul lor. Au încercat deja de cîteva ori să te scoată din cotlonul ăsta, dar nu le-a reușit pentru că din pricina dorinței lor nepotolite au fost prea nechibzuiți.

Și acum vocea de contralto, desprinzîndu-se de celelalte, povestește cum chiar în prima zi de bilci toți cei care îi sînt credincioși s-au adunat între zidurile orașului, s-au amestecat cu petrecăreții și, cum făcînd pe bețivii,

și-au dat în petec... sperînd să fie prinși și închiși în turn. Din păcate au cam întrecut măsura. S-au ivit prea mulți bețivi și scandalagii... prea mulți ca să poată fi închiși toți în turn, astfel încît au preferat să-i ducă într-o veche pivniță aflată sub fortificații.

Și apoi se aud vocile femeilor și odată cu ele zumzăie țambalele și bat tobele. Și spunerea acestor voci este plină de înțelesuri. Nu, nu este vorba despre vînt și nemîngîiere ori despre singurătate șesuri nisipoase, așa cum ar crede în mod greșit cunoscătorii într-ale muzicii. Îl roagă să nu deznădăjduiască, căci salvarea este aproape : Curînd va primi în firida lui din turn o vizită neobișnuită. Ei știu că temnicerul este un om foarte de treabă, însă ceva cam prostănac — el este aici, în mijlocul gloatei ce se uită la noi, și e furios că Sara a aruncat cu pietre în fereastra ta — unul dintre cei pricepuți o să pice pe capul lui !

Și apoi, deodată, după ce bătăile tobelor s-au stins, începe să cînte și Sara. Asta nu era prevăzut în cor. Dar sălbatică și înfocată, legănîndu-și coapsele subțiri și fluturîndu-și rochia bogat înflorată, așa încît i se văd picioarele pînă sus de tot, ea a sărit în mijlocul bărbaților care stau pe vine și a femeilor care dansează. Se bate cu tamburina peste coapsa ce zvîcnește ritmic, și cîntecul ei, singur de tot, se înalță neașteptat. Ascultîndu-și instinctul, ea cîntă cu voce înaltă, pătimașă și vioaie.

— Vino, preaiubitul meu. Îl caut noaptea în așternutul meu, îl caut pe iubitul inimii mele, îl caut, dar nu-l găsesc. Mi-am zis atunci că e bine să mă scol și să cutreier cetatea, ulițele și piețele și să-l caut pe iubitul inimii mele. Îl caut dar nu-l găsesc. Dinții mei sînt ca o haită de lupi, buzele mele sînt ca un fir de cîrmîz, gîtul meu este un turn ce se înalță pînă la turnul unde tu zaci întemnițat. Țițele mele sînt ca doi pui de cerb, ca gemenii unei căprioare. Vino, hai, vino !

Sălbatic și pătimaș cîntă ea și se bate cu tamburina peste coapsa zvîcnindă. Rîde — își rîde de notarul Woese și de iuncher. Dar iată, cîteva țigănci se și amestecă în gloată, ținînd tamburinele întinse ca să strîngă bani în ele... și gloata se risipește îndată. Notarul Woese și iuncherul dispar în mare grabă.

Dar cel ce stă singur în cotlonul lui încearcă să-și stăpânească emoția. Deja prea multă vreme s-a ținut tare, aproape împotriva oricărei rațiuni. Căci lipsit de sens a fost să tot tăgăduiască cu toate că știa prea bine cu cine are de-a face. Împotrivirea lui nu putea de fapt decît să lungească și să mărească chinurile. Și totuși, fără să aibă ochi pentru așa ceva și fără un grăunte de speranță, el a rămas neînduplecat, slujindu-se de curajul pe care numai cel deznădăjduit îl mai poate avea.

— Sînt negustor de în și am întîrziat puțin.

Dar în clipa asta în care i se strigă vorbe de mîngîiere, în care i se spune că salvarea este aproape... în clipa asta emoția îl doboară. Își lasă capul istovit să se sprijine de zidul cenușiu de piatră din spatele lui și o lacrimă, o lacrimă stranie, din pricina căreia se rușinează adînc, adînc de tot, îi mijește în ochi.

Și este adevărat... după ce, șchiopătînd amarnic, pleacă din turn, temnicerul întîlnește într-o uliță liniștită un domn cu barbă neagră, îmbrăcat cu uniformă de sergent. Poate că este vreun sergent ori vreun ofițer dintr-unul din satele învecinate. Cu tricornul pe cap și spada cea scurtă la șold e țănoș ca un păun. În toată splendoarea asta a lui îl întîlnește pe temnicerul șchiop cu care leagă imediat o conversație. Nu, nu l-a mai văzut niciodată pe acest temnicer. Dar pentru niște bărbați care au amîndoi de-a face în felul lor cu justiția, o asemenea conversație nu e nimic deosebit. Se apropie cu mîna întinsă de temnicer și-l salută binevoitor.

— Ha, nu cumva dumneata ești chiar temnicerul care îl păzește pe Jan de Lichte ? Și chiar este cu adevărat Jan de Lichte ? Îl cunosc foarte bine. În sat la noi am avut tot felul de necazuri cu el.

Și temnicerul, un om dintre aceia care au suferit din pricina simțului lor pentru cinste și onoare, simte o antipatie bruscă pentru acest fanfaron : un oarecare sergent de la țară care crede că tricornul de pe cap și spada caraghioasă de la șold sînt de ajuns ca să facă din el un baron. Și se ferește din calea lui, posac și plictisit.

Căutînd să treacă mai departe, abia dacă își mai întoarce puțin capul spre fanfaron. În puține cuvinte își rezumă părerea despre omul nevinovat din turn. Dar

sergentul nici nu se gîndește să-l lase să treacă mai departe, îl ține strîns de un nasture al hainei și dă din cap neîncetător.

— Cum de pot exista îndoieli privitoare la identitatea prizonierului vostru, cînd eu însumi am stat față în față cu Jan de Lichte, dar din păcate n-am putut să-l apuc de grumaz ?

Și apropiindu-se din ce în ce mai mult de temnicer, șoptindu-i și făcîndu-i cu ochiul, cere îngăduința de a-l vedea pe acest om din turn, căci astfel el va fi în stare să lămurească în sfîrșit această încurcătură. Temnicerul șovăie. Mai înainte de toate nu-l poate înghiți pe sergentul ăsta. Și în afară de asta, este strict interzis să aducă pe cineva — oricine ar fi — în turn și să-l lase să vorbească cu cel întemnițat. Dar sergentul îl păcălește.

Înainte ca celălalt să-și poată explica obiecțiile, începe chiar el să spună :

— Știu prea bine că asta contravine dispozițiilor oficiale, că este interzisă intrarea în turn a persoanelor „care nu au de-a face cu justiția“... dar pentru că eu însumi sînt în slujba justiției, atunci aceste obiecții cad. În afară de asta, nu trebuie să pierzi din vedere ce onoare poate să însemne pentru dumneata — admirație poate, ordine, o răsplată mai bună — dacă reușim să dovedim fără putință de tăgadă cine este închis acolo, în turn.

Și trecînd la fapte, astfel încît temnicerul să nu se mai potă împotrivi deloc, îl apucă de braț și-l trage cu el înspre turn. Dar în fața micii scări de piatră ce duce spre ușa turnului, simțul dreptății și al ordinii amenință să-l copleșească iarăși pe temnicer. El încearcă să scape din strînsoarea sergentului.

— Nu, nu se poate ! bîgui el.

— Dar cu avansarea, cu ordinele, cu admirația superiorilor cum rămîne ? întrebă sergentul. Și pentru că temnicerul nu răspunde în nici un fel la întrebare, el continuă să întrebe :

— Dar cu dreptatea ? Este îngăduit ca un om nevinovat să fie ținut mai departe de temniță ? Ușurel, hai, ușurel ! Sau mai bine așteaptă aici... dă-mi cheile și eu îmi voi asuma întreaga răspundere. Dumneata nu ai nimic altceva de făcut decît să păzești cu grijă intrarea. Dacă pot dovedi

că este vorba despre Jan de Lichte, atunci toată onoarea ți se cuvine dumatăle... iar dacă nu este așa, atunci îmi voi vedea de drum și nici dracu' n-o să mai întrebe.

Și luînd cheile din mîna temnicerului care a rămas cam nedumerit și rugîndu-l să nu părăsească ușa nici în ruptul capului, sergentul se și grăbește să intre. Abia în clipa în care se vede singur, temnicerul pricepe pe de-a întregul în ce belea a intrat. Și pentru cine ? Pentru ce ? Pentru cine trebuie să scoată iarăși castanele din foc cu mîna lui ? Și în vreme ce stă proptit în piciorul cel sănătos ori, șchiopătînd, caută sprijin în piciorul beteag, din pricina neliniștii îl trec toate sudorile. Atît ar mai lipsi acum : să apară vreunul dintre domnii portărei ! Să vină oamenii călăului spre a-l supune pe întemnițat unei noi probe, ori să vină francezii să inspecteze turnul ! Și își uită piciorul beteag și îi vine să țopăie de nerăbdare. De-ar veni odată mai repede ofițerul ăsta smintit și afurisit... Ofițer ? Nici măcar nu știe din ce sat !

Dar apoi, în sfîrșit, sergentul cu barbă neagră apare din nou. Întors cu spatele la temnicer, așa încît acesta să nu poată vedea ușa, el sucește cu zgomot cheia din lacătul greu. Și apoi, îi pune repede cheile în mînă, îl trage cu sine spre o uliță mai liniștită și mărturisește că nu l-a mai văzut niciodată pe omul din turn.

— Nu, nu e Jan de Lichte. Căci îl cunosc prea bine pe ticălos !

Și astfel, sarcina acestui sergent ciudat a fost dusă la bun sfîrșit. Nu mai trebuie decît să-l care cu el pe temnicer în vreo cîrciumă și să stea cu el la palavre despre orice, nu contează, numai să nu cumva să-î treacă prin cap în prima jumătate de ceas să se întoarcă în turn.

Dar omul din cotlonul întunecos care și-a rezemat fața suptă de peretele rece și a auzit apropiindu-se pași repezi — sperînd, îngrozindu-se, tremurînd de prea multă încordare — omul acesta a fost descătușat.

— Toate ușile sînt deschise, dar acum eu trebuie să mă zoresc ! a spus nebunul din Worteghem — pentru că el era într-adevăr sergentul cu barbă neagră ! — căci temnicerul șchiop mă așteaptă nerăbdător jos.

La primii pași șovăitori pe care îi face fără cătușe la glezne, Jan de Lichte trebuie să se sprijine de zid.

Nebunul din Worteghem i-a scos cătușele și a deschis toate ușile... dar nimeni nu și-a închipuit că după trecerea câtorva zile din acest flăcău strașnic nu va mai rămîne decît o epavă. Mișcîndu-și măduarele ce-l dor, îl trec toate nădușelile.

Și oricît ar vrea el să se grăbească, să zboare repede, repede pe aripile nerăbdării... este deja a treia oară cînd se vede silit să se așeze pe scara în spirală ce nû se mai sfîrșește. Inima bate să-i sară din piept. În clipa asta n-ar mai lipsi decît să vină oamenii călăului. Și totuși nici cu cea mai înverșunată voință de pe lume nu se poate ridica să meargă mai departe. Coboară cu pas anevoios, ținîndu-se de stîlpul de piatră al scării.

În sfîrșit ajunge la ușa grea de stejar, ultima, în spatele căreia ar trebui să dea de lumină, de soare și libertate. Ușa asta... este închisă.

Și teama că tot nu s-a sfîrșit cu toate astea, așa cum i-a spus Jan Cottenier, nebunul din Worteghem, pune stăpînire pe el. Clătîndu-se și gîfîind se zorește spre ușa din fața lui. E dată în clanță, dar nu e încuiată. Nebunul a răsucit cheia cît să audă temnicerul, mai întîi spre stînga, iar apoi iarăși spre dreapta, în așa fel încît să rămîină descuiată.

Își ia inima în dinți și deschide ușa! Și iată, vede lumina blîndă, strălucirea soarelui, libertatea, piața din Aelst și zarva sărbătorească a bîlciului. Dar să fugă nu poate, emoția îl copleșește, iar caznele l-au istovit prea tare. Deodată i se face negru în fața ochilor și, ca să nu se prăbușească, se agață de stîlpul ușii.

Dar cîțiva cerșetori aflați prin preajmă au acoperit ieșirea cît au putut de bine. Acum se grăbesc spre omul aproape leșinat și îl iau în mijlocul lor. Prinzîndu-l de subsuori, încep să se împleticească și ei puțin de parcă s-ar cam fi întrecut cu băutura. Și trecînd prin Molenstraat se grăbesc să ajungă cît mai repede cu putință în hanul din port, aflat destul de aproape de turn...

— Măi băiete, da' bine te-au mai aranjat, spune Lieven Faviel.

— Nici o teamă, spune celălalt, care se dovedește a fi Ysenbaert... Dacă se va întîmpla să bage chiar acum de

seamă că ai fugit din turn, atunci îi vom căsăpi pe toți cei care se vor apropia prea mult de noi. Uită-te spre dreapta și vei vedea trei oameni mergînd în fața noastră. Aș putea să te rog să te uiți și înapoi, dar mai bine nu te uita... și acolo sînt doi oameni care vin în urma noastră. Și ca să nu te fac curios, îți voi spune că sînt Meulenaere și Vagenende. Toată banda se află în preajma ta aici, în Molenstraat. La o depărtare de nici o sută de metri sînt cel puțin douăzeci dintre cei mai destoinici oameni ai noștri, și toți țin mîna pe mînerul cuțitului din buzunarul de la pantaloni. Și oricine ar vrea acum să dea alarma, chiar dacă ar fi Ludovic al XV-lea în persoană, chiar dacă ar fi toată brigada Criquy, ori călăreții din regimentul Royal-Rossillon... îi vom stîrpi pînă la ultimul...

Și, în vreme ce Jan de Lichte, tăcut dar cu sufletul plin de bucurie, este dus la hanul din port, mulțimea din Aelst petrece. Din păcate.. spre nenorocul lor... În dimineața asta de duminică petrece și banda laolaltă cu ceilalți.

În aceeași clipă în care căpetenia lor a ajuns cu chiu cu vai la han — pentru ca de îndată ce petrecerea începută se va fi terminat să-și caute în grabă adăpost în pădurile Kluis — pădurile Kluis ce ajung pînă dincolo de minăstirea Afflighem și au ramificații chiar pînă în pădurea Zonien din preajma orașului Bruxelles — în aceeași clipă deci, a început strania petrecere. Era de fapt o răzbunare. O răzbunare pentru că mulțimea din Aelst nu pricepuse și rămăsese nepăsătoare la vestea adusă de banda lui Jan de Lichte. Răzbunare pentru că ei mîncau cîrnați și pilaf în loc să se adune sub flamura nimicului, a bandei de ticăloși care își scuturau lanțurile.

Am povestit la începutul acestui capitol despre femeiușca cea șleampătă care a descoperit deodată cu groază că-și pierduse punga cu bani. Acum însă, cîteva ore mai tîrziu, femeiușca se poate consola deja : nu mai e singură. Tot în Molenstraat umblă în clipa asta vreo patru sau cinci asemenea femeiuști și tot așa și un cetățean onorabil... ba chiar și iuncherul, căruia mai adineauri nu-i prisosise nici măcar o para ca să o dăruiască Sarei, copila de țigani. Degeaba se scormonesc în buzunare.

Cei care adineauri încă se mai uitau la țigani, cei care tocmai se întorc de la liturghie se uită la victime cam neîncrezători și chiar se bucură puțin de necazul lor.

— Cum este cu putință ? întreabă ei cu un zîmbet batjocoritor.

Și după ce se bat cu palma peste buzunarul unde își țin propria lor pungă de bani, ridică ochii îngroziți. Și lor li s-au luat banii. Și ei, în vreme ce ascultau liturghia și mulțumeau dumnezeului lor, au fost ușurați de banii de bilci. Și acum, deja prea târziu, toți încep să strige în gura mare că au fost jefuiți.

— Și eu, și eu !

Dar puțin mai încolo, scormonindu-se în toate buzunarele, ca și cum și el ar fi fost jefuit, se zorește spre port unul dintre cei mai dibaci pungași. Este un băietan de nici cincisprezece ani, mic și cu obrajii îmbujorați, drept pentru care cei din bandă l-au poreclit „Merișor“ !

Și tot cam în vremea asta, o femeie a intrat într-o prăvălie mare, unde se vinde dimie și postav, calamandru și lenaj, și vrea să i se arate o stofă înflorată. Este o mușterie cusurgie și nu se poate hotărî ușor ce să cumpere. Pînă și propria ei fiică, o fetiță de vreo treisprezece ani, devine nerăbdătoare. Copilul se vîntură încoace și încolo, ajunge chiar în spatele tejghelei și începe să cotrobăie în fiecare sertar. Femeia își suduie copilul și se hotărăște, în sfîrșit, ce să ia. Pune pe tejghea o monedă mare și așteaptă să i se dea restul.

Dar copilul își trage acum mama de rochie și îi arată un cerșetor care stă în pragul ușii și cere de pomană. Și în vreme ce negustoreasa caută să-i dea restul, femeia cea dornică de cumpărături dă drumul să cadă la cîteva dintre trîmbele de stofă întinse pe tejghea și le împinge cerșetorului, iar acesta le face să dispară cît ai zice pește.

Dar apoi, și negustoreasa vrea să-i dea cerșetorului ceva de pomană. În timp ce ea se duce la cerșetor, fetița a și sărit repede în spatele tejghelei, la sertarul tras pe care îl golește pînă la ultimul bănuț. Cerșetorul pleacă. Și femeia cu copilul... care nu sînt altcineva decît Marieke Bleecker și mama ei... își iau tălpășița. Au luat-o prin Molenstraat înspre pădurile Kluis.

Și punându-și în ordine trîmbele de stofă, negustoreasa bagă de seamă că o trîmbă de dimie lipsește. Mai lipsesc și două bucăți de calamandru și cîțiva metri din stofa înflorată ce nu fusese pe placul cumpărătoarei. Mai întîi rămîne cîteva clipe ca trăznită, nu poate sau nu vrea să creadă că a fost jefuită, și începe să caute zadarnic în toate sertarele... pînă cînd dă cu ochii de sertarul de bani, golit de tot. De tot, în afară de moneda cea mare cu care a plătit femeia... și care se dovedește a fi falsă. Aleargă afară, cu ochii bulbucăți de groază. Dar tot ceea ce poate face e să se amestece în corul gloatei zăpăcite care nu repetă decît un singur lucru :

— Am fost jefuită... și eu !

Și tot acum, două femei însoțite de o fată intră în dugheana de bijuterii de lîngă biserica veche. Toate trei sînt destul de negricioase la față, au ochi negri și părul negru ca pana corbului. Dacă n-ar purta haine dintre cele care se obișnuiesc aici, la oraș, ai fi putut să juri că sînt și ele dintre țiganii aceia care mai adineauri au făcut scamatorii în piață. Dar nu, ele nu poartă cercei, nici rochii largi și bogat înflorate, și în afară de asta vorbesc flamanda ca și noi... se simte puțin dialectul din ținutul Oordeghem. De bună seamă că sînt niște țărânci de pe acolo, și arse de soare sînt de la truda cîmpului. Vor să vadă niște cercei, cercei de aur, o broșă și două inele pentru cea mai tînără dintre ele care în curînd se va mărita. Ele întorc totul pe-o parte și pe alta, își arată una alteia ba o podoabă, ba alta. Sporovăiesc, rîd și spun lucruri cam deocheate atunci cînd vine vorba despre nunta celei mai tinere dintre ele.

Dar bijutierul nu e neghiob. El nu lasă prea mult deodată la vedere, ci, înainte de a scoate ceva nou, pune cu grijă la loc ceea ce țărâncile au apucat să vadă. În sfîrșit, își aleg ceva... plătesc și pleacă din prăvălie.

Vai, abia după ce, în urma vînzării, iese în fața ușii de la stradă și vede ciudata vînzoleală ce seamănă cu un mușuroi de furnici răscolit — în clipa în care aude din toate părțile strigătul : m-au jefuit ! — abia atunci bijutierul se grăbește înăuntru și cercetează cu ochi de Argus tot ce a trecut prin mîinile țărâncilor. Nu lipsește absolut nimic. Dar uitîndu-se și mai atent la fiecare sertar, băgă

de seamă... că în locul citorva piese — cercei și verighete, ici și colo chiar și cite un giuvaer — ale căror originale de aur au fost luate, s-au pus copii din aramă.

Și se amestecă și el în corul celor care vin de la liturghie, al celor care s-au uitat la dansul ursului, al prăvăliașilor jefuiți... dar oricât aleargă încoace și încolo ca să le găsească pe țărânci, tot nu mai dă de ele. Surioara lui Piet și a lui Adriaen și celelalte două țigânci adevărate și autentice și-au aruncat din nou pe ele rochiile pestrițe și împreună cu un grup de țigani încărcăți și împovărați cu o pradă grozavă au și trecut de zidurile orașului.

— Dar cum de a fost cu puțință ? Țipă bijutierul... Asta e vrăjitorie curată, căci e cu neputință ca inelele de aramă pe care le aveau la ele să fie la fel cu cele de aur din prăvălia mea !

Chiar așa ! Dar bietul om nu știa că în urmă cu două zile, un căldărar pe nume Adriaen, tuciuriu la față și cu plete negre, stătuse aproape o oră bătută pe muchie cu nasul lipit de geamul prăvăliei... Și studiase cu ochi ageri de meseriaș iscusit tocmai acele inele, broșe și ace pentru ca după ce se va fi întors la șatră să le falsifice cât se poate de repede.

Și acum, Jan de Lichte e iarăși vioi și zdravăn. I-au oblojit rănile cum s-au priceput mai bine și i-au cârpit hainele zdrențuite. Banda e gata s-o ia la goană ca un singur om spre turn și apoi să se piardă în pădurile Kluis. Se și aud ici și colo Țipetele zăpăcite ale celor jefuiți : mai că te apucă mila.

Nerăbdători îi căutam cu privirea pe cei rămași la urmă de tot, pe cei ce nu vor să piardă nimic. Iată că se apropie și lunganul de Gabriel, înfășat la o mână și tîrîndu-se în cîrjă, și cere unui notabil de pomană. Fulgerător, lunganul de Gabriel ridică de sub braț cîrja, îl izbește cu ea pe notabil în cap și își însușește tot ce găsește în buzunarele acestuia. Și chiar în spatele lui apare Merisor, grozav de mîndru că a șterpelit o sumedenie de pungi de bani. Pe cap are o pălărie pe care, cu o iuțeală de necrezut, a vînat-o de pe capul unui nobil... la șold ține o spadă pe care i-a smuls-o iuncherului de la brîu.

Aşa, acum sînt toţi. La goană acum, dincolo de zidurile oraşului, peste rîu şi apoi în păduri !

Dar nu... dinspre port mai vine unul. Este un sergent de poliţie. Are o barbă neagră şi e cam cherchelit. S-a folosit de rangul său înalt pentru a lua o vacă pe care un ţăran vrea s-o ducă la tîrg.

— Hei, staţi puţin ! strigă Nebunul... Nu pot să vin aşa de repede cu vaca !

X. [O ALTĂ LUME] Unde cititorul este călăuzit într-o lume care n-are nimic din monotonia și tristețea peisajului flamand : o șatră de țigani. Ca niște ciuperci stranii și exotice cresc din pământ corturile și barăcile lor undeva, la marginea pădurii năpădite de rugi de mure. E miros de putreziciune și pierzanie. Se întinde boarea merișoarelor aurii ale țigăncușei Sara... a aburilor ridicați din mlaștini, a anticristului cu ale lui stafii și vrăji, a poftelor și morții.

Ajungînd în colțul retras de dincolo de Oordeghem, acolo unde ieri se mai afla încă șatra țigănească, nu mai vedem nimic altceva în fața ochilor decît un loc pustiu. Vedem iarba putrezită și îngălbenită peste care au stat întinse corturile. Vedem copacii jupuiți și gropile în care au fost aruncate în grabă boarfele de prisos. Și peste toate astea burnițează, încet și trist.

Și totuși, dacă am fi stat puțin să ne gîndim, puteam să ne închipuim că țiganii se vor pune la adăpost... că vor prefera să se știe în siguranță chiar dacă este puțin probabil că poliția, nu prea numeroasă, s-ar fi încumetat să ajungă pînă la Oordeghem. Căci ce rost ar fi avut să vină la țigani ? De ce ar putea fi ei învinuiți ? Au venit și ei la tîrg să scoată cîteva parale cu scamatoriile lor. Și a fost doar o întîmplare că un ins, pe care ei nu-l cunosc, a venit să-l slobozească din turn pe un oarecare Jan de Lichte și să jefuiască orașul. Și totuși... fuga-i rușinoasă, dar e sănătoasă.

În graba cea mai mare ei au plecat din Oordeghem și au apucat-o pe drumul ce duce spre Erweteghem ori poate spre Maria-Oudenhove. Iarăși dăm de o potecă noroioasă ce duce undeva, în pădure. Și în spatele copacilor, într-un luminiș, se poate vedea fumul unui foc aprins nu demult.

Iată-i pe Pieter și Adriaen venind la șatră și trecînd pe lîngă cîteva corturi jengoase și peticite, puse strîmb din pricina grabei. Schimba cîteva vorbe cu alți țigani care meșteresc o baracă din scînduri, din resturi și bucăți aduse din Oordeghem, dar și din tot felul de alte lucruri

trebuincioase pe care le-au înhățat de pe aici. Sînt parcă niște vrăbii ce-și fac cuib.

Se grăbesc numai din pricina prăzii bogate, a trîmbelor de dimie și postav pe care le-au adus din Aelst și pe care trebuie să le pună cît se poate de repede la adăpost de ploaie. Căci altminteri...

Altminteri copiii tot goi umblă prin ploaie... Un băiat și o fată i-au văzut pe Pieter și Adriaen și aleargă înaintea lor prin iarba înaltă. Pieter pune mîna pe fetiță și-o învîrtește de cîteva ori. Fetița pufnește într-un rîs ascuțit, și gîlgiitor, căci iarba udă și rece îi gîdilă burta dezvelită și picioarele. În spatele lor mai vin și două femei care, cu rochiile suflecate, vor să găsească un locșor mai liniștit de partea cealaltă a luminișului, în tufiș. Noi, ca niște oameni delicați ce sîntem, sîntem tentați pentru o clipă să ne întoarcem din drum. Dar Pieter și Adriaen trec mai departe fără să le pese, iar femeile, care s-au și așezat pe vine, vor să intre în vorbă cu ei.

— Cum a fost drumul ? întrebă ele.

Dar nu scot nimic de la ei. Pieter și Adriaen merg mai departe. Acuma trec pe lîngă alte femei care, năclăite și avînd și ele rochiile suflecate, tot încearcă să atîțe un foc de nădejde ca să fiarbă apa dintr-o căldare mare. Dar oricît se tot apleacă ele și oricît suflă în tăciuni, mai mult se-afumă decît să facă focul.

Dar să le lăsăm să-și vadă mai departe de ciudatele lor îndeletniciri. Zăbovim ceva mai mult doar pentru că acest spectacol — niște țigani făcîndu-și corturile — este pentru noi ceva neobișnuit. Dar tu, iubite cititor, nu ai nevoie de descrieri. Ne trebuie acțiune, pe Jan de Lichte îl vrem.

Pieter și Adriaen o plesnesc cu palma peste coapsele dezvelite pe una dintre femeile care, cu rochiile suflecate, stau ghemuite în fața focului fumegînd. Apoi, în felul lor cam deșucheat, îi salută pe bărbații din cort. Caută cu ochii locul în care s-au așezat cei din familia lor. Și îi găsesc în colțul cel mai depărtat al luminișului, unde aceștia, în grabă, au întins între cîțiva copaci o acoperitoare din pînză de cort. Pînza atîrnă deasupra capetelor, grea de ploaia ce s-a strîns pe ea.

Și după ce și-au dat seama dintr-o privire că sînt numai de-ai lor de față, Pieter începe să povestească în ce chip el și încă vreo cîțiva din bandă au dat o spargere la un arendaș din Meulebeke. Rîde de i se vîd dinții albi și strălucitori și povestește pe îndelete cum i-au legat fedeleș pe bărbat și pe femeie ca să-i silească să spună unde sînt ascunși banii.

— Unul dintre noi i-a gîdilat muierii călcîiele goale cu așchii de lemn aprinse. Eu însă i-am ars una peste ochi de m-a durut mîna. Mi se pare atît de ațîțător. Simt o plăcere nespusă atunci cînd izbesc cu pumnul în fața oricărei femei care nu e de aceeași rasă cu noi. Nu știu cum, dar îmi place chiar mai mult decît dacă aș fi în pat cu ea...

Și sora lui mai mare îl oprește — după ce însă mai întîi l-a ascultat cu o bucurie ascunsă. Îl oprește pentru că știe că a rămas același, 'cu tot felul de ciudățenii.

— Ești la fel ca taica ! spune ea... Și el era tot așa. Mai întîi ne amenința cu bătaia și după aia se culca cu maica. Mai știi cum mă tot împingea cu un scaun într-un colț și apoi mă tot bătea cu piciorul scaunului peste țîțisoare ? Și mai știi cum ținea în mîna un papuc și mă tot bătea cu el la pielea goală ?

După ce și-a depănat cele cîteva amintiri, adaugă însă că Jan de Lichte nu poate să îndure asemenea lucruri.

— Știi prea bine că nu vrea nici în ruptul capului să săvîrșească cruzimi !

— Pah, Jan de Lichte ! rostește disprețuitor Pieter. Ce știe Jan de Lichte despre profunzimea și rafinamentul vieții noastre ? El este un țărănuș din Velsiecke, care habar n-are ce-i aia erotică. Și de fapt, ce treabă avem noi cu banda lui Jan de Lichte ?

Adriaen se-arată a fi întru totul de aceeași părere. El vine de la Tieghem, unde s-a dus tot ca să jefuiască.

— Îndată ce se pune cortul ne vom uita cu luare aminte la tot ce-avem în saci ! spune el... Dar mai înainte trebuie să vă mai spun ceva : trebuie să împărțim cu complicități, apoi cu banda, apoi cu maica aici, la șatră, și în sfîrșit între noi și uită-te aici ce mai rămîne și pentru mine !

Și scoate la iveală un nasture, un amărît de nasture de pantaloni. Sora lui mai mare rîde în hohote, și rîsul ei se aude în toată șatra ca un clopoțel.

— Un om ar trebui să poată întemeia o bandă de unul singur ! hotărăște Adriaen... Și totuși, chiar dacă nu împărțim mult, tot căpătăm și noi din cînd în cînd ceva fără să fie nevoie să ne ostenim.

Și, ca să-l avertizeze, sora lui mai mare își cascadează larg de tot ochii negri și cu o mișcare domoală și aparent lipsită de importanță arată cu degetul mare spre un colț mai retras al șatrei.

Adriaen pricepe gestul. Care va să zică acolo e Jan de Lichte, sub coviltirul ăla prăpădit ce stă uitat în burnița de-afară și ale cărui crăpături și găuri, late de-o palmă, au fost astupate cu stîngii. Cine vrea să-l vadă trebuie să urce pe o scăriță și să dea de el culcat în paie, ținîndu-și mîinile sub cap.

Și în clipa în care vedem pe o scîndură deasupra capului său o bucată de pîine lîngă un ulcior, n-avem încotro și vrînd-nevrînd ne amintim de turnul clopotniței. Fără îndoială că și el simte cam același lucru, căci ascultați, tocmai despre asta vorbește.

Sara stă culcată lîngă el... Sara, țigăncușa de cincisprezece ani. Stă culcată pe o pătură și, sprijinindu-se în coate, își ține căpșorul brun în palme.

— De ce nu vrei să vină nimeni la mine ? întreabă el... Țin_jesc după prieteni, după vești despre bandă. Vreau să-i aud vorbindu-mi despre faptele lor vitejești, vreau să aflu ce ochi au făcut cei din Aelst după minunea asta de bîlci. Dar stînd așa să mă păzești, parcă ai fi și tu un temnicer ! Cînd mă uit la ulciorul de colo, îmi închipui că e plin cu apă stătută și puturoasă. Cum aud scîrțîitul scăriței, cum mă înfior și-mi zic că cei de-afară sînt oamenii călăului și vor să urce în turn. Doar...

— Doar ce ? întreabă Sara.

— Doar freamătul pădurii îmi spune că sînt liber și că turnul și clopotele lui chinuitoare au rămas în urmă.

— Și eu ? întreabă Sara.

— Uneori, răspunde Jan de Lichte... cînd te văd sărînd în picioare, mai că mă minunez că nu șchiopătezi și tu asemenea celui_lalt temnicer.

Stă culcată Sara, iar trupul ei brun, de șarpe, nu este acoperit decât de o rochie largă și pestriță și de un pieptar deschis, un bolero — cum i se spune —, pe care singură și l-a făcut. Stă culcată, iar buzele-i roșii sînt prea pline și ochisorii negri sînt parcă niște văgăuni. Și uitîndu-se la el spune :

— Astfel gîndești tu uneori. Iar eu aș fi în stare uneori să te urăsc, așa cum îi urăsc pe toți din țara asta și din banda ta.

— Chiar ai putea să mă urăști cu adevărat ? întrebă el.

Ea scutură numai din cap, aproape imperceptibil, astfel încît el nici nu a băgat de seamă. Ori n-a văzut într-asta semnul aprobării. Astfel încît își repetă întrebarea.

— Îi urăsc, mărturisește ea. Urăsc poporul ăsta de neciopliți și de necopți la minte. Urăsc țara asta friguroasă, norii joși și burnița. Urăsc aceste drumuri, noroioase și crucile de piatră pe care Cristos stă răstignit, cu mîinile bătute în cuie, și stropi de sînge închipuiți tot stau să cadă. Îi urăsc pentru că se uită la noi, țiganii, ca la niște vagabonzi. Ori, dimpotrivă, noi sîntem un popor de regi. Știai că mai demult n-am fost învinuiți numai de vrăjitorie, dar și de canibalism ?

— Chiar ai fi în stare să mănînci carne de om ? întreabă el rîzînd.

Și stînd așa culcată, Sara își scutură din nou căpșorul brun pe care-l ține sprijinit în mîinile subțiri și pline de inele. Tot iute și imperceptibil dă și-acum din cap. Înguști, întunecați și adînci îi sînt ochii. Și zîmbetul de pe buzele-i prea pline ce se încrețesc puțin la colțurile gurii ar putea prea bine să fie și-un zîmbet diabolic...

— Da, poate m-aș încumeta să mănînc și carne de om, spune ea zîmbind răutăcios. Rîsul ei disprețuitor devine provocator. Alintul și neliniștea din ochii ei înguști și întunecați încep să-l înfioare.

— Taci, spune Jan de Lichte... Nici n-a trecut prea mult de cînd a trebuit să îndur tot felul de cazne infernale și acuma vrei din nou să mă înfior de groază.

— Dar eu tot am să spun, strigă Sara furioasă. Tot am să strig și am să urlu în nopțile cumplit de liniștite, și vocea mea o să răsunе peste pajiști, peste cîmpuri și mlaștini. Am să urlu chiar dacă nu vrei, nu poți să as-

culți. Am să urlu și am să spun ce au făcut ei poporului nostru. Am să le spun urlînd cît îi urăsc de mult. Și deodată, gîfiind de atîta zbucium, cu mîinile cu care pînă acum a făcut tot felul de mișcări necontrolate, își smulge pieptarul de pe ea.

Dar nu mai poate să-și facă mărturisirea, căci scara pe jumătate putrezită a început să scîrțîie sub greutatea pașilor și în oblonul nevopsit bate cineva... bate așa cum o fac anumiți membri ai bandei, necunoscuți celor mai mulți, care au ca sarcină să se țină scai pînă și de cei mai credincioși bandei.

— Intră ! strigă Jan de Lichte. Intră, cerșetor necunoscut, intră, prieten de taină ! Și cea care intră este o femeie necunoscută, cu părul încărunțit și trupul plin de coji. O necunoscută, o cerșetoare de pe drum.

— Vine Embo ! spune ea. Și apoi, femeia uscățivă, necunoscută, nenumită, pleacă mai departe. O ființă molcomă, una dintre femeile și copiii care sînt pentru el ca niște umbre șoptitoare... care, zi de zi și ceas de ceas, îi urmăresc și îi iscodesc chiar și pe cei mai buni prieteni ai lui, o urmăresc și o iscodesc chiar și pe nevasta lui. Nici n-a plecat bine femeia că se și aud din nou bătăi la ușă, la care el strigă dinăuntru :

— Intră, Embo... vino să mă vezi în noua mea temniță ! Fără să scoată o vorbă, secretarul și vistiernicul, organizatorul bandei, care cunoaște orice secret și știe tot, astfel încît fără el banda s-ar nărui se așază. Care știe tot... în afară de faptul că și el este supravegheat și că de aceea i-ar fi cu neputință să facă în așa fel încît să se destrame banda. Se așază și se uită în tăcere la fața slăbită a lui Jan de Lichte.

— Vorbește ! spune Jan.

Dar Embo tace, aruncîndu-și doar o privire iute înspre Sara, înspre sămînța asta de drac din Egipt care stă tolănită pe pătură, cu merișoarele aurii ale sînilor dezvelite, cu ochii negri ca niște măsline ațintiți asupra lui, în așteptare.

— E Sara, poți să vorbești pe față ! spune Jan.

Și Embo vorbește. Din cap, care e singurul registru de încasări, scoate la iveală cifre și fapte de nimeni cunoscute, pe care numai el și cu Jan de Lichte trebuie să le știe. Dar, după cum se spune, carnea este slabă. Și în

clipa asta, Jan de Lichte nu are curajul să-i spună Sarei să plece. Și Embo spune secretele. Dar în ochi îi joacă lumina unui zîmbet tainic, căci limba pe care o vorbește este... argoul pungașilor !

Sara ascultă aceste sunete străine pentru ea și pentru a nu știu cîta oară își dă seama că lumea se uită la rasa ei ca la o rasă de cîini ; rasa țigănească în care nu trebuie să te încrezi nicăieri și niciodată. Și ura ei se aprinde, arzînd cu flacără pîlpîitoare, și plină de mînie se răstește la Jan de Lichte. Furioasă, începe și ea, la rîndul ei, să îi vorbească în țigănește :

— Rețeaua noastră ajunge pînă și-n Franța ! spune Embo. Nici unul din carele greu încărcate nu mai trece prin pădurile Flandrei și nici chiar prin cele ale Valoniei fără ca mai înainte să se fi cumpărat de la noi un permis de liberă trecere. Ei au dobîndit cu bani o țidulă ce adeverește plata taxei către bandă și, deci, pot fi lăsați să treacă nestingheriți. Marile gospodării țărănești plătesc tribut, un procent din venituri. Negustorii și toți cei care pornesc la drum cu bani asupra lor au fost de mult în-genuncheați și plătesc o parte din cîștigurile lor.

Însă plină de furie că în prezența ei se vorbește o limbă pe care ea nu o înțelege, Sara își încleștează degetele subțiri ca niște bețișoare, își înfige unghiile adînc în carne. În furia ei, își strivește sîinii mici și arămii.

— Nu asculta la bolboroseala asta ! țipă ea. Pot să-mi închipui despre ce-i vorba, despre banda asta neghioabă, despre muierile astea ticăloase și hămesiții ăștia care tot timpul nu zămislesc altceva decît niște piperniciți. Las' să moară babele astea, și-așa nu sînt bune de nimic. Cu mult mai bine ar fi dacă ai întemeia o altfel de bandă... una care să curețe lumea de toate babele astea.

— Uită-te la mine ! strigă ea în țigănește. Numai eu prețuiesc ceva. Împreună putem să dăm foc lumii din toate părțile. Jaf și omor și pîrjol, așa cum s-a zis despre strămoșii mei. O să-i sfîrtecăm și o să-i înfulecăm !

Și acum urlă ca scoasă din minți. Ce spune nu mai are nici o formă, din cuvintele ei n-au mai rămas decît niște sunete sălbatice, astfel încît Embo nu se mai poate face înțeles și trebuie să tacă.

— Noi împreună, tu și cu mine... abia asta va fi cu adevărat banda lui Jan de Lichte. O bandă făcută din

noi doi, care omoară, pîrjolește și bea sînge de om. Calcă în picioare gîngăniile astea, strivește-le. Da, omoară-le acum, cît sînt aici !

Și se încolăcește în jurul lui. Ochii ei negri rătăcesc peste fața lui tinărară și slăbită. Și murmurîndu-i cuvintele ei țigănești în ureche, în cele din urmă îi prinde urechea între buzele ei roșii și cărnoase.

Și în vremea asta, Embo continuă să vorbească liniștit în limba pungașilor. Limba pungașilor, limba țiganilor... ceartă și luptă și vrajbă, o sumedenie de instincte sălbatice ce se războiesc între ele. De fapt, e cam mult pentru unul care de-abia a scăpat de chinurile torturii înfiorătoare, de călăi, de cei care i-au ars carnea cu fierul roșu și au făcut să-i țîșnească sîngele de jur împrejur. Doar în liniște și pace, în freamătul pădurii, hrănindu-se simplu și sănătos, s-ar putea pune acum din nou pe picioare. Ca să poată fi din nou Jan de Lichte cel dinainte, vioi și bine dispus.

Dar ia ascultă... Embo încă mai dă raportul, cînd în oblonul nevopsit al coviltirului bate din nou cineva. Din nou este una dintre ființele acelea molcome, una dintre acele umbre șoptitoare umblînd prin întuneric, care aduc o veste și iarăși dispar. Ea vine să-i înștiințeze de sosirea Mariekei Bleecker.

— Dar mai înainte am să-ți spun altceva, spune ea. Ceva ce am auzit pe drum. Pe drumul de la Aelst la Gent, Merișor a sărit cu cuțitul la o femeie că să-și facă poftele cu ea.

Și auzind una ca asta, Sara izbucnește în rîs. Ha, asemenea lucruri pofteste să vadă ea întîmplîndu-se. Ce rost are mila asta neghioabă, ce rost au discuțiile astea nesăbuite despre împărțirea prăzii și organizarea a tot felul de fleacuri. Dar s-auzim mai departe ce s-a întîmplat cu Merișor, cel care umblînd cu un cuțit în mînă siluiește niște femei nevinovate.

— Ha, ia spune, spune dacă a avut noroc cu... poftele lui ?

Și se tăvălește de rîs, în timp ce ochii înguști ce scăpără scînteii în bezna adîncimii lor, îi sînt ațintiți la aducătoarea de vești...

Dar femeia nici nu se gîndește să-i răspundă. La urma urmei, ce legătură are Sara asta cu ea și cu treburile ei ? Și spune ce crede ea de cuviință că merită să fie spus :

despre Marieke Bleecker care trebuie să apară din clipă în clipă și care vrea să vorbească cu el despre Tincke și ceilalți uneltitori.

Și toate aceste lucruri năvălesc peste Jan de Lichte, și fără vrerea lui, îl tîrăsc cu ele. E ca un bolovan ce se rostogolește, un bulgăre de zăpadă ce se prăvălește la vale și se face din ce în ce mai mare. Un puhoi, un vârtej în care a fost prins și care acum îl smulge irezistibil cu sine.

A fost o vreme în care se părea că banda întemeiată de el asculta doar de glasul voinței lui. Dar acum se dovedește că un bolovan poate fi împins la vale, dar nu mai poate fi oprit atunci cînd, tunînd și bubuind, se prăvălește în adîncul prăpastiei. Poți întemeia o bandă, dar nu poți s-o ții în frîu atunci cînd mai bine de o sută de mii de oameni sînt gata să i se alătore. Treizeci de mii în Brabant, șaizeci de mii în cele două Flandre... atîția în Franța de Nord, în Zeeland, în Valonia. Asta nu mai este o bandă, este ca un torent ce crește fără încetare, e ca și cum s-ar fi surpat toate digurile și valuri de apă spumegînde s-ar revărsa peste maluri cu vuiet asurzitor. În cîteva zile asta nu mai este banda lui Jan de Lichte, ci o răscoală generală, poate o revoluție.

Da, acolo în zare, chiar în Franța, lumea e în fierbere ca și pe aici, au și început să bată tobele ce vor însoți cu tactul lor marșul mulțimii. În vreme ce aici o femeie din bandă îl înjunghie pe unul dintre soldații lui Ludovic al XV-lea, poporul Franței va fi în curînd gata să-l descăpătîneze pe Ludovic al XVI-lea.

Bat tobele, se ascut pumnalele, se încearcă chipiile roșii. Nu este Jan de Lichte, care a întemeiat o bandă, sînt vremurile, ce nu mai pot să aștepte : cei treizeci de mii de cerșetori în Brabant, cei șaizeci de mii de cerșetori din Flandra, asta înseamnă tot atîtea spice ce se coc pentru o recoltă nouă.

Bat tobele — *battez le tambour van dirre dom deyne, battez le tambour des gueux* — și ei, Jan de Lichte, nu este în stare să dea nici cea mai mică întorsătură cursului istoriei. Ea, Sara, nu are puterea să-l oprească pe Jan de Lichte. Ea poate fi în stare doar să-l îmboldească să devină și mai crud... să ceară de la el, dacă și așa nu se mai poate dezbăra de bandă, să o folosească, să abuzeze de ea

pentru a face din ea un instrument în slujba crimei și desfrîului.

Dar ia ascultă, cineva bate în oblon. Marieke Bleecker a și sosit. Marieke Bleecker, un copil, o fată de nici trei-sprezece ani, cu ochi minunați, o fundă roșie în păr și îmbrăcată într-o rochiță soioasă și zdrențuită ce stă strînsă pe ea, asemenea scoarței copacilor tineri. Vrea să-i vorbească despre Tincke și ceilalți care au fost să dea spargeri în ținutul Tieghem. Și atunci dă cu ochii de Sara din ai cărei ochi încă n-au dispărut imaginile morții și ale groazei, de ale cărei buze încă mai atîrnă sunetele bestiale, frazele sacadate ce înfloriseră acolo ca niște flori otrăvitoare.

Marieke vrea să vorbească cu Jan de Lichte între patru ochi. Ea cere ca Sara să dispară pentru o clipă. Și ura Sarei se întetește tot mai mult.

— Auzi ! țipă ea în țigănește... Auzi, trebuie să plec. Un copil vrea să vorbească cu tine și, gata, trebuie să plec. O, spune o vorbă, una singură, și acuma sar la ea, cu pumnii și picioarele o izbesc !

Ținîndu-și bustul arămiu și gol aplecat și întinzîndu-și brațele ca pe niște șerpi, chiar se tîrăște spre Marieke Bleecker.

— Vorbește, Marieke ! spune Jan.

Marieke Bleecker îl țintuiește cu ochii ei cei minunați. Și în spatele chipului ei de copil, al măștii ei de copil, se ascunde femeia din ea, care iubește.

— Trebuie să vorbesc numai cu tine, repetă ea. Și în vreme ce cu masca ei de copil se uită drept în ochii lui, din colțurile ochilor urmărește fiecare mișcare a celeilalte femei.

— Îți poruncesc să vorbești, spune Jan de Lichte.

Și ea rămîne neclintită în încăpățînarea ei și mai spune o dată că este vorba despre lucruri ce nu se pot spune decît între patru ochi.

— Atunci, ieși puțin, Sara ! spune Jan de Lichte.

Și iată, sare în sus de parcă ar fi mușcat-o o viperă, această Sara. Își deschide și închide pumnii... asemenea unui păianjen care cuprins de o furie neputincioasă își desface și-si strînge picioarele-i scîrboase atunci cînd este alungat cu un băț din pînza lui. Își deschide și închide

pumnii de parcă ar fi frunzele acelor plante carnivore otrăvitoare cînd le scapă prada. Sare-n picioare ca o viperă încolțită.

— Plec, şuieră ea. Plec, dar pentru totdeauna. Și de acum încolo am să te urăsc și pe tine.

Și sfîșiindu-și rochia, smulgîndu-și de pe ea rochia cea pestriță și bogat înflorată, goală, ea deschide cu o smucitură oblonul coviltirului și aleargă afară, în burnița ce se cerne peste șatră.

Marieke Bleecker nu se așază. Ridică de jos rochia ferfenițită și ia în mînă și boleroul și le pipăie pe amîndouă așa cum numai femeile sînt în stare să pipăie niște haine. Și apoi, fără să-i pese de nimic, aruncă toate astea deoparte și se întoarce spre Jan de Lichte. Spre un Jan de Lichte care o privește ironic.

— Marieke Bleecker, nu cumva ești geloasă ? întrebă el ironic.

Și, fără să facă vreun gest, Marieke Bleecker răspunde aproape în șoptă :

— Da, sînt.

— Asta era ceea ce trebuia să-mi spui între patru ochi ?

Și după ce își vine din nou în fire, stînd mai departe în picioare, de parcă ar fi un soldat în fața generalului său, ea răspunde :

— Nu, între patru ochi trebuia să-ți spun că Pieter țiganul a fost la Tieghem împreună cu Tincke, că acolo au jefuit și că au împărțit prada între ei. Trebuia să-ți spun între patru ochi că Adriaen țiganul a jefuit în Meulebeke și că acolo au făptuit cele mai rușinoase lucruri... lucruri pe care tu în nici un caz nu le vrei. Și tot între patru ochi trebuia să-ți mai spun că sora lor, Sara, care stătea culcată lîngă tine, întorcîndu-se de la Aelst la Oordeghem, a stat de vorbă cu un omuleț sfrijit, căruia i se spune Bruxezezul și care vrea să o înduplece să facă din banda ta o clică de ucigași.

— Marieke Bleecker; ia seama ! răcnește Jan de Lichte... Nu vreau să mă minți din pricina geloziei !

— Cheam-o înapoi, răspunde Marieke Bleecker cu o voce calmă.

Și Jan de Lichte deschide repede oblonul și-o vede pe Sara lângă foc, tot goală, cu merișoarele aurii ude și strălucitoare din pricina burniței. Ținându-și drept căpșorul brun, ea se întoarce.

— Ei, ce e ? întreabă ea de sus.

— Tu, Sara, în drumul tău de la Aelst la Oordeghem, ai vorbit cu un ins oarecare, căruia i se spune Bruxelezul... și a vrut el să te înduplece să faci din banda noastră ceea ce mi-ai propus tu adineauri ?

— Da, așa a făcut, spune ea. Era mic, uscat și piper-niț, dar cu mult mai mult bărbat decât tine. El mi-a spus că vrea să treacă toată Flandra prin foc și sabie, să jefuiască castelele, să dea foc la biserici...

— Marieke Bleecker, spune Jan de Lichte... Caută-l pe omulețul ăsta sfrijit căruia i se spune Bruxelezul. Isco-dește-l zi și noapte, căci vreau în sfârșit să aflu din ce iad a venit scorpionul ăsta și ce isprăvi spurcate vrea el să pună pe seama bandei.

XI [ÎN PĂDUREA RASPALJE] Unde cititorul se apropie de punctul culminant al acestei cărți : o petrecere cum lui Breughel nu i-a fost dat niciodată să vadă, un trai de huzur cu gogoși, plăcinte și pilaf. Unde se prorocește și fericire, dar și nenorocire. Această prorocie aruncă o umbră neagră peste întreg desfrîul petrecerii.

Cine ne-a spus că în pădurea Raspalje va fi o petrecere, nu știm... poate a fost un pribeag jerpelit de pe drum, un cerșetor schilod. Poate o cerșetoare tinărară și necunoscută, ori poate a fost doar vîntul ce suflă peste șesurile Flandrei, aducînd cu el deja ceva din mirosul de gogoși și napolitane. Poate au fost chiar păsările speriate ce s-au înălțat cu țipăt din adîncimile pădurii Raspalje atunci cînd au văzut că într-un luminiș se așază corturi și se înjunghie un porc.

Și fără să mai stăm mult pe gînduri, ne și îndreptăm spre pădurea Raspalje. Trebuie s-o luăm pe drumul pustiu ce duce de la Grimminge la Geeraerdsberghen. Un drum șerpuint, în cea mai mare parte a lui, prin pădurea deasă Brekel, o prelungire a uriașei și întunecoasei păduri Raspalje, care acum — sîntem în anul 1749 — acoperă aproape toată Flandra de Sud.

La o cotitură, umbrît pe de-a întregul de acoperișul des de frunze, vom zări în curînd hanul lui Schele Steven. Cînd vom pași înăuntru, acesta se va arăta cît mai slugarnic cu putință, va fi ca o adevărată icoană a nevinovăției... și-i va înjura de mama-focului pe toți hoții și pungașii care primejduiesc aceste păduri, aceste șosele și chiar și hanul lui.

Dar se va feri să adauge că hoții și bandiții ăștia sînt clienții lui cei mai buni. Și că nu de mult propria lui pivniță a fost mărită, i s-au făcut coridoare lungi și largi și bolți de piatră, care să poată adăposti unul dintre cele mai mari depozite ale bandei.

Acum, în clipa în care ne apropiem de hanul lui, cineva merge cu câțiva pași înaintea noastră. Este un bărbat ur-suz, cu mers greu și legănat. Dar noi nu ne grăbim să trecem de el și să intrăm în vorbă cu el. Ei bine, este Francies Meulenaere, matahala cea posacă, cel mai mare bandit din câți există cale de câteva poște. Și, cale de câteva poște, asta vrea să însemne ceva... acum când trecem prin pădurea Brekel, care-i o pădure deasă, și ne putem aștepta să dăm la tot pasul de o sumedenie de lepădături.

A dat și el cu ochii de han. Și, legănându-și trunchiul, se îndreaptă spre ușa hanului, unde vrea să mai răsuflă puțin și să bea un ulcior de bere. Dar iată, la o ferestruică dintr-un perete lateral se ivește capul unui bărbat care urmărește cu atenție orice mișcare de pe șosea. Este Lieven Faviel.

— Hei ! strigă Lieven. Și cu o mișcare iute de mână, îi dă de înțeles lui Meulenaere că în nici un caz nu trebuie să intre pe ușă.

— Mai bine vino pe aici ! îi face el semn cu mîna. Și în clipa în care Meulenaere ajunge în dreptul ferestrei înguste a odăii de deasupra pivniței, Faviel spune :

— În han sînt oameni cu care noi nu avem nici în clin nici în mîneacă !

Meulenaere intră în cămăruța de deasupra pivniței și-și smulge dintr-o dată căciula de pe cap și o aruncă cît colo într-un colț. Nu din politețe își descoperă capul. De fapt, n-are nimic pe el care să nu-l stînjenească. Cămașa e descheiată și îi flutură la gît, astfel încît pieptul lui butucănos și păros rămîne descoperit. N-are pe el decît cămașa și o pereche de pantaloni legați cu o sfoară. De sfoară atîrnă un cuțit. Și mai mult nu-i trebuie matahalei posace ca să răzbească în viață.

Un bandit, spuneam. Dar asta nu corespunde într-un totu realității : el mai păstrează încă ceva de om primitiv, un trup necioplit și acoperit cu păr des, iar înlăuntrul acestuia un spirit preocupat doar de autoconservare.

— Ceva noutăți ? întreabă el tare și răstit.

Și Faviel, ducîndu-și degetul la gură, îl roagă să se uite prin ferestruică și să supravegheze șoseaua. El în-

suși vrea să se uite mai întâi pe gaura cheii de la ușa ce dă spre crîșmă.

— Înștiințează-i pe cei ce vin în pădurea Brekel, spune el. Lămurește-i că e mai bine să ocolească hanul.

Dar Meulenaere îl întreabă dacă nu cumva nu este în toate mințile :

— N-am altceva de făcut decît să le arăt drumul la niște babe ?

— Știi că în ultimele zile grupul lui Tincke a crescut peste măsură ?

— Puteam oricînd să-mi închipui că mai devreme ori mai tîrziu Tincke îi va avea pe mulți de partea sa ! răspunde Meulenaere.

Apoi, în cămăruță se lasă tăcere pentru mai multă vreme. Meulenaere scuipă prin fereștrua deschisă și zice apoi :

— Pot să-ți spun ceva ?

Și apoi se uită fix pe fereastră, așa de mult, încît Faviel crede deja că de fapt Meulenaere n-are să-i spună absolut nimic.

— Îți spun eu că mulți s-au săturat să mai facă jocul bandei. Ieri au fost Pier Putte, Tincke și ceilalți. Azi s-au mai adăugat vreo cîțiva, iar mîine-poimîine poate vom fi și noi printre ei !

— Ce ? Și Lieven Faviel sare în picioare.

— Hai, nu face pe prostul, răspunde Meulenaere. Am zis și eu așa. Nu vreau să spun altceva decît că vor mai urma încă mulți. Și asta nu este greșeala mea.

— Nu ? Atunci a cui greșeală ? întreabă amenințător Faviel.

— Îți mai zic o dată că n-are nici un rost să fac pe prostul, răspunde Meulenaere. Chiar dacă, să zicem, tu vei fi și întors de mult spatele bandei, eu tot voi fi unul dintre cei mai buni prieteni care să îndrăznească să-i spună adevărul. Eu unul i-am spus de mai multe ori părerea mea, dar eu sînt un bandit... pe mine nimeni nu mă ascultă. Închide-i gura pe vecie lui Tincke, i-am spus... dă o pildă și nimeni n-o să mai cîrtească niciodată în bandă. Dar nu, un fel de opoziție trebuie să existe, a zis el. Și acum vezi unde ajungem cu toată opoziția asta. Dar acum a venit clipa să lămurim lucrurile. I-am tot spus că

e prea cumsecade, prea cinstit, prea bun la inimă. Sînt oameni care iau astea drept virtuți frumoase, dar eu nu prea cred în ele. El este căpetenia unei bande și nici măcar nu este un bandit... cine a mai auzit una ca asta ? Dacă l-ar ademini pe Tincke ăsta într-un loc mai retras și l-ar scurta de-un cap, asta ar fi o lecție. Și dacă el însuși nu vrea să săvîrșească nici un omor, atunci nu trebuie decît să deschidă gura... sînt în bandă destui „bandiți“ care ar face asta în locul lui.

— Am auzit că și un oarecare Jan de Vriese s-ar fi jurat să-l omoare pe Jan de Lichte ! spune acum Faviel. Și ăsta pare să fie cu totul altfel decît Tincke. Nicidecum o mîță pe care să poți pune mîna fără mînuși !

— Ptiu ! spune Meulenaere, matahala cea posacă... Ptiu ! Și scuipă plin de dispreț într-un colț al camerei. O să-i spun asta încă o dată cînd o să dau cu ochii de el ! Pe unde o fi acum ?

— Uite-l aici ! Și Faviel îl lasă pe Meulenaere să se uite și el pe gaura cheii.

Meulenaere abia a apucat să arunce o privire că și vrea să deschidă ușa și să năvălească în crîsmă. Dar Faviel îl oprește rîzînd.

— Stai cuminte, spune el... Jan de Lichte n-are nevoie de nici un ajutor atîta vreme cît se află în compania prefectului din Velsiecke și a primarului din Strijpen !

Și apoi Meulenaere se uită din nou în crîsmă și dă din cap îngîndurat.

— Uită-te ! spune el. Întocmai cum îți spuneam : prea cumsecade, prea cinstit, prea bun la inimă... și pe deasupra un șugubăț. Știai că în anii tinereții lui Jan de Lichte era numit „Flușturisticul“ ?... bufonul, farsorul care cu poznele lui era în stare să facă să rîdă un sat întreg. Acuma vezi și tu că el tot asta e și va fi mereu. Dar cum a ajuns în tovărășia paiațelor astea ?

— Stăteam aici să te așteptăm, spune Lieven Faviel. Pe tine, ca și pe Ysenbaert și Vagenende, căci el tocmai vrea să vorbească cu voi despre Jan de Vriese. Și el era de părere că e cazul să se intervină cu brutalitate. Dar nu voia să înceapă înainte de a fi stat de vorbă cu voi.

— Cu mine nu trebuie să stea de vorbă, îl întrerupe Meulenaere. Mai bine să-mi poruncească... să-mi spună :

cutare și cutare. Și după cinci minute cutare și cutare își vor da ultima suflare.

— Bine, dar nu mă mai întrerupe ! se roagă Faviel. Așadar stăteam în așteptare, cînd am auzit că cineva vine la han. Am auzit ușa deschizîndu-se și am crezut că ai fi tu...

— Crezi ceva mai puțin și dă-i drumul mai repede ! bombăne Meulenaere.

— Ei bine, așadar sosiră oaspeți și voiam deja să intru în crîsmă, cînd Schele Steven, palid ca moartea, a venit să ne roage să nu ne arătăm fața. I-am văzut ochiul șasiu coborîndu-se într-o plecăciune adîncă în fața prefectului din Velsiecke și a primarului din Strijpen. Și cum stăteam eu așa uitîndu-mă prin gaura cheii, Jan de Lichte m-a împins repede deoparte și nici nu apucasem să scot o vorbă că el și ajunsese în crîsmă. M-am repezit iarăși la gaura cheii și uitîndu-mă la tot teatrul ăsta îmi venea să pocnesc. Nu se încumetau să scoată nici o vorbuliță, iar Jan îi tot îndemna să-și bea berea, astfel încît amîndoi sînt deja beți turtă. Prefectul era cît pe ce să înnebunească tot căutîndu-și tricornul pe care stătea așezat, și fiindcă nu l-a putut găsi nicăieri l-a luat pe cel al primarului.

Meulenaere dă din cap.

— E prea șăgalnic. Prea flușturistic. După părerea mea, el nu-i banditul pe care o bandă ar trebui să-l aibă în fruntea ei.

Și uitîndu-se din nou pe gaura cheii, vede cum prefectul și primarul pot în sfîrșit să se urnească din loc, braț la braț, jefuiți de arme și de distincțiile lor strălucitoare, cu un omuleț din cretă desenat pe spate. Le e o groază de moarte de bandiții care, după cîte le-a spus Jan de Lichte, se află prin pădurea Brekel. Și prefectul, cherchelit deja, bolborosește cum că el, hîc, îl va apăra, hîc, pe primar.

Apoi Jan de Lichte se întoarce rîzînd în cămăruță. Dar Meulenaere nu-i răspunde la rîs.

— Ești un măscărici, Jan de Lichte... dar un măscărici nu se află în fruntea unei bande, ci se vîntură pe la bilciuri și-i face pe toți să rîdă.

Și Jan de Lichte se oprește în prag, zîmbetul de pe față i se stinge și în ochi începe să licărească o lumină galbenă, trădătoare. Se uită întrebător la Faviel.

— Tincke, Jan de Vriese ăsta... și acuma și el, Francies Meulenaere ?

Din locul în care stă, Meulenaere scuipe pe fereastră.

— Nu, eu nu, spune el tare. Dar eu știu un lucru, și anume : eu știu că banda se schimbă. Banda devine ceva ce nici unul dintre noi nu a putut să întrezărească. Ea se mărește, poate prea mult pentru a mai fi în stare de ceva. Și nimeni dintre noi nu poate interveni în vreun fel. Și dacă nu mai putem hotărî care va fi mersul bandei, atunci noi înșine trebuie să ne schimbăm, să ne supunem bandei. Și tu, Jan de Lichte. Tu, dacă vrei să rămîi bărbatul cu numele căruia a fost botezată banda, atunci trebuie să-i sucești gîtul flușturisticului din tine.

Lui Jan de Lichte nu-i place să audă că, din cînd în cînd, i se mai spune „Flușturisticul“. Dar el pricepe că Meulenaere, care este o brută și un bandit, vrea să-i spună cîteva adevăruri crude. Și ochii încep să-i rîdă iarăși, veseli.

— Așa, și-atunci ce-mi lipsește pentru a putea stăpîni banda ?

Și Meulenaere spune cu voce tare, uitîndu-se drept în ochii lui :

— Tu nu ești un bandit. Asta-i tot ce am să-ți spun. Cei mai înalți copaci din pădure nu pot viețui decît dacă le iau tuturor celorlalți copaci lumina și aerul. Știu asta, căci eu cunosc pădurea ca pe propriile mele buzunare. Cel ce nu tace, cel ce nu se supune, acela trebuie lichidat... Trebuie înlăturat !

— Tocmai împotriva acestui lucru luptăm noi, spune Jan de Lichte puțin obosit.

— Da, împotriva acestui lucru luptăm... tu, cel puțin, spune Meulenaere. Dar nu vei reuși dacă nu ești un bandit pe măsura celor în mijlocul cărora te afli. Numai dacă este puternică banda va putea face față forțelor ce vor s-o nimicească. Și va fi puternică numai dacă în fruntea ei se află un tiran.

— Vezi tu în mine un copoi, un ucigaș care să dea tircoale peste tot ca să le facă de petrecanie tuturor celor

care nu se dau imediat de partea lui ? întreabă Jan de Lichte.

— Nu, nu văd așa ceva în tine, ți-am și spus-o, răspunde Meulenaere... Tocmai asta nu-mi place la tine. Însă, la urma urmei, nu trebuie să dai tu însuși tîrcoale... ai destui prieteni care vor s-o facă. Cu Jan de Vriese ăsta trebuie făcut ceva, pentru că prin el grupul lui Tincke devine prea puternic, pentru că el și-a jurat să-ți facă de petrecanie ! Ei bine, spune...

Și Meulenaere nu-și termină vorba. După părerea lui, cît a spus ajunge. Și Jan de Lichte spune, bravînd puțin, că tocmai de aceea s-au întîlnit aici, în camera lui Schele Steven, înainte de a pleca spre pădurea Brekel.

— Nu vreau să se spună mai tîrziu că am înlăturat niște oameni doar pentru că aveau ceva împotriva mea.

Dar acestea sînt vorbe prin care el nu urmărește altceva decît să se lege singur la ochi. Nu-l poate convinge nici pe Lieven Faviel, nici pe Meulenaere. Din cuvintele lui au priceput prea bine că nu se poate hotărî să ucidă atunci cînd este vorba de niște inși care au făcut parte odată din bandă. El nu poate să spună pur și simplu : omoriți-i pe cutare și cutare. Ca și cum ar vorbi despre niște copaci din pădure care trebuie tăiați. Nu, orice s-ar fi întîmplat, cu toate că nu prea se simte în apele lui atunci cînd i se spune — și adevărul doare, la auzul adevărului nu te simți în apele tale — că tot mai are ceva de flușturistic, el a rămas totuși măscăriciul de mai înainte care nu a vrut altceva decît să facă din toată adunătura asta un cerc de prieteni devotați și să le fie căpetenie.

Dar Flandra înfometată cere deja ceva mai mult decît atît. Este gata să se răscoale. Este gata să smulgă haosului o altă viață, o viață nouă.

— Hai, gata ! spune Jan de Lichte, puțin obosit. Sîntem așteptați în pădurea Brekel și noi stăm aici ca și cum am fi înmormîntat pe cineva.

Și atunci ei intră în pădurea Brekel. Chiote îndepărtate, chiar și muzică, strigăte urmate de hohote ascuțite de rîs se pot auzi din ce în ce mai limpede. Și-apoi dintr-o dată au și ajuns la marginea unui luminiș unde petrecerea este în toi.

Pana nu știe ce să descrie mai întâi. Toate aceste sunete, atât de neobișnuite în pădurile în care altfel domnește o liniște de moarte, toată această zarvă, cîntecele, muzica țipătoare... ori poate oamenii și corturile lor, mirosul de friptură și colaci, dansatorii chiuind și sărind într-o roată largă ori țopăind unul în spatele celuilalt într-un șir lung. Nu, e prea mult deodată : înțelegem că aici își va afla această carte punctul ei culminant.

Am fost asemenea unor călători în acest ținut al Flandrei anului 1749. Am cutreierat șesuri mohorîte unde gospodăriile țăranilor zăceau pustiite și roadele cîmpului fuseseră distruse. Am mers pe drumuri pustii și nesigure, am trecut pe lângă spînzurători și pe lângă roata mare a unui bilci. Am trecut prin orășele cufundate într-o tăcere de moarte în care ți-era teamă să mai și respiri.

Dar acum am atins punctul culminant. Pe neașteptate vedem în fața noastră mișcare și culoare, auzim zarva petrecerii. Pentru prima și ultima oară nu trebuie să ne tînguim și să ne folosim de culori sumbre. Nu, aici totul e cîntec și culoare. Intrăm în lumină și ne și împiedicăm de un butoi de smoală. Asta înseamnă că petrecerea și chiotul vor ține toată noaptea... și că se va aprinde smoala de îndată ce se va lăsa întunericul. La lumina roșietică și fantomatică, aruncînd umbre ciudate și lungi, vor fi asemenea unor diavoli urlînd. Și oare, acești desfrînați și proscriși, nu se aseamănă ei cît de cît unor diavoli ?

Dar mai înainte ca noi să ne putem hotărî să înfățișăm toate astea, altceva, ceva cu mult mai tulburător, ne atrage privirea. Chiar în fața noastră, între două corturi în care se împarte bere spumată oricui are chef să țină în mînă o ulcea, se petrece ceva ce nu i-a fost dat lui Breughel să vadă niciodată. În acest loc s-au adunat toți schilozii, toți ciungii și ologii. Aproape de glia Flandrei și-au tîrît zilele, aproape de glie s-au zorit spre orice loc de pelerinaj ori bilci, și-au scos la vedere cîoturile mîinilor și ale picioarelor, cirjele și cărucioarele de lemn.

Acum, în clipa asta, s-au strîns toți laolaltă. Pentru prima dată în viața lor s-au unit ca să uite de tînguirea pelerinajelor. E sărbătoare. Ei, pociții, dezmoșteniții și oropsiții soartei, care au trăit cu resturi și cu puținul ce

l-au primit de pomană, sînt acum stăpîni. Aici stăpînește banda lui Jan de Lichte. Și ei fac parte din banda asta.

O femeie, o cerșetoare încă tinăra, le-a adus schilozilor strînși laolaltă ulcele cu bere spumată, și unul dintre schilozii face o săritură iute și ajunge cu fața sub rochia tinerei cerșetoare. Rîde și ea în hohote. Și încurajat de asta, un alt schilod dă și el tîrcoale, tîrîndu-se în cîrjele lui scurte și țîpînd tot timpul ca un apucat, și-l urmează pe cel dinaintea lui. Apoi vine unul care își tîrăște zilele într-un cărucior. Și toți se țin după cerșetoarea cea tinăra și fac roată în jurul ei. Și ea, în mijlocul lor, bate din palme, cîntă și dansează. Ridică puțin rochiile și cîntă un cîntec în timp ce schilozii țopăie mai departe în jurul ei, tot mai sus își ridică rochia în timp ce cîntă, tot mai mult își saltă picioarele deasupra capetelor schilozilor care se strecoară printre ele.

Și mai apoi, ca un fundal al acestui neobișnuit tablou, demn de penelul lui Breughel, auzim muzica țipătoare a țiganilor, care sînt și ei de față. Se aud și țambalele, tobele și tamburinele lor.

Și ori încotro ne îndreptăm privirea, vedem bărbați și femei care, sătui de mîncare și băutură, s-au culcat în iarbă... și-au dat drumul la cureaua ori și-au tras rochia peste cap, toropiți de amețeală. Ceilalți nu aruncă nici măcar o privire înspre acești nevolnici. Mai departe, ei petrec pînă vor pica din picioare, și asta nu se va întîmpla nici azi și nici în noaptea următoare.

În programul serbării a fost anunțată și nunta unei cerșetoare de aproape șaiszeci de ani, al cărei bărbat a fost spînzurat nu demult în Gent. Dar este deja al doilea bărbat al ei care a fost spînzurat. Și o dramă ce se tot repetă se transformă cu timpul într-un ritual. Pentru Jooskens Mie, cerșetoarea cărunță, asta începe să semene cu un spectacol, cu o piesă de teatru.

Și acum Jooskens Mie este cam amețită și nu mai știe prea bine care bărbat a fost de fapt spînzurat la Gent. Umblă prin șatră de colo-colo și întreabă cine este cel de-al treilea care vrea s-o ia de nevastă.

— Cine vrea să se însoare și să fie spînzurat? întreabă ea. Căci în mintea ei rătăcită cele două lucruri sînt inseparabil legate. Și atunci se oferă nebunul din Worte-

ghem. Dacă pentru Jooskens Mie lucrul acesta a devenit o dramă rituală, pentru Nebun el nu este altceva decît o farsă, pe care o joacă spre amuzamentul celorlalți.

În față merg țiganii cîntînd. Lor le urmează îndeaproape grupul schilozilor ȋopăind de jur împrejur. Astfel sînt purtați cu alai Jooskens Mie și Nebunul. Înaintea lor pășesc fetele de măritat. Iar în spatele perechii vine un grup de doamne de onoare care s-au împărțit degrabă în două șiruri. Dar în clipa în care recunoaștem printre aceste doamne de onoare tot felul de cerșetoare bătrîne, cărunte și zdrențuite, nu ne putem ascunde un zîmbet. Țin în mînă crengi de copaci pe care, asemenea unor crengi de palmier, le vîntură pe deasupra mirilor.

În urmă vin în dezordine pestriță toți cei care au avut chef să se alăture alaiului. Și toți și-au întors hainele pe dos. Și cine o fi mucalitul, nu știm... dar unul dintre ei însoțește marșul nupțial mormăind un cîntec de mort.

Dar mai înainte ca această căsătorie să fie binecuvîntată, ei se îndreaptă spre colțul retras unde țiganii și-au pus corturile. Aici, într-o baracă făcută din scoarță de copac, nuiiele împletite și trunchiuri de copaci tineri, stă Sara, cea care dezvăluie prezentul și trecutul și prorocește viitorul. Urmați de o mulțime din ce în ce mai mare de oameni care dansează și cîntă, mergem și noi spre Sara, pentru ca în ȋipetele de bucurie ori de jale ale tuturor să auzim ce se spune despre viitorul mirilor.

Iat-o pe Sara cum stă încruntată și bosumflată. Ea urăște toată lumea asta. Acum îl urăște și pe Jan de Lichte ăsta, care se coboară pînă într-atît încît se ține și el de farse dintr-astea în loc să treacă prin viața și vremurile astea omorînd și pîrjolind. A ajuns ceva de tot rîsul banda asta, nicidecum epopeea înflăcărată care ar fi putut vesti vremurilor viitoare faima amîndurora... care i-ar fi putut face nemuritori în amintirea oamenilor, astfel încît veacuri întregi să se vorbească tot cu groază despre ei.

Iat-o cu pieptarul pe care singură și l-a făcut și care îi lasă dezvelite merișoarele arămii. Și amestecînd cărțile tocite, soioase și îndoite... amestecîndu-le și apoi întinzîndu-le, îi ghicește viitorul lui Jooskens Mie.

Ea, această cerșetoare bătrână, la vîrsta de șaizeci și unu de ani va fi biciuită pînă „la sînge” și apoi va fi izgonită din Flandra și Franța.

— Dar am și făcut șaizeci de ani ! urlă Jooskens Mie... Asta ar fi chiar anul viitor !

— Așa va fi. Cărțile nu mint ! țipă mînioasă Sara. Văd o piață, neagră de oameni, plină de soldați străini. Și un eșafod sub care se află un pichet de cavalerie. Soldați călare. Și în spatele lor, judecători, portărei, înalți demnitari, pastori și călăi. Văd un om care ține în mînă un sul de hîrtie și citește multe din numele noastre... multe nume ale unora care sînt aici printre noi și petrec. Văd sînge și lacrimi, aud scrișnet de dinți și blesteme. Iată o roată și iată, culcați pe jos, niște bărbați cărora li se zdrobesc oasele cu o vergea de fier. Iată o spînzurătoare de care sînt atîrnați mulți bărbați. Iată o căldare cu tăciuni aprinși în care sînt încinse fiarele. Văd biciuiri și văd cum se arde cu fierul roșu...

— Și eu ? întreabă Nebunul.

Și Sara își freacă fruntea, astfel încît i se vede părul negru de sub braț.

— Nu te văd, spune Sara. În marea asta de sînge nu te văd... sau, ia stai, iată-te ! Nu știu cum, dar tu nu ești printre ei. Ești doar martor la ce se întîmplă și te afli printre cei veniți să caște gura.

— Dar tu ? țipă o babă știrbă. Da' cu tine ce-o să fie ? Ori asta n-o vezi ?

Și Sara se uită la ea. Ochișorii ei ca niște măslina sînt tulburi și plini de mînie. Mîinile subțiri i se încordează, merișoarele aurii îi tremură. Și, oftînd, spune că se vede și pe sine.

— Da, mi se smulg hainele de pe mine și simt cum mă biciuiesc pînă „la sînge”. Dar o să mă răzbun, o să-i sfîșii și o să-i înghit de vii. Și o să scuip pe resturile lor.

Și, trezindu-se oarecum din amețeala lor, mulți dintre cei veniți să petreacă se uită înmărmuriți la ea. Să petreacă ? Asta nu prea mai aduce a petrecere. Toți sînt mai mult sau mai puțin sub impresia ursitei care — cum își închipuie ei, mai curînd sau mai tîrziu — li se va împlini în curînd.

— Și ce-o să fie cu mine ? întreabă Lieven Faviel, rîzînd batjocoritor undeva, în mulțime.

— Taci ! Nu mă pune să mai vorbesc ! suspină Sara. Văd cum îmi sfișie spinarea. Și tu... tu... Numele tău stă scris pe sulul de hîrtie la început de tot. Ți se strigă numele, iar tu asculți și te cutremuri. Cineva spune cu glas nepăsător și rece că ai doborît pe cineva cu un pistol și că, nemulțumindu-te cu atît, l-ai lovit și cu cuțitul pînă a murit. Spune că îți place să ațîți focul... Da, văd cum ești înghițit de fumul și flăcările multor case. Și la nici douăș'sase de ani ești dus pe eșafod și ți se sfărîmă cu o vergea de fier și mîinile și picioarele și coapsele. Încă viu, ești tras pe roată. Și mai aud cum sudălmile tale îmi bubuie-n urechi.

— Tacă-ți gura, vrăjitoareo ! strigă cineva din mulțime. Tacă-ți gura și hai să bem și să petrecem. Am venit aici să plîngem și să bocim ?

Dar cu toate că ici și colo cîțiva au și început un cîntec de beție, Sara își continuă înspăimîntătoarele preziceri.

— Și după Lieven Faviel vine el, cel care m-a jignit în sufletul meu de țigancă cum nu se putea mai rău... Jan de Lichte al vostru !

— Ajunge ! strigă acum cineva din spate. Ajunge, hai să bem !

Dar bucuria a fost tulburată. Jan de Lichte și-a încruntat fruntea.

— Auziți ce spune Sara ! strigă el către cei din bandă... Și Dumnezeu mi-e martor că prorocirile ei se vor împlini dacă nu începeți să vă schimbați. Da, știu, o parte a vinei o port eu. Chiar adineauri a venit un prieten la mine, unul credincios pînă la moarte și el mi-a spus încă o dată că sînt prea bun, prea cinstit. „Un căpitan de hoți trebuie să fie un bandit, și tu nu ești !“ a spus el. Și este adevărat. Tincke m-a trădat de la bun început și mi-a băgat bețe în roate. Pier și Putte și Jef le Houcke au uneltit împotriva mea și pe la spate umblă cu minciuni. Acum grupul lor e și mai puternic, și un oarecare Jan de Vriese tot dă tîrcoale și amenință să mă omoare.

— Dar va fi altfel, continuă el, de îndată ce murmurul s-a mai stins. De azi înainte voi asculta la sfatul adevăraților mei prieteni. Cine este împotriva mea va fi de

acum înainte zdrobit. Jan de Vriese nu va mai da multă vreme tîrcoale ca să spună că mă caută. Nu trebuie să mă caute, căci mă voi duce eu la el. Și nici le Houcke și Pier Putte, Tincke și toți acoliții lor n-or să-mi mai ațină prea multă vreme calea. Îi voi înlătura. E vorba de existența bandei noastre. Dacă-i lăsăm să-și facă mai departe de cap, vom fi copleșiți, și prorocirile Sarei vor ajunge cîndva să se adeverească.

Și de pretutindenii, de sub copaci și din spatele corturilor, țipete furioase cer să fie lichidați.

— Îi vom ucide, Jan de Lichte... Îi vom înlătura din calea ta.

Și apoi, Anne-Marie de Clerck cea strașnic de frumoasă se urcă pe o grămadă de vreascuri și strigă cît o țîn puterile că trebuie să se facă un proces, să fie judecați toți trădătorii ăștia. Acum, pe loc. Și că hotărîrea luată în urma dreptei judecăți va trebui dusă la îndeplinire de îndată ce vinovații vor pica în mîinile oricăruia dintre ei.

— Da, așa e ! se strigă din toate părțile. Da, să stăm la judecată.

Și în timp ce ochii negri îi sclipesc și pletele-i ca tăciunele îi flutură încolo și-ncoace, Anne-Marie de Clerck ajută să fie adusă masa cea mai lungă pe care adineauri mai erau încă purcelul fript, pilaful și napolitanele. Și în spatele acestei mese lungi se așază Jan de Lichte, lîngă el, soața lui, Mie Gendarme. Și lîngă Mie Gendarme se așază Lieven Faviel și Meulenaere, banditul. Și la dreapta lui Jan de Lichte se așază Anne-Marie de Clerck.

Și toți cei care mai adineauri umblau beți, dintre care însă cei mai mulți s-au trezit, se așază în iarbă, pe cioturi de copaci, pe vreascuri, formînd un semicerc destul de larg.

Nici nu s-a început măcar, și printre cei aflați în spate de tot se iscă dintr-o dată zarvă. Acolo în spate sînt unii care se foiesc și bombăne că cineva vine să le strice judecata. Se apropie cîțiva de-ai bandei, iar în mijlocul lor e o femeie care de-abia se mai ține pe picioare. Părul îi atîrnă despletit și fața îi e plină de jég și țărînă.

Este unul dintre solii obișnuiți ai lui Jan de Lichte, o femeie zdrențăroasă care colindă drumurile Flandrei și

cerşeşte. Dar vestea pe care o aduce este atât de cumplită, încît a uitat că de fapt numai Jan de Lichte trebuie s-o afle.

— Trebuie să vă spun că nici Vagenende şi nici Ysenbaert nu pot veni, spune ea gîfîind. Dar mai am şi alte veşti. Ca să vi le aduc mi-am primejduit viaţa. Făcînd cum i-ai cerut, Marieke Bleecker l-a căutat pe bruxelez, l-a urmărit zi şi noapte. Adesea, tocmai atunci cînd credea că va afla totul, îi pierdea urma... şi apoi, pe neaşteptate, a aflat ceva atât de nemaipomenit despre bruxelez încît era cît pe ce să-şi piardă capul.

— Ce fel de veşti sînt astea ? întrebă nerăbdător Jan de Lichte.

— Nu ştiu, spune femeia gîfîind. Marieke Bleecker voia cu orice preţ să răzbească pînă la tine. Am întîlnit-o pe drum. Era frîntă de oboseală şi i-am propus să duc eu vestea mai departe, dar ea a ţinut cu tot dinadinsul să-şi vadă de drum. „Este prea important“, mi-a spus. Şi pentru că începuse să se întunece, a bătut la hanul „Foametea“ cu gîndul de a înnopta acolo. Dar în noaptea asta hanul a fost atacat de o ceată de inşi mînjiţi cu negru. Hangiţa a fost omorîtă în chip bestial, şi un cerşetor, om de-al bandei, a fost omorît şi el. Un alt cerşetor a reuşit să se salveze, coborînd într-o fîntînă. El este cel care apoi mi-a povestit tot...

— Şi Marieke Bleecker ? o opreşte Jan de Lichte, înjurînd de zor. La dracu... Spune-mi ce s-a întîmplat cu Marieke Bleecker !

— Marieke Bleecker a fost... omorîtă ! bîiguie femeia.

Pentru o clipă s-a făcut linişte în jurul mesei. Dar imediat după aceea izbucneşte un urlet înspăimîntător, asemenea unui urlet de animale sălbatice ce-şi sfîşie prada.

— Nu ştii cine a făcut asta ? ! întrebă suduind Meulenaere, banditul. Spune-mi cine a fost şi am să-i iau pielea de pe el ca la iepuri, am să-l jupoi de viu.

— Marieke Bleecker aflase ceva atât de nemaipomenit despre bruxelez că nici măcar mie n-a putut să-mi spună ! bîiguie femeia. N-am schimbat decît vreo cîteva vorbe. Dar stînd noi aşa împreună, tocmai atunci au trecut pe lîngă noi doi călăreţi francezi. Şi a doua zi de dimineaţă,

cînd m-am dus la hanul ce fusese călcat în picioare, cineva a tras în mine. M-am culcat la pămînt, am alergat în tufiș și am putut să dispar fără urme.

— Să fi fost oare banda lui Tincke ? întreabă cineva.

Și cu toate că, fără să scoată o vorbă, își mușcă buza de jos și se gîndește la cu totul altceva, Jan de Lichte urmărește totuși continuarea procesului. El, Tincke, este împricinat de a fi stîrnit tot ce a fost trădare în bandă și este osîndit la moartea prin spînzurătoare. Și pentru că acum nu e de față, își va primi osînda îndată ce va pica în mîinile bandei. Deocamdată îi ține locul portretul.

Un snop de paie cu pantaloni și vestă este atîrnat de vîrfurile unui copac mărunț. Dar Jan de Lichte nu se amestecă în zarva celorlalți.

„Marieke Bleecker omorîță“, se gîndește el. „Omorîță pentru că aflase ceva despre bruxelez. Și în afară de asta, doi călăreți francezi care au trecut pe lîngă ele...“

Și rămîne țintuit locului, cu fruntea încruntată și pumnii strînși de i se văd încheieturile albe.

XII. [SUB FLAMURA NEAGRĂ] Iute în lăstăriș ca să scăpăm de călăreții francezi ai lui Ludovic al XV-lea ! Din nefericire încă unul dintre noi face cunoștință cu turnul. Dar ne vom răzbuna, îi vom căsăpi pe toți și ne vom desfășura „flamura neagră“.

Cam în aceeași vreme în care toți se aflau în pădurea cea deasă numită Brekel, — se poate să fi fost și citeva zile mai târziu — o femeie mergea pe drumul ce duce de la Ninove la Geeraerdsberghen. Trebuie spus că nu este vorba de șoseaua pe care trec poștalioanele și pe care, de sute de ani, ba într-o uniformă ba într-alta, se vînzolesc tot felul de soldați străini. Nu, este cărarea șerpuitoare de pe malul râului.

Este nevasta lui Lieven Faviel, urmată îndeaproape de Merișor. La o bucată bună de drum vin în urma lor Gabriel Lunganul și Vagenende. Dar tot mergînd așa și ajungînd în ținutul Pollaere, dintr-o dată nevasta lui Faviel îl înghiontește pe Merișor :

— Ia te uită cine stă acolo ! spune ea... Tincke !

Și într-adevăr... iată-l pe Francies van der Geenst, alias Tincke, cum stă singur, cu picioarele goale în apa râului, și mestecă o coajă uscată de pîine. Are lingă el un băț de care este înnodată o batistă.

Și Tincke a recunoscut-o pe nevasta lui Faviel și-ar vrea, printr-o mișcare iute și temătoare, să sară în picioare și să fugă — căci el știe ce s-a hotărît acolo, în pădurea Brekel. Dar s-o ia așa la goană doar pentru că se apropie o femeie din bandă, nu, așa ceva nu poate face. Pentru una ca asta e prea mîndru, prea trufaș. Preferă să rămînă neclintit, ascunzîndu-și groaza de moarte în spatele obișnuitei lui semeții și potolindu-și inima ce-i bubuie în piept.

Nevasta lui Faviel se oprește și atinge doar cu vârful piciorului batista înnodată. Nu se aude nici un zgomot de bani, nu este nimic tare înăuntru, ceva ce ar putea să fie argintărie. Nu, nu este decît o bucată de pîine din care tocmai și-a rupt o bucată pe care acum, înfometat și singur, o înfulecă. Și Judoca, nevasta lui Faviel, izbește ceva mai tare cu piciorul.

— Ai, Tincke, și-acum o să-ți calc și traista de cerșetor în picioare ! spune ea batjocoritor.

Traista de cerșetor... ăsta-i adevărul ! Tincke o știe prea bine. De zile întregi colindă cele două Flandre și tot dă ocol pădurii Brekel unde, după cîte a aflat, lumea petrece. Lumea petrece în vreme ce el e înfometat, în vreme ce lui nu-i reușește nici o hoție — nu-i reușește, fir-ar să fie — din care pricină se simte nenorocit și singur. Astfel încît, pentru prima oară în viața lui a trebuit să bată la o poartă și să ceară de pomană. Astfel încît, fir-ar să fie, a trebuit să spună Tatăl nostru ca să poată să primească o bucată de pîine uscată.

— Bea o dușcă, Tincke... o să alunece mai bine ! spune Judoca.

Și arată spre apa riului în care Tincke își ține picioarele. Da, i se pare tare caraghios să-l aibă pe nenorocitul ăsta de Tincke la picioare. Dar pentru Tincke, care stă ghemuit acolo jos, tot ce se întîmplă acum este un joc cumplit. Vor să-l batjocorească și să-l jignească înainte de a-l lichida fără milă. Se joacă cu el asemenea pisicii cu șoarecele. Da, e o pisică muierea asta. Și el, Tincke, este un șoarece singuratic și nenorocit.

Și iată, de ce s-a temut și ce-a mirosit el cu nasul lui sensibil se adevărește : apar Gabriel Lunganul și Vagenende. Tincke se învinețește la față și coaja de pîine i se oprește în gît ca o piatră.

S-a zis cu Tincke. Viața lui a fost un joc de cărți și lui i-au picat mereu cărțile proaste. Acum jocul s-a terminat. Și bucata de piatră... nu, bucata de pîine pe care o mai ține încă în mînă îi cade din degetele neputincioase în apa riului. Cel mai bine ar fi dacă în clipa asta ar avea curajul să se înece, acum neîntîrziat, decît să îndure o moarte cu mult mai cîmplită, pricinuită de Vagenende.

Și iată, s-au și adunat în jurul lui și se așază. Așa încît el, cu frica morții în oase, ajunge să se gîndească : se așază și de-o parte și de alta a mea ca să nu le mai pot scăpa.

Și pînă și în vorbele lor, în vorbele lor aspre și pline de batjocură, el caută aluzii și înțelesuri ce dovedesc o cruzime înspăimîntătoare.

Pe Merișor îl ia gura pe dinainte și spune că se duc la Santberghe. Dar nu-și termină vorba... este tînăr și nepriceput și își dă seama cam tîrziu că Tincke poate nu trebuie să știe că în noaptea asta vor să-i facă o vizită pastorului din Santberghe.

— Da, mergem la Santberghe, spune Gabriel Lunga-nul... Vii cu noi, Tincke ? N-ai poftă de o sticlă cu vin după pîinea asta uscată ?

Și Tincke rămîne tot pămîntiu la față. Toate astea nu sînt pentru el altceva decît niște chinuri mai rafinate la care e supus înainte de adevărata răfuială. Dar în clipa în care din pricina întrebării lui Gabriel sînt gata să se ia la ceartă, în clipa în care Vagenende spune că n-are nici un chef să dea vreo spargere împreună cu Tincke, atunci... o Doamne, afurisește-mă Doamne, începe să-i pîlpîie în suflet o flăcăruie de speranță. Poate că Vagenende și ceilalți n-au fost în pădurea Brekel. Poate că nici măcar nu știu că acuma el este un proscris, un surghiunit, un guzgan care poate fi strivit sup talpă !

Și fără să-i scape nici una din mișcările lor și ascultînd bănuitor fiecare joc de cuvinte, Tincke îi însoțește pe drumeagul ce șerpuiește de-a lungul râului. Și apoi au așteptat să se lase noaptea și l-au jefuit pe pastorul din Santberghe. Și apoi au mers mai departe fără măcar să mai întoarcă vreodată capul și au căutat un loc pustiu și retras unde să-și poată împărți prada !

Toți sînt oameni de încredere, oameni ce-au rezistat oricărei tentații. Nu vor să înșele banda nici măcar cu un bănuț : mai întîi este pusă deoparte partea lui Jan de Lichte și abia apoi își împart ce rămîne între ei. Și poate că asta nu este partea cea mai frumoasă a poveștii lor, dar împărțirea se face cu ceartă și scandal. Se bocesc și înșală, se tocmesc, mint și sporovăiesc, căci fiecare vrea să pună mîna pe bucata cea mai bună.

Mai întâi, iată-l pe Merișor, care nu capătă decît foarte puțin din pradă, pentru că el... oh, sînt o mie de motive pentru asta, dar în primul rînd pentru că dintre toți Merișor este cel mai slab. În pădure, în societatea asta și în orice societate viitoare, și tot așa și în banda de hoți a lui Jan de Lichte, cel puternic îl dă la o parte pe cel mai slab. Și Merișor nu se împotrivesc. Dacă se supune, tot o să capete ceva din pradă. Dar dacă face scandal și apoi o ia la goană, n-o să se mai aleagă cu absolut nimic.

Și apoi, după ce l-au păcălit pe Merișor, își caută o altă victimă. Și uitîndu-se cu ochi fățarnici la Tincke, Gabriel Lunganul spune :

— Ce păcat că toată grămada asta trebuie să i-o dăm lui Jan de Lichte !

Și Tincke bombăne. Tincke se tot foiește pe locul lui și aproape că a și pus mîna pe partea lui. Dacă ar fi după el, ar fugi cu ea cît se poate de repede. Trebuie să ajungă departe de ochii și mîinile lor.

Dar el este Tincke. Afurisește-ți soarta că ești așa cum ești, că-ți porți păcatele cu tine oriîncotro te duci. E un flecar, un pizmaș, un scandalagiu. Și bolborosește și trebuie să recunoască că s-au făcut de rușine. Cu atît mai rău pentru el, căci Gabriel Lunganul tocmai asta a așteptat. Dar chiar dacă Tincke ar fi tăcut, poate că lui Gabriel oricum i-ar mai fi trecut prin cap și altceva.

— Aha, bolborosești, nu-ți convine ? Bine, atunci nu capeți nimic. Să-ți fie învățătură de minte !

Și Gabriel Lunganul ia partea lui Tincke și o adaugă propriei lui părți. Tincke stă în picioare și scrutează întinericul din jurul lui, căutînd să afle cum ar putea fugi. Ros de o furie turbată și neputincioasă, își dă ura pe față :

— Dacă știați de la bun început că n-o să-mi dați nimic, atunci nu trebuia să mai mă chemați cu voi !

Și înțelegînd că oricum nu se va alege cu nimic din toată argintăria asta și din bani, fulgerător — asemenea unui copil întăritat — izbește cu piciorul în partea de pradă oprită pentru Jan de Lichte și-o rupe la fugă cît îl țin picioarele.

— Lăsați-l să fugă ! spune Judoca.

— Bine, dar... țipă Merișor. „Lăsați-l să fugă“, spune ea. Dar a tulit-o cu partea mea !

Și de îndată ce toți s-au convins că Tincke, iute și viclean ca un diavol, într-adevăr a reușit în fuga lui să-i înhațe partea lui Merișor, un râs sălbatic pune stăpânire pe ei. Numai Judoca simte ceva ce nu poate spune, ei bine... nu-i frumos să i se ia băiatului partea de pradă !

Și fiindu-i milă de el, dă în vileag cele petrecute în pădurea Brekel. Ea a auzit de la cineva care a fost acolo : Tincke a fost osîndit la moarte prin spînzurătoare de îndată ce vreunul din bandă va da de el.

— Ce ? Și nu mi-ai spus asta mai devreme ! urlă Vagenende. Fir-ar să fie, cine știe unde o fi și ajuns !

Și sare dintr-o dată în picioare și aleargă spre șosea, în direcția în care a fugit Tincke. Și imediat îl urmează și Gabriel Lunganul... Gabriel Lunganul care îi este lui Jan de Lichte un prieten apropiat, dar altfel un prostănac de treabă, o haimana deșirată care aleargă îndoită de spate și nu gustă asemenea glume. În prezența lui e mai bine să nu se aducă vorba despre omoruri și spînzurători. Și aleargă în spatele lui Vagenende... Însă o face mai mult pentru că speră că-l va putea împiedica pe acesta să stoarcă într-un chip odios și ultima picătură de viață din Tincke. Dar nu va trebui să-l roage pe Vagenende să nu facă una ca asta, căci Tincke a și dispărut de mult în întuneric. Este o noapte întunecoasă, fără lună, și în afară de asta locul acesta este neumblat și plin de tufe dese, ierburi înalte și mlaștini.

— De ce nu mi-o fi spus mai devreme ! spune Vagenende înjurînd fără conținere în timp ce încearcă să străpungă cu ochii întunericul de pe amîndouă părțile șoselei. Cu mîinile goale se întorc în locul unde îi așteaptă Judoca... loc pe care mai să nu-l mai regăsească, așa de întunecată și deasă e pădurea aici.

— Hei, unde ești ? întreabă Gabriel.

Și în aceeași clipă, Vagenende face o săritură neașteptată într-o parte și intră în tufiș.

— Văd în beznă tot așa de bine ca și acolo unde nu arde nici o lumină ! spune el rîzînd în timp ce se întoarce, aducîndu-l cu el pe Tincke care se zvîrcolește de mama-focului.

Și apoi, mai înainte ca Vagenende să fi putut să se ocupe de Tincke, Gabriel Lunganul l-a și apucat pe bîțit de guler. Îl lovește cu pumnii, îl înjură și-l izbește fără milă cu picioarele. L-a și trîntit pe Tincke de două ori la pămînt și acum îl joacă în picioare, îl izbește cu talpa în cap, în pîntece, în coaste.

Dar singura șansă a lui Tincke de a rămîne în viață este o bătaie soră cu moartea. Mai bine să fie bătut zdra-văn de Gabriel Lunganul decît să moară într-un chip cum nu se poate mai crud de mîna lui Vagenende.

Iată-l cum zace și geme... ba nu, scîncește încet. Nu mai este în stare să ridice nici măcar o mîna ca să-și pipăie o coastă ruptă. Doar să zacă, să doarmă... să fie lăsat în pace, să poată muri, doar atît mai vrea Tincke.

Și asta-i norocul lui. Dorința asta de a putea muri este singura lui șansă de a rămîne în viață. Dacă n-ar fi zăcut așa cum zace, în noaptea asta s-ar fi zis cu el. Acum pînă și Vagenende se întoarce cu spatele la grămada de carne însîngerată și se îndreaptă iarăși spre prada lui.

Se despart. Doar Merișor mai rămîne puțin în urmă și scormonește în buzunarele lui Tincke pentru a-și lua înapoi partea de pradă ce i-a fost furată. Îl întoarce pe Tincke, care bocește încet, cînd pe o parte, cînd pe alta.

Și Tincke crede că va muri aici, în bezna nopții, într-unul dintre cele mai singuratice și părăsite locuri din cîte există. Deschide ochii și spune... șoptește cu voce răgușită :

— M-au călcat în picioare, dar și ei vor muri trași pe roată. Sara a spus-o. Jan de Lichte va fi tras pe roată. O să-i zdrobească oasele așa cum mi le-au zdrobit ei mie acum. Cu o vergea de fier o să-i zdrobească mîinile și picioarele, ha... ha !

Și Tincke geme și rîde. Rînjește și din gură i se prelinge un fir de sînge.

Dar vai, nu aici și nu în noaptea asta moare Tincke. Și nici în noaptea următoare, în care, gemînd, se trezește de cîteva ori din amețeala lui, încearcă să se ridice și cade înapoi. „Jan de Lichte va fi tras pe roată. Așa a spus Sara !“ bîliguie el printre horcăituri și gemete și treptat începe să-l mai chinuie și o sete îngrozitoare.

Și după ce, chinuitor de încet, a mai trecut o noapte și abia în dimineața următoare se poate țirî pînă la o băltoacă și soarbe o gură din apa murdară și sălcie, Tincke își mai vine în fire. Jan de Lichte va muri pe roată, dar el, Tincke, nu va mai apuca s-o vadă și pe asta. Și gîndul că pe potrivnicul lui îl așteaptă o moarte cumplită nu-l prea mulțumește cînd știe că nici pe el nu-l așteaptă ceva mai bun... că pe el moartea îl va răpune chiar mai curînd.

Și în mintea lui rătăcită prorocirea Sarei trebuie să se îndeplinească cît mai repede cu putință. Așa încît să se poată bucura și el. Jan de Lichte trebuie să moară acum... trebuie dat pe mîna francezilor.

Și de îndată ce peste locul pustiu, în care n-a călcat picior de om, se lasă iarăși noaptea și întunericul, Tincke se îndepărtează tîrîș de băltoacă. Se tîrăște mai departe de-a lungul drumului, se poticnește și se sprijină de fiecă copac, de fiecă piatră. Jan de Lichte trebuie să moară. Este singurul gînd care-l mai ține pe Tincke în viață.

Și pentru că el însuși nu este în stare să-și realizeze cea mai fierbinte dorință — singura dorință care îl ține în viață —, atunci caută pe altcineva care să facă asta în locul lui. Dar este mult prea departe de toți cei cu care a uneltit împreună. El se tîrăște aici din loc în loc, prăpădit, bolnav, nenorocit. Pe unde or fi oare oamenii lui !

„Oamenii mei... ha, fir-ar să fie, că-mi vine să și rîd ! Ceilalți uneltitori și pizmași care-l urau pe Jan de Lichte.“

Sînt oameni care uneori au fost de aceeași părere cu Tincke, oameni în spatele cărora Tincke s-a și putut ascunde uneori.

Și totuși, Jan de Lichte trebuie căsăpit. Și-atunci trebuie mers mai departe, tot mai departe pe drumurile cele mai ascunse ale Flandrei. Și așa cum există un Dumnezeu anume pentru bețivi, tot așa există și un Dumnezeu al uneltitorilor care se pun de-a curmezișul atunci cînd e vorba de fapte mărețe și care astfel împlinesc voia destinului. Tincke, mînat mai departe, duce cu el povara unui destin fatal... și nu mai trăiește decît pentru a împlini prorocirea Sarei. În drumul lui îl întîlnește pe Jan de Vriese.

Asta se întâmplă undeva prin apropierea târgului Scheldewindeke. Bate la ușa unui han ca să capete ceva de băut.

— Dați-mi ceva de băut și Dumnezeu o să vă răsplătească ! biiguie el.

Și dinăuntru se aud înjurături nerușinate și hohote de râs batjocoritor și se mai aude de asemenea și vocea ascuțită a unei fete amețite de băutură. Vine să se uite la cerșetorul din pragul ușii și, cu limba împleticită, spune către cei dinăuntru :

— Încă unul din banda lui Jan de Lichte !

Și Tincke aude cum în fundul cârciumei este răsturnată o bancă și vede o namilă venind spre el. Un ins mai înalt de șase picioare dar cu un cap groaznic de mic și ascuțit, ca de guzgan, pe umerii unui uriaș. Cu o clipă mai înainte Tincke ar mai fi putut încă să fugă — de-ar fi fost măcar în stare să fugă și n-ar atârna în agonie de ușorul ușii. Acum lunganul cu mutră de guzgan îl înșfacă de guler și-l tirăște înăuntru. Oare o să-l mai și ciomăgească fiindcă a făcut parte cândva din blestemata asta de bandă a lui Jan de Lichte ? Asta ar fi culmea. Dar nu, chiar în clipa în care un braț se ridică pentru a-l izbi năprasnic cu pumnul în față, este recunoscut.

— Ei, drăcia dracului, asta e chiar Tincke... așază-te Tincke ! Marianne, adu-i lui Tincke un pahar din rachiul cel mai tare că tare jalnic mai arată băiatul ăsta !

Așa îl întâlnește Tincke pe Jan de Vriese cel cu trup de uriaș și cap de guzgan. Este tocmai omul de care are nevoie. Și acum spune cu limba vicleană tot ce a uneltit el în nopțile trecute. Dar nici nu e nevoie să se ostenească atîta, căci Jan de Vriese este de acord din capul locului. Jan de Vriese însuși s-a jurat să-l omoare pe Jan de Lichte.

— Da, Jan de Lichte trebuie să dea ortul popii de îndată ce-mi iese în cale ! spune înjurînd Jan de Vriese.

— Nu, nu... nu cînd ți-o ieși în cale, îl imploră Tincke. Acum. Trebuie să-l atragem într-o cursă... și după ce l-am curățat pe el, atunci se va risipi și banda lui.

Dar Jan de Vriese tot mai șovăie. Chiar dacă ar fi aici numai cu Tincke și poate că tot s-ar împotrivi unei propuneri atît de complicate și încîlcite încît oricîtă bunăvoință ar avea el tot nu pricepe mare lucru. Ceea ce ur-

zește Tincke este ceva tare încilcit, o plasă imensă în care Jan de Lichte s-ar putea încurca prea bine, dar în care la fel de bine și el, Jan de Vriese, ar putea să cadă și să fie nimic.

Nu, nu. În clipa potrivită în care îl va întâlni pe Jan de Lichte, în care soarta îi va aduna laolaltă pe cei doi Jan, el va lovi, va fi cel mai puternic și va birui !

Dar Dumnezeu nenorocirilor veghează. Jan de Vriese nu este singur cu Tincke. Acolo în spatele tejghelei stă rezemată hangița asta, broasca asta rîioasă. Dar mai ales iat-o pe fiica ei, Marianneke Smet, cum umblă amețită de băutură, cu părul despletit și de-abia mai poate să se țină pe picioare. Prin rochia zdrențuită i se poate vedea cînd și cînd trupul alb.

Și în prezența lui Marianneke Smet el nu îndrăznește să dea înapoi.

— Doar sîntem bărbați, îl ațîță Tincke. Ne adunăm toți laolaltă și după aceea cineva îl atrage în mijlocul nostru. Și sărim toți pe el și-i înfigem cuțitele în hoitul lui cel afurisit. Numai că avem nevoie de cineva cu o față cinstită și bun de gură ca să-l convingă.

Și Marianneke Smet rîde de ei cu dispreț :

— Asta mai zic și eu lașitate : ațîția inși să sară la cineva pe neașteptate.

— Numai să vină ! se laudă Jan de Vriese... Și în fața tuturor am să-l provoc la luptă dreaptă. Eu singur am să-l provoc, și eu singur am să-l înjunghii !

— Și totuși am să caut cîțiva oameni, spune Tincke. Ei vor sta înapoia ta și-ți vor acoperi spatele.

Și asta îl mulțumește pe Jan de Vriese. Și asta o mulțumește și pe Marianneke cea beată. Dar pe el, pe cel mai șiret dintre toți, pe cel mai iscusit dintre toți, îl mulțumește și mai mult.

— Am să mă întorc cu Pier Putte, Jef le Houcke și încă vreo cîțiva ! spune el. Promite să se întoarcă în cel mult cîteva zile, dar tot căutînd peste tot nu dă decît de Jef le Houcke. Le Houcke e gata de treabă. Și întorcîndu-se și căutîndu-l pe Jan de Vriese, ceilalți îl găsesc dormind în patul lui Marianneke. E singur și în clipa în care cei doi ticăloși îl trezesc, se freacă la ochi ca să alunge somnul.

— Ha, spune el... ha, Marianneke s-a dus să-l caute. O să ademenească încoace pasărea pe care vrem s-o jumulim.

Și într-adevăr, Marianneke s-a dus să caute pasărea. Dar ea, ea cum o fi putînd să ademenească un om la moarte ? Și pe deasupra cu cea mai nevinovată față de pe lume ? Să fie o Lorelei ? Nu știm, iubite cititor, iarăși avem de-a face cu un mister, unul din multele mistere ce dăinuie în viața și inimile oamenilor.

Marianneke îl caută pe Jan de Lichte peste tot. Zădarnic aleargă după el, în schimb dă nas în nas cu nevastă-sa, cu Mie Gendarme. Îi spune de-a dreptul că Tincke, Joseph le Houcke și Jan de Vriese sînt la ea în cîrciumă și că au trimis-o să-l ademenească pe Jan de Lichte.

— Am să-l înștiințez pe Jan de Lichte ! spune Mie Gendarme.

Dar Marianneke Smet nu numai că-l ademenește în felul ăsta pe Jan de Lichte să vină la cîrciuma ei — știind prea bine că astfel se va ajunge la o bătaie cumplită, — ci, trecînd de cîrciuma ei, se mai zorește să ajungă și în satul Scheldewindeke. Acolo sînt de cîteva zile soldați francezi ai căror nasturi strălucesc, ai căror ducați de aur au un clinchet aparte, a căror bărbăție e plină de o vrajă ciudată. Ha, nu numai Jan de Lichte trebuie să dea ortul popii ci și nemernicul ăsta care e cît pe ce să-și dea duhul, Tincke ăsta... și de asemenea, și înaintea tuturor, Jan de Vriese, căci s-a săturat să-i tot vadă capul de guzgan.

— Să se termine odată cu ăștia toți, să văd și eu alți bărbați !

Și Marianneke rîde răgușit și păcătos în clipa în care soldații francezi pun șaua pe cai și se pregătesc să cîștige premiul pus pe capul lui Jan de Lichte de o bună bucată de vreme.

Dar va veni și Jan de Lichte ? E drept că Mie Gendarme a spus : „Am să-l înștiințez“. Dar... ea este totuși „jandarmăreasa“ ! Și pe drum se gîndește că la fel de bine ar putea să treacă chiar ea pe acolo.

„Am să trec pe acolo“, se gîndește ea. „O să încolțesc toată haita asta de cîini rîioși. O să le arăt la fiecare în parte sabotul meu !“

Și în goana cea mai mare se îndreaptă spre hanul de faimă rea și acolo dă într-adevăr de Le Houcke și Jan de Vriese. Dar la fel ca și bărbatul ei și ea este prea cinstită și posedată de un bolnăvicios simț al dreptății. Jan de Vriese și Le Houcke speră că, odată ajuns în fața lor, Jan de Lichte își va ieși pentru o clipă din fire. O clipă doar și totuși îndeajuns pentru a i se putea exploata uimirea.

Și Mie Gendarme ar trebui acum să se folosească tocmai de situația inversă. Dar nu, ea își face intrarea de parcă ar fi însăși dreptatea răzbunătoare.

— Iată-mă, Jan de Vriese... Iată-mă, Jef le Houcke. Nevasta lui Jan de Lichte se află aici pentru a vedea de ce sînteți voi în stare !

Și Jan de Vriese mai aruncă repede o privire mirată înspre Le Houcke și spre hangița cu înfățișare de broască rîioasă, căci lucrurile nu merg bine cum au fost ele aranjate de Tincke. Dar el, Tincke, pe unde o fi umblînd ? Nici urmă de Tincke. Ha, el, Jan de Vriese, a fost trădat ! Tincke și cu broasca asta rîioasă l-au trădat. Și mai ales fata ei. Tîrfa asta de fată a făcut iarăși joc dublu ! Dar las' că o să le arate el cine-i adevăratul stăpîn. Și sare mînios înaintea, cu vîrfurile cuțitului ridicat amenințător.

Dar, iubite cititor, te vom cruța de povestea acestei bătăi, căci ea nu se potrivește cu natura noastră ceva mai blîndă. Ajunge să spunem că, la fel de repede și la momentul potrivit, Mie Gendarme a ridicat piciorul și l-a izbit fulgerător în boase pe Jan de Vriese care se avînta spre ea... l-a izbit cu sabotul, așa de brusc și bine plasat încît Jan de Vriese s-a prăbușit pe loc ca o pasăre izbită în zbor. Nu mai este în stare nici măcar să scoată un strigăt de durere, ci doar simte, în vreme ce cade, cum o durere arzătoare i se urcă de la mîdular înspre inimă și-atunci își vîră mîinile între coapse.

— Și-acuma tu, Le Houcke ? întreabă Mie Gendarme. În loc să răspundă, Le Houcke se uită uluit pe fereastra dinspre șosea și vede cum un grup de călăreți s-a oprit brusc.

— Francezii ! strigă el. Șase, șapte, opt sînt !

Vreme de o clipă se privesc și se cercetează unul pe altul, iar apoi, toți deodată, dau buzna afară pe ușa din spate. Asemenea iepurelui și vulpii ori cerbului și lupului care, atunci cînd ia foc pădurea, fug împreună.

Au zăbovit cam mult francezii pînă să-și lege caii. Năpustindu-se în cîrciumă, se și împiedică de Jan de Vriese care, după ce s-a mai dezmeticit puțin, tocmai încearcă să se ridice în capul oaselor. Francezii trec peste el, astfel încît el se prăbușește din nou, și apucă să mai vadă haina lui Le Houcke dispărînd pe ușa din spate. Îl prind toți deodată cu patru, cu șase, cu opt mîini și îl întreabă dacă el este Jan de Lichte.

— Nu, nu, gîfîie Le Houcke... Uite-o colo pe nevas-tă-sa ! Uite-o cum aleargă !

Și în timp ce doi dintre soldați se reped pe urmele ei, ceilalți se întorc în mare grabă la cai.

Începe hăituirea. Ea pe jos, ei călare... care va să zică doar lăstărișul poate s-o mai scape. Ea se poate ascunde în el, tîrîndu-se pe jos. Ei, pe cai, nu pot să răzbească.

Sărînd și fugînd în zigzag pentru a face cu neputință orice împușcătură de pistol, ea dispare în lăstăriș.

— Ai, ce aproape sînt !

Le aude vocile și poate să ghicească ce-și strigă unul altuia. Nu, flăcăilor, s-o încercuiți nu puteți. Și nici s-o așteptați pe partea cealaltă n-are nici un rost ! Ea stă nemișcată, întinsă pe sub tufele dese. Și apoi, tîrîndu-se încet, reușește să-i păcălească și să ajungă la o potecă ce desparte două șiruri de tufe. Tufele astea o ascund de privirile lor.

— Unde să fie ? Unde poate afla aici cel mai repede un refugiu ?

Ha, ea nu e departe de locul în care își are casa familia Meulebroeck. Sînt oameni de treabă. Mama, fata și băiatul, toți sînt de-ai bandei. Dacă poate să ajungă la căsuța lor, atunci e cît de cît la adăpost. Dacă cineva din familia Meulebroeck poate să le dea de veste lui Jan de Lichte și celor mai destoinici dintre oamenii lui, atunci e salvată.

Dar soarta veghează. În vreme ce ea aleargă cît mai aplecată cu putință spre căsuța sărăcăcioasă, pe aceeași

potecă se apropie Marianneke Smet. A fost să le dea de veste francezilor și apoi a venit în urma lor, pe jos. Și se uită și uimită și amuzată — câte puțin din amîndouă — după femeia care continuă să alerge îndoiindu-se de spate în chip nefiresc.

Dar înainte de a năvăli în căsuța familiei Meulebroeck, și Mie Gendarme se uită de jur-împrejur și o vede pe tîrfa cum vine din spate. Și pricepe că salvarea nu este atît de aproape cum crezuse cu cîteva clipe mai înainte.

Intră val-vîrtej în căsuță... dar momentul este unul dintre cele mai nepotrivite : tatăl familiei Meulebroeck tocmai și-a dat duhul. Da, este adevărat... a văzut că obloanele erau trase iar în fața pragului zăcea o cruce de paie. Un mort în casă ! La capul patului arde o luminare, iar la picioare familia se roagă și stă de priveghi.

— Repede ! strigă Mie Gendarme... Repede, nerozilor ! Mai bine ajutați-mă să mă ascund !

Dar cum ar putea s-o ascundă cînd cocioaba lor nu are decît odaia asta mică și împruțită în care ei și viețuiesc, și mîncîcă, și dorm ? Și Mie Gendarme n-are de ales... n-are altceva de ales decît să se vîre sub mort.

— Grăbește-te și dă-le de veste lui Jan de Lichte și lui Vagenende ! spune ea către băiat. Iar voi, înghesuiți-mă bine sub tăicuțul vostru și rugați-vă pînă or să vă clănțane dinții în gură.

Și apoi zace întinsă, cu mortul peste ea.

Aici ajung francezii după ce Marianneke Smet le-a arătat drumul. Patru sau cinci deodată dau buzna înăuntru, cotrobăie în dulapul cu vase, sub laviță, în lada cu hainele de sărbătoare, aruncă pînă și mortul din pat... și pun mîna pe Mie Gendarme. Ea tot se mai luptă, se zbate să-și apere libertatea. Dar o lovitură de sabie neașteptată pune capăt acestei lupte.

Și Mie Gendarme este întemnițată în turn, în același loc în care și bărbatul ei a stat închis. Dar de data asta nimeni nu se mai poartă cu blîndețe. Nu e nevoie să spună că este nevasta unui nevinovat negustor de in și că a fost întemnițată din greșeală. Nu, toți știu prea bine cine și ce este ea. Și fețele tuturor celor care au de-a face cu ea, interogînd-o și schingiind-o, sint acoperite de rînjetul biruitorului, al vînătorului care pipăie cu satisfacție iepu-

rele doborât. În cotlonul din turn nu mai este păzită de un temnicer schiop, ci chiar de francezi. Vin să se veselească pe seama rănii de pe fața ei care treptat se vindecă. „Hai“, spun ei... „să mai dăm cu puțină alifie!“ Și apoi izbesc cu pumnii strînși pînă ce rana se deschide din nou.

În vremea asta Jan de Lichte aleargă de colo pînă colo, străbătînd aproape întreg ținutul Aelst. Da, iubite cititor, am putea umple pagini întregi scriind despre cele mai răzlețe și îndîrjite gînduri ale lui Jan de Lichte. Am putea scrie o carte întreagă despre toate la cîte a cugetat în ceasurile celei mai mari deznădejdi. Dar aceasta n-ar fi o carte veselă. Nu e deloc înălțător să afli cum un om ia hotărîrea de a renunța să mai fie naiv și cinstit.

„Tu nu ești un bandit!“ îi răsună zi și noapte în urechi. Așa îl aude pe Meulenaere repetînd neînterupt.

„Ha, bine, bine, Meulenaere... nu sînt un bandit? Am să mă fac. Chiar și sînt unul, și încă mai ceva decît le-ar putea fi unora pe plac. Meulenaere, jur că într-o bună zi te vei rușina la auzul numelui meu, vei spune că m-am ticăloșit prea rău. Cîți ai căsăpît la viața ta, Meulenaere... patru, cinci? Ei bine, eu am să căsăpesc patruzeci, cincizeci!“

Și în străfundurile inimii lui o aude pe Sara cum îi cere să treacă prin lume pîrjolind și omorînd. Și în bezna nopților lui de singurătate jură să-i împlinească voința.

„Sara, jur că într-o bună zi te vei rușina la auzul numelui meu... că într-o bună zi ți se va face silă auzind cum se vorbește despre crimele mele și rușinată vei spune că nu ai nici în clin nici în mînecă cu un asemenea monstru.“

Și totuși... „Toți pentru unul!“ Sfîrșitul bandei nu este atît de aproape pe cît crede Jan de Lichte în ceasurile lui cele mai amarnice. Încă nu s-a sfîrșit cu banda, cei credincioși lui încă mai sînt prin preajmă. Tînărul Meulbroeck s-a grăbit zadarnic să-l găsească pe Jan de Lichte ori pe Vagenende. Tot aleargă și întreabă toți cerșetorii pe care îi întîlnește în cale. Și s-a făcut deja tîrziu, mult prea tîrziu, cînd în sfîrșit dă de Lieven Faviel.

Abia tîrziu, către seară, ajunge la cocioabă Faviel. Abia în dimineața următoare vine și Meulenaere și ceva mai tîrziu sosesc și Ysenbaert, Anne-Marie de Clerck și însuși Jan de Lichte. Tocmai la timp pentru a-l coborî în groapă

pe bătrînul Meulebroeck. Și mergînd în spatele mortului vorbesc despre cele întîmplate. Sînt gata să-și primejduiască viața și s-o pornească spre Aelst. Și Nebunul spune batjocoritor :

— Da, s-o scoatem din turn și să dărîmăm turnul !

Și izbucnind într-un ris amar, el le oferă o parodie a ceea ce ei ar trebui să facă : nimic altceva decît să-și ia cu ei uneltele, să ridice în piață o schelă și să dărîme turnul piatră cu piatră pînă vor fi ajuns acolo unde ea stă întemnițată.

— Ah, fir-ai tu să fii de nebun, mai țineți gura ! spune mînios Jan de Lichte.

— Da, sînt un nebun, spune Jan Cottenier... dar nu atît de nebun pe cît m-arată figura. Și nici atît de nebun încît să nu pricep că altfel trebuie să ajungem la ea.

Dar zilele trec și oricît își bat ei capul, nici gînd să le vină vreo idee genială. Să se lase încă o dată prinși pentru ca astfel să ajungă în turn — la așa ceva nici măcar nu merită să se mai gîndească... mai ales că și prima oară au dat greș. Acum nu mai e bîlci, așadar nici țiganii nu le mai pot sări în ajutor. Și nici să-i ceară Nebunului să mai facă o dată pe sergentul n-are nici un rost. Turnul este păzit acum de soldați francezi. Și astfel ei umblă de colo pînă colo în preajma zidurilor orașului Aelst de parcă ar fi niște fluturi de noapte zburînd de jur-împrejurul unei lămpi aprinse. Năvălesc pe ulițe, cer de pomană ori stau de dimineață pînă seara în cîrciuma din port. Dar o fac numai ca să-și întrețină ura și amărăciunea, să se îmbete și apoi să se furișeze prin întunericul străzilor, unde din cînd în cînd mai sar la cîte un soldat francez.

Dar iată, a fost o zi cenușie și tristă în care burnița n-a încetat o clipă să cearnă. Și pentru că și seara se lasă peste orașelul Aelst mai devreme decît în alte zile, Jan de Lichte stă singur, cu ochii pierduți în gol, în bucătăria din spate a hanului din port.

Deodată cineva începe să zgîlție încet de tot ușa.

— Jan de Lichte ? șoptește o voce. O voce gîfuitoare, cam nesigură.

Și Jan de Lichte încearcă să recunoască în întuneric umbra ce apare în pragul ușii deschise. Vrea să întrebe

cine e, dar vocea îi este gituită de speranță, de frică și îndoială.

— Tu ești, Mie ?

— Da, eu sînt. Dar nu vorbi ! spune Mie Gendarme.

Prin întuneric, el întinde o mîină spre ea ca și cum, pipăind-o cu degetele, ar vrea să se încredințeze că este cu adevărat liberă, că nu-i un vis. El pipăie mai întîi ceva ce i s-a părut mai întîi a fi umărul ei. Dar este fața ei... o față slăbită, niște buze aspre... și ochi umezi.

— Plîngi ?

Și Mie Gendarme, istovită, chinuită și torturată — uitînd pentru o clipă că și-a propus să se țină tare — își pune capul în poala lui și izbucnește într-un hohot de plîns sfîșietor.

El, Jan de Lichte, nu se gîndește cum de a fost cu puțință ca această femeie să scape din lanțuri... cum a fost în stare să ajungă singură la el. Nu, el nu vede decît hohotele plînsului ei sfîșietor.

— Ha, ticăloșii !

Cea care stă în genunchi aici, lîngă el, și a fost odată o floare mîndră, o Mie Gendarme sălbatică, este acum o epavă. Așa cum își bătuseră joc de el, tot așa își vor fi bătut joc și de ea, o vor fi supus-o torturilor și — o, rușine fără seamăn — o vor fi batjocorit-o.

— Mie... spune el cu glas șovăitor, căutînd vorbe de mîngîiere.

Dar Mie Gendarme și-a revenit și-și șterge lacrimile de pe față.

— Jan Cottenier ! strigă Jan de Lichte... Nebunule din Worteghem, vino să vezi cine-i aici ! Dă-le de veste oamenilor, strînge-i laolaltă ca să ne putem răzbuna. O, Nebunule, din Worteghem, grăbește-te. Adună-i pe toți ca să înceapă răzbunarea !

— Nu, Jan de Lichte ! spune Mie Gendarme cu voce stinsă... Nu, amîină-ți răzbunarea. Le-am promis celor ce mi-au dat drumul că vom părăsi orașul cît se poate de grabnic.

Dar Jan de Lichte n-are timp să fie atent la asemenea vorbe ciudate.

— Uită-te la mine, Mie... M-am schimbat. Mai recunoști în mine haimanaua veselă căreia i se spunea „Fluș-

turaticul“ ? „Flușturaticul“ nu mai există. Din el a ieșit un bandit.

Mie Gendarme se așază. Își ține mâinile strânse între genunchi, iar privirile-i îl ocolesc atât pe Jan de Lichte cât și pe Nebun. Și astfel, ținându-și capul întors, ea întreabă :

— Vă închipuiți cum o femeie închisă într-o temniță întunecoasă ar putea să deschidă ușa de fier a temniței, să pună mîna pe cheile de la carcera ei și pe cele de la fiecare ușă a turnului fără să întilnească nici un paznic, fără să fie oprită de nici un soldat francez ?

Și Nebunul se uită întrebător la Jan de Lichte :

— Da, chiar așa, cum de s-a putut ?

Și Mie Gendarme își întoarce capul spre Jan de Lichte și el vede umbra de rinjet amar schimonosind buzele nevisti-si... Vede ochii o căror expresie nu poate fi zugrăvită în cuvinte și se cutremură.

— Am plătit pentru libertatea asta ! spune... șoptește ea atât de încet încît vorbele ei trebuie mai degrabă ghicite. Nu veți ști niciodată ce lucruri înspăimîntătoare a trebuit să îndur în schimbul acestei libertăți. Apoi am putut să plec, s-au tras zăvoarele și s-au deschis ușile. Și apoi...

Și dintr-o dată se ridică în picioare și îl rcagă pe Nebun să iasă puțin. Și de îndată ce Nebunul, nesigur și șovăitor, s-a retras și i-a lăsat singuri, ea lasă să cadă de pe ea hainele boțite și zdrențuite.

— Uită-te la mine, Jan de Lichte, căci nu numai tu te-ai schimbat. Uită-te la trupul ăsta batjocorit și necinstit și-ai să știi ce preț am plătit.

Și după o clipă de șovăială, tulburat pînă în adîncul sufletului, o prinde în brațe... îi mîngîie cu vîrfurile degetelor rănile, cojile zgrunțuroase și arsurile.

— Spune-mi, Mie, cine ți-a făcut asta ! Spune-mi și îți jur că o să-l jupoi de viu.

— Am plătit, Jan de Lichte... Și am căpătat libertatea cu condiția să nu vorbesc niciodată despre el... Cu condiția să plec și să tac. Hai... să plecăm chiar acum. E o seară mohorită și ploioasă. Nimeni nu ne va vedea, nimeni nu ne va auzi atunci cînd vom părăsi orașul trecînd pe lângă zidul fortăreței.

— Cine e bruzelezu' ăsta ? întreabă deodată Jan de Lichte. Cine-i insul care a dat poruncă să fie omorită Marieke Bleecker ? Cine-i cel care a putut să-i pună lacăt la gură lui Mie Gendarme ? Și ce are el de gând dacă îi convine să-mi necinstească nevasta și apoi să-i dea drumul ?

— Hai, Jan... nu mai întreba nimic ! Hai să mergem !

Dar în zadar vorbește Mie Gendarme bărbatului ei. El îi acoperă goliciunea și îl cheamă apoi pe Nebun.

— Du-o dincolo de zidurile orașului, spune el... și dă de veste la toți ai noștri pe care îi întâlnești în cale să fie gata pregătiți !

Și uitîndu-se roată prin cîrciuma murdară și plină de fum, întreabă cine se încumetă să meargă cu el pînă în piață.

Fără să scoată o vorbă, un cerșetor se ridică, se încheie la haină și pornește cu el prin seara întunecoasă și ploaia mărunță. Însoțit doar de omul ăsta tăcut, un necunoscut, el trece în grabă pe Molenstraat. Și în piață întâlnește pe cîțiva dintre cei împotriva cărora îndreaptă răzbunarea lui.

— Stai așa ! strigă el ! Și descărcîndu-și pistolul în soldatul din stînga, sare înainte și-i smulge sabia celui-lalt soldat, izbindu-l în față cu propria lui armă.

— Toți pentru unul ! urlă el ca scos din minți, spintecînd neîncetat aerul din jur cu sabia.

Dar împușcătura pistolului a stîrnit atenția în tîrgul tăcut și întunecat, și dinspre piață se apropie acum în pas alergător un pîlc de soldați. Bubuie o împușcătură... cerșetorul de lîngă el a tras. Și de cealaltă parte a străzii se trage în francezi. Desigur este vreunul din bandă care s-a și grăbit încoace.

— Tu ești, Vagenende ? Vagenende, tu ești ? strigă Jan de Lichte către figura ce stă strîns lipită de fațada de lemn a unei case și ține în brațe o armă.

Dar nu, nu este nici unul dintre cei cărora le-a strigat numele... nici măcar nu este vreunul de-al bandei ci doar un locuitor al tîrgului. Cineva care îi urăște la fel de tare pe soldații ăștia francezi.

Dar și ceilalți, după ce au ingenuncheat, deschid focul. Trag în atacatorii nevăzuți din pricina întunericului... trag de fapt în gaura neagră închipuită de Molenstraat, uliță

în care potrivnicii lor stau strîns lipiți de fațadele case-
lor. Deodată salvei lor i se răspunde... de două ori, de
trei ori !

Banda este aici !

Garda a sosit. Acum chiar că se poate spune „toți pen-
tru unul, unul pentru toți !” Fum și foc, un țipăt subit, o
înjurătură străină trîntită de unul care a fost nimerit...
și deodată și o lumină de văpaie : Molenstraat a luat foc !

Și prin lumina de văpaie aleargă înainte, spre soldații
lui Ludovic al XV-lea, figuri întunecate. Și Jan de Lichte,
care pentru o clipă se oprește să se uite la toate acestea,
bucurîndu-se și înjurînd în înflăcărarea lui, apucă să
vadă cum în mijlocul gloatei năvălitoare aleargă și femeii.
Iat-o pe Anne-Marie de Clerck, cu nespusa ei frumusețe.
Iat-o pe cerșetoarea în care au tras francezii atunci cînd
voise s-o ajute pe Marieke Bleecker. Iată și o vrăjitoare
bătrînă în zdrențe. Și pe Anne-Marie de Mulder cu fișia
neagră deasupra ochiului. În sfîrșit, pune piciorul din nou
în orașul în care s-a născut.

Dintr-un șorț negru au făcut un steag și au scris pe
el deviza trădată. Chiuind și înjurînd de bucurie, Jan de
Lichte se repede înainte, cu sabia în mînă, vrînd să ajungă
primul și să izbească cum nu se poate mai cumplit.

A venit ceasul răzbunării. Se răzbună pe soldații lui
Ludovic al XV-lea, pe toți cei ce le-au stat în cale. Dar asta
înseamnă totodată și sfîrșitul bandei, așa cum a fost ea
pînă acum. Nici vorbă de vorbe frumoase și idealuri înalte.
N-avem nevoie de cuvinte înălțătoare și mărețe ca să
zugerăm lupta, măcelul care urmează. Nu, răzbunarea
e fără de hotar. Ei se răzbună pe toți, și pe cei care n-au
avut niciodată nimic de împărțit cu banda și n-au făcut
nici cel mai mic rău vreunui cerșetor ori pribeag : Lieven
Faviel aleargă peste tot cu o torță în mînă. Și în lumina
fremătătoare, asemenea unui nebun, el strigă cît îl țin
puterile că prorocirile Sarei trebuie să se adeverească :

— Ea a văzut în jurul meu fum și foc și vilvătaie, ha,
ha... voi face în așa fel încît să se vadă că a avut dreptate.

Și aleargă din casă în casă cu torța aprinsă în mînă
și dă foc pereților din lemn și acoperișurilor de paie.

Plouă mărunt. Dar burnița asta nu poate stinge vil-
vătaia de flăcări uriașe ce pot fi văzute pînă foarte departe

în spatele zidurilor oraşului de pe colina Boechout. Şi
burniţa nu poate să spele nici pietrele inegale ale caldă-
rimului de râul de sînge ce a curs în această noapte a
Sfîntului Bartolomeu.

Ceasul răzbunării. Dar şi sfîrşitul a ceva ce-ar fi putut
deveni un lucru măreţ.

XIII. [SÎNT UN BANDIT !] Voi, care ați crezut că pribegii și cerșetorii vor câștiga această luptă : închideți cartea, nu mai citiți capitolul de față, căci nu veți mai afla nimic care să vă fie pe plac : din Jan de Lichte n-a ieșit nici mai mult nici mai puțin decît un bandit.

Acesta a fost ceasul răzbunării... dar în același timp și ceasul destrămării bandei așa cum am cunoscut-o pînă acum. Și pentru început nici nu-ți vine să crezi, abia dacă poți pricepe cum totul se poate năruie atît de repede. Mulți dintre cei mărunți, dintre guzganii care au mers cu gloata, s-au strecurat înapoi în gaura neprimejdută și, cu multă pricepere, și-au dus cu ei sărăcăcioasa pradă, neînsemnatul prisos al celorlalți.

N-are rost să i se ceară lui Jan de Lichte să nu se lase cuprins sălbatic și orbește de pofta de răzbunare. Și dacă cineva îl roagă, îl imploră să se întoarcă la bandă, el răspunde : „Curînd... poate mîine... mai încolo, poate !“

Și atunci cînd Embo îi spune că banda se năruie și se împrăștiiază văzînd cu ochii, se topește ca zăpada în razele soarelui, el dă din cap spunînd că banda s-a spulberat pentru că el a fost prea sentimental, prea bun, prea încrezător în ceilalți : n-am fost un bandit. Și cine îi spune — îndrăznește să-i spună — că acum au căzut în extrema cealaltă, că-i bagă pe toți în sperietăți, și că pînă și cei mai buni prieteni ai lui se îngrozesc atunci cînd trebuie să-i vadă fața schimonosită și fioroasă, el răspunde înjurînd și spumegînd de furie : asta ar fi trebuit să se întîmple mai de mult... trebuie să vă îngroziți și să vă cutremurați chiar și numai la auzul numelui meu.

Și iată, în vreme ce Jan de Lichte nu lasă nescotocit nici un colțișor al Flandrei ori al ținutului Aelst, vrînd să dea de urma trădătorilor și a gîlcevitorilor, iarăși se petrec lucruri noi, necunoscute pînă acum. Ici și colo întîlnește

cîte un cerșetor grăbit ori vreun hangiu care și-a închis cîrciuma în care pungașii veneau să chefuiască. Sînt asemenea unor păianjeni părăsind în grabă o cocioabă părăginită ce trebuie dărîmată : se pare că s-a poruncit să înceapă peste tot urmărirea, să fie aruncată o plasă uriașă peste întreaga Flandră pentru a-i prinde pe toți cei care bat drumurile fără de slujbă și pîine — și mai înainte de toate, căci ăsta-i lucrul cel mai important, fără frică de Dumnezeu și de lege.

Se face mare curățenie în această oștire, în această hoardă a celor o sută de mii de cerșetori. Dar nu pentru a li se face rost de muncă și pîine, ci pentru a-i întemnița și a le face repede de petrecanie.

Dar Jan de Lichte își vede mai departe de drum, fără să se uite o clipă la asemenea fleacuri. La dracu', deloc nu-i pasă de toate astea. El vrea să afle unde s-au băgat Tincke, Pier Putte și Jef le Houcke... el trebuie să știe unde sînt Jan de Vriese și Marianneke Smet... și înainte de toate trebuie să-l găsească pe bruxelez.

— Voi, care păreți a le ști pe toate, puteți să-mi spuneți lucrul acesta ?

Dar cerșetorul și hangiuul fugar grăbesc mai departe. Fug cît pot mai repede de omul acesta a cărui înfățișare e mai curînd cea a unui animal, a unei bestii decît a unui om.

Împreună cu Vagenende și Meulenaere, el își vede mai departe de drum. Nu caută potecile șerpuitoare și ascunse, nici drumurile noroioase străbătînd ținuturi pustii. Nu, plini de o mîndrie sfidătoare, cu figuri provocatoare și ținîndu-și în buzunarul pantalonilor cuțitele gata de bătaie, ei merg pe șoseaua ce vine de la Gent și duce spre Audenaerde. Nu se dau la o parte nici măcar atunci cînd poștalionul vine din spate, nu șovăie nici o clipă nici atunci cînd în drumul lor întîlnesc soldați francezi. Dimpotrivă, se uită toți trei drept în ochii lor și trec mai departe.

Ha, să scoată ei o vorbă doar ! Atîta așteaptă... Vrea să vadă în sfîrșit cum începe marea hăituială. De-abia așteaptă să fie oprit de vreun ispravnic însoțit de o mină de țărani înarmați și să i se ceară actele. O, Doamne, numai să îndrăznească vreunul să se lege de mine !

Se lasă seara și ei n-au găsit nicăieri ceea ce caută cu atîta înverșunare : o pradă, o victimă pentru pofa lor

de răzbunare. Se lasă seara și e vremea să se gîndească la un adăpost pentru somn, la o farfurie cu mîncare caldă și la o ulcică de bere ca să se învioreze.

— O să intrăm în prima cîrciumă pe care o întîlnim în cale, nu ? întrebă Vagenende.

Și pe șoseaua de la Gent la Audenaerde primul han pe care le pică ochii este, „Snij-af“ al lui Jan Dossche. Și oprindu-se la ușa hanului, se uită cu ochi întrebători la Jan de Lichte. Acesta se apropie de ușă și apasă pe clanță.

— Hei... Jan Dossche, unde te-ai băgat ?

Dar este atît de mohorîtă și atît de jalnică această Flan-dră, încît pînă și la drumul mare hangiii zăvorăsc ușile de îndată ce se înserează.

— Hei, deschide ușa, ori o deschidem noi singuri ! Și după ce și-a luat avînt, izbește cu piciorul în ușă. Dinăuntru se aude un zgomot, o fereastră se deschide... și Jan Dossche, cu o scufie pe cap, se uită afară și vrea să știe cine o fi vrînd să fie servit la o oră atît de tîrzie.

— Scutește-mă cu palavrele tale, moșneag somnoros ce ești, și deschide ușa ! strigă Vagenende.

— Cine sînteți voi ? întrebă Jan Dossche.

Și de jos se aude strigînd :

— Banda lui Jan de Lichte !

Ha, a fost o vreme cînd nu era un om în ținutul Aelst pe care să nu-l apuce o groază de moarte auzind numele ăsta. Din păcate s-au auzit mai apoi zvonuri tulburi cum că banda ar fi pe cale să se destrame. Care cu mărfuli pentru care se cumpărase un zapis de liberă trecere fuseseră totuși atacate și jefuite. Asemenea lucruri zdruncinaseră încrederea în Jan de Lichte : curînd el încetă să mai fie figura legendară pe care multă vreme o închipuise pentru ceilalți. Și el, Jan de Lichte, căutînd să-și potolească setea de răzbunare, nu afla răgaz ori nu vedea ce rost are să le arate celor dezamăgiți din Aelst că ascunsele ticăloșii erau făptuite de cei care trădaseră banda. De către pizmașii care îl împiedicaseră tot timpul să dea viață visurilor sale. De către cei care rătăceau pe drumuri, siliți de bună seamă să-și caute singuri îmbrăcăminte și hrană, de vreme ce Jan de Lichte nu se mai îngrijea de soarta lor.

Și uneori se mai întîmplă ca sub coviltirile carelor să stea la pîndă oameni înarmați, în stare să-i pună pe fugă

pe atacatori. Și pentru cel ce nu mai este iubit urmează declinul... iar cel de care nu se mai teme nimeni, este pierdut pentru totdeauna.

Și acum, iubite cititor, să ne întoarcem la hanul „Snij-af“.

— Sîntem din banda lui Jan de Lichte ! au strigat.

Și Jan Dossche se gîndește imediat la carele cu mărfuri care i-au pus pe fugă pe cei care le-au atacat și totodată își mai aduce aminte și că în curînd trebuie să înceapă un fel de urmărire. Și în închipuirea lui nu prea bine chibzuită vede poate cum acolo, de după cotul șoselei, se și apropie călăreții lui Ludovic al XV-lea.

— Ha, sînteți din banda lui Jan de Lichte ? strigă el... Stați așa că v-arăt eu vouă !

Și-și trage înăuntru capul acoperit cu scufie pentru ca apoi să apară iarăși, de data asta cu o pușcă în mînă. Păcat de el... căci cei care fuseseră puși pe fugă erau din grupul lui Tincke. Dar cei ce stau acum la ușa cîrciumii lui sînt cu totul altfel de înși.

— Ha, îndrăznești să tragi în noi, maimuță bătrînă ? și ridicîndu-și piciorul, Jan de Lichte izbește cu toată puterea în ușa care se dărîmă cu zgomot. Și dînd buzna pe ușă, se repede ca o vijelie spre odaia lui Jan Dossche și-l împușcă cu pistolul.

Jan de Lichte scoate din ladă cel mai de soi costum de sărbătoare al hangiului și îl îmbracă de parcă ar fi propriul lui costum. Meulenaere își scoate hainele de pe el și se vîră în patul, cald încă, al lui Jan Dossche. Un somn adînc și sănătos îl doboară neîntîrziat.

În dimineța următoare părăsesc șoseaua, apucînd-o către Scheldewindeke, spre hanul unde se află Marianneke Smet.

— O să prindem doi iepuri deodată ! spune Vagenende rîzînd.

Drumul este lung, și ei ajung acolo abia seara, cam pe la opt. Dar în clipa în care, trîntind ușa de perete, intră toți trei aproape în același timp, nu dau decît de Jan de Vriese. De un Jan de Vriese care, beat cum e, stă sprîjinit de tejghea și e cuprins de o amărăciune nespusă din pricină că Marianneke Smet a fugit de cîteva zile din casa părintească. Micul detașament de soldați, o grupă de

luptă ce fusese încartiruită în Scheldewindeke, a trebuit să plece cu brigada mai departe. Acum sînt încartiruiți pe riul Leie... și Marianneke Smet a plecat cu ei.

Și Jan de Vriese e preocupat mai mult de amărăciunea lui decît de toată povestea asta cu Jan de Lichte. El vede numaidecît că cei trei pentru el au venit, dar în beția lui se roagă de ei să se îndure de el.

— Ssssst... hai să uităm și să iertăm totul ! spune el.

Ce meschin, ce josnic și mărginit poate fi... Împreună cu toți cei care au fost mărginiți și josnici și nechibzuîți, el a făcut în așa fel încît cauza cea măreață să nu fie împlinită. Lozinca a fost trădată, Marieke Bleecker a fost omorîtă, Mie Gendarme a fost necinstită într-un chip odios. Și acum... ssssst... hai să uităm toate astea ! Să uităm că în istoria Flandrei și a ținutului Aelst nu se va scrie o pagină de glorie... pentru că drăguța lui, o tîrfă de se încurcă cu toți soldații, l-a părăsit !

— Bineînțeles, spune Jan de Lichte. Eu voi uita și voi ierta totul. Hai, pregătește-te să uiți și tu ! Și din cel mai de soi rînd de haine al lui Jan Dossche își scoate pumnalul.

Dintr-o dată Jan de Vriese se trezește și fața i se face albă ca varul.

— Hai ! Nu se gîndește decît la burta lui, așa că acolo trebuie să i se întîmple ! spune Meulenaere. Și-l trîntește pe uriașul cu cap de guzgan la pămînt, îi smulge pantalonii de pe el și îl cheamă pe Jan de Lichte să-și înfigă adînc pumnalul în locul cu pricina.

Dar noi, iubite cititor, te scutim de orice altă descriere. Ajunge dacă adăugăm că Meulenaere îl tirăște pe răposatul Jan de Vriese pînă la băltoaca din spatele hanului, îl dezbracă și se îmbracă cu hainele lui.

Și ridicînd ochii spre Vagenende, îi spune :

— Vezi tu, Vagenende, abia acum simt că sînt de-al bandei. Noi trei, noi sîntem adevărata bandă a lui Jan de Lichte !

Și acum, la drum spre riul Leie, pe urmele lui Marianneke Smet !

Dar în fața lor mai merg trei inși. Cel din mijloc, cel mai mic de statură, își tirăște puțin un picior ca unul care nu cu mult timp înainte a avut de suferit un accident. Și

deodată Jan de Lichte și însoțitorii lui se opresc din drum uluiți și se uită unul la altul cu o bucurie sălbatică :

— Îi vezi p-ăia de colo ?

Și rînjind cu toată fața, așa cum fac oamenii cînd găsesc în sfîrșit ceea ce caută de multă vreme, o iau la goană ca niște nebuni ca să-i ajungă pe cei trei. Adică Jef le Houcke și Pier Putte în compania lui Tincke care încă mai șchioapătă, căci nu s-a refăcut întru totul după bătaia primită.

— Ha, strigă Jan de Lichte... V-am prins, mișei ce-mi sînteți !

Și acum doar propria-i nerăbdare îi joacă festa. De prea mult timp cutreieră Flandra ca să dea undeva de ei.

Ura lui a prins rădăcini prea adînci : nu mai e în stare să se stăpînească pe ultimii o sută cincizeci de pași ce-i desparte de ei. Nu, el trebuie să-și trîmbițeze bucuria, el trebuie să urle ca un animal de pradă înainte de a trece la atac. Și de îndată ce aud urletul cel sălbatic, ceilalți încep să-și caute repede un ascunziș. Pier Putte coboară în goană pe pajiștea de lîngă drum... și Tincke, schiopătînd, cuprins dintr-o dată de frica morții, nu mai este în stare să-și folosească mintea altfel atît de isteată și se ia după el. În loc să se răzlețească, dîndu-le astfel urmăritorilor mai multă bătaie de cap, el face ce fac și oile, care, cînd sînt primejduite, se înghesuie una într-alta.

Doar Le Houcke știe ce trebuie să facă. Dîndu-și seama că ceilalți vor să ajungă la o pădurice de dincolo de pajiște, el rămîne pe șosea și aleargă înainte cît îl țin picioarele. Și iată, nimeni nu știe cum el, într-un chip sau altul, scapă din ghearele destinului ori, dimpotrivă, îi aleargă acestuia chiar în brațe. Jef le Houcke, care în cazul acesta s-a folosit de singura tactică bună, a alergat direct spre moarte... și a salvat astfel viața lui Pier Putte și viața lui Tincke.

Acest Jan de Lichte dezlănțuit este prea grăbit, prea sălbatic, prea necugetat... Își dă seama puțintel cam tîrziu că țipetele lui au venit prea devreme și cu toate astea vrea să pună mîna pe toți. El vrea să scape mai întîi de Tincke și Pier Putte și aleargă după ei pe pajiște. Și mai înainte ca cei doi să ajungă la pădure, el îi doboară trăgîndu-le cîte un glonț în spinare. Se prăvălesc pe jos și se izbesc,

în cădere, unul de altul. Cu toate că au simțit împușcătura ca pe o lovitură usturătoare de bici care i-a secerat, tot se mai sprijină unul de altul, și se târăsc mai departe gîfîind... plini de sînge...

Dar Jan de Lichte n-are timp să se uite dacă cei doi au murit cu adevărat. Se va întoarce de îndată ce Jef le Houcke își va fi primit binemeritata răsplată. Dar ticălosul ăsta a ajuns departe. Cel ce aleargă să-și salveze viața e în stare de lucruri imposibile. Și Jan de Lichte nu l-ar fi ajuns niciodată... dacă pe pajiște, aproape de drum, n-ar fi dat de un cal. Și fără să stea prea mult pe gînduri, sare pe cal și urcă în goană, pe patru copite, spre șosea, apucînd-o pe urmele lui Le Houcke.

Le Houcke s-a slujit de singura tactică potrivită. Să fugă de ceilalți doi. Și a fugit atît de repede încît, în mod normal, ar fi trebuit să fie în afara primejdiei. Dar după ce a auzit cele două împușcături nu mai poate să alerge. Gîfîind și tot împungînd cu mîna locul unde simte că i se taie respirația, se uită înapoi, vrînd să măsoare drumul parcurs. Și atunci vede calul fără șa dimpreună cu călărețul. Se prăbușește la pămînt și începe să plîngă în hohote : atît i-a fost.

Numai mila lui Jan de Lichte îl mai poate scăpa. Să apeleze la bunătatea lui, la cinstea lui și la simțul dreptății de care ei toți și-au bătut joc atîta vreme. Dar mila, îndurarea și toate celelalte nenumărate și frumoase virtuți... unde au dispărut ? Lui Jan de Lichte nu-i mai pasă de nimic. Și fără să se dea jos de pe cal, îl omoară pe Jef le Houcke, căzut în genunchi. Abia cînd acesta zace rece și fără suflare la marginea drumului, Jan de Lichte se întoarce ca să-i lichideze și pe Pier Putte și pe Tincke.

Se întoarce înspre pajiște și vede cum Meulenaere și Vagenende tot aleargă încolo și-ncoace, înjurînd și spumegînd de furie : s-au luat după înșii care se îndepărtaseră împleticindu-se, au mers după dîra de sînge, dar se vede treaba că undeva, în pădure, răniții au reușit să oprească șuvoiul de sînge, căci dintr-o dată dîra se termină. Și totuși, prea departe nu se poate să fi ajuns. Jan de Lichte se dă jos de pe cal, îl trimite pe Meulenaere într-o parte și pe Vagenende în cealaltă. Și apoi toți scotocesc pădurea cu de-amănuntul. Dar zadarnic.

— Acu' tot sînt ei cu coliva-n piept ! spune Jean de Lichte în cele din urmă... Şi mîine e o zi.

Dar, vorba ceea, ciorile dau de veste. Şi vor fi aceleaşi ciori care au dat zvon în ţară că Jan de Vriese a fost găsit într-o mocirlă, că Jef le Houcke zace mort la marginea drumului ce duce spre Baveghem şi că Tincke şi Pier Putte, sîngerînd şi purtînd fiecare cîte un glonte în spinare, s-au ascuns cine mai ştie pe unde. Şi banda se înviiorează din nou... banda de altădată speră că în curînd se va întoarce iarăşi căpetenia lor, a tuturor. Speră că vor lua totul încă o dată de la capăt.

Dar a luat cineva vreodată ceva încă o dată de la capăt ? S-a înfăţişat ceva vreodată de două ori la fel ?

Jan de Lichte îşi continuă drumul spre Leie. Şi banditul de Meulenaere stă cu ochii în patru pentru ca nu cumva, în drumul lor, să întîlnească vreunul din vechii prieteni. Drumu-i lung, iar ei îşi mai trag cînd şi cînd sufletul, vreme în care Meulenaere îi lămureşte că de-abia acum sînt liberi, liberi ca păsările cerului.

— Fără droaia asta de muieri din preajmă-ne şi fără plozii lor cărora trebuie să le purtăm de grijă. De legi nu ne pasă. Noi sîntem bandiţi ! Ha, de-aş fi unul dintr-aceia care ştiu să urzească vorbe frumoase, aşa ca tine mai demult, Jan de Lichte, aş face ceva, un vers, un cîntec despre frumuseţea vieţii de bandit !

Pe drum nu mai fură decît atît cît s-o ducă de azi pe mîine, cît să le ajungă seara pentru o masă ca lumea. Şi un sac de paie pe care să poată dormi. Nu, nu pofta de lux şi belşug îi mină. Şi de fapt nu-i uşor de spus ce anume le dă ghes. Şi cum îşi văd ei aşa de drum — să tot fie ceasurile trei, patru ale după-amiezii — doar conversaţia lor ne-ar putea spune cîte ceva despre ceea ce-i mină zi şi noapte mai departe. Vagenende tocmai se întoarce spre Meulenaere şi-l întreabă :

— Dar, de fapt, cîţi ai căsăpit pînă acum ?

Şi Meulenaere se căzneşte să-şi aducă aminte, dar nu-i în stare să răspundă pe loc... că doar nu i-a numărat nicicdată. Şi într-o răbufnire de limbuţie — o spovedanie dintr-acelea pe care mai curînd ori mai tîrziu tot omul le face — recunoaşte că e ros de un soi de boală :

— Deodată simt o pornire, o poftă grozavă să văd pe cineva murind de mîna mea. Ia-uite, vorbesc cu tine despre ea și m-a și apucat. Omul ăsta care merge la cîțiva pași în fața noastră începe așa, pe neașteptate, să mă stînjenească. E ca și cum, prin faptul că trăiește, m-ar lipsi de ceva, m-ar păgubi. E ca și cum, mergînd în fața mea, mi-ar face un mare rău.

Și, în vreme ce-și aruncă privirile înflăcărate spre omul cu pricina, Meulenaere vorbește ca și cum ar fi scuturat de friguri.

— Deodată m-apucă pofta. Și uite, acum mi-e poftă !

Și fără să mai stea pe gînduri, purtînd cuțitul ascuns sub haina furată, se repede înainte și, plin de cruzime, îl înjunghie pe om.

Ne pare rău că trebuie să povestim asemenea lucruri. Dar Flușturaticul a murit și locul lui a fost luat de acest bărbat ciudat și ursuz. Mut și posomorît, cu ochii tulburați de febră, el îi urmează pe Vagenende și Meulenaere... Îi urmează chiar pe cei care mai înainte l-a urmat pe el.

Cam pe la nouă ajung la o cîrciumă, unde, fără să scoată o vorbă, se pun pe băut. Hangiței îi este teamă de neciopliții ăștia. Unde mai pui că unul dintre ei, Doamne iartă-mă are haina stropită de sînge. Și cu toate că rămî-nînd singură frica nu-i va fi mai mică, ea tot îi spune fetei să plece. Neciopliții ăștia s-au îmbătat. Dar Meulenaere nu-i atît de beat încît să nu-și dea seama ce părere și-a făcut hangița despre ei. Și-atunci îl apucă iar frigurile, boala pe care nu și-o poate explica. Căutînd gîlceavă, răs-toarnă un scaun ce-i stă în cale și se năpustește spre tejghea.

— De ce i-ai spus fetei să plece ? întrebă el amenințător.

— Dar liniștiți-vă, domnule ! E aproape nouă, așa că fata trebuie să meargă la culcare.

— Ha, trebuie să meargă la culcare fata... Ei bine, și eu trebuie să merg la culcare ! Unde-i fetița, că vreau să mă culc lîngă ea ?

Și iată cum, cine știe din ce pricină, un fricos e în stare să devină dintr-o dată erou. Pornirea firească de a-și apăra odrasla o face pe această femeie să uite subit ce înseamnă teama. Îl împiedică pe Meulenaere să intre în

odaia din spate cu toate că-l vede scoțându-și un cuțit din vestă. Vede îndreptat spre ea cuțitul încă nespălat cu care chiar adineauri mai fusese omorât un om și totuși se împotrivește cu disperare.

— Ha, mi te pui de-a curmezișul ? urlă el. Și deodată o ia de păr și-o pune cu ceafa pe-un genunchi, astfel încât să-i poată împlînta cuțitul în beregată.

— Ha, n-ai încredere în noi. Sîntem niște ticăloși, nu-i așa ? Ei bine, așa e, sîntem bandiți. Vrem să-ți necinstim fetița. Cheam-o... Cheam-o, că de nu îți tai gîtul.

Și femeia, vitează de frică și curajoasă din pricina groazei nespuse ce o cuprinde gîndindu-se la cele ce se vor petrece cu copilul ei, își pune mîinile la gît și începe să țipe cît o țîn puterile. Și neîncetînd să o tragă de păr, Meulenaere o lovește în față, pricinuindu-i o tăietură mare și adîncă.

Vagenende nu-și poate stăpîni rîsul, dar lui Jan de Lichte nu-i arde de rîs. Văzînd-o pe femeia asta lovită de cuțit, gîndul îi zboară numaidecît la tot ce a trebuit să îndure nevastă-sa, la Marieke Bleecker care a fost omorîtă... și chipul lui Marianneke Smet îi apare din ce în ce mai ademenitor și mai stăruitor. Ea este cea care ar trebui să fie lovită în chipul acesta ! Ea, tîrfa asta care i-a trădat nevasta. Cu toate că s-a făcut destul de tîrziu, el se hotărăște deodată să meargă mai departe... mai departe, spre Leie.

Merg aproape toată noaptea și ajung obosiți și înfomețați la rîul Leie, la hanul pe care îl ținea odată un om de-al lor. Dar hanul este închis... pînze de păianjen atîrnă la ferestre, iar geamurile au fost sparte de haimanalele de pe drum. De-o vreme, hangiul s-a pus la adăpost : furtuna se apropie, în depărtări se aude tunînd. Și acum — scapă cine poate !

Marianneke este aici, la malul rîului, dar unde anume ?

Și tot bătînd ulițele, în fața unei porți, Vagenende dă cu ochii de un cunoscut din vremurile de altădată. Nu, n-a fost un bandit. Nici măcar n-a fost de-al bandeii, ci poate doar unul dintre cei care i-au urît pe soldații lui Ludovic al XV-lea. În orice caz... o cunoștea pe această Marianneke Smet.

— Nu-i de mult timp aici. A venit cu franțujii și stă la „Cap de bou“, hanul unde vin franțujii să chefuiască !

Vagenende îi spune că au venit special pentru această Marianneke Smet.

— Băgați de seamă, să fiți bine înarmați ! spune omul... Zi și noapte dugheana-i plină de soldați.

— Avem cuțite la noi ! spune Meulenaere fără să stea pe gânduri.

— Un cuțit nu ajunge. Vă trebuie pistoale ! Și îi cheamă să intre puțin înăuntru, îi înarmează, le dă pulbere și plumb și îi binecuvîntează părintește.

Și apoi, umăr la umăr, o iau spre „Cap de bou“ ! Într-adevăr, cîrciuma-i plină de soldați străini. Dar în clipa în care cei trei dau ușa de perete, își descarcă pistoalele toți deodată și apoi se năpustesc înăuntru ținînd cuțitele în mîini, soldații nu au alt gînd decît să scape.

Nu scapă prea mulți. Doi zac gemînd la intrare. Un altul stă rezemat de perete. Îi atîrnă capul și mîinile-i sînt răsfirate într-un fel tare ciudat. Un al patrulea stă atîrnat de teighea și horcăie, în vreme ce tabla de zinc se înroșește de sîngele lui.

Hangița a fugit. Și Marianneke Smet, iarăși beată, aproape dezbrăcată, ar vrea să fugă, cu toate că nu pricepe prea bine ce rost are încăierarea asta. Dar în timp ce Jan de Lichte și Vagenende mai au de lucru cu un soldat care vrea să fugă și să dea alarma, Meulenaere a apucat să dea cu ochii de Marianneke cea pusă pe fugă și reușește în ultima clipă să pună mîna pe ea. E rece și alunecoasă și îi scapă tot timpul de parcă ar fi un țipar. Dar își înfinge mîinile între coapsele ei, o saltă pe umăr și în cămăruța de deasupra pivniței o aruncă pe jos.

Și acolo rămîne. Și nici măcar acum nu pricepe prea bine ce se întîmplă cu acești oameni. Ea a trăit, a iubit și s-a veselit, și pricina propriei morți nu poate s-o înțeleagă. Ochii ei sălbatici și bulbucați se uită țință la bărbați și sudorile groazei o scaldă. Le strigă :

— Da' nu v-am făcut nimic !

Iată așadar misterul lui Marianneke Smet. Ne tot frămîntăm creierii și ne întrebăm : „Ce se ascunde în spatele acestor ochi ?“ Nu se ascunde nimic. Absolut

nimic. Doar o patimă bestială. Ea l-a vîndut pe Jan de Lichte. Și poate să se mîndrească cu toate nenorocirile care au urmat. Dar ea nu știe asta, nu pricepe.

— Nu, puicuță, nu ne-ai făcut nimic ! spune Meulenaere. Nici noi n-o să-ți facem nimic !

Și ținîndu-i strîns mîinile întinse pe podea, îl cheamă pe Jan de Lichte să-și treacă pumnalul prin ea. Apoi îl cheamă și pe Vagenende să-și treacă pumnalul prin ea. Și apoi...

Nu, să încetăm cu descrierea unor astfel de scene. Dar după ce, în sfîrșit, și-au făcut pofta pe seama lui Marianneke Smet, Jan de Lichte le cere să izbăvească printr-o ultimă lovitură ființa asta la care nu te mai poți uita.

— Trageți-i în cap.

Vagenende trage. Și Meulenaere întreabă :

— Cine-i acum la rînd ?

Și Jan de Lichte ia la rînd toate numele înscrise cu pană de foc în cartea sufletului său batjocorit.

— Cei din regimentul Royal-Rosillon, spune el. Și apoi și cel căruia i se spune „bruxelezul“, cel care a pus să fie omorîtă Marieke Bleecker. Și acum îl lăsăm pe Jan de Lichte să-i dea de urmă bruxelezului... Îl vom revedea curînd în piața din Aelst.

XIV. [CÎND CEASUL A BĂTUT !] În care cititorul, cu capul descoperit, se află în piața din Aelst alături de câțiva oameni de-ai bandei care au reușit să scape : ca într-un coșmar vede petrecîndu-se tot ce a prorocit Sara ! Bat tobele și tăcerea de moarte e sfîșiată de un țipăt !

Banda s-a destrămat. Miezul ei, Jan de Lichte însuși, Vagenende și Meulenaere, cutreieră cele două Flandre omorînd și pîrjolind și în urma lor, trădîndu-le trecerea, rămîne o diră de sînge bine deslușită.

Cei din gardă, care au fost întotdeauna cei mai destoinici dintre oamenii bandei, au fugit departe, în ținutul Brabantului. Dar sînt prinși în plasa întinsă deja peste toată Belgia și doar Nebunul din Worteghem reușește să scape.

Ceilalți, pe care i-am putea numi grupul lui Tincke, cîți n-au fost căsăpiți de Jan de Lichte, au apucat-o spre Anvers. Și acolo au fost prinși și ei.

Dar așa cum se știe de cînd lumea și pămîntul : o nenorocire nu vine niciodată singură. În vreme ce banda se năruie și Jan de Lichte este înfrînt, și regele Franței e pe cale de a fi învins. Soldații Mariei Tereza se pregătesc să-l zdrobească. Mînați de ură și de nebunia distrugerii ce-i stăpînește pe cei ce pierd, soldații lui Ludovic al XV-lea încep și ei să omoare și să pîrjolească... vor să pună mîna pe cei care au și început să se dea după cum bate vîntul, vor să-i osîndească și să-i trimită la galere... și în urma lor rămîne o diră de sînge și mai bine deslușită decît ar fi putut lăsa vreodată în urma lor Jan de Lichte și-ai lui tovarăși.

Această măcel devine și mai rușinos fiindcă se desfășoară sub masca dreptății.

Și pe deasupra, tocmai acum începe și urmărirea anunțată cu cîtăva vreme în urmă. Porunca a fost dată de propriile noastre autorități, de judecătorii noștri, slugi docile ale străinilor. În toate colțurile Flandrei și Brabantului înștiințarea este lipită de ziduri. În ținuturile Aelst, Dendermonde, Audenaerde și Cortrijcke țărani au datoriat să se înarmeze și să îi prindă pe toți cei care, fără adăpost, fără slujbă, fără documente — și mai presus de orice : fără credință — bat drumurile fără rost.

Sub porunca francezilor aflați în preajma dezastrului, căroră niciodată n-au cutezat să li se împotrivească, acești oameni se ridică împotriva bandei lui Jan de Lichte... dar, de fapt, e vorba de toți cei care n-au plecat capul în fața cotoptitorilor. E vorba și de oștirea asta, de hoarda asta numărînd aproape o sută de mii de năpăstuiți cu care nimeni nu mai știe ce să facă. Poți scăpa de șobolani aruncîndu-le otravă. De cei fără de căpătîi te poți descolorosi biciuindu-i, căznindu-i cu fierul roșu și trimițîndu-i la galere.

Urmărirea cea mare este în toi. Dar sîntem deja prea plini de amărăciune ca să mai fim în stare să descriem astfel de orgii. În spatele nostru auzim strigăte și urlete, auzim sabotii țărănilor și bocancii țintați ai soldaților străini care îi urmăresc pe cei descriși de noi în cartea aceasta. Auzim strigătele lor amestecate atunci cînd reușesc să supună vreo nevolnică de femeie cu burta la gură. Poate-i leoaica, neînfricată, acea neasemuit de frumoasă femeie, pe numele ei Anne-Marie de Clerck. Poate-i Mie Gendarme, căreia doar zece bărbați îi pot smulge sabotul din mîna pentru ca apoi s-o izbească cu el în față. Și mai auzim și împușcături și înjurături furioase atunci cînd vreunul mai viclean le mai scapă din gheare.

Nu, nu se poate descrie felul cum, unul după altul, au fost prinși. În apropiere de Bruxelles au pus mîna pe lunganul de Gabriel, pe Ysenbaert și pe Nebun. Dar, cum spuneam mai înainte, cel din urmă a reușit să iasă din horă. Și toți cei care au putut fi prinși — cu vină ori fără, asta se va vedea mai tîrziu — au fost aruncați sub zidul fortăreței, în beciurile umede și reci.

Despre prinderea lui Jan de Lichte însuși nu știm mare lucru. Legenda, poveștile vechi, amintirile ce s-au păstrat în legătură cu el spun că Jan de Lichte a fost prins în apropierea turnului orașului, unde se ascunsese în scorbura unui copac.

Dar toate astea n-au nici o importanță. Important este faptul că Jan de Lichte a rămas totuși în amintirea oamenilor și că se mai știe câte ceva, chiar dacă foarte puțin, despre faptele glorioase pe care noi, în ceasuri de dulce răzbunare și dureroasă dezamăgire, le-am consemnat.

Dar dacă este adevărat că Jan de Lichte a fost găsit în scorbura unui copac, atunci înseamnă că între timp, derutat de urmăritori, i-a pierdut din ochi pe prietenii săi Vagenende și Meulenaere. Alergătura asta încoace și-ncolo, împușcăturile și înjurăturile — toate se întâmplă din pricina lui. E o luptă împotriva întregii armate a lui Ludovic al XV-lea și împotriva tuturor țărgoveților și țăranilor Flandrei... dar numai trei oameni nu li se pot împotrivi cu sorți de izbîndă.

Le poți pretinde așa ceva, iubite cititor ?

Jan de Lichte s-a pierdut de prieteni, a văzut cum într-o încăierare în Worthem Vagenende a fost prins, în timp ce Meulenaere a reușit să-și croiască drum cu cuțitul, și acum rătăcește din loc în loc. Sute de oameni îl hăituesc. Și totuși se spune că a dat fuga spre Aelst ca să-l scape pe Vagenende din mîinile franțușilor. Împins de curajul pe care doar deznădejdea ți-l mai poate da, s-a apropiat de turn, sperînd că-l va vedea pe tovarășul lui cînd va fi adus înăuntru și va putea atunci, pe neașteptate, asemenea unui zeu feroce, să tragă și să ucidă. Dar este deja prea tîrziu.

Au închis locul cu un cordon de oameni așezați unul lingă altul și cercul astfel format se strînge cu fiecare pas al lor. Și totuși, și de data asta, reușește să scape : urmăritorii trec pe lingă copacul scorburos. Dar se ivește ceva cu totul neașteptat. Un oarecare negustor — unii spun că ar fi fost un negustor de pește — trece cu carul la oraș. Și ciinele lui, trecînd pe lingă acel copac scorburos, se încapățînează, nevrînd să treacă mai departe, și începe să latre la copac. Cîinii latră întotdeauna pentru stăpînii

lor, chiar și atunci cînd trebuie să tragă din greu la un car plin cu pește. Cîinii ling mîna care-i bate și latră cînd trece alaiul.

Și negustorul de pește ori ce-o fi fost el strigă la soldații care se îndepărtaseră deja : „Veniți aici ! Veniți aici !” Și aceștia se grăbesc să vină și scot din scorbura copacului un om cu ochii însîngerăți.

Și mai trec vreo cîteva săptămîni. Cîteva săptămîni pe care nu le găsim consemnate nicăieri în istoria țării noastre. Știm cîte ceva despre cei șase sute de franchimontezi și despre bătălia Pintenilor de Aur... despre Clovis și Clothilde, precum și despre Aalbrecht și Isabella... Dar nu știm nimic despre cei șaiszeci de bărbați și cele douăzeci și una de femei care au fost ținute în temnița din Aelst și-au fost torturate ca să recunoască că într-adevăr, au furat o pîine, o bucată de carne, un ciocan de fier ori un sort ponosit.

Nimic despre toate acestea. Faptele, așa cum s-au petrecut ele, au fost de îndată aruncate în vasul fără fund al misterului, de unde n-au mai putut să iasă niciodată la suprafață.

Atît vom mai spune : cei mai mulți dintre oamenii bandei, care zac întemnițați de cîteva săptămîni și mîine vor fi duși la eșafod, se vor clătina, vor fi oblojiți în fel și chip, vor fi zdrențăroși și plini de răni, palizi și ofiliți.

Și printre ei se află Jan de Lichte. Mîine va ieși din întunericul temniței și, în mijlocul pieței, își va afla sfîrșitul... dar azi, în beciul de tortură, vor să-i dea o idee de ce va urma. Se știe totul despre el, dar tot mai e cîte ceva ce poate fi scos de la el, un amănunt, un... Ah, dar ce contează ! Nu vor decît să-l chinuie mai departe pentru ca mîine să fie blînd ca un mieluşel.

Merge înconjurat de patru soldați. Este atît de slab și vlăguit încît ajutoarele călăului trebuie să-l sprijine. Dar în fața scării înguste de piatră micul convoi trebuie să facă loc unui oaspete care, înconjurat de propria-i gardă, tocmai a venit să vadă cum este torturat pentru ultima oară Jan de Lichte.

Este Baru, șeful poliției franceze, temutul bărbat, copoiul care ne face să tremurăm numai auzindu-i numele.

Jan de Lichte, sprijinit de ajutoarele călăului, trece prin fața lui clătînindu-se și-i aruncă o privire obosită și indiferentă. Îl vede pe acest omuleț sfidător, cu sumedenie de decorații scînteietoare la piept și cu mustața trufaș răsucită.

Și timp de o clipă... chiar mai puțin, o frîntură de clipă... pasul îi devine șovăitor, mintea asemenea unei capcane de lupi.

— Tu... ! strigă el.

Și cu ultimele puteri se descotorosește de ajutoarele călăului, îi împinge la o parte pe cei doi soldați din fața lui și se repede la Baru.

Dar este prea vlăguit, chinurile sălbatice prea i-au slăbit puterile — i-au întins mușchii atîrnîndu-i greutate, i-au zdrobit vîrfurile degetelor cu menghina, i-au ars picioarele la vîlvătaia focului — și amenințarea lui nu-i decît un gest. Ceva ce mintea lui a mai fost încă în stare să urzească, dar mușchii nu mai pot duce la bun sfîrșit. În loc să-l sugrume pe acest Baru, nu mai poate decît să-și coboare mîna neputincioasă pe umărul lui.

Și străjerii îl și înconjoară. Și pe Baru îl înconjoară străjerii. Opt soldați și două ajutoare de călău, zdravene ca niște urși, îl potopesc cu lovituri pe Jan de Lichte și încearcă să-l smulgă de lîngă mai-marele lor. Și negăsind altceva de ce să se prindă, Jan de Lichte apucă de mustața cea învolburată... și nu-i dă drumul, și ceilalți tot trag de el și-l smucesc. Și cu toate că sînt zece inși înarmați împotriva unui singur om lipsit de puteri, pe Baru l-a și apucat groaza. Și frica asta de moarte din ochii lui... chipul trist și înfricoșat și mustața căreia Jan de Lichte a trebuit să-i dea drumul... și care acum îi atîrnă răvășită și jumulită... Jan de Lichte strigă cu glas răgușit :

— Tu... Tu ești bruxelezul !

Și cu toate că opt pumni îl izbesc în față, îi zdrobesc gura, îi sparg buzele, el strigă :

— Aha, acu' pricep... Tu, șef al poliției, și tu ești un bandit !

— Luați-l de-aici ! strigă Baru.

Și după ce i-au pus cătușele, Baru le cere oamenilor lui să plece pentru o clipă.

— Lăsați-mă singur cu el ! spune el pe un ton răstit, răsucindu-și mustața.

Și în tăcerea temniței părăsite Baru se așază lângă Jan de Lichte, pus în lanțuri, își dezvelește cu un rînjit dinții hidoși și spune :

— Într-adevăr, eu sînt bruxelezul. Mi-am dorit o bandă de hoți și ucigași, o bandă a groazei, și chiar mai mult, o răscoală care să cuprindă totul, dacă așa ceva ar fi fost cu puțință. Cu cît ar fi fost mai rău în Flandra și în ținutul Aelst, cu cît jaful ar fi fost mai mare, cu atît mai nemilos ar fi trebuit să fiu în calitatea mea de șef al poliției. Dar tu n-ai vrut să ai de-a face cu bruxelezul. Așa că acum vei muri... vei muri tras pe roată. Acum nu vreau eu să am de-a face cu tine !

Începe o nouă zi. O nouă zi de august a anului 1748. Și cu toate că este încă foarte dăvreme, în piața din Aelst nu mai ai unde să arunci un ac. Dulgherii încă își mai fac de lucru la eșafod, dar spînzurătoarea a fost deja ridicată, roata a fost adusă și lemnele ard în groapa cu jar. Cel mai tînăr dintre ajutoarele călăului aduce vergele de fier.

Și tot mai mult se înghesuie gloata venită de pretutindeni.

Apoi bat tobele, cerînd să se facă liniște. În jurul eșafodului s-au adunat cu toții, domnii copoi, judecători, magistrați, ofițeri străini și lachei tremurînd, de-același neam cu cei din gloată.

Cu voce tare se strigă un nume și în aceeași clipă este deschisă ușa temniței pentru a-l lăsa să iasă pe cel strigat. Și ne vine în minte capcana care, deschizîndu-se, dă drumul să iasă unui guzgan spre a fi hăcuit de cîinii ce-așteaptă împrejur.

A bătut ceasul. A sosit ceasul răzbunării.

Unul după altul li se dă drumul să iasă... sînt așa de mulți încît într-o lună n-au putut să-i termine. Cînd un bărbat, cînd o femeie. Cînd roata, cînd spînzurătoarea ori numai galerele. Astfel se desfășoară cel mai palpitant spectacol ce a avut loc vreodată în Aelst.

Sînt bărbați și femei care au trecut înaintea lui Jan de Lichte. Sînt alții care au venit după el. Nu putem să descriem tot. Pentru cetățenii onorabili nu putem repeta acest spectacol. Nu vom spune nimic despre Anne-Marie de Clerck și frumusețea ei rară și plină de mister. Pîntecul ei începuse să arate semnul rodului. Nu vom spune nimic nici despre Sara ale cărei merișoare de aur au fost dezvelite și tremură la fiecă lovitură de nua. Nimic despre Vagenende care acolo, în spate, ocolește biserica ținînd în mînă o luminare și cerînd iertare unui dumnezeu în care nu crede. Nimic despre Tincke, cel căruia, trăgînd să moară de pe urma plumbului înfipt în spinare, i s-a mai atîrnat și lațul de gît.

Nu, nimic depre toate acestea. Ne vom opri din nou la Jan de Lichte. Au trecut trei sau patru zile de la începerea reprezentației... și din piață tot n-au plecat cei ce și-au adus de mîncare și băutură și dorm noaptea pe caldarîmul colțos pentru ca nu cumva să piardă ceva din toate astea.

Bat tobele. Numele lui Jan de Lichte este strigat cu glas puternic... și această mare de oameni este cuprinsă de un tremur ușor. Mulțimea de capete se întoarce spre ușa cea joasă asemenea unui lan de grîu în adierea vîntului. Ușa se deschide și fiara sălbatică este lăsată să iasă.

Dar vai, este acesta Jan de Lichte ? Este acesta bărbatul neînfricat care a semănat frica morții în toată Flandra și în ținutul Aelst ? Este ridicol... amărîtul ăsta, slăbănogul ăsta, omul ăsta beteag, bătrîn și bolnav ?

Abia tîrîndu-și picioarele betege, înainte de a urca pe eșafod trebuie să ocolească mai întîi piața pentru ca toți să-l poată vedea. Pentru ca toți să știe că este chiar el, Jan de Lichte. Și din această mare de oameni se înalță un strigăt :

— La moarte cu el !

— La moarte ! strigă domnii cei serioși.

Și gloata celor veniți din port, care odinioară își pusese toată speranța în el, strigă și ea :

— La moarte !

Dar dacă îți vei încorda auzul, vei auzi ici și colo, răzbătînd de la cei prin fața cărora Jan de Lichte, cu capul

plecat, trece tîrîndu-și picioarele, și un cuvînt pe care nu-l vei putea pricepe prea bine. Neîndoielnic e vorba de un cuvînt străin. Dar sînt aici oameni din Anvers, din Bruxelles, din Gent... și în toate aceste dialecte se prea poate să fie și vreun cuvînt pe care nu-l poți pricepe.

Și Jan de Lichte aude cuvîntul străin. Este *bargoens*. Este argoul hoților. Își înalță capul pentru o clipă, îndreptîndu-și privirea către cel care a strigat. Și îl recunoaște : e Merișor ! Așa care va să zică, e totuși unul pe care n-au pus mîna !

Și trecînd mai departe, aude încă o dată strigătul, și ridicîndu-și ochii îi vede pe Pieter și Adriaen. Și în timp ce Pieter strigă cît poate de tare ca să acopere cu vocea lui totul, Adriaen adaugă :

— Și Nebunul din Worteghem e aici, și Meulenaere... mulți dintre oamenii tăi sînt aici, Jan de Lichte !

Și Jan de Lichte își înalță capul cu mîndrie. Lacrimi de înduioșare îi scaldă ochii. Deci nu merge singur la moarte, înconjurat numai de dușmani... Merge la moarte știindu-i aproape pe cei cîțiva prieteni care acum, în ceasul amarnic al sfîrșitului, vor să-i mai spună o vorbă de îmbărbătare și mîngîiere.

Cu fruntea sus, neștiind încă unde-i nebunul din Worteghem și nici unde e Meulenaere, pășește mai departe. Și în oceanul de strigăte sălbatice aude deodată, aproape de tot :

— Nu-ți fie teamă, prietene neînfriecat... Nu-ți fie teamă ! i se spune în felul vorbirii pungașilor.

Și stăpînîndu-și lacrimile de înduioșare, recunoaște o femeie, o cerșetoare, una dintre acele molcome aducătoare de vești care i-au slujit odinioară.

Și apoi, ajuns în colțul din fața dughenei ceasornicarului, îl aude în sfîrșit pe Nebun, undeva în apropierea lui Meulenaere. Și lui Meulenaere îi vine să intre în pămînt de rușine știindu-se încă liber în vreme ce prietenul lui e dus la moarte. O vorbă nu scoate Meulenaere, și fără o vorbă trece Jan de Lichte pe lîngă el și pe lîngă Nebun... se privesc, însă nici o vorbă, nici un gest, nici o privire nu-i trădează.

Și ființa asta nevolnică se mai înalță o dată cu trufie înainte de a fi trasă pe roată și înainte ca gloatei să-i fie arătat un Jan de Lichte zdrobit. Cu fruntea sus, el strigă puternic și răsunător asemenea unui clopot :

— *Voor geen chanterik peu !*

E bargoens.

Și toți cei aflați în piața din Aelst aud strigătul. Și toți cei care mai sînt încă înțemnițați și vor să prindă ceva din freamătul pieței lipindu-și urechea de spărturile înguste ale zidului îl aud și ei. Meulenaere și Nebunul îl aud acolo, în colțul din fața dughenei ceasornicarului... Anne-Marie de Clerck și Mie Gendarme în beci, zăcînd pe paie. Ei toți aud strigătul puternic și răsunător :

— *Voor geen chanterik peu !*

E bargoens, iubite cititor. Și înseamnă, de fapt, că lor nu le e teamă de slujitorii legii, de jandarmi, de călăi, de castelani ori soldați străini.

— *Voor geen chanterik peu...* De copoi nu ne pasă !

Și cînd vuietul amuțește, roata se ridică și mulțimii i se arată un Jan de Lichte cu oasele zdrobite, astfel încît se mai găsește cîte unul printre cei mai curioși martori care să leșine — atunci, din gloata înghesuită, din mulțimea fără nume și din spărturile zidului în spatele cărora mai sînt mulți care-și așteaptă rîndul, se mai aude, ici și colo, ecoul slab, aproape stins :

— *Voor geen chanterik peu !*

CUPRINS

I	BRUXELEZUL	5
II	LA VELSIECKE	16
III	„LA CRUCIULIȚA“	26
IV	HANUL „FOAMETEA“	39
V	LUPTA CU VALONUL	52
VI	ATACUL ASUPRA POȘTALIONULUI	63
VII	ATAC LA CASTEL	82
VIII	O JUDECATĂ DE TAINĂ	100
IX	BÎLCIUL	115
X	O ALTĂ LUME	136
XI	ÎN PĂDUREA RASPALJE	148
XII	SUB FLAMURA NEAGRĂ	163
XIII	SÎNT UN BANDIT!	183
XIV	CÎND CEASUL A BĂTUT!	195

Lector : MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

*

Bun de tipar : 16.III.1984 ; Coli de tipar : 13

*

Comanda nr. 40 021
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII“,
PIAȚA SCÎNTEII NR. 1, BUCUREȘTI,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

UNIVERS

Lei 11

Un episod din istoria Flandrei, restituit lumii contemporane de un autentic maestru al narațiunii: romancierul belgian Louis Paul Boon. Faptul istoric și ficțiunea ingenioasă, grotescul și tragicul, portretul expresiv și ironia caricaturală, evenimentul dramatic și detaliul pitoresc alcătuiesc țesătura bogată a unei fascinante construcții epice.